VŠECHNO BYLO JINAK

VIKTOR SUVOROV

Záměr knihy je výmluvně naznačen v jejím podtitulu – Kdo začal druhou světovou válku? Viktor Suvorov v ní krok za krokem vyvrací obecně známý průběh historických událostí spojených s 22. červnem 1942. Využívá při tom obecně přístupné a známé publikace o druhé světové válce, především z pera sovětských historiků a vojenských činitelů. Výsledkem je šokující analýza skutečnosti, že Sovětský svaz od roku 1939 naprosto cílevědomě připravoval útočnou válku v rámci „osvobozovacího pochodu" Evropou.
Autor napsal tuto knihu, jak uvádí, vlastní krví, a doslova proti svému otci, který došel s Rudou armádou až do Berlína. Ledoborec (název originálu) je svého druhu první literární počin, který se nekonečnou řadou nesmlouvavých faktů dotýká toho, co se v ruské historii 20. století stalo národní modlou. Tato kniha je fascinujícím zážitkem pro vojenské odborníky i širokou čtenářskou obec.

Suvorov vstupuje do sporu s každou knihou, s každým článkem a filmem..., s každým komunistou i s každým antikomunistou, s každým neokonzervativním intelektuálem, s každou sovětskou písní, poemou, románem, s každičkou melodií, jež byly vyslechnuty, napsány, vyzpívány, vydány či interpretovány v průběhu posledních padesáti let. Již jen z tohoto důvodu je možno pokládat Ledoborec za nejoriginálnější dílo celých moderních dějin.

Times, 5. května 1990

28-003-95
Brož. 99 Kč, 120 Sk

Viktor Suvorov

Všechno bylo jinak

Kdo začal druhou světovou válku?

Mému bratrovi

Naše vojsko / Praha

ISBN 80-206-0429-4

Obsah

Nesouhlasím ani s jediným slovem, které jste vyslovil, jsem však připraven zemřít za vaše právo je vyslovit.

Voltaire

„Mínění Viktora Suvorova v otázkách obrany se stává veřejným míněním. Je to on, kdo ho formuje.”

International Defence Review,

Ženeva, září 1989

Tuto knihu napsal profesionální rozvědčík, a nikoli historik, což také zřetelně zvyšuje její hodnotu. Sovětští soudruzi a jejich západní přátelé budou jistě bez sebe zuřivostí. Bez boje se rozhodně nebudou chtít vzdát poslední „bílé skvrny” ve svých dějinách. Přestaňte jim naslouchat a čtěte Všechno bylo jinak. Je to poctivá kniha.

Die Welt, 23. března 1989

Suvorov vstupuje do sporu s každou knihou, s každým článkem a filmem, s každou direktivou NATO, s každým návrhem britské vlády, s každým úředníkem

Pentagonu, s každým komunistou i s každým antikomunistou, s každým neokonzervativním intelektuálem, s každou sovětskou písní, poemou, románem, s každičkou melodií, jež byly vyslechnuty, napsány, vyzpívány, vydány či intepretovány v průběhu posledních padesáti let. Již jen z tohoto důvodu je možno pokládat Všechno bylo jinak za nejoriginálnější dílo celých moderních dějin.

Times, 5. května 1990

Mému ruskému čtenáři

Odpusťte mi!

Nejste-li připraveni odpouštět, nečtěte už dále tyto řádky a proklínejte mne a moji knihu, aniž byste ji poznali. Dělají to tak mnozí.

Pozvedl jsem ruku na to nejsvětější, co náš lid má, pozvedl jsem ruku proti jediné svatyni, jež lidu dosud zbyla – zaútočil jsem na vzpomínku na Válku, na tak zvanou „velkou vlasteneckou válku”. Tento pojem nyní vkládám do uvozovek a píši malými písmeny.

Odpusťte mi.

Druhá světová válka je termín, který nás komunisté naučili psát malými písmeny. Já však tento termín píši velkými písmeny a přináším důkazy, že Sovětský svaz je její hlavní viník i hlavní iniciátor. Sovětský svaz byl účastníkem druhé světové války již od roku 1939, tedy od jejího prvního dne. Komunisté vytvořili legendu o tom, že jsme byli přepadeni a že od tohoto okamžiku začala „velká vlastenecká válka”.

Tuto legendu jsem odhodil, asi jako kat podráží stoličku pod nohama odsouzence. Je třeba mít kruté srdce, nebo nemít vůbec žádné, aby člověk mohl vykonávat práci kata, tím spíše pak kata, jenž rozbíjí národní svatyně vlastního lidu. Není nic děsivějšího než katova činnost. Tuto roli jsem však přijal zcela dobrovolně, třebaže mne přivedla téměř k sebevraždě.

Dobře vím, že v milionech našich domů a bytů visí na stěnách fotografie těch, kteří se z války nevrátili zpět. Takové podobizny visí i v mém vlastním domě. Nemám v úmyslu zneuctít památku milionů zesnulých, a přesto, strhávám-li aureolu svatosti z války, již naneštěstí pro nás všechny rozpoutali sami komunisté, jako bych bezděčně urážel vzpomínku na ty, kdož se z bojiště nikdy nevrátili ke svým blízkým.

Odpusťte mi.

Rusko se nyní zbavilo násilně naočkované ideologie, a proto vzpomínka na spravedlivou válku zůstala prakticky jedinou oporou

společnosti. Já tuto oporu rozbíjím. Odpusťte mi a hledejme společně oporu jinou.

Nemyslete si však, že rozbíjím-li a zneuctívám svatyně, činím tak rád a se zadostiučiněním. Právě naopak. Práce nad knihou mne vyčerpala a dokonale zpustošila. Má duše je zcela prázdná a mozek je přesycen čísly divizí. Nosit v sobě podobnou knihu jsem příliš dlouho nemohl. *Musela* být napsána.

Avšak musel jsem kvůli tomu uprchnout ze své vlasti. Musel jsem se stát vlastizrádcem. Skutečně jsem se jím také stal.

Tato kniha přinesla spoustu bolesti do mého vlastního domu. Bohdan Vasiljevič Rezun, můj otec, prošel válkou od jejího prvního do posledního dne, byl několikrát zraněn a jedno ze zranění bylo velmi těžké, téměř smrtelné.

Kvůli mně se stal otcem vlastizrádce. Jak se mu s tímto vědomím dnes asi žije? Nevím a nemám dost odvahy, abych si to třeba jen představil. Navíc jsem napadrť rozbil otcovy představy o válce jako o válce Velké, Osvobozenecké a Vlastenecké. Můj vlastní otec se tak stal mou první obětí. Prosil jsem ho o odpuštění a on mne nikdy nevyslyšel.

Znovu Tě tedy, otče, prosím za odpuštění. Poklekám a prosím o odpuštění. Tebe i celé Rusko. Tato kniha způsobila hoře všem, kdož vedle mne kdy stáli. Abych mohl

Všechno bylo jinak napsat, obětoval jsem vše, co jsem kdy měl. To vše kvůli největší knize svého života, jež mi neskýtá nic kromě bezesných nocí a zuřivých útoků kritiků. Dnes je Všechno bylo jinak uznáváno již v řadě zemí, ale rozhodně tomu tak nebylo vždy…

Své rozsudky smrti jsem si plně zasloužil. Neprosím o odpuštění za svou zradu a nechci je. Odpusťte mi jen tuto knihu. Rozsudky smrti, jež nade mnou byly vyřčeny, jsou spravedlivé do posledního písmene. Nechť se neobávají ti, kdož se mají stát jejich vykonavateli – trest nad sebou vykonám já sám.

Nebojím se smrti. Bylo by však strašné zemřít, aniž bych napsal tuto knihu, aniž bych vyslovil to, co mi bylo sděleno. Bylo by strašlivé, kdyby všichni vydavatelé ruských knih na Západě mne jen – tu zdvořile, tu zase hrubě odmítli.

Kniha byla vydána již v jedenácti jazycích. V Německu vyšla v osmi vydáních, v Polsku to byla hned tři vydání jen za rok 1992. V ruském jazyce se však od roku 1980 neodhodlal ani jediný vydavatel vydat její nekrácený text.

Tohle byla ta opravdová hrůza. Dnes vychází v ruštině alespoň první ze tří svazků, a proto se již ničeho nebojím. Haňte si tuto knihu, spílejte i mně, můžete mne dokonce i proklínat.

Ale – pokud ji už proklínáte – pokuste se ji také pochopit a odpustit jejímu autorovi.

Mou knihu, mou troufalou výzvu celé společnosti, již odpustili mnozí.

Mezi zahraničními vydavateli ruských knih se sice odvážlivci dlouho nenašli, jednotlivé kapitoly z „Všechno bylo jinak" však publikovaly svobodné ruské listy a časopisy. Od samého počátku až do konce mne podporovali obhájci lidských práv jako Vladimír Bukovskij, Eduard Kuzněcov, Irina Ratušinskaja, Igor Geraščenko, Arina a Alexandr Ginzburgovi, či Irina

Alexejevna Ilovajskaja, šéfredaktorka Ruské mysli – pařížského listu, který po sedm let obětavě publikoval jednotlivé kapitoly z mé knihy. Patří sem i slavná trojice z ruské služby BBC, tvořená Leonidem Vladimirovem, Vsevolodem Novgorodcevem a Alexejem Leonidovem. V nejtěžších chvílích mého života mne podpořila řada lidí a každému z nich tímto vyjadřuji svou vděčnost. Byl jsem nucen o své Všechno bylo jinak bojovat, dokazovat a prosazovat jeho právo na život, a proto jsem připravoval o čas i o klid mnohé. Když jsem hájil svou myšlenku, byl jsem leckdy nucen kousat a trhat, urážet své protivníky a oponenty, leckdy se také zakusovat do hrdel.

Všechny, koho jsem takto mimoděk urazil, prosím ještě jednou o odpuštění. Jsem zrádce a zrádcům se nikdy neodpouští. A přesto Vás znovu prosím:

ODPUSŤTE MI!

Viktor Suvorov
21. října 1992,
Bristol

Úvod

Kdo začal druhou světovou válku?

Západ s jeho imperialistickými lidojedy se proměnil v ohnisko tmářství a otroctví. Náš úkol spočívá v tom, abychom toto ohnisko k radosti a potěše pracujících všech zemí světa jednou provždy zničili.

J.Stalin, 1918

Na tuto otázku slýcháváme různé odpovědi – jednotný názor dosud chybí. Tak například sovětská vláda svůj názor na tento problém vyslovovala velmi často.

18. září 1939 prohlásila sovětská vláda v oficiální notě, že viníkem války je Polsko.

30. listopadu téhož roku pak Stalin v listu Pravda označil další „viníky": „Anglie a Francie přepadly Německo a převzaly tak veškerou odpovědnost za rozpoutání nynější války".

5. května 1941 jmenoval Stalin v tajném projevu před frekventanty sovětských vojenských akademií dalšího z viníků – Německo.

Po skončení války se okruh strůjců války rozšířil ještě více. Stalin tehdy prohlásil, že druhou světovou válku rozpoutaly všechny kapitalistické státy světa. Až do druhé světové války byly všechny svrchované státy světa s výjimkou SSSR pokládány za kapitalistické.

Máme-li tedy věřit Stalinovi, pak nejkrvavější z válek v dějinách lidstva zahájily vlády všech zemí, včetně Švédska a Švýcarska, avšak pochopitelně s výjimkou Sovětského svazu.

Stalinovo hledisko, týkající se viny všech s výjimkou SSSR, získalo v komunistické mytologii své domovské právo na celá dlouhá desetiletí. Ještě v dobách Chruščovových a Brežněvových, Andropovových i Černěnkových byla obvinění proti celému světu do omrzení opakována. Dokonce i za Gorbačova se v Sovětském svazu změnilo sice mnohé, ne však stalinská definice strůjců války. Za Gorbačova například mohl hlavní historik sovětské

armády P. A. Žilin stále ještě vytrvale opakovat: „Válku vyvolali imperialisté nejen Německa, ale celého světa.” (Krasnajazvezda, 24. září 1985)

Odvažuji se tvrdit, že sovětští komunisté obviňují z rozpoutání druhé světové války všechny země světa jen proto, aby mohli lépe skrýt svou *vlastní* hanebnou roli strůjců této války.

Připomeňme si, že po první světové válce Německo ztratilo právo na mocnou armádu a útočnou výzbroj včetně tanků, těžkého dělostřelectva a bojových letounů. Na svém vlastním území byli němečtí vojenští velitelé zcela zbaveni možnosti připravovat se na vedení agresivních válek. Němečtí velitelé po jistou dobu také skutečně neporušovali tento zákaz a neprováděli přípravy na agresivní válku na vlastním území. Činili tak totiž – na území

Sovětského svazu. Stalin přenechal německému velení vše, na co Němci sami neměli právo – tanky, těžké dělostřelectvo i bojové letectvo. Vyčlenil pro ně učebny, cvičiště i střelnice. Stalin také zajistil německým velitelům přístup do sovětských závodů, tehdy největších na světě. Jejich úkolem bylo jen pozorovat, učit se a přebírat zkušenosti.

Kdyby Stalin skutečně toužil po míru, musel by všemi možnými prostředky bránit restauraci úderné moci německého militarismu, neboť Německo by pak i nadále zůstávalo zemí z vojenského hlediska velmi slabou. Kromě vojensky bezmocného Německa by v Evropě existovala rovněž Velká Británie, jež postrádala mocnou pozemní armádu, dále Francie, která svůj vojenský rozpočet investovala prakticky bezvýhradně do obranných programů, když podél svých hranic vybudovala cosi, co se podobalo nejspíše Velké čínské zdi. Patřily sem rovněž další země, jež nebyly ekonomicky ani vojensky nikterak významné. V této situaci by Evropa nebyla rozhodně nikterak explozivní oblastí… Stalin však sleduje jakýsi nejasný cíl, když nešetří ani prostředky, ani silami, ba ani časem při obrazování německé vojenské moci.

Proč? Proti komu? Jistě, nikoli proti sobě samému. Proti komu tedy? Existuje jediná možná odpověď: proti celé zbývající Evropě. Obnova mocné armády a mohutného vojenského průmyslu v

Německu však představovala jen polovinu Stalinova plánu. Ani ta nejagresivnější armáda totiž sama o sobě válku nevyprovokuje. K tomu je zapotřebí fanatického, ba šíleného vůdce, připraveného válku skutečně rozpoutat. Stalin opravdu podnikl vše možné pro to, aby se do čela Německa dostal právě takový vůdce. Jakými prostředky se Stalinovi povedlo Hitlera „stvořit", jak mu pomáhal při uchopení a upevnění moci – to už je jiné, obšírné téma a já se o tom chystám napsat svou další knihu. O tom tedy až později, v této chvíli si však jen připomeňme, že nacistům se poté, co se chopili moci, dostávalo od Stalina trvalé podpory k rozpoutání války.

Tyto snahy byly završeny paktem Molotov – Ribbentrop. Tímto paktem totiž Stalin otevřel Hitlerovi pole působnosti v Evropě a v podstatě tak zvedl stavidla druhé světové války. Jestliže tedy proklínáme vzteklého psa, který pokousal větší část Evropy, neměli bychom zapomínat ani na Stalina, který tohoto psa nejen vypěstoval, ale v příhodném čase ho také pustil z řetězu.

Ještě předtím, než uchvátil moc v Německu, dostalo se Hitlerovi od sovětských vůdců supertajného titulu „ledoborec revoluce". Označení je to vskutku přesné a vyčerpávající. Stalin velmi dobře chápal, že Evropa je zranitelná pouze v případě války a že je to právě „ledoborec revoluce", který bude schopen přeměnit Evropu v lehce zranitelný světadíl. Adolf Hitler, aniž sám cokoli tušil, připravoval půdu pro nástup světového komunismu. Pomocí bleskových válek Hitler dobýval západní demokracie jednu po druhé, současně však přitom rozptyloval a rozčleňoval své vojenské síly od Norska až po Libyi. Ledoborec revoluce se nepochybně provinil nejtěžšími zločiny proti míru i lidstvu a svými krutostmi tak poskytl Stalinovi morální právo, aby se v kterémkoli okamžiku mohl prohlásit za Osvoboditele Evropy a aby následně vyměnil černohnědé koncentrační tábory za rudé gulagy. Stalin dobře chápal, že z války nevychází jako vítěz ten, kdo do ní vstupuje první, ale naopak ten, kdo přichází poslední. Proto také umožnil Hitlerovi, aby využil jako první ostudného práva stát se iniciátorem války, zatímco sám trpělivě čekal na okamžik, „kdy se kapitalisté servou mezi sebou". (Stalin, projev ze 3. prosince 1927)

Pokládám Hitlera za podlého a nízkého zločince. Vidím v něm kanibala v evropském měřítku. Avšak ze skutečnosti, že byl Hitler kanibalem, ještě nikterak neplyne, že Stalina můžeme pokládat za vegetariána. Nemálo bylo jistě učiněno pro to, aby byly odhaleny zločiny nacismu a polapeni konkrétní katani, kteří se dopustili zločinů pod jeho zástavami. V této práci je třeba pokračovat i nadále. Odhalujeme-li však fašisty, jsme povinni odhalovat i sovětské komunisty, kteří podporovali nacisty na jejich zločinné cestě a hodlali posléze výsledků jejich zločinů využít ve svůj prospěch.

V Sovětském svazu byly archivy „vyčištěny" již dávno, a to náramně pečlivě. Ale i to, co v nich přece jen zůstalo, je pro badatele zcela nepřístupné.

Měl jsem štěstí, že jsem – byť jen krátce – mohl pracovat v archivech ministerstva obrany SSSR, archivní materiály však ve své práci zcela úmyslně téměř nevyužívám. Získal jsem také spoustu materiálů z německých vojenských archivů, ale ani tyto dokumenty prakticky nevyužívám. **Mým hlavním zdrojem jsou totiž obecně přístupné sovětské publikace.** I ty skýtají dostatek důkazů k tomu, aby byli sovětští komunisté posazeni na lavici obžalovaných vedle německých fašistů, dost možná dokonce i před nimi.

Mými hlavními svědky jsou tedy Marx, Engels, Lenin, Trockij, Stalin, prakticky všichni sovětští maršálové z doby války a řada předních sovětských generálů. Komunisté ostatně sami přiznávají, že Hitlerovým prostřednictvím rozpoutali v Evropě válku a chystali nečekaný úder proti Hitlerovi, aby se tak zmocnili Evropy, kterou se Fúhrerovi podařilo zničit. **Hodnota mých zdrojů spočívá právě v tom, že zločinci v nich sami hovoří o svých zločinech.**

Nepochybuji, že komunisté najdou mnoho obhájců. Dámy a pánové, chytil jsem komunisty za slovo, a proto jim dovolíme, aby se proti obviněním hájili sami.

Viktor Suvorov prosinec 1987,
Bristol

První kapitola

Cesta ke štěstí

Jsme stranou třídy, jež hodlá dobýt svět.
M. Frunze

1.

Marx a Engels předpovídali světovou válku a dlouhé mezinárodní konflikty „trvající 15, 20 či 50 let”. Podobná perspektiva je nikterak nelekala.

Autoři Komunistického manifestu nikterak nevyzývali proletariát, aby válce zabránil. Naopak, pro Marxe a Engelse byla budoucí světová válka žádoucí.

Je-li válka matkou revoluce, pak musí být světová válka matkou světové revoluce. Výsledky války měly být podle Engelse „všeobecná pauperizace a vytvoření příznivých podmínek pro konečné vítězství dělnické třídy”.

Marx a Engels se sice světové války nedočkali, měli však pokračovatele – Lenina. Na samém počátku první světové války vystupovala Leninova strana za porážku vlastní země. Jen ať nepřítel zničí a zpustoší zemi, jen ať svrhne legitimní vládu, ať pošlape národní-svatyně! Proletáři, jak dobře víme, nemají totiž žádnou vlast. V pokořené a poražené zemi je nesporně snadnější

„přeměnit válku imperialistickou ve válku občanskou”. Ať se tedy „rozpoutá bouře co nejprudší”!

Lenin doufal, že se skuteční marxisté, schopní povznést se nad „úzce národní zájmy” a bojovat proti vlastním vládám jménem přeměny světové války ve světovou občanskou válku, najdou i v jiných zemích. Podobní lidé se však v jiných zemích nevyskytovali a perspektiva světové revoluce se tak posunula do nedohledné budoucnosti. Nevadí – uvažoval Lenin. Když už ne světová revoluce, tedy alespoň první krůček na cestě k ní. Již na podzim

roku 1914 se Lenin rozhoduje pro svérázný „minimální” program. I v případě, že v důsledku první světové války nedojde ke světové revoluci, je třeba učinit alespoň první krok. Nedojde-li k revoluci na celém světě, musí proběhnout alespoň v jedné zemi, přičemž je vcelku lhostejné, v které zemi.

Je třeba se napřed zmocnit alespoň jedné země, aby jí pak bylo možno využít jako základny pro přípravu nové světové války a pro vyvolávání revolucí v jiných zemích. „Vítězný proletariát této země povstane proti celému ostatnímu světu”, když bude vyvolávat v ostatních zemích nepokoje a povstání, či „na ně přímo zaútočí ozbrojenou silou”. (Lenin, O devize Spojených států evropských)

Avšak ani ve svém minimálním programu uchopení moci v jedné zemi neztrácí Lenin smysl pro perspektivu. Světová revoluce zůstává pro něj, stejně jako pro Marxe, po celý život vůdčí hvězdou. Podle tohoto programu umožní první světová válka revoluci jen v jediné zemi. Co však v takovém případě se světovou revolucí? Důsledkem čeho by světová revoluce byla?

Již v roce 1916 dává Lenin na tuto kardinální otázku zásadní odpověď: Bude výsledkem *druhé imperialistické války.* (Lenin, Vojenský program proletářské revoluce)

Dost možná se mýlím, avšak ani poté, co jsem přečetl mnohé z toho, co napsal Hitler, jsem nenašel rozhodně nic, co by svědčilo o tom, že by Adolf Schickelgruber v roce 1916 snil o druhé světové válce. Naproti tomu Lenin o ní snil, ba co více, již v té době naprostou nezbytnost takové války pro výstavbu socialismu na celém světě teoreticky zdůvodnil.

Události se vyvíjejí mimořádně rychle. O rok později dochází v Rusku k revoluci a Lenin spěchá do vlasti. Právě zde, ve víru chaosu a anarchie, se jemu a jeho nevelké, leč vojensky organizované straně podaří nečekaným převratem uchopit moc ve státě. Leninovy tahy na politické šachovnici jsou jednoduché, ale zákeřné. Hned v prvních okamžicích po vzniku komunistického státu vyhlašuje Dekret o míru. Z hlediska propagandy je to více než účinné. Lenin však potřebuje mír nikoli pro mír samý, ale jen proto, aby se udržel u moci. Po vyhlášení dekretu proudily miliony

ozbrojených vojáků z fronty do svých domovů. Lenin tak svým dekretem o „míru” přeměnil imperialistickou válku ve válku občanskou, uvrhl zemi do chaosu, konsolidoval moc komunistů, pozvolna dobýval zpět jednotlivá území a podřizoval je své moci. Vojáci, kteří se vraceli z fronty, tak sehráli roli ledoborce, jenž roztříštil Rusko. Výsledkem občanské války se pak stalo již Marxem předvídané „všeobecné zbídačení”, které Leninovi umožnilo, aby si moc nejen udržel, ale také upevnil.

Neméně zákeřné jsou Leninovy tahy v zahraniční politice. Také zde používá stejné zásady: Perte se mezi sebou, já vás budu pozorovat, ale až se vyčerpáte navzájem…

V březnu 1918 uzavírá Lenin brestlitevský mír s Německem a jeho spojenci. V té době je však situace Německa již beznadějná. Chápal to tehdy Lenin? Nepochybně! Právě proto také podepsal mír, který:

– uvolnil Leninovi ruce pro boj za upevnění komunistické diktatury uvnitř Ruska;

– poskytl Německu značné zálohy a rezervy pro pokračování války na západě, jež vyčerpala jak Německo, tak i západní spojence.

Tím, že podepsal separátní dohodu s protivníkem, zradil Lenin spojence Ruska. Je však zřejmé, že stejně tak zradil i Rusko. Na počátku roku 1918 bylo vítězství Francie, Velké Británie, Ruska, USA a dalších států nad Německem a jeho spojenci blízké a prakticky již nevyhnutelné. Rusko ztratilo ve válce miliony vojáků, a mělo tedy plné právo patřit k vítězům spolu se svými západními spojenci. Lenin však po takovém vítězství netoužil, prahl po světové revoluci. Lenin přiznává, že brestlitevský „mír” nebyl uzavřen v zájmu Ruska, ale pro potřeby světové revoluce, tedy v zájmu ustavení komunismu v Rusku a v dalších zemích. Lenin také přiznává, že „staví světovou diktaturu proletariátu a světovou revoluci nad všechny národní oběti”. (Lenin, referát ÚV na VIII. sjezdu RKS (b))

Porážka Německa tedy již byla blízká, Lenin však podepsal „mír”, podle něhož se Rusko vzdávalo svých práv na úlohu vítěze. Naopak, Lenin bez boje vydal Německu milion čtverečních

kilometrů nejúrodnější půdy a nejbohatší průmyslové oblasti země. Navíc také vyplatil ve zlatě kontribuční poplatky. Proč to všechno?

Důvod je prostý. Brestlitevský „mír" učinil nepotřebnými miliony ruských vojáků a tito nikým neovládaní lidé se vydali do svých domovů, aby na své dlouhé cestě rozbíjeli základy státnosti a nedávno zrozené ruské demokracie. Brestlitevský „mír" se tak stal počátkem nejkrutější občanské války, nesporně děsivější, než byla první světová válka. Zatímco každý bojoval proti každému, komunisté upevňovali a rozšiřovali svou moc a o několik let později si podrobili celou obrovskou zemi.

Brestlitevský „mír" byl ostatně zaměřen nejen proti národním zájmům Ruska, ale i proti zájmům Německa. Svým smyslem i duchem je brestlitevský „mír" předobrazem paktu Ribbentrop – Molotov. Leninova kalkulace z roku 1918 a Stalinův propočet z roku 1939 jsou v podstatě shodné: Německo ať si válčí na západě, jen ať pustoší sebe i západní spojence, jak to jen půjde. My, tedy SSSR, budeme Německu ze všech sil pomáhat, aby se do krajnosti vyčerpalo, a potom…

V téže době, kdy je v Brestlitevsku z Leninova příkazu podepisován „mír" s Německem, v Petrohradě probíhají intenzivní práce na přípravě svržení německé vlády. V těch dnech vychází v Petrohradě v půlmiliónových nákladech komunistický list v němčině nazvaný Die Fackel a ještě před podepsáním Brestlitevského „míru" v lednu 1918 vzniká v témž Petrohradu komunistická skupina Spartakus. Ostatně listy Die Welrevolution a Die Rothe Fahne se také nezrodily v Německu, ale v Rusku, a to z příkazu téhož Lenina, který podepsal mírovou smlouvu s Německem. Ve 20. letech pak komunismus v Německu zapustí hluboké kořeny. Neměli bychom zapomínat na skutečnost, že na tom má lví podíl Lenin, a to právě v té chvíli, kdy

Německo vedlo na západě beznadějnou a vyčerpávající válku, zatímco Lenin již podepsal s německou vládou „mírovou" smlouvu.

Leninova kalkulace byla naprosto přesná: německá říše, dokonale vyčerpaná, nemohla vydržet napětí války. Válka také

skutečně končí pádem impéria a revolucí, což Leninovi umožňuje, aby neprodleně smlouvu anuloval.

Ve válkou zpustošené Evropě vznikají na troskách říší komunistické státy, jež se až neuvěřitelně podobají režimu Leninových bolševiků. Lenin sám nadšeně jásá: „Jsme na prahu světové revoluce!" Tehdy také Lenin opouští svůj „minimální" program. Neuslyšíme od něj více ani slovo o nezbytnosti druhé světové války, neboť v této chvíli věří, že světovou revoluci je možno provést již v důsledku první světové války.

Lenin tehdy vytváří Kominternu, která se sama definuje jako celosvětová komunistická strana a jako svůj cíl deklaruje vytvoření Světové sovětské socialistické republiky.

Světová revoluce však nepřišla. Komunistické režimy v Bavorsku, Brémách, na Slovensku a v Madarsku se projevily jako slabé a neschopné života a levicové strany v západních zemích nedokázaly projevit dostatek síly a rozhodnosti při uchopení a především udržení moci. Lenin je mohl v té době podporovat již jen morálně: všechny síly bolševiků byly totiž vrženy na vnitřní fronty, tedy do boje proti národům Ruska, jež si nepřály nastolení komunismu.

Teprve v roce 1920 se Leninovi podařilo dostatečně upevnit své pozice uvnitř Ruska a tehdy také okamžitě posílá do Evropy obrovské síly, jež měly připravit revoluci.

V Německu byl příznivý okamžik již nenávratně ztracen, a přesto bylo Německo roku 1920 více než vhodným kolbištěm pro ostré třídní zápasy.

Německo bylo v té době odzbrojeno a pokořeno, všechny jeho ideály byly zneuctěny a poskvrněny. Celou zemi zachvátila těžká hospodářská krize; v březnu 1920 otřásla celým Německem všeobecná stávka, které se podle některých zdrojů zúčastnilo přes 12 milionů lidí. Německo se tak přeměnilo v sud s prachem a bylo zapotřebí jen jediné jiskry. Oficiální pochodová píseň Rudé armády (tzv. „pochod Budonného", začínající v roce 1919 slovy

„My jsme rudá jízda" obsahoval slova: „Dajoš Varšavu! Daj Berlin!" (Dobyli jsme Varšavu! Dobudeme Berlín!). Teoretik sovětských komunistů Nikolaj Bucharin však v listě Pravda razí

ještě razantnější heslo: „Dojdeme až k hradbám Paříže a Londýna!”

V cestě rudým dobyvatelům však dosud leží Polsko. Sovětské Rusko a Německo totiž nemá společnou hranici. Aby bylo možno zažehnout požár revoluce, je třeba zničit dělící bariéru – svobodné a nezávislé Polsko. Naneštěstí pro komunisty v čele sovětských vojsk tehdy stál velitel, jenž nechápal podstatu strategie – M. N. Tuchačevskij, jehož armády byly u Varšavy poraženy a zahnány na potupný útěk. V rozhodujícím okamžiku neměl Tuchačevskij k dispozici strategické rezervy, což také rozhodlo o výsledku této velkolepé bitvy. Porážka Tuchačevského nebyla rozhodně dílem náhody: již půl roku před zahájením „osvobozeneckého” pochodu na Varšavu a Berlín to byl právě Tuchačevskij, kdo „teoreticky zdůvodnil” naprostou nepotřebnost strategických rezerv pro válku.

Strategie spočívá na jednoduchých, avšak neúprosných zákonech. Hlavní zásadou strategie je koncentrace. Hlavním „tajemstvím” strategie je schopnost v rozhodujícím okamžiku a na rozhodujícím místě koncentrovat ničivou moc proti nejzranitelnějšímu místu protivníka. Aby však bylo možno tuto moc koncentrovat, je třeba ji mít v rezervách. Tuchačevskij to nechápal a za své nepochopení zaplatil. Revoluci v Německu tedy bylo nutno odložit až do roku 1923…

3.

Porážka rudých hord Tuchačevského, k níž došlo v Polsku, měla pro bolševiky velmi nepříjemné následky. Rusko, které bolševici zdánlivě již zcela utopili v krvi a podřídili své kontrole, se pojednou otřáslo v zoufalé snaze setřást komunistickou diktaturu. Do stávky vstoupila sama kolébka revoluce proletářský Pitěr. Dělníci požadují chleba. Dělníci požadují svobodu. Bolševikům se sice podaří protestující proletáře potlačit, na jejich straně však znenadání vystupuje eskadra Baltské flotily. Jsou to námořníci z Kronštadtu, právě ti, kteří nedávno dobyli moc pro

Lenina a Trockého. Ted však požadují, aby sověty byly zbaveny komunistů. Celou zemí se převalila vlna rolnických nepokojů. V lesích kolem Tambova se rolníkům podařilo dokonce vytvořit dobře organizovanou, pohříchu však špatně vyzbrojenou antikomunistickou armádu.

Je na Tuchačevském, aby situaci řešil. A Tuchačevskij ji také řeší, když krví jiných smývá hanbu své strategické porážky. Tuchačevského krutost, s níž likvidoval kronštadské povstání, je téměř příslovečná. Nelidské vyvraždování rolníků v Tambovské gubernii patří mezi nejděsivější stránky celých lidských dějin. Autorem této hanebné stránky historie je – opět Tuchačevskij. Dvacáté století zná nemálo „zloduchů" – například Ježova, Himmlera, či Pol Pota. Množstvím nevinné krve, jež byla prolita, se k nim plným právem řadí i Tuchačevskij a na škále času byl sovětský maršál jejich předchůdcem.

Roku 1921 zavádí Lenin Novou ekonomickou politiku (NEP). Ve skutečnosti však na NEPu nebylo pranic nového – byl to starý dobrý kapitalismus.

Komunisté si přáli uchovat moc za každou cenu, a proto byli ochotni připustit sebevětší úlevy včetně zavedení prvků volného trhu. Obvykle se tvrdí, že Kronštadt a Tambov byly hlavními příčinami, jež Lenina přinutily k zavedení prvků volného trhu a uvolnění škrticí smyčky ideologie na hrdle společnosti. Domnívám se, že příčiny je třeba hledat hlouběji. Již v roce 1921 totiž

Lenin pochopil, že první světová válka světovou revoluci nevyvolala. Je tedy na čase přejít k permanentní revoluci v intencích Trockého představy, dávat ránu za ranou slabým článkům svobodné společnosti a současně připravovat druhou světovou válku, jež přinese definitivní „osvobození". V prosinci 1920, tedy těsně před zavedením NEPu, ostatně Lenin o světové válce prohlásil, že „je nevyhnutelná".

Opět je třeba připomenout Hitlera. Ani v nejmenším ho nechci obhajovat, když konstatuji, že v roce 1920 nepronesl na veřejnosti ani slovo o tom, že druhá světová válka je nevyhnutelná či žádoucí. Na druhé straně však existuje Leninovo prohlášení z té doby: „Uzavřeli jsme jednu sérii válek, a musíme se připravit na

druhou.” Právě proto byl zaveden NEP. Mír byl pouhým vydechnutím před válkou. Tvrdí to Lenin, tvrdí to Stalin, tvrdí to list Pravda.

NEP byl kratičkým odpočinkem před budoucími válkami. Bylo nezbytné, aby komunisté uvedli svou zemi do pořádku, aby upevnili a konsolidovali svou moc, aby vybudovali více než mohutný válečný průmysl, připravili obyvatelstvo na budoucí bitvy a „osvobozenecká tažení”. A komunisté se pustili do práce.

Zavedení prvků volného trhu ani v nejmenším neznamenalo rezignaci na přípravu světové revoluce a druhé světové války, jež měla revoluci vyvolat.

O pouhý rok později byl totiž vytvořen Svaz sovětských socialistických republik – SSSR. V deklaraci o ustavení SSSR bylo jasně řečeno, že SSSR je prvním rozhodným krokem na cestě k vytvoření Světové sovětské socialistické republiky. Počítalo se s tím, že počet republik poroste až do té doby, kdy se součástí SSSR stane celý svět.

Deklarace o vytvoření SSSR nebyla ničím jiným než otevřeným a přímým *vyhlášením války celému ostatnímu světu.* Deklarace je platná dodnes, neboť ji nikdo nezrušil. Mezi Hitlerovou knihou Mein Kampf a deklarací existuje jistý rozdíl. Hitler napsal svou knihu později a je v ní vyjádřen názor jediného člověka, odtud také název – Můj boj. Deklarace o vytvoření SSSR je zcela oficiálním dokumentem o základním cíli obrovského státu, jenž hodlá zničit a podřídit své vůli státy ostatní.

Druhá kapitola

Hlavní nepřítel

Pokud někde v Evropě začne revoluční kvas, bude to v Německu… Vítězství revoluce v Německu je zajištěním vítězství revoluce světové.

Josef Stalin

1.

V roce 1923 je Německo opět na prahu revoluce. Lenin se již nepodílí na řízení země. Kormidla vlády se již téměř beze zbytku zmocnil Stalin, ačkoli to dosud nepochopila ani jeho země, ani svět, ba dokonce ani jeho sokové ve straně.

Sám Stalin popisuje svou úlohu v přípravě německé revoluce roku 1923 takto: „…německá komise Kominterny tvořená Zinovjevem, Bucharinem, Stalinem, Trockým, Radekem a řadou německých soudruhů uskutečnila řadu konkrétních rozhodnutí o přímé pomoci německým soudruhům v otázce uchopení moci." (Projev na plénu UV a UVV VKS (b) dne 1. srpna 1927)

Stalinův osobní tajemník Boris Bažanov popsal přípravu zevrubněji. Prohlašuje, že na přípravu německé revoluce byly vynaloženy obrovské prostředky a poté bylo dokonce rozhodnuto, že prostředky nemají být nikterak omezovány. V Sovětském svazu byli mobilizováni všichni komunisté německého původu a rovněž všichni komunisté znalí německého jazyka. Procházeli nezbytnou průpravou a poté byli posíláni na ilegální práci do Německa. Do Německa však mířili nejen řadoví komunisté, ale i vyšší vedoucí pracovníci, mezi nimi například lidový komisař W. Schmidt, náměstek předsedy GPU Unschlicht, členové sovětského ÚV Radek, Pjatakov a další.

Zplnomocněný zástupce SSSR v Německu Krestinskij vytvořil mohutnou síť tajné agentury a sovětské zastupitelství v Německu se proměnilo v organizační centrum revoluce. Prostřednictvím zastupitelství přicházely do Německa rozkazy z Moskvy a

nevysychající proud peněz, jež se neprodleně proměňoval ve vagony podvratné literatury, hory zbraní a munice. „Unschlicht měl na starosti organizaci oddílů, jež měly zajistit ozbrojené povstání a převrat, jejich formování i vyzbroj ování. Kjeho povinnostem patřila i organizace německé čeky za účelem likvidace buržoazie a odpůrců revoluce hned po převratu.” (B. Bažanov, Vzpomínky bývalého tajemníka J. Stalina, s. 67.) Sovětské politbyro vypracovalo a schválilo detailni plán převratu a bylo stanoveno dokonce i jeho datum – 9. listopadu 1923.

K revoluci však nedošlo.

Příčin byla celá řada.

Tou první byla skutečnost, že masy vždy volily zlatý střed – nešly tedy za komunisty, ale za sociálními demokraty. Německé komunistické straně se tak od lidových mas nedostalo podpory, jež byla nezbytná pro uchopení moci, navíc se strana rozdělila na dvě frakce a lídři každé z nich nikterak neprojevovali rozhodnost, jež byla vlastní Leninovi či Trockému.

Druhou příčinou byla absence společné hranice mezi Sovětským svazem a Německem. Stejně jako před třemi roky je rozdělovalo Polsko. Kdyby společná hranice existovala, Rudá armáda by bez obtíží mohla poskytnout německé komunistické straně a jejím váhavým vůdcům účinnou pomoc…

Nejdůležitější je však zřejmě třetí příčina. Lenin již dávno nestojí ani v čele Sovětského svazu, ba ani v čele přípravy světové revoluce. Posléze umírá. Má řadu nadaných dědiců – Trockého, Zinovjeva, Kameněya, Rykova, Bucharina. Vedle těchto výrazných soupeřů vyvíjí činnost skromný Stalin, kterého nikdo za vážného uchazeče o získání moci nepokládá, ačkoli v té době již podle Leninova vyjádření ve svých rukou „soustředil nepředstavitelnou moc”.

Německá revoluce roku 1923 byla řízena z Kremlu, u samého kormidla světové revoluce však zuřil nelítostný boj. Ani jediný z uznávaných uchazečů o moc si nepřál vidět svého soupeře v úloze vůdce německé, a tedy také evropské revoluce. Vůdcové si tedy u kormidla moci uštědřovali tvrdé rány a svým podřízeným dávali

rozporuplné rozkazy. V této situaci se tedy sotva dalo hovořit o jakémkoli vítězství.

Moudrý Stalin se v této situaci na místo kormidelníka příliš netlačil. Rozhodl se nejprve zaměřit veškerou svou pozornost na definitivní upevnění své osobní moci a teprve poté se věnovat všemu ostatnímu, tedy i světové revoluci.

V nejbližších letech přesune Stalin všechny uchazeče o moc na mocenském žebříčku o jednu příčku níže a bude je i nadále srážet níž a níž – až do sklepních cel na Lubjance. Až se chopí moci, odstraní Stalin veškeré bariéry, jež dosud bránily německé revoluci, což znamená, že:

– udělá pořádek v německé komunistické straně a donutí ji, aby slepě plnila veškeré příkazy Moskvy,

– vytvoří společnou hranici mezi Německem a Sovětským svazem,

– likviduje německou sociální demokracii.

Pokud jde o sociální demokracii, Stalin ji samozřejmě nezničil vlastníma rukama. Copak Stalin někdy vraždil vlastní rukou?

Podle Marxe a Lenina vzniká revoluce jako důsledek války. Válka zostřuje protiklady, devastuje hospodářství a přibližuje národy a státy k oné osudné hraniční čáře, za níž se rozpadá obvyklý způsob života. Stalin byl v tomto směru opravdový marxista-leninista a jeho postoj v otázkách války a míru byl jednoznačně zásadový: pokud sociální demokraté odvádějí svým pacifismem proletariát od revoluce (a tedy i od válek, jež u zrodu revolucí stojí), je třeba jim vyhlásit boj na život a na smrt. Dne 7. listopadu 1927 se v deníku Pravda objevilo Stalinovo nové heslo: „Nelze skoncovat s kapitalismem, aniž bychom skoncovali se sociální demokracií." (Pravda, č. 255, 6.-7. listopadu 1927) O rok později prohlásil Stalin boj proti sociální demokracii za hlavní úkol komunistů: „Za prvé neutuchající boj proti sociální demokracii, a to ve všech směrech včetně odhalování buržoazního pacifismu". (díl 11, s. 202.)

I ve vztahu k těm, kdož touží po revanši a válce, tedy například ve vztahu k německým nacistům, je Stalinova pozice neméně jednoduchá a zásadová:

je třeba je podporovat… Ať tedy fašisté zničí pacifisty a sociální demokraty, ať poté rozpoutají novou válku. Všem je dobře známo, co následuje po velké válce… Roku 1927 Stalin předvídá příchod fašistů k moci v Německu a pokládá podobný vývoj za žádoucí. „Právě skutečnost, že kapitalistické vlády se fašizují, právě to vede k zostření vnitropolitické situace v kapitalistických zemích a k revolučním vystoupením dělníků.” (Projev na společném plénu UV aUVV dne 1. srpna 1927. Poprvé zveřejněn až po 25 letech, díl 10, s.49.) Hitlerův režim pojmenoval Stalin termínem „teroristická diktatura” a také zdůrazňoval, že „revoluční krize bude narůstat tím rychleji, čím více se buržoazie bude zaplétat ve svých kombinacích, čím častěji se bude uchylovat k teroristickým metodám”. V referátu na XVII. sjezdu strany zdůraznil:

„Nehovořím tu o fašismu obecně, ale především o fašismu německého typu.”A tak tedy Stalin fašisty podporuje. Zuřiví stalinisté, jako například člen politbyra německé komunistické strany Hermann Remelle, podporují německé fašisty v jejich boji o moc zcela otevřeně. Stalinova úloha při uchopení moci nacisty v Německu je obrovská. Chystám se o tom napsat knihu, v této chvíli uvedu proto jen názor vyslovený Lvem Trockým v roce 1936:

„Stalin definitivně rozvázal ruce Hitlerovi, stejně tak jeho protivníkům, a dohnal tak Evropu k válce.” Tato věta byla vyslovena ve chvíli, kdy se Chamberlain radoval z toho, že žádná válka nebude, kdy se Mussolini pokládal za mírotvorce a kdy Hitler dosud nevydal rozkaz k přípravě útoku na Polsko, tím méně pak na Francii.

Byla vyslovena v době, kdy si Evropa s ulehčením vydechla a uvěřila, že k válce nedojde. Trockij však už ví, že k ní dojde velmi brzy a ví také, kdo je vším vinen. Abychom však Trockému uvěřili beze zbytku, vyslechněme ještě jedno jeho proroctví, vyslovené dne 21. července 1939. Toho dne probíhají intenzivní jednání mezi Velkou Británií, Francii a SSSR zaměřená proti Německu. Nikdo nepomýšlí na nějaké nečekané zvraty či komplikace.

Trockij však říká: „SSSR se posune ve vší své velikosti k hranicím Německa právě ve chvíli, kdy bude třetí říše zatažena do boje za nové rozdělení světa.”

Německo bude skutečně bojovat ve Francii, zatímco Stalin „ve vší své velikosti” bude drtit neutrální státy na svých západních hranicích a pozvolna se blížit k německým hranicím.

Začteme-li se pozorněji do zobecnění a předpovědí Trockého po padesáti letech, překvapí nás ještě dnes jejich přesnost a položíme si otázku: Jak to všechno mohl vědět? Trockij z toho ovšem nedělal žádné tajemství. Je otcem komunistického převratu a zakladatelem Rudé armády, zastupoval Sověty na brestlitevských jednáních, jako první stál v čele sovětské diplomacie. Býval nejvyšším velitelem Rudé armády, vůdcem SSSR a kormidelníkem světové revoluce. Nemůže tedy nevědět, co je to komunismus, co je Rudá armáda a kdo je Stalin. Trockij tvrdí, že všechny jeho předpovědi se zakládají na otevřených a obecně dostupných sovětských publikacích, přesněji řečeno na prohlášeních tajemníka Kominterny G. Dimitrova.

Trockij jako první na světě prohlédl Stalinovu hru, kterou nechápali ani představitelé Západu, ba zpočátku dokonce ani Hitler.

Ve skutečnosti však byla Stalinova hra nadmíru prostá. Trockij sám se stal obětí této hry, a proto ji také chápe. Trockého připravil o moc Stalin ve spojení se Zinovjevem a Kameněvem. Poté odstranil Zinovjeva a Kameněva, opíraje sé o Bucharina, a nakonec Stalin odstranil i Bucharina. Generaci Dzeržinského čekistů likvidoval Stalin rukama Henricha Jagody, Jagodu a jeho lidi pak odstranil rukama Ježova, toho pak ze Stalinovy vůle připravil o život Lavrentij Berija atd. Stalin ostatně v této hře pokračuje i na mezinárodní scéně a Trockij je si toho dobře vědom. Německý nacismus je tedy pro Stalina pouhým nástrojem.

„Německý fašismus je ledoborcem revoluce”. Německý fašismus je schopen rozpoutat válku a tato válka nevyhnutelně vyvolá revoluci. Ať tedy ledoborec drtí kry evropského kontinentu. Hitler je pro Stalina očistnou bouří, jež se má přehnat nad

Evropou. Hitler totiž může udělat to, co by pro Stalina nebylo právě vhodné.

V roce 1927 Stalin prohlásil, že druhá imperialistická válka je naprosto nevyhnutelná a stejně tak nevyhnutelná je i účast Sovětského svazu na této válce. Moudrý Stalin však nehodlá válku sám rozpoutat ani být jejím účastníkem od samého počátku: „Vstoupíme do války, ale vstoupíme do nijako poslední, abychom byli schopni vrhnout na misku vah závaží, které vše zvrátí.”

Stalin potřebuje v Evropě krize, války, rozvrat a hlad. To vše pro něj může udělat Hitler. Čím více zločinů Hitler v Evropě spáchá, tím lépe bude Stalinovi, tím více získá Stalin důvodů k tomu, aby jednoho dne poslal do Evropy Rudou armádu – osvoboditelku. Trockij to vše chápe již před vypuknutím druhé světové války a dokonce před tím, než se Hitler chopí moci. V roce 1932 Trockij vysvětluje Stalinův vztah k německým nacistům:

„Jen ať se chopí moci, ať se důkladně kompromitují. Pak přijdeme na řadu my…” Počínaje rokem 1927 Stalin všemi možnými prostředky podporuje fašisty, kteří se derou k moci, aniž by to ovšem veřejně deklaroval. Až se fašisté skutečně chopí moci, bude je Stalin ze všech sil tlačit k válce. Až rozpoutají válku, Stalin poručí komunistům v demokratických zemích, aby se na čas proměnili v pacifisty, aby demoralizovali armády západních zemí svými požadavky na zastavení „imperialistické války” a zpochybňovali vojenské aktivity svých vlád a zemí.

Avšak už v době, kdy poštval „ledoborec” na demokratickou Evropu, vyslovil nad ním Stalin současně rozsudek smrti. Celých pět let před nástupem fašismu v Německu plánuje Stalin jeho likvidaci: „…rozbít fašismus, svrhnout kapitalismus, ustavit sovětskou moc, zbavit kolonie otroctví.” (díl 11, s. 202.) Fašismus byl nesporně katem Evropy. Stalin tohoto kata plně podporoval, ale ještě předtím, než kat začal svou krvavou práci, uchystal mu Stalin stejný osud, jaký byl osud jeho obětí.

Třetí kapitola

Nač potřebují komunisté zbraně

Pro kov se lidé vraždí…

1.

Roku 1933 navštívil německý plukovník Heinz Guderian v Charkově sovětský závod na výrobu lokomotiv. Později Guderian svědčil, že kromě lokomotiv vyráběl závod i vedlejší produkci – tanky, a to v počtu 22 kusů denně.

Abychom mohli tuto *vedlejší* produkci *jednoho jediného* sovětského závodu, navíc v *době míru,* po zásluze ocenit, musíme si připomenout, že v roce

1933 Německo například tanky vůbec nevyrábělo. Roku 1939 začal Hitler druhou světovou válku a měl k dispozici 3 195 tanků, tedy podstatně méně, než byl schopen charkovský závod na výrobu lokomotiv smontovat za pouhý půlrok, a to podle norem mírové doby.

Abychom lépe pochopili, co znamená 22 tanků denně, musíme si připomenout, že Spojené státy americké disponovaly v roce 1940, tedy poté, co začala druhá světová válka, *pouhými* 400 tanky.

Nezapomínejme však ani na kvalitu tanků, které Guderian v charkovské lokomotivce viděl. Byly to tanky, jejichž konstruktérem byl americký tankový génius G. W. Christie. Jeho úspěchy však neocenil ve své době nikdo s výjimkou sovětských konstruktérů. Americký tank byl zakoupen a převezen do Sovětského svazu na základě falešných přepravních listin, v nichž byl uveden jako zemědělský traktor. V SSSR se „traktor" dočkal sériové výroby jako „rychlý tank" (BT – bystrochodnyj tank). Již v první sérii dosahoval BT rychlosti 100 kilometrů v hodině. Ostatně i dnes, tedy o 60 let později, není tato rychlost u tanku nikterak zanedbatelná.

Korba tanku BT byla jednoduchá a racionální. Ani jediný tank té doby, nevyjímaje ani tanky vyráběné pro armádu USA, neměl podobný tvar pancéře. Nejlepší tank druhé světové války T-34 je přímým potomkem BT. Tvar jeho trupu dále rozvíjí myšlenky velkého amerického tankového konstruktéra. Po T-34 bylo principu nakloněných čelních pancéřových plechů využito u německých pantherů a teprve pak u všech tanků světa.

Ve 30. letech byly prakticky všechny tanky na světě vyráběny podle osvědčeného schématu: motor vzadu, převodovka vpředu. BT byl v tomto směru výjimkou – motor i převodovka byly umístěny vzadu. Až po 25 letech pochopil přednosti BT celý svět.

Tanky BT byly nepřetržitě zdokonalovány. Jejich jízdní dosah byl dotažen do 700 km. Dokonce o 50 let později to byl pro většinu tankistů jen neuskutečnitelný sen. Roku 1936 útočily tanky BT na dně hluboké řeky téměř neustále pod vodou. Dokonce ani na konci 20. století nemají všechny tanky pravděpodobných protivníků Sovětského svazu podobné charakteristiky. V roce 1938 byly na tancích BT poprvé instalovány dieselové motory.

Celý ostatní svět se touto cestou vydal až o 10 – 20 let později. Tanky BT měly na svou dobu mohutnou výzbroj. Pokud jsme však vyslovili tolik komplimentů na adresu sovětských tanků, musíme si povšimnout i jejich drobného nedostatku: Tyto tanky *nebylo možno používat na území Sovětského svazu.*

Základní předností tanku BT byla jeho rychlost. Dominovala nad ostatními parametry natolik, že se stala i součástí jeho kódového označení.

BT je tank útočný. Svými parametry připomíná nevelkého, avšak podivuhodně pohyblivého jezdce obávané Cingischánovy hordy. Velký tatarskomongolský dobyvatel vždy vítězil nad svými nepřáteli nečekaným úderem obrovské jezdecké síly. Cingischán ničil své nepřátele nikoli silou zbraní, ale střemhlavým manévrem. Vůdce Zlaté hordy nepotřeboval neobratné těžkooděnce a rytíře, ale naopak, hordy lehkých, hbitých a pohyblivých vojsk, schopných překonávat obrovské vzdálenosti, překračovat říční toky a pronikat do hlubokého týlu nepřítele.

Právě takové byly tanky BT, kterých bylo vyrobeno k 1. září 1939 více než *všech ostatních* typů tanků ve *všech* zemích světa. Pohyblivosti, rychlosti a jízdního dosahu bylo dosaženo díky racionálnímu, třebaže lehkému a tenkému pancíři. BT byl použitelný pouze v agresivní válce, pouze v nepřátelském týlu, výhradně při bleskurychlých ofenzivních operacích, kdy tankové svazy nečekaně pronikaly na území nepřítele, vyhýbaly se ohniskům odporu a mířily do hloubky území, kde sice nejsou vojska protivníka, zato však jeho města, mosty, závody, letiště, přístavy, sklady, velitelská stanoviště a spoje.

Ohromujících agresivních charakteristik tanků BT bylo dosaženo i díky využití unikátního pojezdového ústrojí. Na polních cestách se BT pohyboval na pásech, jakmile se však dostal na kvalitní vozovku, odhazoval těžké pásy a dále se již řítil vpřed na kolech jako závodní automobil. Je však obecně známo, že rychlost je v rozporu s průjezdností – bud tedy máme k dispozici rychlostní vůz, schopný se pohybovat jen po dobré vozovce, nebo pomalý traktor, který však zdolá sebehorší terén. Toto dilema vyřešili sovětští maršálové ve prospěch rychlostního vozu: tanky BT byly totiž na špatných silnicích na sovětském území zcela nepoužitelné. Když Hitler zahájil operaci Barbarossa, prakticky všechny tanky BT byly rázem opuštěny. Nebylo možné jich použít mimo sovětskou vozovku dokonce ani s pásy a na kolech nebyly použity *nikdy.* Potenciál velkolepých tanků BT tak nebyl nikdy realizován, dlužno však říci, že *na sovětském území ani realizován být nemohl.*

BT byl vytvořen a zdokonalován pro akce výhradně na cizím území, a to na dobrých a kvalitních komunikacich. Povšimněme si nyní blíže sousedů Sovětského svazu. Tehdy, stejně jako nyní, to bylo Turecko, Írán, Afghánistán, Čína, Mongolsko, Mandžusko a Severní Korea, které neměly dobré komunikace. Například Žukov použil tanky BT v Mongolsku, kde je krajina plochá jako deska stolu, avšak pouze na pásech a ani tak nebyl spokojen.

Pásy se mimo silnice často trhaly a v důsledku relativně značného tlaku kola mimo vozovku a dokonce i na polních cestách tanky v terénu často uvízly.

Na otázku, kde bylo možno s úspěchem realizovat potenciál tanků BT, existuje jednoznačná odpověď – ve střední a jižní Evropě. Po odstranění pásů byly BT použitelné pouze na území Německa, Francie a Belgie.

Na další otázku, zda jsou pro tanky BT rozhodující pásy nebo kola, odpovídají sovětské příručky oněch let rovněž zcela jednoznačně: kola. Základní předností BT byla rychlost a té bylo možno dosahovat pouze na kolech. Pásy nebyly tedy ničím jiným než prostředkem, který umožňoval přístup na cizí území. Tak například pomocí pásů bylo možno překonat Polsko a poté, již na území Německa, pásy odhodit a pohybovat se výhradně na kolech. Pásy byly chápány jen jako podpůrný prostředek, jenž měl být ve válce použit jen jedinkrát a poté odhozen a navždy zapomenut. Stejně tak ostatně výsadkář využije padáku jen jednou, aby se dostal na území nepřítele a poté nepotřebný padák zakopal. Sovětské divize a sbory, vyzbrojené tanky BT, neměly vůbec žádná vozidla, jež by byla určena k přepravě odhozených tankových pásů. Tanky měly tedy dovršit válku pouze na kolech poté, co by po skvělých dálnicích pronikly hluboko do nepřátelského týlu.

3.

Některé typy sovětských tanků svými kódovými názvy připomínaly jména komunistických vůdců, například KV – Klim Vorošilov, JS – Josef Stalin. Většina typů však měla název, v němž byl obsažen index „T”. Občas bylo v indexu obsaženo i další písmeno – „O” (plamenometný) či „P” (plovoucí). SSSR byl mimochodem jedinou zemí světa, která vyráběla v obrovském množstvé právě tyto „plovoucí” či obojživelné tanky. V obranné válce tank plavat nemusí a tak poté, co Hitler začal s plánem Barbarossa, byly sovětské plovoucí tanky zapomenuty stejně jako tanky BT.

Tolik naše poznámka na okraj. Vraťme se však k našemu problému.

V roce 1938 byly v Sovětském svazu zahájeny intenzivní práce na vytvoření tanku se zcela neobvyklým označením A-20. Co tu znamená písmeno A?

Ani jediná sovětská vojenská příručka nám na tuto otázku neposkytne odpověd. Není vyloučeno, že až poté, co bude vydána má kniha, si komunisté se zpětnou platností vymyslí nějaké vysvětlení názvu, jež zatím nebylo dešifrováno. Dlouho jsem hledal na tuto otázku odpověď a objevil jsem ji v strojírenském závodě č. 183. Je to ostatně táž lokomotivka, jež vedle lokomotiv, stejně jako dříve, vyrábí i vedlejší produkci. Nevím, zda je vysvětlení správné, veteráni závodu však tvrdí, že původně znamenal index „A" – autostrádový. Mně osobně připadá vysvětlení jako přesvědčivé. Tank A-20 měl být dalším zdokonalením rodiny tanků BT. Jestliže však hlavní charakteristika tanku BT byla obsažena již v jeho názvu, proč tomu tak nebylo u tanku A-20? Hlavní úlohou A-20 bylo dostat se na pásech k autostrádám, poté je odhodit a proměnit se rázem ve vyzbrojené závodní auto.

Je vhodné si nyní připomenout, že na sklonku 20. století nemá Sovětský svaz ani jediný kilometr komunikace, kterou by bylo možno označit termínem autostráda. Tím spíše neexistovalo nic ani vzdáleně podobného před 50 lety. Autostrády ostatně neměl ani jeden ze států, jež s SSSR bezprostředně sousedily. O rok později, tedy roku 1939 však Stalin paktem Molotov – Ribbentrop rozťal Polsko a dosáhl tak společné hranice se státem, který autostrády měl. Tímto státem bylo Německo.

Říká se, že Stalinovy tanky nebyly na válku připraveny. Tak tomu však rozhodně není. Nebyly ve skutečnosti připraveny na obrannou válku. Byly totiž připravovány pro válku na cizích územích.

4.

Množství a jakosti sovětských tanků plně odpovídalo množství a kvalita sovětských letadel. Komunističtí falšovatelé dějin nyní tvrdí, že letounů bylo sice mnoho, byly však špatné, a proto je lepší nebrat předválečné stroje na zřetel a všímat si pouze těch moderních, tedy strojů MiG-3, Jak-1 či 11-2.

Staré sovětské letouny jsou prý pouhý „šrot”.

Britský letec Alfred Price, který nalétal více než 4 000 hodin na čtyřiceti typech letounů, má ovšem na sovětský „šrot” poněkud odlišný názor. „Nejdokonalejší výzbroj na světě měl v září 1939 mezi sériově vyráběnými stíhačkami ruský 1-26 konstruktéra Polikarpova…

Svým palebným výkonem dvojnásobně převyšoval Messerschmidt-109E a téměř trojnásobně Spitfire-1. Mezi všemi předválečnými stíhačkami světa byl letoun 1-16 unikátní tím, že jako jediný byl vybaven pancéřovou ochranou pro pilota. Ti, kdo se domnívají, že Rusové byli před druhou světovou válkou zaostalými mužiky a že se pak vydali na Západ pouze pod vlivem zkušeností získaných od Němců, by neměli zapomínat na fakta.” (A. Price, World War II Fighter Conflict, p. 18. – 21.)

K tomu je třeba dodat, že v srpnu 1939 použily sovětské stíhačky *jako první na světě* v bojových podmínkách raketové střely. V té době už sovětští konstruktéři ostatně pracovali na jediném letounu na světě, který měl mít pancéřovaný trup. Tento létající tank 11-2 měl na svou dobu mimořádně mohutnou výzbroj, mimo jiné též osm reaktivnich střel.

O co tedy šlo? Proč od prvního dne války ztratilo sovětské letectvo nadvládu ve vzduchu? Odpověď je více než prostá. Převážnou většinu sovětských letců, včetně stíhačů, *nikdy nikdo neučil vzdušnému boji.* V čem tedy spočívala jejich výuka? Učili se útokům na pozemní cíle. Rády sovětského stíhacího a bombardovacího letectva orientovaly sovětské piloty na provedení jediné a nečekané útočné operace, v níž mělo sovětské letectvo jediným mohutným úderem překvapit letouny nepřítele na letištích a dosáhnout nadvlády ve vzduchu. Již v roce 1939 sovětský časopis Válka a revoluce v článku Počáteční období války dospěl k

závěru, který potom prakticky beze změn opakovaly sovětské letecké řády, řády z let 1940 a 1941 nevyjímaje: „Velmi výhodné je projevit iniciativu a jako první zaútočit na nepřítele. Ten, kdo projeví iniciativu útokem leteckých sil na letiště a hangáry nepřítele, může poté počítat s nadvládou ve vzduchu."

Sovětští teoretikové letectví neměli na mysli nepřítele abstraktního a obecného, ale zcela konkrétního. Hlavní teoretik sovětské letecké strategie A. N. Lapčinskij doplňoval své odborné knihy podrobnými mapami standardnich objektů bombardování. Patřily mezi ně i železniční uzel v Lipsku, Fridrichstrasse a Ústřední nádraží v Berlíně atd. Lapčinskij také zevrubně vysvětloval, jak je třeba bránit sovětské území: „Rozhodná pozemní ofenziva k sobě jako magnet přitahuje nepřátelské letecké síly a stává se tak nejlepším prostředkem obrany proti útoku nepřítele ze vzduchu… Letecká obrana země se nerealizuje manévrem z hloubky, ale manévrem do hloubky." To byl důvod, proč bylo veškeré sovětské letectvo v roce 1941 soustředěno u hranic.

Polní letiště 123. stíhacího leteckého pluku bylo například od německé hranice vzdáleno pouhé dva kilometry, což v bojových podmínkách přispívalo k úspoře pohonných hmot při startu letounů. U 123. a mnoha dalších leteckých pluků prováděly bojové letouny stoupání na stanovenou výšku již nad německým územím.

Sovětský svaz vytvořil před válkou i za války řadu skvělých a současně podivuhodně jednoduchých letounů. Největšími úspěchy sovětského letectví však nebyly stroje schopné ničit nepřítele ve vzduchu, ale naopak ty, které ničí letouny a další cíle *na zemi.* Nejvýznamnějším úspěchem sovětského letectví té doby je nesporně 11-2, předurčený k ničení nepřátelské síly na zemi.

Nejvlastnějšími cíli byla pro 11-2 letiště. Konstruktér Iljušin, jehož dílem tento bitevní letoun byl, do detailu promyslel i obranyschopnost stroje 11-2. Ve své původní verzi byl totiž stroj dvoumístný. Pilot řídí letoun a ostřeluje cíle, za jeho zády kryje střelec zadní hemisféru oblohy před útoky nepřátelských stíhačů. Iljušinovi však zavolal osobně Stalin a přikázal, aby byl střelec s

kulometem odstraněn – 11-2 byl pak sériově vyráběn jako jednomístný letoun.

Stalin nesporně potřeboval 11-2 *pro situace, v nichž se ani jediná z nepřátelských stíhaček nestačí vznést do vzduchu…*

Poté však odstartoval Hitler svůj plán Barbarossa a Stalin telefonoval Iljušinovi znovu. Tentokrát trval na tom, že 11-2 musí být vyráběn jako dvoumístný. V obranné válce musí mít dokonce stíhač – agresor prostředky na obranu.

5.

Rok 1927 byl rokem, v němž si Stalin definitivně zajistil místo na samém vrcholu moci. Od této chvíle byla jeho pozornost zaměřena již nejen na upevnění vlastní diktatury, ale i na problémy celého komunistického hnutí a světové revoluce.

Rok 1927 byl počátkem industrializace, či – přejete-li si –, superindustrializace SSSR. Industrializace byla plánována po pětiletkách a první z nich začala právě v roce 1927. Důvod, pro který bylo pětiletek zapotřebí, ozřejmí následující skutečnost. Na počátku první pětiletky měla Rudá armáda 92 tanky, na jejím konci – přes 4 000. A přesto není vojenský akcent v první pětiletce ještě příliš zřetelný. Hlavní pozornost nebyla totiž věnována výrobě zbraní, ale vytvoření průmyslové základny, jež bude zbrojní výrobu realizovat.

Druhá pětiletka byla pokračováním rozvoje průmyslové základny. Šlo o vybudování koksoven a sléváren, obřích elektráren a výroben kyslíku, válcoven a blokových tratí, dolů a důlních zařízení. Zbrojní výroba zatím nebyla na prvním místě, leč ani na ni soudruh Stalin nezapomínal: za první dvě pětiletky bylo vyrobeno 24 708 bojových letounů.

Třetí pětiletka, jež měla skončit v roce 1942, již byla zaměřena jednoznačně na výrobu – na zbrojní výrobu. Mělo jít o obrovská kvanta produkce v té nejvyšší kvalitě.

Za industrializaci byla zaplacena nesmírná cena. Stalin za ni platil životní úrovní obyvatelstva, jež hluboko poklesla. Na zahraničních trzích prodal Stalin nepředstavitelné množství zlata,

platiny a diamantů. Za pouhých pár let se mu podařilo rozprodat to, co národ shromaždoval po celá staletí. Stalin bezostyšně vyloupil chrámy a kláštery, carské depozitáře a muzea. Došlo i na ikony a vzácné tisky. Vyvezeny a prodány byly obrazy velkých mistrů renesance, sbírky briliantů, převzácné poklady z muzeí a knihoven. Ze Stalinovy vůle byly z SSSR exportovány dřevo a uhlí, nikl a mangan, ropa a bavlna, kaviár, kožešiny, obilí a řada dalších komodit. Ani to však nestačilo, atak Stalin v roce 1930 zahájil krvavou kolektivizaci. Rolníci byli násilím zaháněni do kolchozů, aby je pak bylo možno okrádat o veškeré vypěstované obilí. V komunistickém žargonu byla tato činnost označována jako „přelévání prostředků ze zemědělství do těžkého průmyslu”.

Výsledkem kolektivizace a hladomoru, jenž následoval, je 10 – 16 milionů zavražděných, umučených a těch, kdož zemřeli v pracovních táborech.

Nad celou zemí se tyčil obludný přízrak kanibalismu. Ani v těchto hrůzných letech však Stalin nepřestal do ciziny prodávat 5 milionů tun obilí ročně.

K čemu byla kolektivizace dobrá? Prospěla především industrializaci. A sama industrializace? Měla snad přispět ke zvýšení životní úrovně obyvatelstva? Rozhodně nikoli! Před zahájením industrializace a kolektivizace, tedy v dobách NEPu, byl totiž život docela snesitelný. Pokud tedy soudruha Stalina zajímala životní úroveň, nebylo třeba ani industrializace ani kolektivizace – stačilo zachovat NEP.

Je zřejmé, že industrializace ani kolektivizace neměla se zvyšováním životní úrovně pranic společného. Naopak, úroveň se propadla do hloubky, kterou nezažili lidé ani za dob Cingischána. Robert Conquest vydal nedávno strašlivé svědectví o oněch krvavých pětiletkách a v jeho knize jsou i hrůzné fotografie dětí, které se proměnily v kostlivce. Je to strašlivější svědectví než pravda o komunistické Etiopii a komunistické Kambodži Pol Potový éry.

Nespornou pravdou je, že industrializace a kolektivizace měly zajistit v obrovském množství výrobu zbraní. K čemu potřebovali komunisté zbraně? Ve všech zemích světa slouží zbraně k obraně

obyvatel, především pak dětí jako budoucnosti každého národa. V Sovětském svazu tomu bylo přesně naopak. Veškeré obyvatelstvo včetně dětí bylo podrobeno strašlivému utrpení jen proto, aby bylo možno získat co nejvíce zbraní.

V porovnání s industrializací je možno pokládat první světovou válku za veselý večírek. Za čtyři roky, po něž válka trvala, ztratily všechny země, jež se jí zúčastnily, 10 milionů a Rusko – 23 miliony osob. Oproti tomu Stalin v *době míru* jen proto, aby získal autostrádové tanky a bitevní letouny, jich dokázal zlikvidovat mnohonásobně více. *Komunistický mír měl nepoměrně strašlivější tvář než imperialistická válka.*

Růst sovětského vojenského potenciálu nebyl ostatně diktován ohrožením zvnějšku, neboť začal dávno předtím, *než* Hitler přišel k moci. Likvidace milionů sovětských dětí, motivovaná zvyšováním zbrojní výroby, probíhala souběžně se Stalinovým úsilím o potlačení západních pacifistů a posílení moci fašistů.

Jestliže tedy komunisté nevytvářeli obrovské arzenály na obranu vlastního území a vlastního lidu, proč tedy?

Nechť promluví sami soudruzi!

Čtvrtá kapitola

Proč rozdělil Stalin Polsko

Podnikáme něco, co v případě, že budeme mít úspěch, převrátí celý svět a osvobodí veškerou dělnickou třídu.
J. Stalin

1.

Dne 22. června 1941 přepadlo Německo nečekaně a věrolomně Sovětský svaz. Tento nesporný historický fakt je však dosti zvláštní. Před druhou světovou válkou nemělo Německo společnou hranici se Sovětským svazem, a proto by na něj také nemohlo zaútočit, tím méně pak nečekaně.

Německo a Sovětský svaz byly od sebe odděleny souvislou bariérou neutrálních států. K tomu, aby se válka mezi Německem a SSSR mohla přece jen uskutečnit, byly nutné určité předpoklady: bylo třeba rozdrtit bariéru neutrálních států a vytvořit společnou sovětsko-německou hranici.

Každý, koho tragické datum 22. června 1941 opravdu zajímá, by si měl ještě předtím, než začne proklínat Hitlera za jeho věrolomnost, poctivě zodpovědět dvě otázky:

Kdo rozdrtil dělící bariéru neutrálních států mezi SSSR a Německem?

Proč tak učinil?

2.

Bariéra mezi Německem a SSSR byla dvojitá a pouze v případě Polska, jež mělo společnou hranici jak s Německem, tak i s SSSR, jednoduchá. Polsko tedy bylo nejkratší, přímou a nejpohodlnější cestou mezi SSSR a Německem. Polsko bylo nejtenčím úsekem pomyslné zdi, jež obě země oddělovala. Je zřejmé, že potenciální agresor, který by si přál, aby k sovětské-německé válce došlo, by se pokusil probourat zdivo právě zde.

A naopak země, jež si válku mezi Německem a SSSR nepřála, by měla celou mocí svých ozbrojených sil, vší státnickou

moudrostí a veškerou vahou své mezinárodní autority usilovat o to, aby se protivník nedostal na území Polska. V krajním případě by se s ním střetla v Polsku, aniž by ho pustila příliš blízko k vlastním hranicím.

Představte si, že přímo za zdí žije lidojed, který veřejně oznámil svůj záměr si na vás pochutnat. Když se přesvědčil, že jste jeho kanibalským choutkám porozuměli zcela přesně, pustil se do ničení zdi, jež vás rozděluje. Jaká bude vaše reakce? Představte si dále, že lidojed při boření zdi narazil na jakousi překážku a požádal vás o pomoc při jejím překonávání. Bez vaší pomoci prostě nedokáže prorazit ve zdi dostatečně velký otvor a nebude vás moci ani zkonzumovat. Jak budete reagovat na jeho návrhy a prosby?

Hitler deklaroval své záměry zcela otevřeně a Stalin ho veřejně označil za lidojeda. Hitler však Stalina nemohl přepadnout, neboť tu chyběla společná hranice.

Hitler se tedy obrátil na Stalina s návrhem, aby potřebný otvor v dělicí zdi prorazili společnými silami. Stalin návrh přijal a s obrovským zadostiučiněním bořil polskou zeď, jež ho dělila od Německa. Hitlerovy motivy jsou tu zřejmé, jak si však máme vysvětlovat Stalinovo počínání?

Komunističtí historikové si vymysleli hned několik vysvětlení pro aktivity Sovětského svazu.

Zde je první z nich: tím, že jsme rozervali a v krvi utopili Polsko, jsme posunuli své hranice na západ, čímž jsme upevnili svou bezpečnost. Vysvětlení nanejvýš podivné! Sovětské hranice se skutečně posunuly o 200 – 300 kilometrů na západ, Německo se však současně přiblížilo o 300 – 400 kilometrů na východ. Bezpečnost SSSR se tím nejen nezvýšila, ale právě naopak, výrazně snížila. Navíc tu začal působit zcela nový faktor – společná sovětskoněmecká hranice. Důsledek byl zřejmý – možnost válečného konfliktu včetně nečekaného přepadení.

Druhé vysvětlení: tím, že jsme vrazili dýku do zad Polsku v okamžiku, kdy zoufale bojovalo proti fašistům, jsme se pokusili oddálit počátek sovětsko-německé války… Toto vysvětlení připomíná tvrzení, že pokud jsme založili požár v sousedově

domě, lze očekávat, že požár v našem vlastním domě vypukne později než v ostatních budovách na ulici.

Třetí vysvětlení: Francie a Velká Británie s námi nechtěly uzavřít smlouvu, a proto… Nebetyčný nesmysl! Proč by měly Francie a Velká Británie bránit Sovětský svaz, jestliže Sovětský svaz prohlásil veřejně za svůj cíl svržení demokratických režimů, včetně francouzského a britského? Západu mohlo být koneckonců lhostejné, zda Hitler vyrazí na východ či nikoli. Naproti tomu zemím východní Evropy to lhostejné rozhodně nebylo. Pokud vyrazí

Hitler na východ, budou to ony, kdo se stanou prvními oběťmi. Právě proto byly země východní Evropy přirozenými spojenci SSSR, a bylo tedy vhodné právě s nimi uzavírat spojenectví proti Hitlerovi. Stalin však po podobném spojenectví netoužil. Dokonce v případech, kdy podobné smlouvy existovaly. Sovětský svaz okázale neplnil své spojenecké povinnosti. Stalin by jistě mohl zachovávat neutralitu, místo toho však vrážel nůž do zad těm, kteří proti fašismu skutečně bojovali.

Podobných vysvětlení Stalinovy činnosti si komunističtí historikové stačili vymyslet spoustu. Je však příznačné, že každé z nich od počátku obsahuje dvě základní chyby:

– je vymyšleno post factum,

– zcela pomíjí pozici sovětských vůdců, třebaže tato jejich pozice je daleko zřetelnější a pochopitelnější než Hitlerův postoj, obsažený v jeho proslovech a vystoupeních.

3.

Když prorazil koridor v dělicí zdi, rozhodl Hitler, že udělal dost a dále se již věnoval svým západoevropským, africkým, středomořským a atlantickým záležitostem.

Co měl učinit Stalin, který měl nyní, před sebou průsek široký 570 kilometrů a navíc jistou časovou rezervu? Správná odpověď zní, že měl neprodleně zahájit opevňování obrany právě na tomto místě. Podél staré hranice existovala mohutná linie opevněných rajonů. Stačilo ji pouze obnovit a zdokonalit. Kromě ní pak

vytvořit další obrannou linii, poté třetí, čtvrtou a pátou… Bylo třeba neprodleně zaminovat cesty, mosty, pole, kopat protitankové zákopy a zajišťovat je protitankovým dělostřelectvem… O několik let později, v roce 1943, se Rudá armáda na Kurském oblouku chystala odrazit postupující protivníkovy síly. V krátké době vytvořila sovětská vojska na obrovském úseku fronty šest spojitých obranných pásem, z nichž každé bylo dlouhé stovky kilometrů. Celková hloubka všech šesti pásem činila 250 – 300 kilometrů. Průměrná hustota zaminování činila asi 7 000 protitankových a protipěchotních min na kilometr obranného pásma a protitanková obrana byla dovedena k neuvěřitelné hustotě 41 děl na každý kilometr, nepočítaje v to protiletecké dělostřelectvo a zakopané tanky.

V krátké době tak vznikla vpravdě neprodyšná linie obrany.

V roce 1939 byly podmínky pro upevnění obrany mnohem lepší – pomáhaly tu lesy, řeky, bažiny. Existovalo jen málo komunikací a byla spousta času. Sovětská vojska mohla vytvořit na nové sovětsko-německé hranici mohutnou obranu tím spíše, že nešlo o nijak široký úsek.

V té době však Sovětský svaz zastavil výrobu protitankových a protileteckých děl. Místo toho, aby byl prostor maximálně znepřístupněn a zneprůchodněn, podnikalo se pojednou vše možné, aby se stal co nejschůdnějším.

Budovaly se tu nové cesty a mosty, rozšiřovala se a zdokonalovala železniční síť. Stará opevnění byla demontována a likvidována.

Jeden z účastníků těchto událostí, plukovník Hlavní výzvědné správy generálního štábu Rudé armády (GRU) I. G. Starinov o tom hovoří zcela otevřeně: „Byla to hloupá situace. Když jsme sousedili s nevelkými státy a jejich slabými armádami, byly naše hranice zamčeny na sedm zámků. Když se však naším přímým sousedem stalo fašistické Německo, inženýrská obranná zařízení podél našich hranic byla opuštěna, leckdy dokonce demontována.”

(Miny čekají, s. 176.) „Inženýrská správa Rudé armády připravila objednávku na 120 000 železničních časovaných min. Takové množství by stačilo k tomu, aby bylo možno v případě

útoku německé armády paralyzovat železniční přepravu v jejím týlu. Místo objednaného množství však došlo jen – 120 min." (Tamtéž, s. 186.) Je přitom nutno mít na paměti, že mina je nejjednodušší, nejlevnější a přitom vysoce efektivní zbraň.

Výroba min v SSSR byla obrovská, avšak poté, co bylo proražen otvor „ve zdi" mezi SSSR a Německem, byla zastavena…

Kromě ničení vlastní obranné linie se Stalin s nemenší péčí věnoval i boření bariéry neutrálních států. Hitlerovi proražení zdi zcela postačovalo, Stalinovi nikoli. Hitler – se Stalinovou pomocí – likvidoval státní moc jen v jediném ze států dělící bariéry, totiž v Polsku. Naproti tomu Stalin – bez jakékoli pomoci zvenčí – tak učinil hned ve třech státech Pobaltí (Estonsko, Lotyšsko, Litva), pokoušel se o to ve čtvrté zemi (Finsko) a vyvíjel aktivitu, aby toho dosáhl v pátém státě (Rumunsko), od něhož preventivně odtrhl značný kus území (Besarábie). Suma sumárum, usiloval-li Hitler o proražení otvoru ve zdi, Stalin ji hodlal zbořit celou.

Svého cíle skutečně dosáhl. Pouhých deset měsíců poté, co byl podepsán pakt „o neútočení", byla Stalinovým přičiněním bariéra zbořena celá – od Severního ledového oceánu až po Černé moře. Neutrální státy mezi Stalinem a Hitlerem přestaly existovat a tak byly vytvořeny dokonalé podmínky pro napadení.

Všichni Stalinovi západní sousedé se záhy stali jeho oběťmi. Kromě zemí, jež se SSSR bezprostředně sousedily, se do Stalinova otroctví dostala i Litva, jež nikdy neměla společné hranice se Sovětským svazem. Příchod sovětských vojsk do Litvy znamenal, že Rudá armáda se již přiblížila přímo k hranicím Německa. Předtím vedla sovětsko-německá hranice jen územím okupovaného Polska. Nyní mířila sovětská vojska k hranicím východního Pruska. Stěží tu tedy obstojí tvrzení, že kanibal Hitler prorážel průchody na východ a hloupý Stalin mu přitom pomáhal. Právě naopak, Stalin prorážel koridory na západ, a to bez cizí pomoci..

Na otázku, proč se Stalin uvolil pomáhat Hitlerovi při proražení relativně úzkého koridoru přes Polsko, vymysleli komunističtí historikové řadu nevyhovujících odpovědí. Otázku,

proč Stalin rozbořil celou bariéru, raději přecházejí mlčením. Dejme však slovo Stalinovi, který na tuto otázku dal jasnou a výstižnou odpověď: „Dějiny nás učí, že pokud chce nějaký stát bojovat proti jinému státu, který s ním přímo nesousedí, musí začít hledat hranice, přes něž by se mohl dostat k hranicím státu, proti němuž si přeje bojovat.” (Pravda, 5. března 1936)

Další otázka: „Hodlala se Rudá armáda zastavit na hranici?” Odpovídá maršál Sovětského svazu S. K. Timošenko: „V Litvě, Lotyšsku a Estonsku byla likvidována moc kapitalistů a statkářů, kterou pracující nenáviděli. Sovětský svaz se značně rozrostl a posunul své hranice na západ. Kapitalistický svět se musel uskrovnit a couvnout. Vy, bojovníci Rudé armády, byste však neměli zpychnout a zastavit se na tom, čeho bylo dosaženo!” (rozkaz lidového komisaře obrany č. 400, 7. listopadu 1940)

Tohle není ani projev ani sdělení TASSu. Jde o rozkaz Rudé armády. Na západ od SSSR je pouze Německo a jeho spojenci. Jak tedy posouvat hranice dále na západ? Na úkor Německa? A co podepsaný pakt?

Pátá kapitola

Pakt a jeho důsledky

Stalin byl chytřejší než Hitler. Chytřejší a zákeřnější.
A. Antonov-Ovsejenko

1.

Na první pohled by se zdálo, že to bylo rovné dělení – část Polska Hitlerovi, část Stalinovi. Ale již týden poté, co byl podepsán pakt Ribbentrop – Molotov, sehrál Stalin prvý ze svých krutých žertů. Hitler zahájil válku proti Polsku, Stalin však prohlásil, že jeho vojska nejsou připravena. Mohl by na to Ribbentropa upozornit před podepsáním paktu, to však neučinil. Hitler tedy zahájil válku zcela sám.

To byl tedy pro Hitlera první důsledek paktu: druhou světovou válku zavinil on a nikdo jiný. Tím, že zahájil válečné operace proti Polsku, vyvolal Hitler také válku s Francií, tedy válku hned na dvou frontách. Každý německý školák v té době již věděl, k jakému konci mohou Německo přivést války na dvou frontách.

S vyhlášením války Německu spěchala i Velká Británie. Vypořádat se s Francií možné ještě bylo, Velká Británie je však ostrovní říše. Dostat se na ostrovy – to vyžadovalo dlouhodobou a nákladnou přípravu, mohutné loďstvo, jež by se zhruba vyrovnalo britskému, bylo zapotřebí převahy ve vzduchu. Válka by se tak proměnila ve vleklou záležitost a každý ví, jak končí vleklé války, jež vedou země s omezenými zásobami a zdroji.

Za zády měla Velká Británie Spojené státy americké a ty byly jistě schopny vrhnout v nejdramatičtějším okamžiku na misku vah (ostatně stejně jako v první světové válce) svůj vpravdě nevyčerpatelný potenciál. Celý Západ se tak stal Hitlerovým nepřítelem. Na Stalinovo přátelství mohl Hitler spoléhat, jen pokud měl vlastní síly. Ve vleklé válce proti Západu musel tyto síly zcela nevyhnutelně vyčerpat a pak…

Stalinova situace byla jiná:

Polsko se totiž nerozdělovalo v říšském úřadě, ale v Kremlu, a to v přítomnosti Stalinově, nikoli Hitlerově. Hitler byl ovšem strůjcem války, zatímco Stalin nikoli. Stalin byl naopak nevinnou obětí a posléze osvoboditelem východní Evropy.

Stalinova vojska se na polském území dopouštěla stejných zločinů a zvěrstev jako hitlerovci – dost možná ještě horších –, Západ však Stalinovi z jakéhosi důvodu válku nevyhlásil.

Stalin získal takovou válku, jakou si přál: lidé ze Západu se navzájem pobíjeli, bombardovali si města a závody, Stalin však vyčkával vhodný okamžik a setrvával v neutralitě.

Když se však dostal do obtížné situace, dostalo se Stalinovi od Západu neprodlené pomoci. Nakonec tedy Polsko, pro jehož svobodu vstoupil Stalin do války, nejenže svobodu nezískalo, ale bylo vydáno spolu s celou východní Evropou, a tedy i s částí Německa do otroctví Stalinovi. Někteří lidé na Západě však dodnes věří, že to byli právě oni, kdo ve druhé světové válce zvítězili.

Hitler spáchal sebevraždu, zatímco Stalin se stal neomezeným vládcem obřího protizápadně orientovaného impéria, jež bylo vytvořeno za účinné pomoci Západu. Stalin si přitom dokázal uchovat pověst naivního důvěřivého prosťáčka, zatímco Hitler vstoupil do dějin jako krvavý zloduch. Na Západě byla vydána spousta knih, jejichž základní ideou je tvrzení, že Stalin nebyl na válku připraven, zatímco Hitler ano. Z mého pohledu však na válku není připraven ten, kdo o tom hlasitě křičí, ale ten, kdo v ní vítězí, když rozdělí své nepřátele a postaví je proti sobě.

2.

Chystal se tedy Stalin pakt dodržovat?

Slovo má sám Stalin: „Otázku boje… je třeba chápat nikoli z hlediska spravedlnosti, ale z hlediska potřeb politického okamžiku, z hlediska politických potřeb strany v tom kterém okamžiku.” (Projev na zasedání výkonného výboru Kominterny, 22. ledna 1926)

„Válka může obrátit vzhůru nohama všechno a jakékoli dohody.” (J. Stalin, Pravda, 15. září 1927)

Strana, na jejíchž sjezdech Stalin vystupoval, dokonale chápala své vůdce, a proto jim poskytovala adekvátní pravomoci: „Sjezd zvláště zdůrazňuje, že ústřední výbor má plnou moc v kterémkoli okamžiku zrušit veškeré svazky a mírové smlouvy s imperialistickými a buržoazními státy a stejně tak jim vyhlásit válku.” (Rezoluce XVII. sjezdu VKS/b/) Mimochodem, toto rozhodnutí strany platí v nezměněné podobě dodnes. Sovětský svaz se již rozpadl, KSSS se dostala na lavici obžalovaných, rezoluce však zrušena nebyla.

Kdy měl nastat onen „kterýkoli okamžik”?

Stalin: „Mnohé záleží na tom, zda se nám podaří oddálit nevyhnutelnou válku s kapitalistickým světem do okamžiku, kdy se kapitalisté servou mezi sebou. (SS,10, s.288.) „Čas rozhodující bitvy dozraje, jakmile se všechny vůči nám nepřátelské třídní síly sdostatek oslabí v zápase, k němuž se jim nedostává sil.” (SS.6, s. 158.)

Stalin prostě potřeboval situaci, v níž se „kapitalisté mezi sebou rvou jako psi” (Pravda, 14. května 1939) a právě takovou situaci navodil pakt Ribbentrop – Molotov. Deník Pravda se tehdy zajíkal nadšením. „Chvějí se základy světa, zem se bortí pod nohama lidí a národů. Planou požáry a rachot děl otřásá moři i pevninami. Jako chmýří se v poryvech větru rozlétají velmoci a státy. Jak velkolepé! Jak úchvatné, když svět se chvěje v základech, když hyne moc a zmírá velikost!” (Pravda, 4. srpna 1940) „Každá podobná válka nás přibližuje k onomu šťastnému období, kdy se lidé již nebudou mezi sebou zabíjet.” (Pravda, 18. srpna 1940)

Podobné nálady byly rozšiřovány shora do celé Rudé armády a strany.

Generálporučík S. M. Krivošejin připomíná rozhovor se svým zástupcem P.M. Latyševem (Krivošejin byl tehdy velitelem 25. mechanizovaného armádního sboru, o něco dříve pak spolu s generálem H. Guderianem velel společné sovětsko-německé přehlídce, jež se konala v Brestlitevsku u příležitosti krvavého rozdělení Polska):

„…S Němci jsme sice uzavřeli dohodu, ale to nic neznamená… Ted je ta nejpříhodnější doba pro konečné a konstruktivní řešení všech světových otázek…” (Ratnajabyl‘, s. 8.) Krivošejin teprve post factum obrací vše v žert. Je příznačné, že v jeho sboru, jako ostatně v celé Rudé armádě, byly podobné žerty velmi oblíbeny. O připravenosti sboru a celé Rudé armády k obraně však nikdo nediskutoval, ba ani nežertoval.

O tom, jak sovětští komunisté věřili v pakt a jak se ho chystali dodržovat, podává své svědectví i maršál SSSR L. I. Brežněv, když popisuje poradu stranických agitátorů, jež proběhla v Dněpropetrovsku v roce 1940:

„Soudruhu Brežněve, musíme vysvětlovat, že nenapadení je myšleno vážně, a kdo tomu nevěří, ten vede provokační řeči. Lidé tomu ale věří málo. Co máme dělat? Vysvětlovat, nebo nevysvětlovat?”

Nebylo to snadné. V sále seděly čtyři stovky lidí, všichni čekali na mou odpověď a na dlouhé rozmýšlení nebyl čas.

„ Jasně že vysvětlovat, “ řekl jsem. „Vysvětlovat až do doby, kdy z fašistického Německa nezůstane kámen na kameni…” (L. Brežněv, Malá země, s.16.)

Situace, kdy z Německa „nezůstane kámen na kameni”, měla podle Stalina nastat v roce 1942. Rychlý pád Francie a Hitlerovo odmítnutí invaze ve Velké Británii (o tom se sovětská vojenská rozvědka dověděla již na konci roku 1940) promíchaly Stalinovi všechny karty. „Osvobození Evropy” tak bylo přesunuto z léta 1942 na léto roku 1941. Nový rok 1941 byl proto vítán heslem „Zvýšíme počet republik v rámci SSSR!”…

Již v jedenačtyřicátém dobudeme lopatami z hlubin poklady a uran vzbuzený cyklotronem se stane obyčejným palivem. Každý náš rok je vítězstvím a bojem o uhlí a řeky oceli. K šestnácti státním znakům přibudou možná ještě další… (Pravda. 1. ledna 1941)

Na obranu rozhodně nemysleli. Nepřipravovali se na ni, neboť přesně věděli, že Německo bojuje již na západě, a proto s válkou na východě nezačne.

Věděli, že válka na dvou frontách je pro Německo sebevražedná. Tak tomu skutečně také bylo. Jenže Hitler, který už věděl, co se děje za jeho zády, byl nucen začít válku na dvou frontách, třebaže na jejím konci ho opravdu čekala sebevražda.

Před válkou Pravda vůbec nevolala po tom, aby sovětský lid upevňoval obranyschopnost země. Tón listu Pravda byl zcela jiný: pakt je sice pakt, ale již brzy nám bude patřit celá země. „Zeměkoule se dnes musí otáčet celých devět hodin, aby naše země mohla vstoupit do nového dne svých vítězství.

Přijde však čas, kdy k tomu nebude potřebovat devět hodin, ale celý den a celou noc… Kdoví, kde budeme vítat nový rok za pět, za deset let, v jakém pásmu, na které nové sovětské rovnoběžce…” (Pravda, 4. ledna 1941)

Čím více se blížilo datum sovětské invaze do Evropy (červenec 1941), tím otevřenější byly úvodníky Pravdy: „Rozdělte své nepřátele, na čas uspokojte požadavky každého z nich a poté zničte každého z nich, aniž byste jim poskytli možnost, aby se sjednotili.” (Pravda, 4. března 1941)

Hitler pochopil, že čekat déle už nemá smysl. Zaútočil jako první, aniž by čekal na zákeřnou ránu do zad. Ale třebaže zahájil válku v nejpříznivějších podmínkách, jaké kdy v dějinách osud agresorovi poskytl, nebyl schopen tuto válku vyhrát. Dokonce v nejnepříznivější situaci dokázala Rudá armáda „osvobodit” polovinu Evropy a setrvat v ní celou polovinu století. Bylo by zajímavé vědět, jak by se vyvíjela situace, kdyby nejlepší německé síly odešly z kontinentu do Afriky a na Britské ostrovy, a za jejich zády by Rudá armáda likvidovala rumunský zdroj nafty, který byl pro Německo zcela nepostradatelný.

Šestá kapitola

Kdy SSSR vstoupil do druhé světové války

Jen jediná země – Sovětské Rusko – může v případě všeobecného konfliktu zvítězit.

A. Hitler, 19. listopadu 1937

1.

Vše, co se vztahuje k počátku druhé světové války, je v Sovětském svazu skryto neproniknutelnými temnotami státního tajemství. Mezi mnoha strašlivými tajemstvími války existuje jedno, jež je střeženo zvláště žárlivě – datum vstupu SSSR do druhé světové války.

Aby bylo možno skrýt pravdu, pustili komunisté do oběhu falešné datum – 22. června 1941. O tomto dni byla vymyšlena celá řada legend. Propagandisté například tvrdili: „Žili jsme v míru a pokoji a byli jsme věrolomně přepadeni…” Odhodláme-li se věřit smyšlenkám sovětských propagandistů, získáme dojem, že to nebyl Sovětský svaz, který z vlastní vůle dobrovolně rozpoutal druhou světovou válku, ale že do ní byl téměř násilím zatažen.

Aby verze 22. června vypadala pravděpodobněji, sovětská propaganda podpořila toto datum dalšími „berličkami”. Na jedné straně vykonstruovala „předválečné období”, tvořené dvěma roky, jež 22. červnu 1941 předcházely, na druhé straně byl vymyšlen pojem 1 418 dní války. To vše pro případ, že by se někdo příliš zvídavý pokusil samostatně vyčíslit datum začátku války. Kdyby totiž začal odečítat od okamžiku konce války v Evropě, dospěl by nevyhnutelně (z hlediska sovětských falzifikátorů) k „oné osudné neděli”.

Avšak rozbít mýtus o 22. červnu je velmi jednoduché. Postačí, abychom zlehka zatřásli jednou z „berliček” – například „předválečným obdobím”, a celá konstrukce se sesype, včetně „osudného” data, a 1 418 dnů „Velké vlastenecké války” se rozpadne.

„Předválečné období” totiž nikdy neexistovalo. Bylo vymyšleno. Stačí si jen připomenout, že v tomto „předválečném období” se *všichni* evropští sousedé SSSR stali obětí sovětské agrese. Rudá armáda však nehodlala omezit či pozastavit své krvavé „osvobozenecké výpravy” na západ, a na západ od

SSSR už zbývalo jen Německo, (rozkaz lidového komisaře obrany č. 400 ze 7. listopadu 1940)

V září 1939 se SSSR prohlásil za neutrální stát a v„předválečném období” se zmocnil území s více než 23 000 000 obyvatel. Není to na neutrální a „neválčící” stát příliš mnoho?

Na okupovaných územích se Rudá armáda a NKVD dopouštěly těch nejhrůznějších zločinů. Sovětské koncentrační tábory byly přeplněny zajatými vojáky a důstojníky z evropských zemí. Zajatí důstojnicí (nejen polští) byli likvidováni po tisících. Která neutrální země se odhodlá vyvraždovat zajaté důstojníky? Odkud se vlastně v neutrální zemi mohli vzít zajatí důstojníci, tím spíše pak v „předválečném období”?

Jsme svědky zajímavého jevu. Německo přepadlo Polsko, což znamená, že Německo je iniciátorem a účastníkem evropské, a tudíž i světové války.

Sovětský svaz udělal přesně totéž, a dokonce v témže měsíci – a přesto není pokládán za iniciátora války. Oficiálně je účast SSSR ve světové válce datována od 22. června 1941. Proč?

Polský voják, který padl v boji proti Rudé armádě, je pokládán za účastníka druhé světové války, zatímco sovětský voják, který ho zabil, je pokládán za „neutrálního”. Je-li v témže boji na polském území zabit sovětský voják, předpokládá se, že nebyl zabit v době války, že tedy padl v době míru, v „předválečném období”.

Německo okupovalo Dánsko a je to hodnoceno jako válečný akt, ačkoli tu nešlo o žádnou velkou vojenskou operaci. SSSR uchvátí – rovněž bez boje tři republiky Pobaltí, jež se Dánsku podobají zeměpisnou polohou, počtem obyvatel, kulturou i tradicemi. Aktivity SSSR však nejsou pokládány za válečný akt.

Německo se zmocnilo Norska, čímž agrese postupovala dále, Sovětský svaz však ještě předtím prolil potoky krve v sousedním Finsku. Přesto krvavý seznam válečných zločinů Německa začíná

1. září 1939, zatímco seznam zločinů Rudé armády ve druhé světové válce začíná z neznámého důvodu teprve až 22. června 1941. Proč?

V „předválečném období” ztratila Rudá armáda v těžkých bojích stovky tisíc svých vojáků. Ztráty německé armády byly v témže období neporovnatelně nižší. Máme-li tedy soudit podle ztrát, pak na straně Německa najdeme více důvodů k tomu, aby bylo pokládáno v letech 1939 – 1940 za neutrální.

Akce Rudé armády v „předválečném období” jsou označovány oficiálně termínem „upevňování bezpečnosti západních hranic”. Nic není vzdálenějšího pravdě. Hranice byly bezpečné v době, kdy sousedy SSSR byly neutrální státy Evropy, a kdy tedy Hitler vůbec neměl možnost SSSR napadnout. Stalin však plánovitě likvidoval neutrální státy Evropy a vytvořil tak společnou hranici mezi SSSR a Německem. Bezpečnost sovětských hranic tím rozhodně nemohla získat.

Kdybychom však přece jen chtěli označit agresi proti šesti neutrálním státům Evropy jako „upevnění bezpečnosti západních hranic”, proč nepoužijeme týž termín i ve vztahu k Hitlerovi? Copak nezabezpečoval nedotknutelnost svých hranic, když okupoval okolní státy?

Často slyším námitky, že v „předválečném období” nevedl Sovětský svaz jedinou válku, že šlo o celou sérii válek a přestávkami mezi jednotlivými konflikty. Invaze s přestávkami však uskutečňoval i Hitler. Proč tedy to rozdílné hodnocení?

Říká se, že SSSR v „předválečném období” nikomu formálně válku nevyhlašoval, a proto ho také nelze pokládat za účastníka války. Ani Hitler však nevyhlašoval pokaždé formálně válku. Ostatně podle sovětské propagandy ani 22. června 1941 nikdo nikomu formálně válku nevyhlásil. Proč je tedy „osudné” datum pokládáno za bod, oddělující válku a mír?

22. červen 1941 je jednoduše dnem zahájení útoku ozbrojených sil jednoho státu proti ozbrojeným silám jiného státu v již probíhající válce, jíž se oba státy již dlouho účastní.

Chycený zločinec začíná líčit události od okamžiku, kdy on sám dostal ránu pěstí, a opomíjí přitom skutečnost, že předtím to

byl on, kdo loupil a vraždil. Rudá propaganda se podobá lapenému zločinci, neboť vykládá dějiny války až od okamžiku, kdy se na sovětském území objevila cizí vojska, a zobrazuje Sovětský svaz jako nevinnou oběť. Je na čase, abychom se za *nevinnou* oběť přestali pokládat.

Připomeňme si ony skutečně nevinné, kteří v „předválečném období” zahynuli pod ranami bodáků armády – osvoboditelky. Napišme dějiny války, jež by nezačínaly 22. červnem, ale okamžikem, v němž komunistické hordy bez vyhlášení války vpadly do zad krví zbrocenému Polsku, jehož hrdinská armáda se v nerovném boji pokoušela zabránit Hitlerovi v postupu na východ. Je na čase, abychom začali psát dějiny války počínaje nikoli 22. červnem 1941, ale dnem, kdy se Stalin rozhodl rozpoutat válku.

2.

Na úsvitu dne 1. září 1939 zahájila německá armáda válku proti Polsku.

Ve 20. století však jakákoli válka v Evropě automaticky znamená válku světovou a konflikt se skutečně záhy rozšířil nejen na celou Evropu, ale téměř na celý svět.

Prapodivnou shodou okolností právě toho dne, tedy 1. září 1939, schválilo 4. mimořádné zasedání nejvyššího sovětu SSSR zákon o všeobecné vojenské službě. Podobný zákon v dosavadních dějinách SSSR zatím nebyl.

Podivná je následující skutečnost. Dokud byl Hitler prezentován jako strašák děsící děti i dospělé, dokud byl pokládán za vyvrhele a kanibala, všeobecná vojenská služba v SSSR neexistovala. Jakmile však byl podepsán pakt o nenapadení, potřeba všeobecné vojenské služby se stala zcela neodkladnou.

Září roku 1939 je počátkem „podivné války” na západě. V téže době začal na východě neméně „podivný mír”.

K čemu potřeboval Sovětský svaz všeobecnou vojenskou službu? Komunisté na tuto otázku unisono odpovídají, že právě toho dne začala druhá světová válka, že SSSR se jí zúčastnit nechtěl, pokládal však za nezbytné učinit potřebná opatření ke své

obraně. Maršál K. A. Mereckov je jedním z mnoha, kdo tvrdí, že zákon měl mimořádný význam a byl schválen „v podmínkách již probíhající druhé světové války”. (Ve službách lidu, s. 181.)

Představme si však polsko-německou hranici toho tragického jitra mlhavé šírání, palba, řev motorů. Málokdo v Polsku v té chvíli chápe, zda jde o záměrnou provokaci či o samovolný konflikt, který vznikl bez rozkazů shora. Poslanci nejvyššího sovětu SSSR (pastevci i chovatelé sobů) však již mají jasno: nejde ani o provokaci, ani o konflikt, nejde o německo-polskou či dokonce evropskou válku, ale o počátek války světové. My poslanci se tedy musíme neprodleně shromáždit v Moskvě – jde přece o mimořádné zasedání! – a schválit mimořádné zákony. Není ovšem zcela jasné, proč titíž poslanci nereagovali stejně pružně, když se podobná situace opakovala na sovětsko-německé hranici v roce 1941.

Nebyla to jen polská vláda a vlády západních zemí, které ráno 1. Září 1939 nevěděly, že začala nová světová válka. Nevěděl o tom ani sám Hitler.

Válku proti Polsku začal v naději, že půjde o lokální akci jako v případě okupace Československa. Podobné tvrzení nečerpá z Goebbelsovy propagandy, neboť sovětské zdroje říkají totéž.

Generálplukovník letectva A. S. Jakovlev (v té době osobní referent J.Stalina) tvrdí: „Hitler byl přesvědčen, že Anglie a Francie za Polsko bojovat nebudou.” (Cíl života, s.212.)

Hitler tedy neví, že začíná druhou světovou válku, zatímco soudruzi v Kremlu jsou o tom nezvratně přesvědčeni. A další zajímavá podrobnost!

Cesta do Moskvy je zatraceně dlouhá a někteří poslanci potřebují sedm až deset, leckdy dokonce dvanáct dní, aby do Moskvy dorazili. Znamená to, že musel kdosi ještě **před válkou** svolat poslance do kremelského sálu, aby mohly být v Moskvě posouzeny problémy války, jež v Evropě **začala.** Řeknu to ještě přesněji: **ještě před tím, než byl podepsán pakt Molotov – Ribbentrop.**

Jakýkoli pokus o přesné stanovení data počátku druhé světové války a okamžiku zapojení SSSR do této války nás nevyhnutelně přivádí k datu **19. srpna roku 1939.**

Stalin již dříve nejednou hovořil na tajných poradách o svém plánu „osvobození" Evropy. Šlo mu o to, „zatáhnout Evropu do války a sami setrvat v neutralitě. Poté, co se nepřátelé navzájem vyčerpají, vhodit na misku vah veškerou moc Rudé armády". (J. V. Stalin, Sebrané spisy, sv. 6, s. 158, sv.7, s. 14.)

O neodvratné realizaci tohoto plánu bylo rozhodnuto na zasedání politbyra dne 19. srpna 1939.

Do západního tisku se zprávy o zasedání politbyra a přijatých rozhodnutích dostaly téměř okamžitě. Informaci o výsledcích zasedání politbyra přinesla francouzská agentura Havas.

Nevímjak se mohl zcela tajný protokol politbyra dostat do západního tisku, mohlo však jít hned o několik kanálů. Jeden z nejpravděpodobnějších je tento: člen či dokonce několik členů politbyra, které Stalinův plán vyděsil, se ho rozhodli zastavit. K otevřenému protestu se odhodlat nemohli – existoval jen jediný způsob, jak přinutit Stalina, aby od svých záměrů ustoupil: zveřejnit plány na Západě. Ti členové politbyra, kteří kontrolovali Rudou armádu, vojenský průmysl, vojenskou rozvědku, NKVD, propagandu a Kominternu, takové možnosti rozhodně měli. Tato verze je tedy méně fantastická, než by se mohlo na první pohled zdát.

V roce 1917 členové politbyra Zinověv a Kameněv ve snaze zmařit říjnový převrat zveřejnili Leninovy a Trockého plány v „buržoazním" tisku. Znovu opakuji, že nemám tušení, jak se dokument dostal na Západ. Pouze připomínám, že existovaly cesty, po nichž se tam mohl dostat.

Stalin reagoval na sdělení agentury Havas neprodleně a zcela nečekaně zveřejnil dementi v deníku Pravda. Stalinovo dementi je příliš závažný dokument, který si zaslouží být citován v plném znění:

O LŽIVÉM SDĚLENÍ AGENTURY HAVAS

Redaktor listu Pravda se obrátil na s. Stalina s otázkou, jak se s. Stalin dívá na informaci agentury Havas o „Stalinově projevu",

proneseném údajně na zasedání politbyra dne 19. srpna, kde údajně zazněla myšlenka o tom, že

„válka by měla trvat co nejdéle, aby se bojující strany vzájemně vyčerpaly”.

S. Stalin zaslal listu Pravda následující odpověď:

„Toto sdělení agentury Havas, stejně jako řada jejích dalších zpráv, je pouhá lež. Nemohu samozřejmě vědět, v jakém šantánu byla tato lež vyrobena. Ale ať již lžou pánové z agentury Havas sebevíce, nemohou rozhodně popřít skutečnost, že:

a) Nebylo to Německo, které přepadlo Francii a Anglii, ale naopak, Francie a Anglie zaútočily na Německo a převzaly tak odpovědnost za nynější válku.

b) Po zahájení vojenských operací se Německo obrátilo na Francii a Anglii s mírovými návrhy a Sovětský svaz tyto mírové iniciativy Německa otevřeně podpořil, neboř se domníval a domnívá, že urychlené ukončení války by zásadním způsobem ulehčilo situaci států a národů.

c) Vládnoucí kruhy Anglie a Francie neomaleně odmítly jak mírové iniciativy Německa, tak i pokusy Sovětského svazu dosáhnout urychleného ukončení války.

Taková jsou tedy fakta.

Co proti těmto faktům mohou nabídnout šantánoví politikové z agentury Havas?”

J. Stalin

Pravda, dne 30. listopadu 1939

O tom, co je „lež” – zda tvrzení agentury Havas či Stalinovo dementi –, nechť rozhodne čtenář sám. Osobně se domnívám, že ani Stalin by o něco později svá tvrzení už neopakoval.

Neskrývaná faleš jeho dementi a pro Stalina dosti netypická ztráta klidu však svědčí spíše ve prospěch agentury Havas. V tomto případě šlo o příliš citlivou strunu, odtud také razantnost ozvěny. Za desítky let sovětské moci toho západní tisk o Sovětském svazu a konkrétně o Stalinovi napsal mnoho.

Bolševici a Stalin osobně byli obviňováni ze všech smrtelných hříchů. O Stalinovi se například psalo, že byl provokatérem

policie, že zavraždil vlastní ženu, že je to despota, sadista, diktátor, kanibal, katan atd. Stalin se však obvykle k polemice s „buržoazními pisálky” neuchyloval. Proč se tedy málomluvný a chladnokrevný Stalin snížil k vulgárnímu hanění a k laciným urážkám tentokrát? Napadá nás jediná možná odpověď: agentuře Havas se podařilo odhalit nejskrytější Stalinovy záměry. Odtud také Stalinova neobvyklá reakce. Je mu lhostejné, co si o jeho dementi pomyslí budoucí generace (ty si o něm mimochodem nemyslí zhola nic), pro Stalina je však v této chvíli nanejvýš důležité, aby jeho plán zůstal utajen pro nejbližší 2-3 roky, dokud se evropské země vzájemně nevyčerpají v ničivé válce.

Připusťme na několik okamžiků, že Stalinovy argumenty jsou správné, že tedy sdělení agentury Havas není ničím jiným než „lží, vymyšlenou v šantánu”. V tomto případě bychom museli před novináři agentury Havas smeknout. Pokud si totiž svou zprávu skutečně vymysleli, učinili tak na základě hluboké znalosti marxismu-leninismu, Stalinových charakterových vlastností a důkladné vědecké analýzy vojensko-politické situace v Evropě. Novináři z agentury Havas chápali samozřejmě situaci mnohem lépe než Hitler a hlavy západních demokracií. Pokud bylo tedy sdělení agentury Havas prostě vymyšleno, pak je to právě ten případ, kdy smyšlenka beze zbytku odpovídá skutečnosti.

O mnoho let později, v době, kdy už všichni dávno zapomněli na zprávu agentury Havas i na Stalinovo dementi, bylo v Sovětském svazu vydáno 13 svazků Stalinova díla, mezi nimiž najdeme i jeho projevy na tajných zasedáních ÚV. V roce 1939 se s těmito projevy novináři z agentury Havas seznámit nemohli. Zveřejnění Stalinových projevů však jasně dokazuje, že Stalinův plán byl ve své jednoduchosti geniální a že byl právě takový, jak ho popsali francouzští novináři. Již v roce 1927 na tajném zasedání ÚV vyslovil Stalin názor, že je nezbytné v případě války zachovávat neutralitu až do chvíle „kdy se bojující strany navzájem vyčerpají v zápase, na který se jim již nebude dostávat sil”. Tato myšlenka zaznívala na tajných zasedáních nejednou. Stalin byl přesvědčen, že v případě války v Evropě se Sovětský svaz nevyhnutelně stane jejím účastníkem, ale musí do ní vstoupit

jako poslední, s čerstvými silami zaútočit ve finále na ty, kdo jsou zápasem příliš znaveni.

Hovořili o tom však již Stalinovi předchůdci. Když zdůvodňoval svůj plán v úzkém kruhu nejbližších spolupracovníků, citoval Stalin jednoduše

Lenina a také zdůrazňoval, že myšlenka je původně Leninova. Ani Lenin však nemůže aspirovat na absolutní originalitu. I ten totiž čerpal z bezedné jámy marxismu. V tomto směru si zaslouží pozornost dopis B. Engelse adresovaný dne 12. června 1883 E. Bernsteinovi: „Všichni ti různí flákači se budou muset napřed servat mezi sebou. Navzájem se zničit a zkompromitovat a připravit tak půdu pro nás.”

Stalin se od svých předchůdců i následovníků odlišoval tím, že byl spíše mužem činu než slova.

3.

Je důležité mít na paměti, co řekl Stalin na tajném zasedání politbyra 19. srpna 1939. Avšak ani kdybychom neznali jeho slova, vidíme zřetelně jeho činy a ty odhalují jeho záměr mnohem jasněji. Pouhé čtyři dny po zasedání politbyra byl v Kremlu podepsán pakt Molotova – Ribbentropa, což představovalo největší úspěch sovětské diplomacie za celou dobu její existence a současně nejskvělejší vítězství v celé Stalinově neobyčejné kariéře. Poté, co byla smlouva podepsána, Stalin v přívalu radosti volal: „Oklamal jsem ho! Oklamal jsem Hitlera!” Stalin skutečně oklamal Hitlera tak, jak ještě ve

20. století nikdo nikoho neoklamal. Pouhých deset dnů po podepsání paktu již Hitler vedl válku na dvou frontách. Německo se tak od samého počátku dostalo do situace, kdy mohlo válku pouze prohrát a, jak víme, také ji prohrálo.

Řečeno jinak, **Stalin zvítězil ve druhé světové válce již 23. srpna 1939, tedy ještě dříve, než do ní vstoupil Hitler.**

Teprve v létě roku 1940 pochopil Hitler, že byl podveden. Pokusil se Stalina trumfnout, bylo však už příliš pozdě. Hitler mohl spoléhat jen na skvělá taktická vítězství, strategická situace

Německa však byla doslova katastrofální. Německo bylo opět mezi dvěma mlýnskými kameny: z jedné strany to byla Velká Británie na nedostupných ostrovech (a mocné USA za jejími zády), z druhé strany sám Stalin. Hitler se tedy obrátil tváří proti západu, pochopil však, že se Stalin připravuje k útoku, že je schopen jedinou ranou přetnout ropnou aortu v Rumunsku a paralyzovat tak veškerý německý průmysl, armádu, letectvo i loďstvo. Hitlerovi tedy nezbylo, než obrátit se tváří na východ, vzápětí však přišlo strategické bombardování a poté invaze ze západu.

. Tvrdívá se, že Stalin zvítězil jen díky pomoci a součinnosti Velké Británie a USA. Je to svatá pravda. Právě v tom se zrcadlí Stalinova genialita: Ač největší nepřítel Západu, dokázal Západu beze zbytku využít pro obranu a upevnění své diktatury. Stalinova genialita spočívá v tom, že dokázal rozdělit své protivníky a poštvat je proti sobě. Na to, že se události budou vyvíjet právě tak, upozorňoval svobodný západní tisk již v roce 1939, kdy Stalin verbálně horoval pro neutralitu, ve skutečnosti však byl hlavním a nejzákeřnějším iniciátorem a účastníkem války.

Sedmá kapitola

„Rozšíření válečné základny"

Národní osvobození Německa spočívá v proletářské revoluci, jež zachvátí střední a západní Evropu a sjednotí ji s východní Evropou v Sovětské spojené státy.

L. Trockij

1.

Poté co byl Napoleon Bonaparte vyhnán z Ruska, vstoupila ruská armáda vítězně do Paříže. Když tam Bonaparta nenašla, odpochodovala za zpěvu písní zpět do své vlasti. Pro Rusko bylo tehdy cílem války zničení protivníkovy armády. Pokud tedy není Moskva ničím ohrožena, není důvodu, aby ruská armáda setrvávala v západní Evropě.

Rozdíl mezi Ruskem a Sovětským svazem spočívá v cílech války. V roce 1923 M. N. Tuchačevskij, v té době již proslulý hromadnou likvidací pokojného obyvatelstva středního Ruska, severního Kavkazu, Uralu, Sibiře a Polska, zdůvodnil teoreticky cíle války takto: „Zajistit si volné užití násilí, čemuž v první řadě slouží zničení ozbrojených sil nepřítele." (Válka a revoluce, sborník č. 22. s. 188.) Zničení protivníkovy armády a její fyzická likvidace „do posledního muže" není tedy koncem války a násilí, ale jen přípravným stadiem, pouhým prvním krokem „ke svobodnému užití násilí".

„Každé území, které jsme obsadili, se stává sovětským územím, na němž je uskutečňována moc dělníků a rolníků." (Maršál SSSR M. N. Tuchačevskij,Vybrané spisy, sv. 1, s. 258.)

Ve své práci Otázky moderní strategie Tuchačevskij upozorňuje, že sovětské štáby „musejí včas upozorňovat politickou správu a odpovídající orgány na přípravu revolučních výborů a dalších místních správních orgánů pro ty či ony okresy". (Tamtéž, s. 196.) Jinými slovy, sovětské štáby připravují operaci „osvobození" zcela tajně, jsou však povinny informovat komisaře

a „odpovídající orgány” o přípravě komunistického správního aparátu určeného k „osvobození” okresů: Rudá armáda tedy na svých bodácích přinese sousedům šťastný život spolu s předem ustavenými orgány místní moci.

Sovětizaci obsazených území pomocí metody „svobodného užití násilí” a následného vykořisťování všech zdrojů „osvobozených” obvodů za účelem dalších „osvobození” se v teorii Tuchačevského dostalo „vědeckého” názvu

– „rozšíření válečné základny”. Tento termín Tuchačevského se dostal dokonce do Velké sovětské encyklopedie z roku 1928.

Adolf Hitler ve svém projevu 30. března 1941 vyhlásil před svými generály cíle války na východě. Šlo o rozdrcení ozbrojených sil, zničení komunistické diktatury, ustavení nacionálního socialismu a přeměnu Ruska v základnu pro další pokračování války. Rozdíl mezi Hitlerem a Tuchačevským prakticky neexistuje. Oba jsou socialisté, oba blouzní o uchvácení světa, oba hodlají uchvácená území využít pro „rozšíření válečné základny”.

Když připravoval svou invazi, formoval Hitler v předstihu administrativní aparát pro svá nová území. Nezapomínejme však, že totéž navrhoval i Tuchačevskij již v roce 1923.

Nápady jsou tedy stejné, sovětští socialisté je však vyslovili mnohem dříve než Adolf Hitler. Z Tuchačevského by se tak mohl stát zdatný gauleiter, nebyl to však dobrý stratég.

Metoda „trkací strategie” Tuchačevského osvědčuje svou naprostou nepoužitelnost již při ryze teoretickém přístupu. Strategie Tuchačevského je metodou šachisty, který usiluje, seč může o dobytí maximálního počtu prázdných políček na šachovnici a zničení protivníkových figurek pokládá přitom za druhořadý úkol. Šachy jsou vskutku nejprimitivnějším modelem války mezi dvěma miniarmádami, jež nevyžadují ani peníze, ani potravu a pokorně plní vaše rozkazy až k naprostému sebezničení. Zkuste tedy na šachovnici využít Tuchačevského metody. Zjistíte, že dojde přesně k tomu, co potkalo Tuchačevského na Visle v roce 1920.

Komunisté nás ujišťují, že Stalin, který Tuchačevského likvidoval, také odmítl všechny jeho metody. Rozhodně nikoli! Stalin odmítl pouze nepřijatelnou strategickou metodu Tuchačevského, jež vedla k porážce. Ideje „rozšíření válečné základny" nejen zachoval, ale dovolil jiným, aby je dále rozvíjeli.

2.

Vedle Tuchačevského a jemu podobných měl Stalin také opravdové stratégy. První a bezesporu nejskvělejší z nich byl Vladimír Triandafillov – otec operativního umění. Právě on to byl, kdo v roce 1926 poprvé přibližně formuloval v knize Rozmach operací moderních armád teorii „hloubkové operace". Svou koncepci pak Triandafillov rozvinul v knize Charakter operací moderních armád. Obě díla jsou dodnes chloubou sovětského vojenského umění. V. K. Triandafillovovi se podařilo vyhledat osobnosti, jež jeho ideje podporovaly, a dostat je do generálního štábu. K jeho žákům patřil i budoucí náčelník generálního štábu maršál SSSR A. M. Vasilevskij. Triandafillovovu koncepci posléze využil při všch svých operacích, počínaje Chalchion-golem, G. K. Žukov.

Je pochopitelné, že Triandafillovovy vztahy s „geniálním" Tuchačevským nemohly být normální. Triandafillov zcela otevřeně zesměšňoval ubohost „staré strategie", poukazoval na Tuchačevského šarlatánský přístup k zásadním otázkám vojenství a na jeho naprostou nevědomost ve vojenských záležitostech. Je třeba ocenit jeho odvahu; Tuchačevskij byl totiž jeho bezprostředním velitelem. Triandafillov dobře věděl, že osudu neunikne a že ho nakonec dostihne Tuchačevského nenávist a mstivost.

Triandafillov sice odmítal vojenské koncepce Tuchačevského, beze zbytku však převzal a dále rozvinul Tuchačevského myšlenku urychlené sovětizace „osvobozených" území. „Je nezbytné ve lhůtě co nejkratší (2-3 týdny) provést sovětizaci celých států, nebo ve vztahu k větším státním celkům realizovat v průběhu 3-4 týdnů sovětizaci rozsáhlých teritorií." A dále: „Při organizaci revolučních výborů se dá jen stěží počítat s místními silami. Na

místě bude možno získat jen část technického personálu a pracovníků s nejnižším dílem odpovědnosti. Všechny odpovědné pracovníky a dokonce část technického personálu musíme přivést s sebou… Počet těchto pracovníků, pro sovětizaci znovudobytých území zcela nezbytný, bude obrovský.” (Charakter operací moderních armád, s. 177. – 178.)

Triandafillov poukázal na skutečnost, že by nebylo správné, aby se do sovětizace zapojovaly bojové jednotky Rudé armády. Nebylo by špatné mít pro podobné účely zvláštní jednotky. Rudá armáda tak bude moci protivníka vojensky porážet, zatímco zvláštní jednotky budou v dobytém týlu nastolovat reálný socialismus.

Později se k témuž názoru připojil i Hitler. Wehrmacht ničí nepřítele vojensky, „nový pořádek” nastolují jednotky SS.

Triandafillovovi se podařilo pozvednout vojenské umění na úroveň exaktních věd. Rozpracoval matematické vzorce pro hloubkové ofenzivní operace milionových armád. Jeho vzorce jsou stejně dokonalé jako zákony geometrie. Triandafillov propočítal své vzorce pro všechny etapy ofenzivy, včetně množství politických lídrů potřebných pro každou správní jednotku dobytých území.

Jako příklad Triandafillov uvádí výpočet množství administrativních pracovníků v pěti polských vojvodstvích v prostoru od sovětské hranice k řece San. Doporučuje, aby pro sovětizaci byli využiti zahraniční komunisté žijící trvale v SSSR, neboť území, jež mají být dobyta, se táhnou až k Atlantskému oceánu a na to nebudou sami sovětští komunisté stačit.

Komunističtí historikové nás ujišťují, že Stalin rozdělil Polsko, protože se obával Hitlera, protože si přál mír atd. Komunisté však rádi „zapomínají”, že plány na sovětizaci Evropy byly v sovětských štábech s použitím matematického aparátu vypracovány dávno před podepsáním paktu Ribbentrop – Molotov. Je přitom příznačné, že polské území od hranice až po řeku San, jež podle paktu připadlo Sovětskému svazu, bylo hodnoceno jako pouhý nepatrný model příští sovětizace Evropy.

3.

Pakt Ribbentrop – Molotov otevřel dokořán bránu sovětizaci. Stalin měl vše připraveno nejen teoreticky. Sovětské štáby rozpracovávaly operace za maximálního utajení, nikdy však nezapomněly na plnou pohotovost politických komisařů a „odpovědných orgánů” k provádění sovětizace.

V noci na 17. září 1939 byli čekisté seznámeni s tímto rozkazem velitele brigády I. A. Bogdanova: „Armády Běloruského frontu přecházejí za úsvitu dne 17. září roku 1939 do útoku s cílem pomáhat povstalcům z řad dělníků a rolníků Běloruska…” Revoluce v Polsku tedy začala, dělníci a rolníci zvládají v podstatě vše sami, zatímco Rudá armáda a NKVD jim mají pouze napomáhat… Výsledky jsou obecně známy. Do oblasti „napomáhání” patří i Katyň. Stalin se bál Hitlera rozhodně méně, než se to snaží dokázat komunisté. Kdyby se Stalin Hitlera opravdu obával, zachoval by při životě polské důstojníky a v případě německé agrese by je vyslal v čele desítek tisíc polských vojáků do partyzánské války na polském území. Jenže obrana proti

Hitlerovi nebyla součástí Stalinova plánu. Stalin nejenže nevyužil polský potenciál, ale zrušil dokonce vlastní partyzánské oddíly, jež byly v předstihu organizovány pro případ války.

Sovětizace Finska byla připravována ještě pečlivěji. V okamžiku, kdy „finská soldateska zahájila své ozbrojené provokace”, měl již Stalin k dispozici finského komunistického „prezidenta”, „premiéra” a celou „vládu” včetně hlavního čekisty „svobodného demokratického Finska”. „Představitelé lidu”, požadující připojení vlastní země k „bratrské rodině”, se našli i v Estonsku, Lotyšsku, Litvě, v Besarábii a na Bukovině, stejně tak jako se s podivuhodnou rychlostí vynořili předsedové revolučních výborů, lidoví soudci, poslanci atd.

Sovětizace nabírá na síle a Stalin je nucen zvyšovat počty „záložníků”, tedy stranických správců pro nově dobytá území. Dne 13. března 1940 rozhodlo politbyro o atestaci všech nomenklaturních kádrů strany a o udělování vojenských hodností. **Celá strana se tak z polovojenské organizace proměnila v ryze**

vojenskou. Lidovému komisaři obrany dalo politbyro za úkol praktickou realizaci atestace celé nomenklatury a udělení vojenských hodností jejím příslušníkům. Bylo rozhodnuto, že „pracovníci stranických výborů jsou povinni soustavně procházet vojenskou přípravou tak, aby mohli být v kterémkoli okamžiku povoláni do dělnicko-rolnické Rudé armády

(DRRA) či dělnicko-rolnického Rudého námořnictva (DRRN) a byli tam schopni plnit úkoly ve funkcích odpovídajících jejich kvalifikaci.” (Usnesení politbyra O vojenské přípravě, atestaci pracovníků stranických výborů a o způsobu jejich mobilizace do řad DRRA ze 13. března 1940) Povšimněte si slov „plnit úkoly ve funkcích odpovídajících jejich kvalifikaci”. Jakou kvalifikaci mimo zkušeností tajemníka může mít malý partajní nabob? Žádnou jinou ostatně ani nepotřebuje, neboť i po mobilizaci má být použit výhradně jako tajemník okresního či obvodního či městského výboru.

Od května 1940 prošlo atestacemi (šlo o přezkoušení u komise) 99 000 politických pracovníků z řad záložníků včetně 63 000 vedoucích pracovníků stranických výborů. Přeškolení nomenklatury probíhá ve značném tempu.

Nejde však jen o přeškolení. Ve skutečnosti jde o povolávání do vojenské služby. Dne 17. června 1941 dostává povolávací rozkazy dalších 3 700 nomenklaturních kádrů.

Jde snad o přípravu nové sovětizace?

4.

Estonsko, Ukrajinu, Litvu, Lotyšsko,-západní Ukrajinu a západní Bělorusko, Besarábii a Bukovinu „nesovětizovali” jen straničtí bosové; na akci se podílely i „odpovídající orgány”. Je to NKVD, která za zády „lidových zástupců” a „věrných služebníků” lidu „napomáhá povstavším dělníkům a rolníkům při upevňování moci proletariátu”.

Jako první vždy překračovali hranice pohraničníci NKVD. „V nepočetných skupinách obsazovali a bránili říční přívozy a silniční

uzly.” (Vojenskohistorický časopis, 1970, č. 7. s. 85.) V tzv. Zimní válce pronikla jednotka

NKVD tajně na území Finska, podnikla výpad do tundry a nečekaným úderem dobyla město Petssamo a přilehlý přístav. O pět let později ve válce proti Japonsku bylo z příslušníků pohraničních vojsk zformováno „320 útočných jednotek o síle od 30 do 75 mužů vyzbrojených kulomety, automaty, ručnicemi a granáty. Některé oddíly měly 100 – 150 mužů… Bojová příprava byla realizována na základě předem připravených a upřesněných plánů nepředvídaného útoku… Hlavní úlohu při dosažení úspěchu měla sehrát nenadálost akce.” (Vojenskohistorický časopis, 1965, č. 8, s. 122.)

Stejným způsobem postupovala pohraniční vojska NKVD i ve válce s Německem. Kde německá vojska hranici nepřekročila, tam to byli sovětští pohraničníci, kteří ji z vlastní iniciativy narušovali. Jeden příklad za mnohé: dne 25. června 1941 provedly bojové čluny sovětských pohraničníků výsadek na rumunské hranici poblíž města Kilia. Výsadek dobyl předmostí a dostalo se mu přitom palebné podpory rozvědčíků NKVD, kteří se tu vysadili již předtím. (Strážci sovětských hranic, s. 141.)

Povšimněme si pozoruhodného detailu. Vybraní a skvěle vycvičení pohraničníci NKVD hlídkovali na pohraničních mostech i v čase, kdy Německo přepadlo SSSR, nebyli však připraveni k odražení útoku a opouštěli svá stanoviště téměř bez boje. Když však bylo třeba *dobývat* západní část pohraničního mostu, pohraničníci předváděli pravé divy bojové připravenosti a odvahy. V době, kdy, bylo nutné východní část mostu prostě jen *bránit,* projevovali titíž lidé naprostou nepřipravenost. Nikdo je tomu přece nikdy neučil a před úkoly obrany nebyli nikdy postaveni.

5.

Hlavní silou NKVD však nebyly jednotky pohraničního vojska. Kromě nich totiž měl NKVD k dispozici množství pluků a divizí operativních, konvojových (eskortních) a bezpečnostních

(strážních) vojsk. Všichni dohromady se pilně věnovali likvidaci „nepřátelských elementů” a „očistě území”.

Například v Zimní válce se touto činností zabývalo kromě samostatných praporů, rot a formací pohraničních vojsk ještě dalších osm pluků NKVD. Rozsah „očisty týlu” prováděné NKVD je možné dokumentovat na operaci provedené v roce 1944 v týlu 1. Běloruského frontu. Na operaci se podílelo pět pohraničních pluků NKVD, sedm pluků operativních vojsk NKVD, čtyři jezdecké pluky, samostatné prapory a výzvědné letectvo. Početní stav vojsk dosáhl v této akci 50 000 mužů. „Zpracovávaná plocha” činila 30 000 čtverečních kilometrů. (Tamtéž, s. 18.) NKVD ostatně vyvíjel svou činnost neméně velkoryse i před Hitlerovým vpádem, ovšem údaje o jeho operacích, prováděných v roce 1940 v Estonsku, Litvě, Lotyšsku, na západní Ukrajině a v Bělorusku, na Bukovině a v Besarábii, nebyly nikde publikovány. Což bylo publikováno málo materiálů na toto téma, nikoli však o katech, ale o jejich obětech?!

Rok 1940 předstihl co do intenzity činnosti NKVD roky 1944, 1945 a mnohá další léta. Stačí si jen připomenout, že rok 1940 je rokem Katyně.

Polští důstojníci však nebyli vyvražďováni jen v Katyni, ale nejméně i ve dvou dalších místech, přičemž počet obětí tu nebyl o nic menší než v Katyni.

V téže době však byli likvidováni i litevští, lotyšští a estonští důstojníci. Ostatně nebyli to jen důstojníci, ale také učitelé, duchovní, policisté, spisovatelé, právníci, žurnalisté, sedláci, podnikatelé a další vrstvy obyvatelstva stejně jako tomu bylo v dobách rudého teroru proti ruskému lidu. Rozsah činnosti NKVD se rozrůstal a – pojednou se cosi změnilo: od února 1941’se bojové jednotky NKVD začaly ve stále větším počtu soustřeďovat v blízkosti státních hranic…

6.

Komunističtí profesoři se dnes pokoušejí, seč mohou, zmenšit moc Rudé armády a zveličit síly wehrmachtu. Dopouštějí se

přitom bezostyšně nejhrubších podvodů a falzifikací. V Německu jsou do celkového počtu započteny všechny divize, tedy wehrmacht i zbraně SS. V Sovětském svazu se naopak počítají pouze divize Rudé armády, zatímco elitní, skvěle vycvičené, perfektně vybavené a vyzbrojené divize NKVD se do celkového počtu nepočítají, na ty se zkrátka „zapomíná". Komunisté oznámili, že přímo na hranicích bylo rozmístěno 47 pozemních a 6 námořních pohraničních jednotek (každá zhruba o síle pluku) a 11 pluků operativních vojsk NKVD o celkovém počtu 100 000 mužů. Je to pravda, nikoli však úplná. Ve chvíli, kdy došlo k německé invazi, byly bezprostředně na hranicích nejen pluky, ale i samostatné prapory NKVD a kromě toho i celé divize NKVD. Tak například 4. Divize NKVD (jejím velitelem byl plukovník NKVD F. M. Mažirin) byla dislokována u rumunské hranice, přičemž jednotky 57. pluku NKVD této divize byly přímo na pohraničních mostech. Poblíž hranic byla rozmístěna i 8. motostřelecká divize NKVD. V prostoru Ravva – Russkaja působila 10. divize

NKVD a 16. jezdecký pluk NKVD z této divize byl rozptýlen bezprostředně na stanovištích pohraničních hlídek. 21. motostřelecká divize NKVD byla rozmístěna na finské hranici. 1. divize NKVD (plukovník NKVD S. I. Donskov) byla taméž. 22. motostřelecká divize NKVD se v německých svodkách objevuje poprvé sedmého dne po invazi do Litvy.

Jednotky NKVD se přesunuly neuvěřitelně blízko k hranicím. Některé z nich byly doslova jen pár metrů od hranice. Opět uvedu příklad: 132. samostatný prapor NKVD se ubytoval v Tiraspolském opevnění Brestlitevské pevnosti. Bylo to kvůli obraně? Rozhodně nikoli! Pevnost se na obranu nepřipravovala – počítalo se s tím, že v případě války v ní zůstane jediný prapor normálních vojsk. Měl tedy prapor NKVD za úkol ochranu hranic? Ani to není pravda. K tomuto účelu byl v blízkých kasárnách ubytován 17. pohraniční pluk, zatímco 132. prapor NKVD nebyl pohraniční, ale *konvojový.*

Byl využíván k eskortování „třídních nepřátel" ze západního Běloruska, ale v tomto případě byl rozmístěn na *západním* břehu Západního Bugu. Prapor zatím nic nepodniká – cesta do

Sovětského svazu je příliš namáhavá: na člunech je třeba převážet přes Bug čekisty do staré citadely, pak je nutno překonat spoustu průchodů a můstků, příkopů, přebrodit Muchavec a znovu přijdou můstky, příkopy a opevnění. Nepřátelé v pevnosti nejsou a ani do města to není blízko. Prapor zatím ještě odpočívá. Tiraspolské opevnění (Pohraniční ostrov) je ostatně už na polském, či – v té době – již na německém území a tak postačí, aby ten, kdo se chce dostat do Německa, překročil jediný můstek.

Na každého badatele, který se odhodlá vážně zabývat studiem bojové připravenosti a dislokace vojsk NKVD v předvečer německé invaze, čekají pozoruhodné objevy. Pospěšme však dále, neboť čas nečeká. Materiály by však vydaly na celé svazky. Řeknu jen tolik, že 132. konvojový prapor nebyl ojedinělý.

Podařilo se mi zjistit, že až na samou hranici nebyly předsunuty jen konvojové prapory a pluky NKVD, ale dokonce i konvojové divize. Tak například již zmíněná 4. divize NKVD obsadila pohraniční mosty na řece Prut.

Měla snad za úkol vyhodit je do povětří v případě zhoršení situace? V žádném případě! Mosty byly zprvu skutečně zaminovány, poté však odminovány a obsazeny divizí NKVD. Podle některých zdrojů se zdá, že 4. divizeNKVD byla zřejmě ochranná, strážní (v rámci analogie s SS se pokuste definovat, co v tomto případě znamená slovo „ochranná”), řada jiných zdrojů (například Vojenskohistorický časopis, 1973, č. 10, s. 46.) však definuje 4. divizi NKVD jako konvojovou. Ostatně velitel divize plukovník F. M. Mažirin je starý „veterán gulagu”, který eskortoval vězně po celý svůj život.

Koho tedy hodlala ochranka z gulagu eskortovat přes pohraniční mosty?

Osmá kapitola

Proč měli čekisté houfnice?

Dravce budeme dobíjet v jeho vlastním doupěti.
L. Berija, generální komisař Státní bezpečnosti. Únor 1941

1.

Trestní mašinérie komunistů má k dispozici dva základní mechanismy: orgány a vojska. Nejde samozřejmě o vojska Rudé armády, ale o zvláštní vojska čeky – GPU – NKVD. Zatímco Rudá armáda bojuje proti vnějšímu nepříteli, trestní vojska likvidují nepřítele vnitřního, z čehož plyne i jejich označení: vnitřní vojska.

V době ustavování komunistické diktatury sehrávala trestní vojska významnější úlohu než trestní orgány. Hlavní zbraní karatelů v oněch „slavných" dobách byl obrněný transportér s třícoulovým dělem a kulomety. Co do krutosti a počtu obětí se postup vnitřních vojsk proti vlastnímu národu ničím nelišil od obyčejné uchvatitelské války. Pro koordinaci činnosti všech trestních vojsk byla ustavena Hlavní správa. Čas od času měnila trestní mašinérie svůj název, podobně jako jedovatý had svléká svou kůži, aniž by přestal být týmž hadem. Orgán, který koordinoval činnost trestních vojsk, tedy Hlavní správa, se neměnil nikdy. Tato zrůdná organizace a vojska, jež jí byla podřízena, se vůči všem národům, obývajícím Sovětský svaz, dopustila nepředstavitelných zločinů.

Čím více se upevňovala komunistická diktatura, tím významnější bylo postavení orgánů. Hlavní zbraní teroru se tak stává skřípající pero donašeče, hrubý pilník pro obrušování zubů v rukou vyšetřovatele a revolver značky Nagant v ruce kata. Početní stav trestních vojsk se nesnižuje, jejich funkci se však stává zajišťovat domovní prohlídky, razie, zatýkání, eskortování, strážní službu v trestních a „nápravných" zařízeních. Kromě toho zajišťují trestní vojska osobní ochranu vůdců, státních informací a státní hranice. Představa o trestních vojscích se tak mění. Už to není

věčně opilý kriminálník v potrhaném námořnickém tričku, ale strážný v teplém kožichu, stojící v polárním větru s nasazeným bodákem a věrným psem po boku. Nemá teď už ani bojový transportér. Prostě ho už nepotřebuje.

Teror se rozhořívá a plane, pohasíná, aby se znovu rozhořel. Přichází rok 1937. Komunisté nás ujišťují, že rok 1937 byl počátkem teroru. Nesmysl!

Počátkem teroru byl rok 1917, vrcholem rok 1930. Plynulo však z logiky vývoje, že roku 1937 zasáhl teror sovětské špičky a pod nůž tehdy šli i sami komunisté – proto si ho také tak dobře pamatují. Když však soudruzi Jakirové a Tuchačevští utápěli v krvi celé gubernie, nebylo to pokládáno za teror. Rok 1937 tedy není počátkem, ale spíše vítězným finále teroru. O rok později se čistky promění ze všeobecných ve výběrové. Trestní komanda v této situaci nepotřebovala už dokonce ani kulomety: jejich kolegové se příliš nebránili, když se dostali mezi mlýnské kameny, které sami vynalezli.

Velká čistka byla tedy úspěšně dovršena, hladina teroru se prudce snížila.

Z vězení a koncentračních táborů se vrací část trestanců a počítá se s tím, že se ze „souostroví Gulag" dostanou na pevninu sovětské „svobody" i další.

Co by se mělo v této situaci stát s trestními vojsky a s Hlavní správou, jíž jsou podřízena? Ovšem, Hlavní správa (HS) by měla být zrušena. Také k tomu došlo. Čistka byla dovršena na sklonku roku 1938. Na počátku dalšího roku zmizel ze scény Ježov a téměř vzápětí, 2. února 1939, byla Hlavní správa pohraničních a vnitřních vojsk NKVD SSSR na základě usnesení rady lidových komisařů zrušena.

Jako rozumný se jeví předpoklad, že na místě zrušené HS bude vytvořen nějaký nový orgán se stejným obsahem, avšak s nižší působností. Napovídala tomu sice logika, v daném případě se však vše vyvíjelo navzdory logice.

Dne 2. února 1939 bylo místo jediné Hlavní správy vytvořeno hned *šest* samostatných Hlavních správ NKVD, jež měly na starosti jak vojska, tak otázky vojenství:

– HS pohraničních vojsk KNVD
– HS ochranných vojsk KNVD
– HS konvojových (eskortních) vojsk NKVD
– HS železničních vojsk NKVD
– HS vojenského zásobování NKVD
– HS vojenských staveb (Vojenstav) NKVD.

Po dovršení Velké čistky nedošlo jen k prudkému kvantitativnímu nárůstu trestních vojsk, ale i ke kvalitativnímu skoku. Z rozhodnutí sovětské vlády totiž trestní vojska znovu zaujímají vedoucí postavení a zatlačují do pozadí trestní orgány, jež mají nyní plnit jen pomocnou funkci. Dovršení Velké čistky se tak stává počátkem nebývalého nárůstu moci trestních vojsk. Do jejich výzbroje jsou zaváděny obrněné vlaky, nejmodemější obrněné transportéry

BA-10, houf nice, tanky a dokonce letectvo.

Začíná tak vzestup trestních vojsk všech druhů zbraní. V rámci NKVD je nyní takové množství vojsk, že je nezbytné zavést zvláštní funkci náměstka lidového komisare pro vojska, jímž se stává generálporučík I. I. Maslennikov.

Děje se však cosi podivného: *na sovětském území už není trestních vojsk zapotřebí.* S novou čistkou se v roce 1939 už nepočítá, neboť celá země je teď již sražena na kolena a je beze zbytku podrobena Stalinově vůli. Ostatně, i kdyby čistka nakrásně začala, pistole, mučící nástroje a biče by pro její realizaci rozhodně stačily. K čemu tedy potřebovali čekisté houfnice?

2.

Další rozvoj vojsk NKVD probíhá v několika směrech. Roku 1939 je ustavena přehradná (zadržovací) služba NKVD. Bylo by jistě možno namítnout, že přehradně (zadržovací) oddíly byly zformovány až v červenci 1942 rozkazem lidového komisariátu obrany č. 227. Studium otevřených sovětských pramenů nás však přivádí k jednoduchému závěru: soudruzi Trockij, Tuchačevskij, Jakir, Jegorov a další si válku bez zadržovací služby snad ani nedovedli představit a využívali jí více než hojně již v letech

občanské války. Úkolem přehradných (zadržovacích) oddílů bylo posílení stability vojsk, především v podmínkách útoku. Tyto jednotky zaujímaly postavení za vojsky a poté útočícím rojnicím „dodávaly odvahy” kulometnými salvami do týla, bránily svévolnému ústupu vojsk a bez milosti na místě likvidovaly neposlušné. Je zřejmé, že v době míru byla přehradná (zadržovací) služba zcela zbytečná. Hned po skončení občanské války byly zadržovací jednotky přeformovány v útvary trestní, ochranné a eskortní.

Právě roku 1939 však začaly být zadržovací oddíly ve vší tajnosti obnovovány.

Víme již, že ještě před podepsáním paktu Ribbentrop – Molotov začal Sovětský svaz tajně formovat armádní sbory v západních oblastech země. Součástí každé z armád byl samostatný motostřelecký pluk NKVD, který však nebyl tvořen prapory, ale zadržovacími jednotkami.

Kromě pluků, jež byly součástí armád, existovaly samostatné motostřelecké pluky NKVD, které byly součástí frontů. Tak například v červnu 1941 bylo jen v týlu Jižního frontu dislokováno devět pluků, samostatný oddíl a samostatný prapor NKVD (Vojenskohistorický časopis, 2983, č. 9. s. 31.)

Kromě motostřeleckých pluků vznikaly i samostatné zadržovací oddíly NKVD, které byly okamžitě začleňovány do nově zformovaných armádních sborů a armád.

V sovětských pramenech najdeme spoustu zmnínek o tom, že aktivní účast zadržovacích oddílů nezačala až v červenci 1942, ale prakticky hned v prvních hodinách války. Generálplukovník L. M. Sandalov například píše:

„Umístil jsem v tom místě zadržovací oddíl… Zastavovaly je na ústupu zadržovací oddíly.” (Perežitoje, ss. 108, 143.)

Je to zvláštní – nikdo nečekal, že Německo zaútočí na SSSR, a přece byly až u samé hranice rozmístěny zadržovací jednotky.

3.

Na počátku roku 1939 došlo k prudkému růstu početního stavu pohraničních vojsk NKVD. Od Leninových dob existovalo v Sovětském svazu jen šest pohraničních okruhů. Ted jich však bylo osmnáct a početní stavy v každém z nových okruhů v porovnání se starými viditelně vzrostly. V každé zemi mají pohraniční vojska úlohu veskrze obrannou, Sovětský svaz však není jen tak obyčejná země a my jsme již měli možnost přesvědčit se o agresivních sklonech sovětských pohraničníků. Pohraniční vojska SSSR byla schopna nejen samostatných ofenzivních bojů, ale navíc – a to je rozhodující

– byla vždy tou nejlepší základnou pro formování jednotek zvláštního určení (ZU). Stačilo pohlédnout na některá z pohraničních stanovišť – zelené brigadýrky, čisté svědomí, veselý štěkot služebních psů, kouř stoupající z komínů, tklivá píseň znějící večerem… Pravidla byla zachovávána. Podle uniformy šlo o pohraničníky, podle obsahu – o ZU.

Jednotky zvláštního určení jsou nejagresivnějšími údernými formacemi sovětské trestní mašinérie. Jednotky ZU vynikaly svou krutostí dokonce v porovnání s běžnými standardy čeky, jak je známe z dob občanské války.

Po občanské válce byly početní stavy ZU výrazně sníženy. Zůstala jen jedna divize zvláštního určení v blízkosti Moskvy – 1. divize ZÚ NKVD, jejímž velitelem byl velitel brigády NKVD Pavel Artěmjev.

Na počátku srpna 1939 však G. K. Žukov chystá nečekaný úder proti japonským vojskům. K dispozici dostává samostatný prapor ZU o síle 502 mužů. Není to sice mnoho, ale do praporu byli vybráni dokonalí „profesionálové”, pro něž je vražda denním chlebem. Hlavním úkolem praporu ZU je „očista frontového týlu”. (Strážci sovětských hranic, s. 106.) Prapor ZU se zhostil svého úkolu skvěle a Žukov byl s jeho prací navýsost spokojen.

Právě tento prapor byl zřejmě onou první vlaštovkou, za níž vzlétla celá obrovská hejna formací ZU, sestavovaných z elitních pohraničních jednotek v místech, kde se připravovalo další z

„osvobození” či „zásadní společenskopolitické změny”. Tak například z hlášení politické správy pohraničních vojsk Kyjevského okruhu ze dne 17. září 1939 se dovídáme, že čerstvě zformované prapory ZU jsou připraveny ke splnění jakéhokoli úkolu.

Při „osvobozování” Polska, Besarábie, Bukoviny, Estonska, Lotyšska a Litvy překračovaly prapory ZU hranice vždy jako první. Jejich úkolem bylo: náhlým úderem zneškodnit pohraniční stanoviště protivníka a poté již vyvíjet činnost před útočícími sovětskými vojsky při obsazování mostů, při likvidaci spojení a malých jednotek nepřítele, při terorizování obyvatelstva.

Až je jednotky Rudé armády „předeženou”, pustí se prapory ZU do „očisty území”, zajistí „nežádoucí elementy” a zlikvidují je. Zmínky o praporech ZU NKVD ostatně můžeme objevit i v oficiálních dějinách pohraničních vojsk (dokumenty č. 185, 193). A zde jsou praktické výsledky činnosti ZU: „Přes hranice bylo eskortováno 600 zajatců, mezi nimi důstojníci, statkáři, kněží, příslušníci četnictva a policisté…” (dokument č. 196). Povšimněme si, že věta končí v polovině třemi tečkami. V soudobé publikaci není věta dokončena, a proto se nedovíme, jaké druhy „zajatců” tam ještě byly. Kněze (označované jako „popi”) a statkáře současná cenzura bez ostychu pokládá za „zajatce”, zatímco pro záchranu heroické aureoly muže v zelené brigadýrce se psem bylo zřejmě nutné někoho ze seznamu „zajatců” vypustit. Dokument je datován 19. zářím 1939, což byl třetí den „osvobozenecké” expedice do Polska. (Dnes je tato osvobozenecká akce interpretována jako pokus o zajištění vlastních hranic proti Hitlerovu vpádu. Pokud je to pravda, nebylo nikterak rozumné poštvat proti sobě domácí obyvatelstvo. Proč tedy odvlékat „statkáře” a „popy” přes hranice na území SSSR a prohlašovat je za zajatce?

Jen mimochodem, jednotky ZU většinu svých „zajatců” nepředávaly gulagu, ale ponechávaly si je. Tak například tábor estonských důstojníků, které zajaly jednotky ZU, měl ve svém indexu písmena „O” a „N”. Stačí nám to, abychom dospěli k

závěru, že soudruh Stalin rozhodně nepočítal s tím, že by těmto nešťastníkům zachoval život.)

Vraťme se však na polskou hranici dne 19. září 1939. „Šest set zajatců” je pouhá kapka v obrovském proudu, který ostatně plynul všemi pohraničními posty, nikoli jediným. Mohutný proud vytryskl hned v prvním dnu „osvobození” a stále narůstal. „Špičkou” činnosti praporů ZU se stal 14. červen 1939. Toho strašného dne byla provedena deportace pokojného obyvatelstva pohraničních okresů. Většina z nich už se na rodnou hroudu nikdy nevrátila.

Byl to ostatně den, kdy TASS vysílala naivní a uklidňující sdělení o tom, že žádná válka nehrozí. Je třeba mít na paměti, že zrcadlově stejnou vysidlovací akci uskutečnily na civilním obyvatelstvu na druhé straně hranice i speciální prapory SS. Každý agresor totiž musí před vojenským obsazením pohraničního pásma deponovat jeho obyvatelstvo. Německá invaze byla plánována o dva týdny dříve než sovětská a z tohoto důvodu byla vysidlovací operace na druhé straně hranice zahájena již 2. června.

Po 14. červnu došlo k události, jejíž pravý význam se nám historikové ostýchají důkladněji objasnit. Trestní prapory ZU NKVD provedly „očistu” celého pohraničního pásma, a přesto v něm *zůstaly.* Přítomnost trestních komand je pochopitelná tam, kde mají koho „trestat”. Je proto pochopitelná přítomnost hitlerovských komand, jež se chystají čistit Rusko. Co však dělají v pohraničním pásmu naši sovětští junáci z jednotek ZU? Poté, co na Západě vyšla tato kniha, se komunisté post factum snaží dokázat, že trestní jednotky shromažďoval Stalin na hranicích za účelem obrany. Pokud šlo skutečně o obranu, bylo zřejmě vhodnější dislokovat v pohraničí armádní pěchotu.

Kdyby pěchota sama o sobě nestačila, bylo možno do ní převelet i příslušníky trestních oddílů. Stalin však stávající prapory ZU NKVD nejen nezrušil, ale formoval další prapory, a navíc také pluky ZU. A tak tedy vznikla 2. divize ZU NKVD a poté dokonce armádní sbor ZU NKVD, jehož velitelem byl velitel divize NKVD Smyrev, komisařem Cumakov, náčelníkem štábu plukovník NKVD Vinogradov.

Je zřejmé, že soudruh Stalin se tehdy rozhodl pro „očistu” dalších území. Směrem na západ však bylo jen Německo a jeho spojenci. Šlo tedy o Německo?

4.

Ve druhé polovině roku 1941, když ho k tomu přinutila nouze, vytvořil Stalin nejen ženijní prapory a pluky, ba dokonce nejen ženijní divize a armádní sbory, ale celých *deset ženijních armád,* jež se dokázaly prokopat celou zemí od moře k moři a vytvořit zátarasy a překážky, které by nedokázala překonat žádná armáda světa. Naproti tomu v první polovině téhož roku ovšem Stalin s ničím podobným nepočítal a formování ženijních armád, divizí či praporů dokonce ani neplánoval. V první polovině roku 1941 měl totiž soudruh Stalin docela jiné starosti a v té době formoval vojska, jejichž charakter nebyl ani v nejmenším obranný.

V první polovině roku 1941 je v rámci NKVD ustavena další Hlavní správa (HS) – tentokrát ryze vojenská. Jde o Hlavní správu operativních vojsk NKVD (HSOV). Do čela HSOV jmenoval Stalin veterána vojsk ZU Pavla Artěmjeva, který se v té době propracoval až k hodnosti generálporučíka NKVD. Nová HS je neprodleně začleněna do bezesného stalinského rytmu činnosti. Probíhá intenzívní rozvinování vojsk. Základní bojovou jednotkou v kompetenci HSOV byla motostřelecká divize NKVD. Počet těchto divizí dosahoval řádově desítek a stav mužstva v nich dostoupil do stovek tisíc. Do každé motostřelecké divize (MSD) patřil tankový pluk (nebo prapor), dva nebo tři motostřelecké pluky, dělostřelecký pluk vybavený houfnicemi a další jednotky. Početní stav mužstva každé z MSD NKVD převyšoval 10 000 mužů. Každá z těchto nově vytvořených divizí byla převelena na hranice.

Zřejmě tu nešlo o obranu, neboť čeká-li tenista na útok protivníka, pak není dobré vyčkávat přímo u sítě, ale raději ve větší vzdálenosti – tak, aby bylo dobře vidět, kam je úder namířen, a aby zbyl nějaký čas na adekvátní reakci.

Tak tomu bylo i zde na hranici. Pro odražení útoku je nezbytné být co nejdále od hranice, aby zbýval nejen čas, ale i prostor k uskutečnění obranného manévru. Pokud však tenista vyrazil k síti příliš prudce (asi jako motostřelecká divize NKVD k hranici), pak to rozhodně není proto, že by se hodlal pouze bránit. Pozice blízko sítě je tím nejlepším postavením pro razantní útok, avšak současně nejhorším postavením pro odražení soupeřova útoku.

O agresivních záměrech čekistů svědčí rovněž houfnicemi vyzbrojené dělostřelecké pluky NKVD. Děla malé a střední ráže pálí plošně, a proto jsou výhodná pro obranu: plochou dráhou střely totiž nutíme útočícího nepřítele, aby se na svém postupu zastavil, zalehl a zakopal co nejrychleji do země. Pokud si však vyměníme role – tedy útočíme-li my, zatímco náš nepřítel je v zákopech donucen k obraně –, naše děla nám rozhodně nepomohou, neboť jejich trajektorie jsou ploché a střely přelétají nad zákopy nepřítele, aniž by mu jakkoli uškodily. Je tedy zřejmé, že útočník potřebuje houfnice. Houfnice se totiž od děla liší strmou trajektorií střely, a proto se náramně hodí, přejeme-li si vykouřit protivníkova vojska ze zákopů. Chystáme-li se na útočnou válku, vyrábíme tedy přednostně houfnice, jde-li nám o obranu, potřebujeme co nejvíce děl. Ostatně, předvídáme-li obrannou válku, pak děly nevyzbrojujeme jednotky trestní, ale bojové.

Na sovětském území už však nejsou trestní divize s dělostřelectvem dávno zapotřebí: všechny vzpoury a povstání jsou potlačeny a blesk lidové bouře již nemůže vyvolat ani Machno ani Antonov. Území zabraná v souladu s literou paktu Ribbentrop – Molotov byla po dva roky spalována „očistným” ohněm teroru, ani tehdy však nebyly tanky a houfnice nezbytností, neboť v případě krajní nouze mohla čekistům přispěchat se svým arzenálem na pomoc Rudá armáda. Dovoluji si tvrdit, že motostřelecké divize NKVD byly v první polovině roku 1941 formovány za účelem invaze do Německa.

Šlo o situaci, kdy vojska Rudé armády postupují bleskurychle kupředu, aniž by se zdržovala zdlouhavými boji, a za sebou zanechávají dosud nezničené prapory nepřítele. Právě proti těm je však nutno použít silných a skvěle vyzbrojených divizí trestních

vojsk. Pokud existují názory odlišné, jsem ochoten je vyslechnout a vyvrátit. O verzi obrany je snad lepší pomlčet.

V obranné válce jsou totiž mocné, mobilní, dokonale zformované a výtečně vyzbrojené motostřelecké divize NKVD zcela nepotřebné – stejně jako byly zbytečné po vstupu Rudé armády na německé území na samém konci války trestní divize SS. Dne 22. června 1941 přeměnil Hitler Berijovy tankisty, motorizované pěšáky a dělostřelce v nezaměstnané. Hlavní správa operativních vojsk NKVD se v obranné válce projevila jako zcela nadbytečná. Již čtvrtého dne války (podle jiných pramenů hned druhého dne) odvolal Stalin P. Artěmjeva z HSOV. Po roce 1941 již nebyly motostřelecké divize NKVD dále formovány a všechny stávající byly sloučeny se standardními pěšími divizemi RA. Tak například 8. MSD NKVD byla přeměněna v 63. pěší divizi dělnicko-rolnické Rudé armády (63. PD DRRA, posléze 2. gardová PD). Ze 13. MSD MKVD se stala 95. PD DRRA (později 75. gardová PD) a z 21. MSD NKVD vznikla 109. PD DRRA. Celkem bylo ze stavu NKVD do stavu DRRA převeleno 29 divizí (Generálmajor V. Někrasov, Vojenskohistorický časopis, 1985, č. 9, s. 29.) Důvod je prostý: V obranné válce je totiž největší poptávka po bojové pěchotě, nikoli po té trestní.

Zato v roce 1944 se Rudá armáda a v jejím bezprostředním závěsu i jednotky NKVD nakonec objevily ve střední Evropě a instalovaly tam „moc dělníků a rolníků", sociální spravedlnost a další z nesporných „výdobytků".

Netřeba si však myslet, že mechanismus výstavby „šťastného života" byl konstruován teprve v roce 1944. Ve skutečnosti ho Stalin vytvořil již dávno před nacistickou invazí do SSSR. To jen Adolf Hitler nedovolil Josefu Stalinovi, aby tento mechanismus uvedl do chodu dříve než v roce 1944. Hitler ostatně poškodil Stalinův mechanismus natolik, že ho bylo možno uvést do chodu jen v některých zemích, a to nikoli navěky.

Devátá kapitola

Proč byla v předvečer války likvidována zabezpečovací pásma?

Miny jsou skvělá věc, ale je to prostředek pro slabochy, pro ty, kdož se brání. My nepotřebujeme miny, ale prostředky k odminování.

maršál SSSR G. I. Kulik, počátek června 1941

1.

Země, která se chystá k obraně, rozmístí svou armádu nikoli u samé hranice, ale v hloubce území. V takovém případě nemůže totiž nepřítel jediným nenadálým úderem rozdrtit hlavní síly obránce. Strana, jež se brání, vytváří v pohraničních okrscích již předem zabezpečovací pásmo, tedy takové pásmo v krajině, jež je plné pastí, zábran, překážek, zátarasů a minových polí.

V tomto pásmu obránce úmyslně neprovádí žádnou průmyslovou či stavební činnost, nerozmisťuje tu větší vojenské formace a předem tu připravuje mosty, tunely a komunikace, vybudované pro případné odpálení.

Zabezpečovací pásmo je svérázným štítem, který obránce hodlá použít proti agresorovi. Útočník, jenž se dostane do zabezpečovacího pásma, ztrácí rychlost při přesunu a jeho vojska vykazují ztráty ještě předtím, než narazí na hlavní síly obránce. V zabezpečovacím pásmu operují jen nepočetné, zato však navýsost mobilní jednotky obránce. Tyto jednotky útočí zcela nečekaně, provádějí bleskurychlé přepady a rychle se stahují na předem připravené pozice. Rády se vydávají za hlavní síly a nutí tak agresora, aby brzdil svůj postup, aby rozvinoval vojska a plýtval municí na liduprázdném území v době, kdy se jednotky obránce již stačily přesunout a zaujmout nové pozice.

Jakmile se agresor dostane do zabezpečovacího pásma, ztrácí svou hlavní výhodu – moment překvapení. Zatímco tedy agresor vede vyčerpávající boj proti mobilním jednotkám ochrany hranic,

hlavní síly obránce získávají čas k tomu, aby se připravily k rozhodujícímu střetnutí na pozicích, jež jsou pro ně výhodné.

Čím hlubší je zabezpečovací pásmo, tím je také dokonalejší. Když se probíjí hlubokým pásmem, ukazuje agresor bezděčně také směr pohybu svých vojsk. Ztrácí-li výhodu překvapení, stává se agresor automaticky sám jeho obětí. Nezná totiž skutečnou hloubku zabezpečovacího pásma, a proto také se setkává s hlavními silami obránce v okamžiku, který nezná a nevolí agresor, ale obránce.

Po celá staletí, ba tisíciletí, přesněji řečeno již v prehistorických dobách vytvářely slovanské kmeny mohutná zabezpečovací pásma mimořádné délky a značné hloubky. Byly k tomu využívány nejrůznější přehrady a zátarasy.

Nejznámější z nich byla tzv. záseka, tedy pás lesa, v němž byly stromy pokáceny do výšky lidské postavy tak, aby kmen zůstal zčásti spojen s pařezem.

Vrcholky stromů byly kladeny napříč přes sebe směrem proti nepříteli a upevněny do půdy pomocí kůlů. Tenké větve byly odťaty, silnější vyostřeny do hrotu. Hloubka záseky dosahovala několika desítek metrů i v místech, kde byl útok nepřítele téměř vyloučen. Naproti tomu v místech, kde bylo nebezpečí nepřátelského vpádu nejpravděpodobnější, dosahovala hloubka zásek rozměrů vpravdě neuvěřitelných – celých 40 či 60 kilometrů zcela neprůchodných závalů zesílených řadami kůlů a zátarasů, obludnými pastmi, jež dokázaly lehce přetnout koňskou nohu. Zásekové linie ruského státu se táhly do délky stovek kilometrů a tzv. Velká záseková čára, vybudovaná v 16. století, byla dlouhá přes 1 500 kilometrů. Za zásekovými liniemi budovali naši předkové pevnosti a opevněná hradiště. Ochranu zásek spolehlivě zajišťovaly lehké mobilní oddíly, jež byly schopny na nepřítele nečekaně zaútočit a poté překvapivě zmizet v některém z nespočetných labyrintů, aniž by se daly zatáhnout do zdlouhavých šarvátek. Pokud se nepřítel pokusil pronásledovat je, zaplatil za to vždy strašlivou cenu – záseky byly totiž opatřeny neviditelnými průchody, jichž však dokázal využít pouze jejich tvůrce.

Nezasvěceného odvážlivce vedly labyrinty v zásekách do neproniknutelné zóny plné smrtících pastí.

V prostoru zásek bylo provždy zakázáno kácet stromy a budovat schůdné cesty. Když se hranice ruského státu posouvaly směrem na jih, nebyly staré záseky nikdy ničeny, ale naopak posilovány, a na nových hranicích se budovala nová linie opevnění, pevností a hradišť, před níž byla vytvořena nová záseková čára. Na konci 16. století by nepřítel, jenž by se odhodlal zaútočit na Moskvu od jihu, musel překonat jednu po druhé celkem osm zásekových linií, jejichž celková hloubka činila 800 kilometrů. Ani jediná armáda světa, včetně armád současných, by podobný úkol nebyla schopna zvládnout.

Avšak ani v případě, že by se nepříteli podařilo tuto strašlivou cestu, dlouhou téměř tisíc kilometrů, přece jen zdolat, nebyl by jeho útok rozhodně nečekaný. Příliš mnoho sil by vydal na to, aby se prokousal trnitou cestou, příliš mnoho obětí by zanechal v důsledku nečekaných nájezdů lehkých oddílů obránců. Ani v případě, že by se nepříteli podařilo dojít až na samý konec strastiplné cesty, by ho nečekalo nic menšího, než svěží a dokonale připravená ruská armáda.

Zabezpečovací pásma neztratila nic ze svého významu ani na konci 20. století. Podél sovětsko-čínské hranice byla vytvořena linie opevněných rajonů a zátarasů, tzv. Ocelový pás, jehož délka dosahuje několika tisíc kilometrů, zatímco hloubka od jednoho či dvou do dvaceti a více kilometrů.

V Ocelovém pásu bylo využito zátarasů podobných těm, jež byly známy již před tisíci lety, ale také jaderných fugasů.

Před 2. světovou válkou chápali velitelé Rudé armády až příliš dobře význam zabezpečovacích pásem a měli současně řadu nepříjemných zkušeností s činností v těchto pásmech. Zde je jeden z výmluvných příkladů: Roku 1920 se Rudá armáda dostala do zabezpečovacího pásma vybudovaného polskou armádou. Hlavní maršál dělostřelectva SSSR N. N. Voronov popisuje událost takto: „Polská armáda ničila na ústupu docela vše – železnici, mosty, vesnice, sýpky i osevy. Od nás vyžadoval každý další postup

obrovskou námahu tím spíše, že nám docházela munice.” (Vojenská služba, s. 34.)

Po těchto neblahých zkušenostech vytvořila Rudá armáda na svých hranicích, především západních, mohutná zabezpečovací pásma. Zvláštní vládní komise zevrubně prozkoumaly západní okrsky země a definovaly zóny, jež byly pro nepřítele nejschůdnější a – naopak –, nejméně průchodné. Poté byly *všechny* mosty v západních okresech země připraveny k explozím. Ostraha mostů byla proškolena pro ženijní práce a připravena v případě nutnosti odpálit nálože. Tak například šedesátimetrový železniční most u Olevska bylo možno díky zdvojenému systému odpálení vyhodit do vzduchu za pouhé dvě a půl minuty. (I. G. Starinov, Miny čekají, s. 24.) Kromě mostů byla ke zničení připravena železniční depa, vysoké komíny, vodní čerpací stanice, vysoké náspy a hluboké výkopy. Již na konci roku 1929 bylo jen v Kyjevském vojenském okruhu připraveno 60 ženijních mužstev o celkové síle 1 400 mužů. Měli k dispozici „1640 složitých náloží a desítky tisíc zápalných trubic, jež bylo možno uvést do chodu doslova ve zlomku vteřiny.” (Tamtéž, s.22.) Podobná situace byla i v jiných vojenských okruzích.

Kromě družstev ženistů byly v západních obvodech země zformovány rovněž železniční přehradně oddíly, do jejichž povinností v případě ústupu patřila totální likvidace železničních uzlů a provádění přehradných operací na hlavních magistrálách, tedy především ničení železničních kolejí a rozmisťování časovaných trhavých náloží pro případ, že by se nepřítel pokusil o jejich rekonstrukci. Na Ukrajině působily v roce 1932 hned čtyři takové prapory. (Tamtéž, s. 175.)

Pro evakuaci byly připraveny rovněž celé výhybkové systémy, spojovací technika, leckdy i samotné kolejnice.

Sovětské zabezpečovací pásmo bylo nepřetržitě zdokonalováno. Počet objektů, jež byly připraveny k odpálení či pro evakuaci, neustále rostl. Vznikaly nové neprůchodné zátarasy a překážky, lesní závaly, umělé vodojemy chránící obranné objekty, celé části krajiny byly připraveny k zatopení a rychlé přeměně v bažiny.

Na podzim roku 1939 potkalo Sovětský svaz nečekané štěstí. V souladu s literou paktu Molotov – Ribbentrop získal SSSR nová území o šířce 200 –300 kilometrů. Dříve vytvořené zabezpečovací pásmo se tak výrazně prohloubilo. Nově získaná území byla pro zřízení podobného pásma přímo předurčena – byly tu lesy, pahorky, bažiny, hluboké řeky s bahnitými břehy, na západní Ukrajině bylo možno nalézt dokonce rychlé horské řeky sevřené strmými svahy. „Krajina byla pro obranu a výstavbu zátarasů více než vhodná," konstatuje maršál SSSR A. I. Jeremenko. (Na počátku války, s. 71.)

Síť komunikací měla navíc až příliš daleko k dokonalosti. Z 6 696 kilometrů železnic bylo pouhých 2 008 kilometrů dvousměrných, i zde však byla závadou nízká průchodnost. V případě nutnosti nebylo obtížné ji dále omezit či zcela zastavit.

Rudé armádě se tu dostalo skvělého potvrzení teze, že důkladná příprava zabezpečovacího pásma může situaci obránce výrazně zjednodušit. Na podzim se SSSR dopustil agrese vůči Finsku, nečekaný útok však nebyl úspěšný, neboť hlavní finské síly byly daleko za zabezpečovacím pásmem. Je ovšem třeba připomenout, že neúspěchy Rudé armády nebyly pouze důsledkem chybných kalkulací sovětského velení. Rozhodujícím faktorem byla nepochybně také připravenost finské armády přinášet při obraně vlasti nevyhnutelné oběti. Jedním z prvků skvělé připravenosti Finska bylo i zabezpečovací pásmo **před** hlavní linií obrany, hluboké 40 – 60 kilometrů. (Sovětská vojenská encyklopedie, sv. 6, s. 504.)

Pásmo bylo plné minových polí a zátarasů. Značnou aktivitu vykazovali odstřelovači, ženisté a lehké mobilní jednotky. Není divu, že Rudá armáda zdolávala toto pásmo po celých 25 dní a hlavní obranné linie dosáhla morálně vyčerpána obrovskými ztrátami, téměř bez munice, pohonných hmot a potravin. Její manévrovací možnosti byly značně omezené – krok stranou se mohl stát krokem posledním. Sovětské týlové jednotky zaostávaly a lehké finské oddíly, jež dokonale znaly krajinu a tajné stezky mezi minovými poli finského zabezpečovacího pásma, na ně opakovaně dorážely. Svůj obdiv na adresu finského

zabezpečovacího pásma vyslovili všichni sovětští velitelé, kteří tu působili, především však K. A. Mereckov, jenž velel 7. armádě. (Služba lidu, s. 184.)

Poté, co se mu podařilo podobné zabezpečovací pásmo nejen ocenit, ale také zdolat, byl Mereckov jmenován náčelníkem generálního štábu. Využil snad nabytých zkušeností k výraznému posílení sovětského zabezpečovacího pásma na západní hranici?

Jeho rozkazy byly v tomto směru zcela jednoznačné:

1. Stávající zabezpečovací pásma na západních hranicích musí být zničena, ženijní družstva zrušena a rozformována, nálože odstraněny, miny zneškodněny, zátarasy srovnány se zemí.

2. Na nových územích nebudou budována nová zabezpečovací pásma.

3. Hlavní síly Rudé armády budou dislokovány přímo na hranicích a nebudou chráněny žádným zabezpečovacím pásmem.

4. Z vnitrozemí budou přímo na hranici přemístěny a soustředěny všechny strategické rezervy Rudé armády.

5. V západním Bělorusku a na západní Ukrajině budou neprodleně zahájeny práce na výstavbě rozsáhlé sítě letišť a silnic. Úzké silnice budou přeměněny na víceproudé. Propustnost všech komunikaci bude výrazně zvýšena a přímo k německým hranicím povedou nové silnice.

2.

Výsledky této politky na sebe nedaly dlouho čekat.

Roku 1939 bylo rozděleno Polsko a některé říční toky se přeměnily v pohraniční řeky a na těch zůstaly zachovány mosty, které už nikdo nepoužíval.

Tak například v prostoru 4. sovětské armády bylo takových mostů hned šest.

Německá strana z pochopitelných důvodů nepožadovala jejich likvidaci, třebaže v době míru mosty nikdo nepotřeboval. Ani sovětská strana však s jejich zničením nepočítala. V prvních okamžicích války se všech těchto mostů zmocnily německé jednotky. Obrovské síly wehrmachtu, jež se přes mosty přepravily,

zastihly 4. sovětskou armádu nepřipravenou. Armáda tehdy utrpěla zdrcující porážku. Zničení 4. armády ovšem otevíralo Němcům cestu do týlu mohutné 10. armády, která se tak dočkala rovněž nebývalé prohry. Guderian, na jehož cestě pak už nebyly žádné další překážky, mohl vyrazit na Minsk.

Bývalý náčelník štábu 4. armády L. M. Sandalov se dramaticky táže:

„Proč vlastně zůstalo v prostoru 4. armády tak mnoho mostů přes řeku Bug?" (Perežitoje, s. 99.) Opravdu, proč tomu tak bylo? Německé velení doufalo, že mostů využije v agresivní válce, a proto pochopitelně jejich zničení nepožadovalo. V co však doufalo sovětské velení?

Historikové si vymysleli vysvětlení použitelné ve všech situacích: sovětští velitelé jsou prostě absolutní hlupáci. Vysvětlení lze však stěží aplikovat na osobu Sandalova, který za všechny mosty odpovídal. Je také podivné, že ho kvůli zmíněným mostům nikdo nikdy neobvinil a nepotrestal. Ba právě naopak, z hodnosti plukovníka se po červnu 1941 velmi brzy vyhoupl do hodnosti generálplukovníka a vyznamenal se v řadě bojových operací.

Nejvýraznějším rysem Sandalovova charakteru byla výjimečná obezřetnost a schopnost nahlížet rozhodující detaily. Dle mého soudu šlo o muže až pozoruhodně lstivého. A jaké jsou jeho osudy po červnu 1941?

3.

Dále už postupovala německá vojska bez větších obtíží a dobývala mosty na řekách Daugavě, Berezině, Němanu, Připjati a dokonce na Dněpru. Kdyby tyto mosty nebyly vůbec nikdy podminovány, mohli bychom to charakterizovat jako trestuhodné, ne-li zločinné opomenutí. Skutečnost je však složitější. Mosty byly k odpálení připraveny, ale poté, co byla vytvořena společná sovětsko-německá hranice, byly nálože odstraněny. Odminování bylo prováděno všude, což znamená, že nešlo ve skutečnosti o svévoli několika málo hlupáků, ale o cílevědomou státní politiku. „Na západě již naše země bezprostředně sousedila s mohutnou

válečnou mašinérií nacistického Německa… Nad Anglií visel Damoklův meč invaze… Když jsem se seznámil se stavem příprav na výstavbu zátarasů v pohraničním pásmu, byl jsem doslova šokován. Zničeno totiž bylo dokonce to, co se podařilo vybudovat v letech 1926 – 1933. Neexistovaly už dokonce ani sklady trhavin a munice poblíž důležitých mostů a dalších objektů. Přestaly existovat brigády, ba dokonce i zvláštní prapory. Uljanovské zvláštní technické učiliště – donedávna jediné pracoviště pro přípravu vysoce kvalifikovaných velitelských kádrů radioženijních družstev – bylo přeměněno ve spojařské učiliště.” (Starinov, s. 175.)

Vliv faktoru překvapení bylo možno výrazně snížit, pokud by nebyly hlavní síly soustředěny až u samých hranic. Dokonce zcela prázdné, nijak nezabezpečené území by v takovém případě mohlo do jisté míry plnit úlohu zabezpečovacího pásma proti nenadálému přepadení. Hlavní síly by měly poté, co by obdržely první signály od předsunutých jednotek, alespoň trochu času na přípravu k obraně. Skutečnost však byla jiná. „Armády se měly rozvinout bezprostředně podél hranice, a to navzdory skutečnosti, že obrysy hranice nebyly pro účely obrany nikterak výhodné. Potřebným zařízením nebyla vybavena ani zabezpečovací pásma, s nimiž se počítalo ještě před válkou.” (Dějiny Velké vlastenecké války SSSR, 1941 – 1945, sv. 2, s. 49.)

Náčelník generálního štábu K. A. Mereckov tedy jedná v rozporu s vojenskými řády. Proč ho tedy Stalin neodvolal? Ve skutečnosti ho nakonec opravdu odvolal, nikoli však proto, že Mereckov zničil staré zabezpečovací pásmo, aniž by vybudoval nové, nýbrž proto, že Mereckov neprojevil dostatečnou aktivitu při výstavbě silnic, mostů a letišť v nových okresech.

Mereckova pak 1. února 1941 vystřídal ve funkci náčelníka generálního štábu armádní generál G. K. Žukov. Budovatelské tempo pak nabylo vpravdě žukovovského rozmachu. Do té doby bylo v Rudé armádě pět železničních brigád. Žukov však neprodleně zvýšil jejich počet na třináct. (Každou z brigád tvořily pluk, dva samostatné prapory a zabezpečovací jednotky.) Téměř všechna železniční vojska byla soustředěna v západních

pohraničních okresech, kde intenzivně modernizovala staré a budovala nové komunikace mířící přímo k hranici. (Krasnaja zvezda, 15. září 1984) Mezi nově vybudované komunikační linie patřily trasy Proskurov – Ternopol – Lvov, Lvov – Javorov – státní hranice, Lvov – Přemysl, Timkoviči – Baranoviči a Bělověža – Orančica. Již samy názvy cílových stanic nových železničních tratí svědčí o tom, že sovětské velení nepovažovalo pohraniční pásmo za potenciální bojiště, ale za týlovou zónu, do níž bude nezbytné v případě rychlého postupu směrem na západ dopravovat miliony nových záložníků, miliony tun munice, pohonných hmot a zásob.

Souběžně s výstavbou nových železničních tratí probíhala v západních oblastech země intenzivní výstavba silnic. Patřily k nim komunikace Orša – Lepel, Lvov – Přemysl, Bílá Cerkev – Kazatin, Minsk – Brestlitevsk. V rámci přípravy na obrannou válku se vždy budují tzv. rokady, tedy cesty souběžné s linií fronty (nebo příčné k ní), jež umožňují přesouvání rezerv z pasivních úseků na úseky ohrožené. Cesty podél fronty nejsou přitom budovány až u samé hranice, ale v daleko větší hloubce, zatímco bezprostředně příhraniční okresy jsou v rámci možností ponechávány zcela bez silnic a mostů. Rudá armáda však budovala železnice i silnice vedoucí z východu na západ, což je logické pouze v případě, že chystáte ofenzivu, kdy je třeba rychle přemisťovat zálohy z vlastního vnitrozemí až na samou hranici a poté zásobovat vojska, která překročí hranice. Nové silnice vedly přímo k pohraničním městům

Přemysl, Brest a Javorov;

Maršál SSSR G.K. Žukov vzpomíná: „Síť automobilových komunikací v západním Bělorusku a na západní Ukrajině byla v mizerném stavu. Mnohé mosty se bortily pod vahou středních tanků a dělostřelectva.” (Vzpomínky a úvahy, s. 207.)

Tato skutečnost by měla Žukova náramně potěšit. Snad by bylo ještě třeba trochu poškodit podpěry mostů, břehy „osázet” minami a do hustého rákosí ukrýt odstřelovače a protitanková děla. Došlo však k pravému opaku. Žukov cesty naopak intenzivně buduje, staré mosty doplňuje o nové tak, aby se přes ně mohly bez obtíží dostat i těžké tanky a těžké dělostřelectvo.

V této vpravdě titánské práci poskytoval Rudé armádě více než účinnou pomoc NKVD a jeho šéf Lavrentij Berija osobně. V sovětských pramenech se často setkáváme s pojmem „stavební organizace NKVD”. (Hlavní maršál letectva A. A. Novikov, Nebe Leningradu, s. 65.) My však již dobře víme, kdo byl v NKVD využíván jako pracovní síla. Proč také jinak soustřeďovat tolik trestanců v pohraničním pásmu a navíc v samý předvečer války?

Čas války se skutečně nezadržitelně blížil. V oficiálních Dějinách Kyjevského vojenského okruhu (nositele řádu Rudého praporu) 1919 – 1972 se na straně 147. dočítáme: „Na počátku roku 1941 začali hitlerovci budovat mosty, železnice a polní letiště.” Je zřejmé, že tu jde o charakteristické symptomy přípravy na invazi. Na otázku, co v téže době podnikala sovětská železniční vojska, nám skýtá odpověď týž pramen na straně 143: „Železniční vojska na západní Ukrajině intenzivně rozšiřovala železniční síť.”

Železniční brigády, které Žukov vytvořil, uskutečnily na sovětském území obrovský kus práce, jejich hlavní úloha byla přesto jiná: měly vyvíjet činnost na území nepřítele, postupovat za útočícími vojsky, co nejrychleji překročit zabezpečovací pásma nepřítele, obnovovat silnice a mosty a posléze na hlavních směrech postupu přebudovat úzké západoevropské koleje podle sovětských standardů. Jakmile začala válka, byly tyto brigády využívány také pro přehradnou činnost, to však rozhodně nebyl důvod, proč vznikly. Přehradně práce byly pouze improvizací, „obtížnou a neznámou činností”. (Sovětští železničáři, s. 98.) Přehradně prapory nebyly součástí těchto brigád. Zato k nim patřily obnovovací či opravárenské prapory. (Sovětské ozbrojené síly, s. 242.)

V předvečer války nepřipravovala železniční vojska SSSR na tratích exploze, neevakuovala zásoby z pohraničních okresů. Naopak, přímo na hranicích hromadili sovětští vojáci obrovské zásoby kolejnic, součástí montovatelných mostů, stavebnin a uhlí. Právě tyto zásoby se posléze také dostaly do rukou německé armády. Svědectví můžeme objevit nejen v německých dokumentech, ale kupodivu i v sovětských pramenech. Náčelník

oddělení zátarasů a minování ženijní správy DRRA Starinov popisuje situaci

21. června 1931 v pohraniční stanici Brestlitevsku těmito slovy: „Slunce ozařovalo haldy uhlí podél železničních tratí a vyrovnané řady nových lesknoucích se kolejnic. Všude byl klid a mír.” (Miny čekají, s. 190.)

Každý ví, že kolejnice snadno a rychle rezaví, což v praxi znamená, že vyrovnané řady lesklých kolejnic byly na hranici dopraveny doslova v předvečer války. A důvod?

Neustále se nám vnucuje myšlenka: kdyby svého času Stalin nezlikvidoval Tuchačevského, všechno by se vyvíjelo docela jinak. To je ovšem zřejmý nesmysl. Tuchačevského charakterizovala při likvidaci bouřících se rolníků tambovské oblasti a zajatých kronštadtských námořníků až obludná krutost, zatímco ve skutečné válce mu polská armáda připravila hořké chvíle porážky. Jinak se však v ničem nelišil od jiných sovětských maršálů. „Součástí přípravy operace je opatření pro výstavbu nových dřevěných mostů a soustřeďování materiálu pro obnovu a opravy na potřebných železničních trasách… Nezbytná bude i přeměna úzkokolejné železniční trati na širší sovětský profil.”, (Maršál SSSR M. N. Tuchačevskij, Vybrané spisy, sv. 1, s.62. –63.)

Kromě železničních vojsk byla na západní hranici soustředěna prakticky všechna sovětská ženijní vojska. V pohraničním pásmu nevyvíjely před válkou činnost pouze ženijní jednotky a dále jednotky, jež byly součástí divizí, armádních sborů a armád soustředěných u samé hranice, ak také jednotky z vojenských formací, jež se na hranici teprve přesouvaly. Čemu se sovětští ženisté věnovali? „Přípravě výchozích pozic pro ofenzivu, výstavbě komunikací pro vojenské kolony, budování a překonávání zátarasů, operativnímu a taktickému maskování, koordinaci činnosti pěchoty a tankových vojsk útočných uskupení, přípravě násilného přechodu říčních toků…” (Sovětské ozbrojené síly, s. 255.) Čtenáře by nikterak neměla zmást zmínka o „budování zátarasů”. Před rozhodujícím útokem na Mannerheimovu linii vytvořili sovětští ženisté rovněž několik úseků zátarasů, jež se podobaly finským.

Před bojem čerstvé sovětské jednotky tyto cvičné zátarasy hravě překonávaly a poté zahajovaly útok proti nepřátelským pozicím.

4.

Při vší úctě k německé armádě je třeba uznat, že její nepřipravenost na válku nabývala rozměrů vpravdě katastrofálních. Vzniká dokonce dojem, že nadmíru pečlivý německý generální štáb neměl ani potuchy o tom, že v Rusku bývá také zima, že kvalita sovětských komunikací je poněkud odlišná od kvality německé. Konzervační prostředky používané pro zbraně wehrmachtu ruský mráz rychle znehodnotil a zbraně pak nebyly použitelné. Říkalo se sice, že za to může krutý mráz, skutečnou příčinou však byla špatná kvalita konzervačních prostředků. Přesněji řečeno, vinen byl špatný generální štáb, který včas nezajistil vhodné konzervační prostředky. Říká se, že blesková válka nebyla úspěšná proto, že komunikace byly špatné. To je lež. Hitler přece dobře věděl, že bude bojovat právě v Rusku, proč tedy nezajistil zbraně a techniku, jež by v Rusku neztrácely funkci? Pokud německý průmysl vyráběl techniku použitelnou pouze v západní Evropě a Africe, leč zcela disfunkční v Rusku, pak lze jen sotva hovořit o Hitlerově připravenosti na válečný konflikt s Ruskem.

Navzdory tomu měl však Hitler štěstí. V předvečer války byly v západních okresech SSSR provedeny rozsáhlé práce na rozšiřování a modernizaci železniční sítě. Pro německou armádu to jistě nestačilo, ptejme se však, co by se s ní asi stalo, kdyby soudruzi Žukov, Mereckov a Berija nemodernizovali sovětské komunikace právě v předvečer války, kdyby tu nevytvořili obrovské sklady železničních kolejí, pontonových mostů a stavebnin, kdyby byl uveden do chodu mohutný systém obrany země, mosty vyhozeny do povětří, vagony a kolejnice ze skladů evakuovány a zásoby zničeny, silnice zaminovány, zatopeny či bombardovány… Odpověď je tu nasnadě: Hitlerově bleskové

válce by nedošel dech až před branami Moskvy, ale mnohem dříve.

Úspěšné pronikání německých, vojsk do sovětského vnitrozemí mají tedy na svědomí Mereckov, Žukov a Berija. Postavil je za to snad Stalin ke zdi?

Nikoli, právě naopak! Záhy se z nich stanou maršálové. Ostatně, proč by je měl dát popravit? Hitler sice využil plodů jejich lopotné práce, je však také pravda, že komunikace a sklady nebudovali ti tři pro Hitlera, ale proto, aby mohli pohodlně a rychle vypustit do Evropy Rudou armádu – „osvoboditelku" á po celou dobu věrolomné a zdrcující ofenzivy ji pohodlně zásobovat.

V předvečer války neuvažoval totiž nikdo z Rudé armády o zátarasech na vlastním území. Kýženým cílem bylo překonání zátarasů na území nepřítele.

To je také skutečný důvod, proč se pod rouškou prohlášení TASSu ze dne13. června 1941 objevili na západní hranici – ve vší tajnosti – sovětští maršálové a čelní specialisté v otázkách **odstraňování zátarasů.**

Tak například maršál SSSR G. Kulík, který tajně přicestoval do Běloruska, promlouvá k plukovníku Starinovovi, jenž byl v té době náčelníkem oddělení minování a zátarasů Hlavní inženýrské správy DRRA, těmito slovy:

„Zajistíš mi hledačky min, ženisto, ataky odminovače!" (Miny čekají, s.179.) Sluší se připomenout, že maršál má na mysli území Německa, neboť miny i zátarasy na sovětském území byly odstraněny už dávno předtím. Po chvíli maršál říká již naplno: „Vaše oddělení bylo označeno nesprávně. Mělo být v souladu s naší vojenskou doktrínou pojmenováno jako oddělení pro odtarasování a odminování. Odrazilo by se to ostatně i na myšlení. Donekonečna žvaníme o obraně… To už by snad stačilo…" (Tamtéž, podtrženo plk.Starinovem) Tytéž starosti má ostatně i velitel Západního zvláštního vojenského okruhu (přeměněného v těch dnech tajně na Západní front) armádní generál D. Pavlov, když vztekle podotýká, že otázkám odstraňování zátarasů není věnována dostatečná pozornost. Pozoruhodné však je, že v obranné válce skutečně není třeba otázkám odstraňování zátarasů

věnovat sebemenší pozornost. Právě naopak! Je třeba vybudovat co nejvíce zátarasů, udržet se na nich co nejdéle a teprve poté ustoupit k další předem připravené linii zátarasů.

Rudá armáda měla více než poučné zkušenosti z překonávání finského zabezpečovacího pásma, proto nezapomněla na své tehdejší chyby a nyní se pečlivě chystala k překonání německého zabezpečovacího pásma. Kdyby jen sovětští maršálové mohli tušit, že pokud by sami rozpoutali válku nikoli v červenci, jak stanovil plán, ale 21. června 1941, nebylo by žádné odstraňování zátarasů zapotřebí, neboť právě toho dne německá armáda zcela v rozporu s vlastními vojenskými řády prováděla přesně totéž – odstraňovala miny, srovnávala se zemí překážky a soustřeďovala vojska přímo na hranici, aniž by sama měla jakékoli obranné pásmo.

Na počátku června začala německá vojska odstraňovat ostnaté dráty přímo na hranici. Maršál SSSR K. S. Moskalenko se domnívá, že tu jde o nesporný důkaz skutečnosti, že záhy dojde k agresi. (Směr jihozápad, s. 24.)

Zcela stejně, byť s nevelkým zpožděním, ovšem postupovala i Rudá armáda. Z Moskvy přicestoval na západní hranici veškerý výkvět sovětského vojenského inženýrství, včetně generálporučíka ženijních vojsk profesora D.M. Karbyševa. Když na počátku června opouštěl Moskvu, řekl svým přátelům, že válka již začala a že se s nimi znovu setká až po konečném vítězství, a to nikoli v Moskvě, leč v „místě konečného vítězství". Po příjezdu na západní hranici zahájil Karbyšev neprodleně horečnou činnost. Zúčastňoval se cvičných přechodů vodních toků (což je činnost v obranných bojích zcela zbytečná) a cvičení, při nichž nejmodernější tanky T-34 zdolávaly protitankové zátarasy (ani tato činnost není pro obrannou válku typická). Dne 21.června odjel Karbyšev k 10. armádě. Ještě předtím však „Karbyšev s velitelem 3. armády V. I. Kuzněcovem a správcem Grodněnského opevněného rajonu plukovníkem N. A. Ivanovem navštívili pohraniční stanoviště. „Podél hranice stály kolem silnice Avgustovo – Sejno ještě ráno naše zátarasy z ostnatých drátů, když jsme tudy projížděli podruhé, zátarasy už byly odstraněny." (J. G. Rešin, Generál Karbyšev,s 204.)

Ten obraz stojí za to, abychom si ho představili. Ostnaté dráty na hranici odstraňují vlastnoručně sami čekisté! Komunističtí historikové prohlásili všechny sovětské maršály a generály za idioty, čímž také hodlali objasnit příčiny pádu. Zbývá už jen vysvětlit, proč asi Hitler všechny tyto hlupáky rázem nezničil. Připusťme jen na okamžik, že tato verze je pravdivá. Všichni vojáci z povolání jsou slabomyslní hlupáci. Jak potom ale vysvětlit činnost čekistů? Oněch čekistů, kteří právě dovršili Velkou čistku a kteří celou zemi sevřeli neprodyšnou sítí ostnatých drátů. Z jakého důvodu ji teď odstraňují právě na samé hranici? Mají snad v úmyslu vítat s otevřenou náručí nacistické špiony, či s krvácejícím srdcem usnadnit útěk uprchlíkům z SSSR?

Přímo na hranici je navíc soustředěno obrovské množství vojáků a důstojníků, z nichž mnozí by mohli využít šance k útěku. Nemálo je v příhraniční oblasti i trestanců.

Je příznačné, že ani velitel 3. armády, jež tu měla bojovat, ani správce opevněného rajonu, alespoň teoreticky určeného k obraně (ve skutečnosti však naopak k podpoře ofenzivy), ba ani moskevský expert extratřídy Karbyšev, který již ví, že válka začala, na tuto prapodivnou činnost nijak nereagují. Naopak, odstraňování zátarasů je časově synchronizováno s jejich návštěvou hraničního stanoviště. Opět stará otázka: O co jim vlastně jde?

Lze si snad reálně představit velitele sovětské pohraniční záštity v hodnosti nadporučíka vojsk NKVD, který by se samovolně rozhodl odstranit ostnaté dráty? Pokud by takový rozkaz skutečně vydal, jeho podřízení by ho chápali jako „zjevně zločinný". Nadporučík však rozkaz skutečně vydal a jeho podřízení jej hbitě splnili. Muselo tedy zjevně jít o rozkaz vydaný náčelníkem pohraničních vojsk NKVD Běloruska generálporučíkem I. A. Bogdanovem. Netuší snad Bogdanov, že válka je na spadnutí? Samozřejmě, že to ví. „Dne 18. června 1941 rozhodl náčelník pohraničních vojsk NKVD Běloruska generálporučík Bogdanov o evakuaci rodin vojáků z povolání."

(Strážci západních hranic, s. 101.)

Mohl snad Bogdanov vydávat ve stejné době rozhodnutí tak rozporná, a to bez vědomí lidového komisaře vnitra a generálního komisaře státní bezpečnosti L. P. Beriji? Rozhodně nikoli, neboť tolik kuráže by v sobě nenašel v té době ani sám Berija.

Berija však postupuje v součinnosti s Žukovem, což znamená, že někdo nahoře koordinuje – a to nanejvýš účinně – jak činnost armády, tak i činnost NKVD. Postup vojáků a čekistů je zcela shodný – koordinovaný v prostoru i v čase. Koordinátorem v této situaci mohl být jedině sám soudruh Stalin.

Jsme ujišťováni, že první neúspěchy Rudé armády jsou důsledkem její nedostatečné připravenosti na válku. Nesmysl! Kdyby se Rudá armáda na válku skutečně nepřipravovala, ostnaté dráty na hranici by zůstaly neporušeny. Malá časová rezerva by pak poskytla sovětským jednotkám možnost, aby byly uvedeny do bojové pohotovosti a ke strašlivým katastrofám oněch dnů by zřejmě nedošlo.

Čekisté však neodstraňovali ostnaté dráty na hranici proto, aby volných průchodů využila německá armáda. Cíle byly zcela jiné. Existuje jediné možné vysvětlení: čekisté ničili ostnatý drát, aby tak usnadnili vstup „armády osvoboditelky" na území nepřítele. Naprosto stejně si již ostatně počínali na prahu „osvobození" Polska, Finska, Estonska, Lotyšska, Besarábie a Bukoviny. Ted mělo na řadu přijít i Německo.

Říká se, že Stalin hodlal napadnout Hitlera až v roce 1942. Takový plán skutečně existoval, později však byly termíny posunuty.

Kdyby totiž Stalin připravoval „osvobození Německa" skutečně až v roce 1942, ostnaté dráty na hranicích by bylo třeba přestříhat až v roce 1942.

Tedy doslova v hodině dvanácté.

Desátá kapitola

Proč Stalin zbořil Stalinovu linii?

Pouze naivní lidé se domnívají, že hlavním cílem opevněných rajonů je obrana. Naopak, opevněné rajony jsou budovány v rámci spolehlivějšího zajištění ofenzivy. Jejich úkolem je spolehlivé rozvinování úderných uskupení a odražení sebemenšího pokusu nepřítele o jeho zmaření. Poté, co naše vojska přejdou do ofenzivy, musí je opevněné rajony podpořit veškerou palebnou silou.

Generálmajor P. G. Grigorenko, bývalý účastník výstavby Stalinovy linie

1 .

Ve 30. letech bylo podél západních hranic SSSR vybudováno třináct opevněných rajonů (OR), jimž se dostalo neoficiálního názvu Stalinova linie.

Každý z těchto OR představuje vojenskou formaci o velikosti brigády co do počtu vojáků a armádního sboru co do palebné síly. Součástí každého OR

bylo velitelství a štáb, dva až osm dělostřelecko-kulometných praporů, dělostřelecký pluk, několik samostatných baterií těžkého dělostřelectva, spojovací rota či prapor, ženijní prapor a další jednotky. Každý OR zajišťoval úsek dlouhý 100 – 180 kilometrů, sahající do hloubky 30 až 50 kilometrů. Každý takový rajon byl vybaven složitým systémem železničních a obrněných zařízení. Na území každého OR byly budovány podzemní železobetonové prostory skladišť, elektrárny, nemocnice, velitelská stanoviště a spojovací ústředny. Podzemní zařízení byla propojena složitým systémem tunelů, podzemních chodeb a průchodů. Každý z opevněných rajonů tak byl schopen uskutečňovat po dlouhou dobu bojové operace dokonce v podmínkách naprosté izolace.

OR sestával z opěrných bodů (OB), z nichž každý měl zajištěnu kruhovou obranu a byl tak schopen zcela samostatné obrany i v podmínkách nepřátelského obklíčení. Základní bojovou

jednotkou OR bylo tzv.dlouhodobé palebné ohnisko (DPO). List Krasnaja zvezda ze dne 25. února 1983 popisuje standardní DPO Stalinovy linie (jedná se o DPO č. 112 OR č. 53 v prostoru

Mogilev – Podolskij) takto: „Byla to velmi složitá podzemní fortifikace tvořená spojovacími chodbami, pevnůstkami s oboustranným bočním výstřelem, uzavřenými prostorami a filtračními zařízeními. Byly tu sklady zbraní, munice a potravin, sanitní úsek, jídelna, separátní vodovod (ostatně dodnes funkční), rudý koutek, pozorovací a velitelské stanoviště. Výzbroj DPO

představovala kulometná střílna osazená třemi „maximy" na pevných stojanech a dvě děla ráže 76 milimetrů."

Takové DPO lze pokládat za statisticky průměrné. Kromě nich však byly budovány tisíce nevelkých konstrukcí vybavených jen jedním či dvěma kulomety, ale také obří fortifikační systémy.

Generál P. G. Grigorenko popisuje ve svých memoárech jeden z nich:

Osm mohutných DPO bylo v OR Mogilev – Podolsk spojeno rozlehlými podzemními chodbami. Jiný účastník výstavby Stalinovy linie plukovník R. G. Umanskij se ve své knize zmiňuje o mnohakilometrových podzemních konstrukcích v Kyjevském OR. (Na bojové hranici,1. 35.)

Další účastník výstavby generálplukovník A. I. Sebunin připomíná, že za pouhé tři roky bylo jen v samotném Proskurovském OR dokončeno přes tisíc železobetonových zařízení, z nichž mnohá byla zajištěna umělými vodními překážkami. (Čím jsme prošli, s. 58.)

O výstavbě Stalinovy linie nebyla veřejnost informována, zatímco o budování Maginotovy linie lidé věděli. Dlužno říci, že budování Stalinovy linie probíhalo za naprostého utajení.

Při výstavbě každého opěrného bodu uzavíraly jednotky NKVD okolní prostor tak, že tudy „nemohl proletět ani pták". Výstavba pak probíhala hned na několika místech najednou, ovšem jen na několika šlo o stavbu skutečnou, zatímco ostatní plnily funkci zastíracího manévru. O tom, co se kde staví, neměli tedy ponětí nejen místní obyvatelé, ale dokonce ani sami účastníci výstavby.

Mezi sovětskou Stalinovou linií a francouzskou Maginotovou linií existovala celá řada rozdílů. Stalinovu linii nebylo možno obejít, neboť její křídla se opírala do Baltského a Černého moře. Stalinova linie neměla sloužit jen proti nepřátelské pěchotě, ale především proti tankům – proto také měla mohutné dělostřelecké zajištění. Stalinova linie byla rovněž neporovnatelně hlubší. Kromě železobetonu bylo při její výstavbě v hojné míře využíváno pancéřové oceli a vysoce kvalitní žuly ze Záporoží a Čerkasska. Na rozdíl od Maginotovy linie nebyla Stalinova linie budována až u samých hranic, ale v hloubi sovětského území.

Linie opevněných rajonů v hloubi území naznačuje, že první dělostřelecký útok nepřítele nedopadne na bojová zařízení, ale na liduprázdné území, což v praxi znamená, že v případě náhlého útoku mají posádky minimálně pár dní na to, aby obsadily své podzemní kryty a připravily se k boji. OR ve vnitrozemí donutí nepřítele, aby před zahájením vlastního útoku překonal od 20 či 30 do 100 či 150 kilometrů po území plném minových polí, fugasových pastí a dalších pramálo příjemných překvapení. Znamená to, že nepřítel bude muset násilně překonávat desítky potoků a řek, na nichž jsou zničeny mosty. Znamená to však také, že nepřátelská vojska utrpí ještě před rozhodujícím útokem citelné ztráty, neboť se na svém postupu dostanou do stovek, ba tisícovek léček a nastražených pastí. Zabezpečovací pásmo před Stalinovou linií nejenže snižovalo rychlost pohybu nepřítele a značně vyčerpávalo jeho síly, ale plnilo v jistém smyslu také funkci mlhy nad mořem, v níž se až příliš snadno ukrývají ostré hroty ledovců. Nepřítel, který neznal přesnou dislokaci předního okraje Stalinovy linie, se tak mohl znenadání octnout tváří v tvář sovětským jednotkám a jejich smrtonosné palbě. Stalinova linie v hloubce sovětského území skýtala možnost postavit proti neočekávanému a překvapivému útoku neméně překvapivou obranu. Opevněné rajony byly tak skryty a zamaskovány, že střet nepřátelských vojsk se sovětskými opevněními byl pro agresora vždy překvapením. Za jistých okolností bylo možno podobný střet přirovnat ke srážce Titanicu s obrovským, leč zcela neviditelným ledovcem.

Na rozdíl od Maginotovy linie nebyla Stalinova linie nepřetržitá – mezi jednotlivými OR byly ponechány dosti široké průchody. V případě potřeby mohly být tyto průchody rychle „uzavřeny” minovými poli, ženijními zařízeními i pěšími jednotkami. Průchody však mohly zůstat také otevřeny, jako by vybízely nepřítele, aby přestal útočit na jednotlivé opevněné rajony a pokusil se „protlačit se” vpřed volnými průchody mezi nimi. Kdyby se však o to nepřítel skutečně pokusil, jeho invazní vojska by byla rozštěpena na několik izolovaných proudů, z nichž každý by se musel probíjet koridorem ostřelovaným hned ze dvou stran. Křídla, týl i komunikační linie nepřítele by tak byly vystaveny trvalému ohrožení.

Již záhy nám bude zřejmé, že průchody mezi jednotlivými opevněnými rajony měly plnit také jinou úlohu.

2.

Zřízení třinácti opevněných rajonů na Stalinově linii vyžadovalo titánské lidské úsilí a nesmírné náklady po dobu dvou prvních pětiletek. Roku 1938

bylo rozhodnuto, že všech třináct OR bude posíleno výstavbou pevnůstek vybavených těžkými děly a počítalo se také s budováním dalších osmi opevněných rajonů. Za jediný rok bylo v nových OR do betonu zasazeno více než tisíc nových zařízení. Právě v té době však byl podepsán pakt Molotov –Ribbentrop.

Pakt znamenal, že druhá světová válka již začala. Tentýž pakt ovšem znamenal, že mezi SSSR a Německem už neexistuje dělicí bariéra. Od této chvíle měly tyto státy společnou hranici.

V této hrozivé situaci mohl Stalin podniknout pro posílení bezpečnosti západních hranic Sovětského svazu a pro zajištění neutrality SSSR v průběhu války mnohé. Stalin například mohl:

– vydat rozkaz k posílení posádek opevněných rajonů na Stalinově linii,

– nařídit závodům vyrábějícím výzbroj pro OR výrazné zvýšení produkce,

– totéž nařídit závodům na výrobu obranné výzbroje (zvláště protitankové pušky a děla),

– mobilizovat všechny existující rezervy pro urychlení výstavby Stalinovy linie,

– dovršit výstavbu Stalinovy linie, uvést ji do bojové pohotovosti a okamžitě zahájit výstavbu druhé (stejné, nebo ještě mohutnější) linie před původní Stalinovou linií,

– kromě dvou mohutných obranných pásem bylo možno vytvořit ještě třetí pásmo opevněných rajonů, tentokrát za Stalinovou linií, například podél východního břehu Dněpru,

– vydat vojskům Rudé armády rozkaz k výkopu tisíců kilometrů zákopů, protitankových příkopů a pastí od Baltského až po Černé moře, střídat úseky polní obrany vojsk s pásmy opevněných rajonů, jež by se staly ocelovou základnou obrany pro nepřítele zcela nepřekonatelné.

Nějak takhle mohl Stalin jednat. Ve skutečnosti však postupoval zcela jinak. Na podzim roku 1939, kdy začala druhá světová válka a kdy mezi Německem a Sovětským svazem vznikla společná hranice, byly veškeré stavební práce na Stalinově linii s okamžitou platností zastaveny. (V. A. Anfilov, Nesmrtelný čin, s.35.) V posádkách opevněných rajonů na Stalinově linii byly zprvu sníženy početní stavy, posléze byli vojáci převeleni jinam.

Sovětské závody zastavily výrobu výzbroje a zařízení pro sovětské fortifikační systémy. Z existujících opevněných rajonů byly demontovány zbraňové systémy, odvezena munice, spojovací technika a sledovací aparatura byla odevzdána do skladů. (Vojenský historický časopis, 1961, č. 9, s. 120.)

Proces likvidace Stalinovy linie nabíral rychlost. Některé z vojenských staveb byly předány kolchozům pro účely skladování zeleniny, většina jich však byla zahrnuta zeminou. Kromě zastavení výroby zařízení pro opevněné rajony přestal sovětský průmysl hned od počátku druhé světové války vyrábět také další obranné zbraně, například protitankové pušky a děla ráže 76

milimetrů, jež se daly použít proti tankům. (Vojenský historický časopis, 1961, sv. 7, s. 101, 1963, sv. 2, s. 12.) Protitankové pušky, jež měla vojska dosud k dispozici, již nebyla

používána proti tankům, ale k plnění jiných palebných úkolů, například při likvidaci palebných postavení nepřítele při útoku sovětských vojsk. (Generálporučík I. P. Roslyj, Poslednyj přival – Berlin, s.27.) Výroba protitankových pušek byla zcela zastavena a tyto zbraně byly beze zbytku vyřazeny z výzbroje Rudé armády. (Vojenský historický časopis, 1961, sv. 7, s. 101.)

Bezostyšně tak bylo ničeno vše, co alespoň trochu souviselo se sovětskou obranou.

V rámci objektivity však dodejme, že v létě 1940 byla bezprostředně na nové sovětsko-německé hranici zahájena výstavba pásma opevněných rajonů, jež však nikdy nebyla dokončena. V sovětském generálním štábu byly tyto nové OR nikoli bez jisté dávky ironie neoficiálně označovány jako Molotovova linie. O její výstavbě bylo rozhodnuto 26. června 1940. (V. A. Anfilov, Nesmrtelný čin, s. 162.)

Zatímco výstavba obranných zařízení na nových hranicích probíhala velmi pomalu, jejich likvidace byla až závratně rychlá.

Na jaře roku 1941 dospěla tragédie Stalinovy linie svého vrcholu. Nevím, jak budou příští historikové vysvětlovat tento bezpříkladný zločin. Ti současní o této události raději zarputile mlčí a já sám nevím, jak bych ji vysvětlil.

O mnoho miliard rublů (dle mých propočtů nejméně o 120) okradla sovětská vláda svůj lid, aby mohla vybudovat podél západní hranice od sedavého Baltu až po azurové Černé moře pro nepřítele zcela nepřístupná opevnění. Na samém prahu války, na jaře roku 1941, se však po celé 1 200 kilometrů dlouhé hranici ozývaly ohlušující exploze. Mohutné železobetonové pevnosti i menší pevnůstky, kulometná hnízda, velitelská a pozorovací stanoviště, doslova desítky tisíc fortifikačních staveb byly na osobní Stalinův příkaz vyhozeny do povětří. (Generálmajor P. G. Grigorenko, V podzemí lze potkat pouze krysy, s. 141.)

3.

Stalinova linie na staré hranici byla tedy zničena, zatímco Molotovova linie na hranici nové nebyla dosud dokončena.

Sovětští maršálové a generálové po válce a především po Stalinově smrti vyjadřovali unisono své rozhořčení. Hlavní maršál dělostřelectva N. N. Voronov: „Jak mohlo naše vedení rozhodnout o likvidaci opevněných rajonů na původních hranicích, když nevybudovalo potřebná obranná pásma na nové západní hranici z roku 1939?!” (Vojenská služba, s. 172.)

Rozhořčení maršála Voronova je ovšem pouze předstírané. Kritizuje sice „naše vedení”, ale cožpak on sám nezastával v době likvidace Stalinovy linie v Rudé armádě jednu z nejvyšších funkcí? Neměl snad v té době hodnost generálplukovníka letectva? Byla snad protitanková děla demontována bez jeho vědomí? Voronovovy řečnické otázky jsou v podstatě chybné a jejich cílem je odvádění pozornosti od reálné podstaty problému. Táže se totiž, proč byla jedna obranná linie odstraněna ještě před dobudováním druhé linie a tím de facto ospravedlňuje postup „našeho vedení”. Kritizuje ho totiž pouze za předčasnou likvidaci Stalinovy linie, nikoli za sám fakt likvidace.

Podle něj tedy bylo lepší zprvu dokončit výstavbu Molotovovy linie a teprve pak demontovat linii Stalinovu. Otázka by ovšem měla ve skutečnosti znít zcela jinak: Čemu vlastně mělo sloužit odstranění Stalinovy linie? Nejsou snad dvě obranné linie lepší než jedna? Již rok 1940 přinesl ostatně hned dva důkazy pro tvrzeni, že dvě pásma jsou lepší než pásmo jedno. Toho roku totiž prorazila Rudá armáda za cenu obrovských ztrát finskou Mannerheimovu linii, čímž donutila Finsko, aby začalo vyjednávat se Stalinem a přistoupilo na jeho požadavky. Představme si na okamžik, že by za Mannerheimovou linií byla ve finském vnitrozemí zřízena další linie. V roce 1940 obešla německá armáda stranou francouzskou Maginotovu linii a dostala se tak do operativního prostoru, což pro Francouze znamenalo konec války. V tomto případě si lze představit v hloubce francouzského území další linii, kterou by již obejít nebylo možné. Druhá linie však ve skutečnosti chyběla jak Francii, tak i Finsku. Stalin sice druhou linii obrany de facto měl, v té době ji však přesto likvidoval.

Komunisté si vymysleli pro tyto události spoustu vysvětlení. Podle jednoho z nich se na nové hranici nedostávalo pro nové

opevněné rajony nezbytné výzbroje, a proto ji bylo nutno převzít ze Stalinovy linie. Vysvětlení uspokojí dost možná rudého propagandistu, normální člověk si však neprodleně položí otázku: Pokud výzbroj na Molotovově linie skutečně chyběla, proč nebyla zvýšena výroba ve zbrojních závodech Sovětského svazu? Zvýšení výroby se však nekonalo. Rozkaz zněl právě naopak: Výrobu zbraní pro OR výrazně snížit, dle možnosti zastavit! (Maršál SSSR M. V. Zacharov, Voprosy istoriji, 1970, č. 5, s.33.)

Rovnice komunistů je zcela prostinká. Na nové hranici chyběla potřebná výzbroj pro OR, a tak bylo vedení donuceno ve stavu nouze nejvyšší odzbrojit Stalinovu linii. Připomeňme, že demontáž Stalinovy linie byla zahájena na podzim roku 1939 a zbraně z ní převzaté byly ukládány do skladů. Jiné určení pro speciální výzbroj opevněných rajonů ani nebylo možné, neboť na nové západní hranici nebyla prováděna žádná fortifikační zástavba a o budování Molotovovy linie nebylo dosud ještě ani rozhodnuto. Toto rozhodnutí sovětské vlády nese mnohem pozdější datum – 26. června 1940. Vysvětlení komunistů je tedy nepřijatelné, neboť důsledek je v něm postaven před příčinu. Jejich objasňování přesunu zbraní ze Stalinovy linie na Molotovovu linii sotva obstojí už proto, že Molotovova linie byla v porovnání se Stalinovou pouze řídkým řetězem neefektivních opevnění, jež ani nepotřebovala větší množství zbraní. Tak například v Západním zvláštním vojenském okruhu, tedy v Bělorusku, bylo na nové hranici vybudováno 193 obranných staveb, zatímco předtím byla na starých hranicích demontováno 876 nepoměrně mohutnějších fortifikačních staveb. V jiných vojenských okruzích byla disproporce ještě výraznější. V Oděském vojenském okruhu byly odstraněny zbraně ze tří obřích opevněných rajonů na staré hranici, na nové hranici však v téže době probíhaly pouze přípravné práce… K vyzbrojení Molotovovy linie by nepochybně stačilo menší množství zbraní, nikoli tedy celý arzenál Stalinovy linie.

I kdybychom však v rozporu se zdravým rozumem komunistům uvěřili, odpověď na otázku, proč byla Stalinova linie beze zbytku odzbrojena, bude krajně neuspokojivá. Neexistuje však vůbec žádná odpověď na otázku, proč byla zcela likvidována.

Zbraně, munici, periskopy, spojovací techniku a plynové filtry bylo ještě možné přesunout ze Stalinovy linie na Molotovovu linii. Je však možné přesunout z linie na linii železobetonové konstrukce, z nichž nejmenší – dlouhodobé kulometné palebné postavení – představuje železobetonový monolit o váze 350 tun?

Větší konstrukce již představovaly celé tisíce tun těžké monolity umístěné hluboko pod zemí. Vše bylo zasypáno vrstvou půdy, z níž už dávno vyrostly stromy, završující ochranu i maskování. Kolem dokola byly vodní příkopy a umělé rybníky. Což je možné přemístit to vše o 200 kilometrů dále? Ovšemže ne! Ještě většími stavbami byly tisícitunové monolity hluboko pod zemí. Bylo tedy možné Molotovovu linii přemístit? Jistěže ne! Rozhodneme-li se však z jednoho bytelného stavení přestěhovat nábytek do jiného, je to dostatečný důvod pro to, abychom původní dům vyhodili do povětří?

„K odzbrojení nás donutila nouze." Budiž, ale proč vyhazovat linii do povětří?… Žiji teď ve Velké Británii. Na svých procházkách po nábřeží vídám železobetonové pevnůstky z dob války. Po válce z nich sice byly odmontovány zbraně, nikoho však ani ve snu nenapadlo tyto pozoruhodné stavby likvidovat. Odzbrojenou pevnůstku je totiž možno znovu vyzbrojit, v krajním případě je možno v pevnůstkách rozmístit obyčejnou pěchotu a ta bude i na sklonku 20. století stejně užitečná jako za první světové války.'

V obraně je totiž pěšák vyzbrojený pouhou puškou (či lehkým kulometem) a ženijní lopatkou schopen vykopat zákop a přeměnit ho v překážku pro nepřítele zcela nepřekonatelnou. Pokud však tento pěšák nesedí v rozbahněné jámě, ale v jednoduchém palebném postavení, byť bez příslušné výzbroje, jeho obranyschopnost se zdesateronásobí, neboť v tom případě bude mít nad hlavou nejméně metr silný fortifikační železobeton. To je však díky maskování nepřátelským očím skryto. Kdyby bylo do těchto železobetonových krabic, třeba zbavených zbraní, umístěno všech 170 sovětských divizí prvního sledu, nepříteli by se sotva podařilo prorazit obranu. Vojska potřebují při obraně vždy nějaký záchytný bod, ať již jde o pevnost Verdun, z níž byly odstraněny

pevnostní zbraně, nebo pevnosti Brestlitevska na obranu zcela nepřipravené, zdi Stalingradu, nebo dokonce dva roky předtím opuštěné zákopy na Kurském oblouku. Jakmile se pěchota na těchto opěrných bodech zachytí, zakope se do země tak důkladně, že je pak těžké ji z jejích podzemních skrýší vypudit. Pak již pěchota přemění ruiny továren, stejně jako bašty z 19. století nebo dokonce hradby ze 13. století v naprosto nedobytnou pevnost. Stalinova linie by se tak dokonce bez příslušné výzbroje mohla stát oním hřebenem, na němž by se Rudá armáda mohla zachytit a vytvořit linii obrany, přes níž by se nepřítel nemohl dostat do vnitrozemí…

První strategický sled Rudé armády však Stalinovu linii likvidoval a poté byl ze státních hranic SSSR, jež existovaly před zahájením druhé světové války, odvelen. V souladu se sdělením TASSu ze 13. června 1941 byl na západní hranice postupně přesouván 2. strategický sled. I tyto armády však byly dislokovány za starými hranicemi, tedy až za odzbrojenou, opuštěnou a zdevastovanou Stalinovou linií.

4.

Obrana musí být zdokonalována nepřetržitě – tak zní základní požadavek bojových řádů. Každý voják ví, co tento postulát znamená. Bez ohledu na to, jak mohutná je obrana, musí každý voják nejméně deset hodin ze čtyřiadvaceti kopat hlínu. Situace se nemění, ať již voják zůstává v obraně jeden den či jeden rok – stále se bude prokopávat zeminou, rozšiřovat a prohlubovat protitankové zákopy, první, druhý, jedenáctý…

Jednoduché axióma, podle něhož neexistují nadbytečné ani zastaralé obranné stavby, znají příslušníci všech armád světa již tisíce let. Kterákoli nová obranná zařízení nejsou tedy budována proto, aby nahradila zařízení stará, ale výhradně proto, aby je posílila a doplnila. Prohlédněte si pozorněji kterýkoli ze starých hradů. Uprostřed stojí věž z 10. století, kolem ní hradby ze 13. století obklopené prstencem bašt ze 17. století, jež jsou zase ukryty za kruhem pevnůstek z 19. století a posíleny palebnými

postaveními z 20. století. Molotovova linie se tedy mohla stát doplňkem Stalinovy linie, rozhodně nikoli však její náhradou. Molotovova linie se od Stalinovy lišila nejen původním záměrem, ale i v jednotlivých detailech. Existují nejméně čtyři hlavní rozdíly mezi opevněními, jež byla likvidována na staré hranici, a těmi, jež byla budována na hranici nové:

– Molotovova linie byla budována tak, aby ji *protivník mohl vidět;*

– byla budována na *druhořadých směrech,*

– nebyla zaštítěna zabezpečovacím pásmem, minovými poli a dalšími ženijními zátarasy;

– stavitelé nevyužili možnosti k posílení Molotovovy linie a nespěchali s její výstavbou.

Výstavba Molotovovy linie je v sovětských dějinách stejnou záhadou jako likvidace Stalinovy linie. Na staveništích nových opevněných rajonů se děly vskutku prapodivné věci… V roce 1941 byly obrovské masy sovětských vojsk soustředěny ve Lvovském výběžku na Ukrajině. Druhé nejsilnější uskupení sovětských vojsk bylo soustředěno na Bělostockém výběžku v Bělorusku. Sovětští maršálové tuto skutečnost zdůvodňují tím, že hlavní úder byl očekáván na Ukrajině, podpůrný úder pak v Bělorusku. Je-li tomu skutečně tak, potom hlavní úsilí při výstavbě Molotovovy linie mělo být soustředěno především na Ukrajině, ve druhém sledu pak v Bělorusku. Leč…

Polovina všech prostředků vyčleněných na výstavbu Molotovovy linie měla být podle plánu použita – v Pobaltí. To byl ovšem zcela druhořadý směr.

Proč právě Pobaltí? Čtvrtina nákladů byla plánována pro Bělorusko a pouhých 9 procent pro Ukrajinu, kde byl podle tvrzení sovětských maršálů očekáván hlavní úder nepřítele. (Anfilov, tamtéž, s. 164.) Nejen z pohledu strategie, ale i z hlediska taktiky byla opevnění Molotovovy linie budována na druhořadých směrech. Například v obvodu Brestlitevsku byla pohraniční řeka překlenuta šesti železničními a automobilovými mosty. Hlavní strategický směr války představovala osa Varšava – Brestlitevsk – Minsk – Smolensk – Moskva. Plyne z toho, že mosty v Brestu

měly nejvyšší strategickou hodnotu. Poblíž Brestlitevsku byla zahájena výstavba nového opevněného rajonu, avšak kupodivu v místě, kde žádné mosty nebyly.

Opevněné rajony Molotovovy linie byly až těsně u hranice a nechránila je žádná zabezpečovací pásma. V případě nenadálého útoku by proto nezbyl posádkám čas k tomu, aby obsadily obranná zařízení a přichystaly se k boji.

Na rozdíl od Stalinovy linie byly opevněné rajony Molotovovy linie velmi plytké. Stavělo se prakticky přímo na hranici. Naproti tomu s výstavbou týlové obranné čáry se nepočítalo a nebyla ani plánována. (Generálporučík V.F. Zotov, Na severozápadní frontě, sborník, s. 175.) Nová opevnění nebyla budována na místech výhodných z hlediska obranné taktiky, ale přímo podél státní hranice, přičemž věrně kopírovala všechny zákruty hranice. Nová bojová zařízení nebyla zabezpečena ostnatým drátem, minami, příkopy a ježky, v prostoru výstavby chyběly rovněž ženijní zátarasy. Nové stavby *nebyly maskovány.* Tak například ve Vladimirsko-volynském opevněném rajonu „bylo do země zakopáno jen 5 až 7 z 97 bojových zařízení, zatímco u ostatnich maskování zcela chybělo”. (Vojenský historický časopis. 1976, č. 5, s.91.) Pokud se čtenář této knihy dostane na sovětskou hranici v prostoru Brestlitevsku, měl by si jistě povšimnout šedivých betonových krychlí téměř na samém břehu řeky – jsou to palebná ohniska jižní strany Brestlitevského opevněného rajonu. Nebyla zamaskována zeminou ani v oněch dobách, zcela nekryta jsou dodnes. Dříve byla na Stalinově linii palebná postavení budována při maximálním utajení a v jisté vzdálenosti od hranice, aby nepřítel nemohl zjistit, kde jsou opevnění a kde průchody. Ted mohl nepřítel ze svého břehu pohodlně sledovat celou výstavbu a přesně lokalizovat jednotlivá opevnění. Mohl dokonce s maximální přesností odhalit jednotlivé objekty a určit palebný úhel každé jednotlivé střílny. Nepřítel tak měl možnost předem bez obtíží poznat celý palebný systém. Pokud znal směr palebných úseků, mohl si vybrat nepostřelované úseky, proniknout do bezprostřední blízkosti nezamaskovaných palebných ohnisek a

ucpat nezabezpečené střílny pytli spiskem. Právě tento postup ostatně nepřítel 22. června 1941zvolil.

Maršál SSSR G. K. Žukov o tom podává svědectví: „Opevněné rajony jsou budovány příliš blízko hranice a zvláště v prostoru Bělostockého výběžku mají mimořádně nevýhodnou operativní konfiguraci, což umožňuje nepříteli, aby zaútočil z prostoru Brestlitevsku a Suvalek na týl celého našeho bělostockého uskupení. Navíc se OR v důsledku nevelké hloubky nebudou moci dlouho udržet, neboť se neubrání dělostřeleckému postřelování."

(Vzpomínky a úvahy, s. 194.)

Hrozí-li nebezpečí, že nepřítel zaútočí od Brestlitevska a Suvalek, proč potom nevyužít starých ruských, nyní již opuštěných pohraničních pevností Brestlitevsk, Osovec, Grodno, Přemysl a Kaunas? Žádná z nich není slabší než Verdun. Bude-li tedy každá z nich zapojena do obranného systému sovětských vojsk, promění se všechny v nepřístupné bašty mnohonásobně zvyšující účinnost celého sovětského obranného systému. Kromě starých pevností byly v těchto místech také staré a méně mohutné fortifikace – pevnůstky s oboustranným bočním výstřelem, každá pro jednu rotu. Železobetonové zdi byly silné 3 metry, což sice není nijak mnoho, je to však lepší než nic. Ostatně, nevyhovuje-li síla zdí 3 metry, je možné ji zvýšit. Naskýtá se tak otázka, co vlastně sledovala svým počínáním Hlavní vojensko-inženýrská správa (HVIS) Rudé armády. „Náčelník HVIS podal návrh, aby staré ruské pohraniční pevnosti byly znovu využity a aby bylo vytvořeno pásmo zátarasů. Návrh však nebyl nikdy přijat. Údajně pro to chyběly jakékoli důvody." (I. G. Starinov, Miny čekají, s. 177.)

V únoru 1941 se na post náčelníka generálního štábu Rudé armády dostal G. K. Žukov – zřejmě největší vojevůdce 20. století. V našem století neexistoval žádný jiný generál nebo maršál, který by dosáhl tak vysokého postavení, aniž by utrpěl byť jen jedinou vojenskou porážku. Velký Žukov, jenž prokázal svou genialitu bleskovou porážkou 6. japonské armády na Chalchin-golu, pak na svá bedra přijal bezmála nejvyšší moc v armádě. Bude to

nepochybně on, kdo udělá na Molotovově linii pořádek. Nespěchejme však se závěry. Po Žukovově nástupu se tu nic nezměnilo k lepšímu, ba dokonce naopak. Výstavba některých opevněných rajonů, například Brestlitevského, byla přesunuta do druhého pořadí. (Anfilov, s. 166.) Čtenáři, jemuž nejsou sovětské reálie zcela cizí, není jistě třeba vysvětlovat, co znamená termín

„výstavba ve druhém pořadí”. V sovětské praxi to znamená téměř naprosté zastavení stavebních prací. O Brestlitevském OR toho totiž víme více, než o ostatních opevněných rajonech. Tak například z trofejnich dokumentů německého 48. motorizovaného armádního sboru se dovídáme, že německé velení nabylo zcela jiného dojmu. Německá vojska totiž viděla intenzivní výstavbu, jež neustávala ve dne ani v noci, přičemž „za nocí budovali Rusové svá palebná postaveni za plného osvětlení”.

Jak tomu máme rozumět? Byli to tedy skutečně absolutní hlupáci, kteří staveniště téměř na samé hranici každou noc demaskovali hýřivou iluminací? Jak objevit vztah mezi „druhořadou výstavbou” a „dnem i nocí za plného osvětleni”? Šlo snad o úmyslnou demonstraci? Zcela nepochybně! Nejednou se ještě budeme vracet k výstavbě Molotovovy linie, označené maršálem SSSR I. Ch. Bagramjanem za „úmyslnou demonstraci”.

Generálplukovník L. M. Sandalov cituje ve svých memoárech (Perežitoje, s. 64.) slova správce Brestského opevněného rajonu generálmajora K. Puzyreva: „Přemístění opevněného rajonu až na samou hranici je neobvyklé.

Dříve jsme palebná ohniska budovali vždy v jisté vzdálenosti od hranice. Nedá se ale nic dělat. Musíme se řídit nejen vojenskými, ale i politickými aspekty…”

Narážíme tu na další ze záhad. Sovětská vojska se ukrývají v lesích a nesmějí svou přítomnost jakkoli prozradit. Příčinou je „snaha nevyprovokovat válku”. Současně však – zřejmě v důsledku nějakých politických úvah, jejichž pravý smysl neznáme – byla ve dve v noci vyzývavě manifestována intenzivní příprava k obraně, aniž by se tu projevovaly obavy, že toto počínání vyvolá diplomatické či vojenské komplikace.

Jak tyto záhady rozluštit? Jak sjednotit všechna ta rozporná fakta v jediném rozluštění? Často slýcháme, že rudí velitelé byli hlupáci a tupci a že právě odtud se vše odvíjí. I kdybych s tím však chtěl souhlasit, je tu jistý háček: jak Stalinova, tak i Molotovova linie měly téhož „otce” – byl jím generálporučík ženijních vojsk profesor D. M. Karbyšev. Na Stalinově linii postupoval ve všech ohledech správně, v souladu se světovými standardy a leckdy ještě kvalitněji. V případě Stalinovy linie počítal Karbyšev se vším

– s pečlivým maskováním objektů, s působivou hloubkou každého OR, se zátarasy i se zabezpečovacím pásmem. Avšak hned poté, co byl podepsán pakt Molotov – Ribbentrop, jeden z velikánů vojenského inženýrství zhloupl a doslova vše prováděl nyní špatně. Nad Karbyševem však stál ještě velikán Žukov, který dělal všechno dobře, a to nejen dříve, ale i později. Přesto však se v první polovině roku 1941 nečekaně proměnil v „omezence vydávajícího stupidní rozkazy” i sám Žukov. Vždyť právě v době Žukovova nástupu do generálního štábu „pokračovalo odzbrojování opevněných rajonů na staré hranici, zatímco výstavba na nové hranici postupovala hlemýždím tempem.”

(Starinov, s. 178.)

5.

Verze o hloupých sovětských velitelích není přesvědčivá již z toho prostého důvodu, že v inkriminované době postupovali němečtí generálové navlas stejně. Nikdo je však proto neodsuzuje.

V letech 1932 – 1937 byla na březích Odry vybudována mohutná opevnění, jež měla Německo chránit před útokem z východu. Byly to nesporně skvělé stavby, jež dokonale zapadaly do krajiny a byly výborně maskovány.

Není třeba se uchylovat k detailům, čtenář si může být jist německou přesností, pečlivostí a pracovitostí. Opevněné rajony v meziříčí Odry a Varty představují nesporný vzor vojenského inženýrství první poloviny 20. století.

Ale pak byl v Moskvě podepsán pakt Molotov – Ribbentrop a německá armáda se vydala na východ. Od tohoto okamžiku začali

němečtí velitelé provádět stejné „hlouposti” jako jejich sovětští kolegové. Velkolepá opevnění na staré německé hranici byla opuštěna a vojska je už *nikdy* znovu neobsadila. Mnohé z vojenských staveb byly využívány pro jiné účely. Tak například v blízkosti Hochwaldu existoval mohutný fortifikační soubor, k němuž patřilo 22 čtyřpodlažních pevností spojených 30 kilometrů dlouhým podzemním tunelem. Celý tento komplex byl předán leteckému průmyslu za účelem zřízení závodů na výrobu leteckých motorů. Poté, co se setkala uprostřed Polska s Rudou armádou, zahájila německá vojska výstavbu nové linie opevněných rajonů. Ty však byly budovány jen na *druhořadých směrech* a v těsné blízkosti sovětské hranice. Před novými OR nebyla kladena minová pole ani zátarasy. Práce probíhaly ve dne v noci za pozorného zájmu sovětských pohraničníků, kteří podávali pravidelná hlášení na „patřičná místa”. (Pohraniční vojska SSSR, Sborník dokumentů a materiálů, dokumenty č.334 a 287) Intenzivní stavební práce probíhaly až do května 1941 a teprve pak došlo k tomu, co by se v sovětské terminologii dalo označit za „převod do režimu druhořadých staveb”. Z 80 bojových konstrukcí, jejichž výstavba byla plánována na březích pohraniční řeky San, jich bylo dokončeno pouhých sedmnáct. Jejich maskování bylo zcela nedostatečné. Každá z nových staveb byla v porovnání se starou německou obrannou stavbou spíše lehká:
stěny a nakrytí měly půl metru, obrněné části byly silné jen 200 milimetrů. Na staré hranici na Odře byly využity mnohem silnější pancíře do 350 milimetrů.

Přesně totéž probíhalo i na sovětské straně. Na Stalinově linii byly mocné pancéřové kopule, zatímco na Molotovově linii na březích téže řeky San využili sovětští inženýři poměrně lehké pancéřové dílce do 200 milimetrů.

Když jsem byl ještě sovětským důstojníkem, měl jsem možnost porovnat německá a sovětská palebná postavení na různých březích téže nevelké řeky. Ani skutečný expert by nedokázal rozeznat, která jsou sovětské a která vybudovali Němci.

Když bylo jejich sousedem slabé Polsko, budovala německá vojska na hranicích mohutná opevnění, jakmile však bylo Polsko

porobeno a vznikla tak společná hranice s SSSR, stará německá opevnění byla opuštěna a na nové hranici byla zahájena výstavba lehkých obranných fortifikací. Navlas stejné to bylo i v Rudé armádě.

Fortifikační stavby bývají obranné, ale také ofenzivní. Chystáte-li se k ofenzivě, musíte se při budování opevnění řídit těmito zásadami:

– Na hlavních směrech je třeba shromáždit úderná uskupení vojsk, obnažit *druhořadé směry* a zajistit je opevněnými rajony.

– Nesnažte se vaše opevnění maskovat. Je lepší nechat nepřítele v domnění, že se chystáte na obranu.

– Nebudujte příliš hluboké opevněné rajony. Rozmístěte vše, co je jen možné, přímo na březích pohraničních řek, neboť vaše palebná postavení těsně u hranic podpoří svou palebnou silou vaši ofenzivu, zatímco každé palebné postavení v hloubce vaší obrany je odsouzeno k nečinnosti.

– Nezabezpečujte palebná postavení minovými poli a ostnatým drátem to by totiž výrazně zpomalovalo postup vašich útočících vojsk.

– Při výstavbě není třeba hýřit ocelí ani cementem – nehodláte přece setrvat v obraně příliš dlouho.

Právě těmito pravidly se řídili němečtí generálové. Právě tak však postupovali i jejich sovětští kolegové. Stejná pravidla ostatně realizoval již dříve v srpnu 1939 na Chalchin-golu G. K. Žukov. „Těmito akcemi jsme se snažili vyvolat u nepřítele dojem, že jsme neprovedli vůbec žádná opatření pro budoucí ofenzivu. Šlo o to ukázat, že zajišťujeme pouze naši obranu a nic než obranu.” (Žukov, s. 161.) Japonce se tehdy skutečně podařilo oklamat. Uvěřili Žukovovým „obranným” aktivitám a neprodleně na to také doplatili, stali se obětí nečekaného a zničujícího útoku. Později, ale již v mnohem větším měřítku, bude Žukov postupovat podle zcela stejného klíče i na německé hranici. Německé generály se mu však oklamat nepodařilo. Ti totiž měli vlastní, navlas stejnou zkušenost. Žukov dne 20. srpna 1939 zaútočil u Chalchin-golu zcela nečekaně a hned 22. srpna téhož roku, tedy v době jednání Molotov – Ribbentrop a v podmínkách intenzivní přípravy invaze německé

armády do Polska obdržel generál Guderian rozkaz, aby se postavil do čela „fortifikačního štábu Pomořan”. Účelem akce bylo uklidnit Poláky poukazem na ryze obranný charakter činnosti a současně umožnit rychlou výstavbu relativně lehkých opevnění na druhořadých směrech, aby tak bylo pro rozhodující úder uvolněno co nejvíce polních vojsk. Na jaře a v létě roku 1941 byl Guderian znovu vytížen výstavbou obranných zařízení, tentokrát již téměř na samé sovětské hranici.

Buduje-li však Guderian betonové krychle na březích pohraniční řeky, neznamená to ani v nejmenším, že je rozhodnut se bránit. Znamená to ve skutečnosti pravý opak. Analogicky, buduje-li ostentativně navlas stejné krychle na březích těchže řek Žukov, pak to ve skutečnosti znamená…

6.

Stalinova linie byla zcela univerzální: mohla tedy být využita jak pro obranu státu, tak i jako nástupiště pro ofenzivu. Právě z tohoto druhého důvodu byly mezi jednotlivými opevněnými rajony ponechány dostatečně široké průchody, aby tudy mohlo projít co nejvíce vojsk postupujících na západ.

Když se však hranice posunula o pár stovek kilometrů na západ, Stalinova linie beze zbytku ztratila svůj význam jako opevněné nástupiště pro následnou agresi a na obranu Stalin po podepsání paktu Molotov – Ribbentrop rozhodně nemyslel. Proto také byla linie zprvu odzbrojena a posléze zcela likvidována – bránila totiž masám sovětských vojsk v tajném soustřeďování v bezprostřední blízkosti německých hranic. Bránila by však také zásobování Rudé armády v průběhu vítězného „osvobozeneckého pochodu”. V době míru vystačoval počet průchodů mezi opevněnými rajony jak pro vojenské, tak i pro hospodářské potřeby, ve válce však musí být tok nákladů rozdělen do tisíců nepatrných praménků, aby byl bezpečný před akcemi nepřítele.

Opevněné rajony tedy přepravní proudy v relativně úzkých průchodech zužovaly a to také rozhodlo o osudu nyní již zcela zbytečné Stalinovy linie.

Ostatně Hitler na tom byl podobně nejen na východní hranici, ale i na západě. Právě tam byla totiž ve 30. letech vybudována „Siegfriedova linie". Již tradičně byl německý úder proti Francii od dob francouzsko-pruské války plánován vždy na severu. Siegfriedova linie byla vybudována jižněji od tohoto směru, tedy na druhořadém směru zcela v souladu se zásadou, podle níž na hlavním směru útočíme, druhořadý zabezpečujeme. Roku 1940 pronikla německá armáda daleko na západ a Siegfriedova linie byla již zcela zbytečná. V té době by Hitlera jistě nebylo napadlo, že o pouhé čtyři roky později se bude muset znovu bránit, a to na vlastních hranicích, a tak byla Siegfriedova linie opuštěna. Její využití bylo zcela svérázné: byla totiž předána farmářům jako skladiště brambor. Část bojových konstrukcí s pancéřovými dveřmi byla uzamčena. Když však donutila nouze německé vojáky dveře znovu otevřít, nepodařilo se jim nalézt klíče… (K. Mallory and A. Ottar, Architecture of Aggression, p.123.)

Ovšem, je možné označit vynikající sovětské a německé generály za hlupáky a idioty. V tomto případě se však rozhodně nejedná o projev hlouposti.

Jedni i druzí byli zkrátka agresoři. Jedni i druzí byli schopni uvažovat pouze v ofenzivních kategoriích, a pokud tedy nebylo možno opevnění využít pro účely ofenzivy, byla ničena jen proto, aby se tak otevřela cesta pro nová útočná vojska. Popřípadě byly kazematy předány farmářům jako skladiště brambor…

Jedenáctá kapitola

Partyzáni nebo diverzanti?

Hitler… zaútočí hlavními silami na Západ, zatímco Moskva bude chtít plně využít předností svého postavení.

L. Trockij, 21. června 1939

1.

Po podepsání paktu Molotov – Ribbentrop zahájil Sovětský svaz plánovitou likvidaci neutrálních států, aby se „v plném rozsahu co nejvíce přiblížil k německým hranicím právě v okamžiku, kdy byla třetí říše zcela upoutána bojem o nové rozdělení světa". Tzv. „osvobozenecké výpravy" probíhají skvěle, ve Finsku však dochází k selhání. Rudá armáda, jak již víme, se tam dostala do finského zabezpečovacího pásma. Podívejme se na zcela standardní situaci. Sovětská kolona tvořená tanky, motostřelci a dělostřelectvem postupuje po lesní cestě. První tanky vjíždějí na most a spolu s ním vylétají do povětří: nálože byly umístěny v mostních operách již v době výstavby mostu. Objevit tyto nálože není nikterak snadné, a dokonce i tehdy, jsou-li zjištěny, vyvolává každý pokus o jejich zneškodnění explozi. Sovětská kolona dlouhá několik kilometrů, připomínající obludného hada, je tedy na své cestě zastavena. Přichází hvězdná hodina finských odstřelovačů. Nikterak nespěchají a výstřely znějí jen ojediněle. Po chvíli napjatého ticha se ozývají další výstřely. Odstřelovači pálí zdaleka. Jejich cílem jsou jenom sovětští velitelé. A taky komisaři. Je zcela nemožné pročesat les, neboť po obou stranách cesty jsou neprostupná minová pole. Každý pokus sovětských ženistů přiblížit se k poškozenému mostu či zneškodnit miny na úbočích cesty ukončí osamělý přesný výstřel finského odstřelovače. Sovětská 44. motostřelecká divize, zastavená na třech souběžných cestách u tří mostů vyhozených do povětří, přišla za jediný den o celý velitelský sbor. Stejná situace byla i v jiných divizích. Kolony nemohou postupovat ani vpřed, ani ustoupit. V

noci je na sovětskou kolonu podniknut odkudsi ze vzdáleného lesa minometný útok. Čas od času pročísne bezmocnou kolonu dlouhá dávka z kulometu a opět je ticho.

Říká se, že Rudá armáda se ve Finsku neukázala právě v nejlepším světle a je to nesporná pravda. Představme si však na místě sovětské divize divizi kterékoli jiné armády. Co si v podobné situaci počít? Stahovat kolonu zpět?

Jenže těžké dělostřelecké traktory s obrovskými houfnicemi na hácích nemohou couvat. Odstřelovači mezitím likvidují řidiče traktorů. Kolona se s vypětím posledních sil nakonec přece jen pozvolna sune zpět, když tu v jejím týlu exploduje další most. Zámek zacvakl a kolona je uzamčena. Veškeré přístupy k druhému mostu jsou rovněž zaminovány a odstřelovači si opět vybírají

– velitelé, komisaři, ženisté a řidiči se kácejí pod osamělými výstřely. Kdesi daleko vpředu je téměř nedobytná linie finských železobetonových opevnění – Mannerheimova linie. Dobýt ji bez dělostřelectva, bez tisícovek tun munice je však zhola nemožné. Sovětská vojska sice stojí přímo před finskými opevněními, těžké dělostřelectvo je však daleko vzadu, neboť uvízlo na lesních cestách mezi minovými poli a zničenými mosty, chronicky ohrožováno neviditelnými odstřelovači.

Vzali si snad sovětští velitelé z finské lekce adekvátní ponaučení? Vytvořili snad v západních oblastech země již v době míru lehké partyzánské oddíly pro případ možné invaze protivníka? Západní okresy jsou přímo stvořeny pro partyzánskou válku proti agresorovi, který míří na východ. Vytvořil snad Stalin lehké mobilní jednotky, jež měly zůstat v lesích pro případ německého útoku? Ovšem, Stalin podobné oddíly skutečně vytvářel.

Vznikly již ve 20. letech. Jen v Bělorusku existovalo v době míru šest partyzánských jednotek, každá z nich o síle 300 – 500 mužů. Nepříliš vysoký počet nás nesmí překvapit. Jednotky byly formovány pouze z velitelů, organizátorů a specialistů. Každá partyzánská jednotka byla v době míru svérázným jádrem, které na samém počátku války obrůstalo mohutnými formacemi o síle několika tisíc mužů.

V době míru byly v neprostupných lesích a na ostrůvcích uprostřed nekonečných bažin zřizovány pro partyzánské formace tajné základny. V době míru byly také vybudovány podzemní úkryty, ošetřovny, sklady, podzemní dílny pro výrobu střeliva a výzbroje. Jen v Bělorusku byly pro možnou partyzánskou válku do podzemních úkrytů uloženy zbraně, střelivo a výstroj pro 50 000 partyzánů.

Pro přípravu partyzánských vůdců a velitelů, organizačních pracovníků a instruktorů byly zřízeny tajné školy. Přísně tajná vědeckovýzkumná střediska rozpracovávala speciální metody partyzánské války, zvláštní výstroj, výzbroj a spojovací techniku. Partyzáni se pravidelně zúčastňovali cvičení, při nichž roli nepřítele plnily jednotky Zvláštního určení NKVD.

Kromě partyzánských formací byly vytvářeny nepočetné ilegální skupiny, jež v případě agrese neměly odejít do lesů, ale naopak zůstat ve městech a obcích. Jejich úkolem bylo „získat důvěru protivníka” a „poskytovat mu všemožnou podporu”. Teprve pak…

Podobná činnost neprobíhala jen v Bělorusku, ale také na Ukrajině, Krymu, v Leningradské oblasti a v dalších místech. Kromě tajné policie paralelně prováděla zrcadlově stejnou činnost, avšak zcela nezávisle na NKVD, sovětská vojenská rozvědka. Budovala své tajné základny, kryty, konspirační byty, připravovala sítě konspirativniho spojení a prováděla řadu dalších operací. Sovětská vojenská rozvědka měla své vlastní tajné školy, své organizační pracovníky a vlastní instruktory.

Kromě NKVD a vojenské rozvědky připravovala pro ilegální práci v případě nepřátelské okupace západních oblastí země některé své vedoucí pracovníky také komunistická strana. Komunisté totiž měli pradávné kriminální tradice a uměli dobře zachovávat svá tajemství. Tradice ilegální činnosti ve 20.-30. letech zůstaly zachovány, a tak se stranické organizace mohly v případě nezbytnosti znovu přeměnit v dokonalá konspirativní centra tajné války.

Nezapomínejme však, že partyzánské jednotky byly vytvářeny v tzv. „zóně smrti”, tedy v sovětském zabezpečovacím pásmu, v

němž měly být při ústupu sovětských vojsk do povětří vyhozeny všechny mosty, zasypány všechny tunely, železniční uzly zničeny a výhybkové systémy zneprovozněny, zatímco kolejnice a telefonní kabely měly být dokonce evakuovány.

Úkolem partyzánů pak bylo pouze bránit obnově a rekonstrukci již znehodnocených objektů. Partyzáni byli takřka dokonale zajištěni, neboť jejich vůdcové znali průchody v obrovských minových polích, zatímco nepřítel o nich neměl ani potuchy. Partyzáni se tak mohli v případě potřeby bez obtíží vyhnout jakémukoli pronásledování ústupem do zaminovaných lesů a bažin, kam nepřítel nesměl ani nahlédnout.

To vše tu skutečně bylo. Stalinova linie a před ní zabezpečovací pásmo a partyzánské jednotky, připravené od prvního okamžiku vyvíjet v zóně destrukce maximální aktivitu. To vše tvořilo vpravdě velkolepý obranný systém Sovětského svazu. Hitler se však v roce 1939 dostal do krajně nepříznivé strategické situace, v níž byl posléze nucen bojovat na západě. Od tohoto okamžiku už Stalin obranné systémy nepotřeboval. Spolu se Stalinovou linií a zabezpečovacím pásmem bylo zlikvidováno i sovětské partyzánské hnutí: partyzánské jednotky byly rozpuštěny, zbraně, střelivo a expoloziva zabaveny, tajné skrýše a sklady zasypány, partyzánské základny zničeny. Dochází k tomu na podzim roku 1939. Na samém konci podzimu zahajuje Rudá armáda „osvobození” Finska a právě tam se setkává s oněmi prvky obrany, jež donedávna existovaly i v Sovětském svazu: linie železobetoných opevnění, před ní zabezpečovací pásmo a lehké partyzánské jednotky, které tu vyvíjejí intenzivní činnost. Změnil snad Stalin poté, co dostal ve Finsku krutou lekci, svůj názor a vytvořil partyzánské formace v západních oblastech SSSR?

Nezměnil a nevytvořil.

Dne 22. června 1941 začaly nespočetné improvizace, mimo jiné též vytvoření partyzánského hnutí. Je pravda, že bylo vytvořeno a rozvíjeno. Avšak úplné síly dosáhlo teprve v letech 1943 – 1944. Kdyby však nebylo zničeno v roce 1939, nabylo by plné síly hned v prvních dnech války a bylo by nepoměrně efektivnější. Za války museli partyzáni platit krvavou daň za každý vyhozený most. Most

bylo totiž třeba nejdříve dobýt, byla tu však nepřátelská ochrana, stromy kolem byly vykáceny a prostor zaminován. Kde vzít nálože? Na vlastních zádech jich partyzánská skupina větší množství nést rozhodně nemohla. Nálože také nebylo možné klást do opěr mostu, ale do rozpětí mezi podporami. Po explozi mohl nepřítel uvést takový most brzy do pořádku a partyzánům nezbývalo než začít znova. Nepřítel tedy opravuje jeden most, zatímco ostatní jsou v provozu – tím také reguluje hustotu proudu vozidel.

Vše bylo přece předem připraveno, aby bylo možno vyhodit do povětří *všechny* mosty, a to tak účinně, že by už nebylo co rekonstruovat a nebylo by také třeba prolévat krev partyzánů. Stačilo pouze stisknout knoflík někde v tajném partyzánském bunkru a pak už jen z neprostupných minových polí likvidovat odstřelovačskými puškami důstojníky, ženisty a řidiče. Německá armáda byla na cesty mimořádně citlivá. Zničené mosty, miliony partyzánských min na cestách, pasti a teror odstřelovačů hned v prvních hodinách invaze mohly výrazně snížit rychlost německé bleskové války.

Kdo tedy zničil sovětské partyzánské hnutí *v okamžiku, kdy začala druhá světová válka* a proč?

Jeden z otců sovětského vojenského terorismu plukovník GRU I. G. Starinov velel v těch letech tajné škole, jež připravovala partyzánské skupiny podřízené sovětské vojenské rozvědce. Ve svých pamětech jmenuje plukovník viníka zcela otevřeně: „Zbraně a výbušniny pečlivě ukryté pod zemí čekaly na svůj čas. Avšak ještě dříve, než tento čas nadešel, byly tajné partyzánské základny vyklizeny, a to nesporně za souhlasu, či dost možná na přímý rozkaz J. Stalina." (Miny čekají, s. 40.)

Jeden z veteránů sovětského politického terorismu, podplukovník KGB S.A. Vaupšas, velel v té době partyzánské jednotce NKVD v Bělorusku. Příčinu likvidace partyzánských formací objasňuje takto: „V oněch drsných předválečných letech nabyla vrchu doktrína o válce na cizím území… Její charakter byl výrazně ofenzivní." (Neklidné křižovatky, s. 203.)

S plukovníkem KGB je možno bud souhlasit, nebo s ním polemizovat. Dlužno však říci, že dosud nikdo neuvedl jinou příčinu likvidace partyzánských formací a základen.

2.

Názory dvou plukovníků jsme tedy vyslechli, nyní je na čase zjistit, co dělali na počátku června 1941 oni sami. Nevykonávali nic jiného než ostatní partyzánští vůdcové a vojáci. Poté, co partyzánské jednotky předurčené k činnosti na vlastním území byly zrušeny, měli před sebou bývalí partyzáni tři možné cesty:

– do výsadkářských jednotek, jež právě v té době prožívaly podivuhodně bouřlivý rozvoj,

– do trestních formací zvláštního určení NKVD,

– do nevelkých tajných skupin, jež byly s jistým posláním soustřeďovány na hranicích Německa a jeho spojenců, nebo vysílány přes hranice ještě před zahájením válečných operací.

Vojenský rozvědčík plukovník Ilja Starinov patřil do poslední skupiny. Skromná hodnost plukovníka by čtenáře neměla překvapit. Ve skutečnosti to byl plukovník zcela zvláštního druhu a navíc profesor zvláštních věd. Od prvních dnů války bude plukovník Starinov jednat na základě písemného rozkazu lidového komisaře obrany maršála S. K. Timošenka pečlivě ukrytého v kapse a bude podřízen pouze jemu. Záhy získá post náměstka hlavního velitele partyzánského hnutí pro otázky diverze. Jinými slovy, stane se hlavním diverzantem Rudé armády. V roce 1943 budou podle Starinovových plánů a za jeho osobního velení provedeny operace Koncert a Kolejová válka a každé z nich se zúčastní současně více než sto tisíc partyzánů a diverzantů.

Starinov se rozhodně nestal vůdcem obří armády sovětských diverzantů pouhou náhodou, měl k tomu všechny předpoklady a bouřlivé curriculum vitae profesionálního diverzanta. Tento ostřílený záškodník se 21. června 1941 objevuje přímo v prostoru oněch brestlitevských mostů, jež pro obranu sovětského teritoria mají tak zásadní význam. Jaká odvaha! Postačí, aby muž podobných kvalit strávil u mostů pár hodin, a pak už bude možno

v případě německé agrese pouze stisknout knoflík… Jenže příprava na obranu zajímá Starinova stejně málo jako ostatní vyšší velitele. Proč byl tedy poslán na hranici? Oficiálně šlo o vojenské cvičení. Po příjezdu do Brestlitevska se však Starinov dovídá, že manévry jsou pouhou záminkou. Cvičení je odvoláno a nelze vyloučit, že nikdy ani plánováno nebylo. Jakou úlohu má tedy přímo na hranici plnit tento diverzant extratřídy, nejde-li ani o cvičení, ani o přípravu obrany? Skutečná příčina jeho návštěvy Brestlitevska zůstala Starinovovi utajena. Té noci totiž začala německá invaze a plukovník Starinov byl přece jen nucen zabývat se záležitostmi výhradně obrannými… Je tu však ještě jeden rys jeho charakteru. Po celou válku ho bude doprovázet věrný, spolehlivý a obezřetný řidič. Příjmení – Schlleger. Národnost – německá… Mezi sovětskými veliteli, zvláště pak mezi výsadkáři, rozvědčíky a diverzanty se zničehonic zrodila podivná móda – v úloze spojky, radisty či řidiče měli vedle sebe rodilé Němce. Tato móda se zrodila v únoru roku 1941 a my se k ní ještě vrátíme.

Čekista C. Vaupšas byl osobností neméně pozoruhodnou. Ani jeho život nebyl o nic méně bouřlivý: do roku 1926 bojoval v polských lesích. Oficiálně sice válka s Polskem už dávno skončila, sovětské „partyzánské jednotky” zformované z hrdlořezů z CK a GPU však dále nerušeně vraždí ve jménu světové revoluce. Po návratu se Vaupšas stává „velkým šéfem” na stavbách gulagu, kde tisíce vyhladovělých muklů kopou stalinské kanály pod vedením čekistů. Vaušpas patří k tomuto vedení. Později již nekontroloval náš hrdina vězně gulagu, ale politbyro španělské komunistické strany. Řídil práci republikánské kontrarozvědky a diverzních útvarů. Pak přišlo Bělorusko a příprava sovětských partyzánů pro případ invaze nepřítele na sovětskou půdu. Jenže byl podepsán pakt a partyzány již nikdo nepotřeboval. Vaupšas přechází k formacím zvláštního určení NKVD a věnuje se tu v průběhu „osvobozeneckých výprav” bohulibé činnosti „očisty území od nepřátelských elementů”. Jitro 22. června 1941 však neuvítal na hranici, ale *za* hranicí, tedy na území „potenciálního nepřítele” a v kapse měl diplomatický pas. Proč byl asi tento katan, terorista a „diplomat gulagu” poslán do zahraničí? Bylo to snad v zájmu

upevnění bezpečnosti země „tváří v tvář hrozící obranné válce”? Rozhodně nikoli, v zájmu obranné války tam nebyl zapotřebí. Jakmile válka začala, byl spěšně odvolán do Sovětského svazu a převelen do Běloruska, kde se věnoval partyzánské činnosti, když znovuvytvářel doslova od nuly nedávno zlikvidované partyzánské hnutí…

Pokud se obranná válka skutečně připravovala, čemu mohla sloužit podobná maškaráda s převleky? Nebylo snad jednodušší ponechat tohoto člověka (stejně jako tisíce dalších) přímo v místech pravděpodobné okupace, kde by byli připraveni uvítat agresora hned v prvních hodinách války? Ovšemže nikoli – vrchu nabyla totiž „doktrína o válce na cizím území”. To nejsou pouhá slova plukovníka KGB, je to sama dějinná skutečnost, potvrzená osudem toho, jež tato slova vyslovil, a tisíci dalších osudů, jež se mu navlas podobaly…

Dvanáctá kapitola

K čemu potřeboval Stalin deset výsadkových armádních sborů?

V budoucích bitvách budeme vyvíjet činnost na území nepřítele. Tak to stanoví naše vojenské řády.
Plukovník A. I. Rodimcev, projev na XVIII. sjezdu strany, rok 1939

1.

Výsadková vojska jsou předurčena k ofenzivě. To je axióma, jež není třeba dokazovat. Před druhou světovou válkou málokdo z vlád světa zamýšlel agresivní válku, a je-li tomu tak, pak není divu, že výsadková vojska v řadě zemí nedoznala potřebný vývoj.

Existovaly však dvě nesporné výjimky. Na agresivní války se připravoval Hitler, a tak roku 1936 vytvořil výsadková vojska. Počet parašutistů v těchto druzích vojsk představoval na počátku druhé světové války 4 000 mužů.

Druhou výjimkou byl Stalin. Ten vytvořil výsadková vojska již v roce 1930. K počátku druhé světové války měl Sovětský svaz *přes milion* perfektně připravených výsadkářů.

Sečteme-li všechny vojenské parašutisty světa ke dni, kdy začala druhá světová válka, zjistíme, že Sovětský svaz měl vycvičených výsadkářů *dvěstěkrát více* než všechny země světa včetně Německa dohromady.

Sovětský svaz byl také první zemí světa, v níž byla zřízena letecká výsadková vojska. Když přišel k moci Hitler, měl již Stalin k dispozici několik paradesantních brigád a celá sovětská země žila ve znamení parašutistické psychózy.

Generace dříve narozených si jistě vzpomene na doby, kdy byla v každém parku věž pro cvičné seskoky a kdy odznak za provedené seskoky byl pro mladého člověka zcela nezbytným atributem mužnosti. Získat odznak však nebylo nikterak snadné. Byl totiž udělován pouze za skutečné seskoky z letadla a do letadla

s parašutisty se zase nedostal nikdo, kdo neměl za sebou zápočty v běhu, plavání, střelbě, hodu granátem, překážkovém běhu, kdo neprokázal zručnost v používání prostředků protichemické ochrany a řadu dalších návyků nezbytných jen v případě války. V podstatě tedy byly seskoky padákem z letounu jen závěrečnou etapou individuální přípravy válečníka okřídlené pěchoty.

Abychom mohli po zásluze ocenit vážnost Stalinových záměrů, musíme mít na paměti, že parašutistická psychóza v Sovětském svazu propukla ve stejném čase jako strašlivý hladomor. Zatímco po celé zemi pláčí děti s bříšky nafouklými hlady, soudruh Stalin prodává obilí do zahraničí, aby mohl nakoupit obrovské kombináty na výrobu hedvábí a továrny na výrobu padáků, aby mohl pokrýt celou zemi sítí letišť a leteckých klubů, aby v každém parku se mohla k bezoblačné obloze tyčit konstrukce seskokové věže, aby byly vyškoleny tisíce instruktorů, jež posléze vycvičili milion dobře živených parašutistů, a byla vyrobena veškerá potřebná výzbroj, výstroj a padáky.

V obranné válce jsou parašutisté zbyteční. Využít výsadkáře v obranné válce v úloze obyčejné pěchoty je zhruba totéž, jako využít na stavbě obytného domu zlatou armaturu místo ocelové – zlato je totiž měkčí než ocel.

Výsadkové jednotky nemají těžké zbraně jako obyčejná pěchota a jejich schopnost setrvávat v obraně je mnohem nižší než odolnost pěchoty. Je navíc příliš drahé využívat zlata místo oceli. Odborná příprava milionu sovětských výsadkářů však byla nepoměrně dražší než zlato. Za přípravu parašutistů a za výrobu padáků platil Stalin životy obrovského množství sovětských dětí. Sotva lze věřit tomu, že příprava parašutistů měla sloužit hájení dětí, jež umíraly hlady.

Komunisté nás ujišťují, že Stalin se k válce nechystal, v naší vsi na Ukrajině si však ještě lidé pamatují na mladou ženu, která zabila a poté snědla vlastní dcerku. Pamatují si na ni právě proto, že zabila vlastní dcerku. Ty, kdo zabíjeli cizí děti, si v paměti nikdo neuchoval. V mé vesnici tehdy lidé snědli všechny řemeny a holinky, dokonce žaludy v nedalekém lesíku. Příčinou byla skutečnost, že soudruh Stalin se připravoval na válku. Připravoval

se pečlivě jako dosud nikdy. Po pravdě řečeno, v obranné válce mu veškerá tato příprava nebyla k ničemu.

V obranné válce totiž není třeba posílat výsadkáře do nepřátelského týlu, neboť je jednodušší ponechat na odchodu v lesích partyzánské jednotky.

2.

Čtenář by mohl namítnout, že miliony Stalinových padáků v předvečer druhé světové války jsou pouhou surovinou pro vytvoření bojových uskupení. Ta je nutno nejen formovat, ale také intenzivně cvičit. Je si toho Stalin vědom? Jistěže ano.

Ve 30. letech nejednou otřásala západními okresy sovětské země mohutná vojenská cvičení. Při každém z těchto cvičení bylo propracováváno jedno jediné téma – Hluboká operace, čili bleskurychlý průnik obrovského množství tanků do hloubky území.

Scénář byl vždy jednoduchý, ale více než hrozivý.

Nenadálému útoku pozemních vojsk předchází při každém z vojenských cvičení neméně nenadálý a o nic méně drtivý útok sovětského letectva proti letištím „nepřítele", po němž následuje letecký výsadek, jenž se má zmocnit letišť. Za vlnou parašutistů přistává na ovládnutých letištích druhá vlna výsadkářů již s těžkými zbraněmi.

V roce 1935 na proslulých kyjevských manévrech byl v průběhu grandiózní operace z letounů na padácích shozen výsadek o síle 1 200 mužů, následovaný okamžitě přistávacím výsadkem o síle 2 500 mužů s těžkou výzbrojí, včetně dělostřelectva, obrněných transportérů a tanků.

Roku 1936 byl v Bělorusku při nácviku stejné ofenzivní operace z letadel shozen výsadek o síle 1 800 mužů, za ním následoval přistávací výsadek o síle 5 700 mužů s těžkými zbraněmi. Téhož roku byla v rámci nácviku ofenzivních operací Moskevského vojenského okruhu shozena na padácích z letounů kompletně celá 84. motostřelecká divize.

Roku 1938 Stalin v předtuše „osvobozeneckých výprav” vytváří dodatečně dalších šest leteckých výsadkových brigád v počtu 18 000 mužů.

O rok později likviduje partyzánské základny a formace určené k provádění operací na vlastním území a místo nich vznikají nové výsadkové jednotky, pluky a samostatné prapory.

V Moskevském vojenském okruhu byly například zformovány tři pluky po třech praporech a několik samostatných praporů, z nichž každý měl 500 až 700 parašutistů. (Moskevský vojenský okruh, nositel Leninova řádu, s.177.)

V roce 1940 rozdrtil Stalin všechny bariéry dělící neutrální státy a tam, kde to bylo jen trochu možné, se přiblížil až k samé hranici s Německem. Poté měl Stalin, jak se zdá, snížit počet svých paradesantních jednotek, neboť dále na západě už bylo jen Německo a jeho spojenci, přičemž s Německem uzavřel Stalin pakt. Stalin však své letecké výsadkové síly nerozpustil. Právě naopak, v dubnu 1941 je v Sovětském svazu tajně zřízeno *pět leteckých výsadkových armádních sborů.* Všechny jsou vytvořeny v západních okresech Sovětského svazu.

Letecké výsadkové armádní sbory měly kromě standardní výsadkové pěchoty dosti silné dělostřelectvo a dokonce prapory lehkých obojživelných tanků. Všechny výsadkové armádní sbory byly vytvářeny v takové vzdálenosti od hranice, že je bylo možno kdykoli vysazovat na území nepřítele, aniž by bylo třeba předtím změnit základnu. Všechny armádní sbory se intenzivně připravovaly na budoucí výsadkové operace. Všechny armádní sbory byly soustředěny v lesích a ukryty před zvědavými zraky. Přitom 4. a 5. armádní sbory mohly být využity proti Německu, aniž by musely měnit základnu, 3. armádní sbor proti Rumunsku, 1. a 2. armádní sbory byly opět bez změny základny použitelné jak proti Německu, tak i proti Rumunsku, a navíc také proti Československu a Rakousku. Cílem bylo přerušení horských ropných magistrál mířících z Rumunska do Německa.

Dne 12. června 1941 byla vytvořena Správa vzdušných výsadkových sil, v srpnu pak dalších pět vzdušných výsadkových armádních sborů. Nutno mít na paměti, že tato druhá série

leteckých výsadkových armádních sborů nebyla odpovědí na německou invazi.

V obranné válce je zhola nemožné využít výsadkáře v takových množstvích. Ani jeden z armádních sborů druhé série se nezúčastnil války v té úloze, k níž byl původně předurčen. Z prvé série byl využit v původním poslání pouze jediný armádní sbor, a to v protiofenzivě pod Moskvou. Je třeba dodat, že existovala ještě třetí a čtvrtá série leteckých výsadkových armádních sborů, z nichž jeden byl vysazen v roce 1943.

Pět armádních sborů druhé série ilustruje rozvoj Rudé armády působením setrvačnosti. O rozvinutí armádních sborů bylo rozhodnuto již před německým vpádem a po Hitlerově invazi mělo sovětské velení tolik starostí, že na zrušení rozhodnutí se jaksi pozapomnělo. V každém případě je však jisté, že padáky, výzbroj i sami výsadkáři pro druhou sérii výsadkových armádních sborů byli připraveni *před* německou invazí.

Kromě leteckých výsadkových armádních sborů, brigád a pluků začleněných do standardní sovětské pěchoty, byl zformován dosti značný počet samostatných leteckých výsadkových praporů. Maršál SSSR I. Ch. Bagramjan tvrdí, že například v 55. pěším armádním sboru bezprostředně na rumunské hranici probíhal na počátku roku 1941 intenzivní výcvik několika leteckých výsadkových praporů. Z Bagramjanova sdělení a z dalších pramenů zřetelně vyplývá, že 55. pěší armádní sbor (v té době bylo v Rudé armádě celkem 62 pěších armádních sborů) nebyl výjimkou, ale pravidlem.

Kromě čistě parašutistických jednotek byly pro vzdušný transport a výsadek na území protivníka připravovány některé divize, standardní jen na první pohled. Tak například dne 21. června 1941 v průběhu cvičení Sibiřského vojenského okruhu byla v týlu smluveného nepřítele vysazena ze vzduchu celá pěší divize. Naskýtá se tu otázka: Proč byly podobné experimenty a manévry dříve prováděny pouze v evropské části země, zatímco v tomto případě až na Sibiři? Žádná záhada v tom však není. Vojska Sibiřského vojenského okruhu jsou už ve vší tajnosti transformována ve 24. armádu a připravují se k přesunu na

německou hranici. Před naložením do vlakových souprav provádí 24.armáda závěrečná cvičení. Chystá-li se však 24. armáda k obraně, je zcela nesmyslné cvičit divizi pro vysazení v týlu nepřítele. V obranné válce totiž není problémem vyslat vojska do týlu nepřítele a naopak: tankové klíny útočícího nepřítele se prodírají vpřed a oddělují desítky a stovky tisíc vašich vojáků od hlavních sil. Problém nepředstavuje tedy pro obránce nasazení další divize do nepřátelského týlu, ale naopak evakuace alespoň některých generálů a zástav některých divizí z území již obsazeného nepřítelem.

Avšak 21. června 1941 velitelé sovětských armád na obrannou válku vůbec nemysleli, neboť připravovali své divize při dosud nevídaných cvičeních na válku zcela jinou.

Komunističtí historikové maří stovky tisíc tun papíru na své knihy, avšak na otázku, proč Stalin vytvořil v roce 1941 deset vzdušných výsadkových divizí, nedokáže odpovědět ani jediná z nich.

3.

Když jsem shromaždoval materiály o sovětských vzdušných výsadkových jednotkách zřízených v první polovině roku 1941 a připravených k rozvinutí ve druhé polovině téhož roku, povšiml jsem si zajímavého detailu. Každý sovětský výsadkářský velitel, zvláště v hodnosti plukovníka či generála, měl ve svém bezprostředním okolí vojína nebo poddůstojníka německého původu. Podobná situace je i v sovětském jezdectvu. Mimochodem, jak se dále přesvědčíme, mezi leteckými výsadkovými vojsky a jezdectvem existovala přímá souvislost. Jak výsadkáři, tak i jezdci na koních byli předurčeni pro rozhodující ofenzivní operace, k odvážným manévrům a překvapivým útokům v nepřátelském týlu. Oba druhy vojsk rovněž vyžadují vysoce iniciativní velitele schopné samostatného rozhodování v podmínkách izolace od nejbližších sousedů, štábů a týlových jednotek. Jezdectvo však pozvolna odumíralo a část stavu

přecházela k tankistům a výsadkářům. Stejná situace byla i v Německu.

Vyšší výsadkářští velitelé nebo ti, kdož přecházeli do leteckých výsadkových vojsk z jezdectva, měli tedy pojednou k dispozici sovětské vojáky – Němce. Jeden měl třeba Němce za řidiče, jiný jako spojku. Každý z bývalých sovětských velitelů výsadkových (nebo jízdních) jednotek hovoří o pikantní podrobnosti: Válka s Německem právě začala a já mám – kdo by si to pomyslel – radistu Němce. Chlapec je to hodný, disciplinovaný a prověřený.

Velitel 2. vzdušné výsadkové brigády 2. leteckého výsadkového armádního sboru plukovník K. Stejn má německého vojáka jako spojku, velitel 5. letecké výsadkové brigády 3. leteckého výsadkového sboru plukovník A. Rodimcev má Němce za osobního řidiče. Jen mimochodem, je to , týž Rodimcev, který v roce 1939 na sjezdu strany vykřikoval, že Rudé armádě předpisují její řády, aby bojovala vždy pouze na území nepřítele. Měl jsem možnost slyšet Rodimceva, když už nebyl plukovníkem, ale generálplukovníkem. Velmi schopný generál, který nemluví nikdy do větru. V roce 1941 bylo třeba jeho vzdušnou výsadkovou brigádu předělávat na obyčejnou pěchotu. Brigádě odebrali (stejně jako ostatním brigádám) padáky á místo nich jim dali více vskutku obranné výzbroje. Rodimcevovi mládenci měli značné ztráty, když se pod nepřátelskou palbou museli učit obranným trikům, ale nakonec si v obraně nevedli nikterak špatně. Právě Rodimcev bránil na počátku června 1942 poslední stalihgradské domy až u samé Volhy. Na počátku června 1941 však ani Rodimcev, ani jeho mládenci na obranu nemysleli.

Učili se skládat padáky a po večerech biflovali jazyky, především němčinu.

Letecká výsadková vojska se rozrůstají, noví a noví jezdečtí důstojníci a generálové se po večerech dřou s němčinou, neboí čekají, že budou záhy převeleni k výsadkářům. Také náš hrdina soudruh Rodimcev je mimochodem rovněž kavalerista. Naproti tomu jezdecký plukovník (posléze generálmajor) Lev Dovator se zatím ještě k výsadkářům nedostal, módní studium němčiny a německý vojáček se však nevyhnuli ani jemu. Na počátek roku

1941 vzpomíná generálova vdova: „V našem pluku byl jeden Němec. Můj manžel, Lev Michajlovič, ho vodil k nám domů skoro každý večer. Pořád procvičovali konverzaci… Na začátku války už mluvil německy docela bez obtíží.” (Krasnaja zvezda, 17. února 1983) Pozoruhodná prozíravost. Celý svůj život prožil Dovator bez znalosti jazyků, před válkou však pocítil podivné nutkání. A nejen on sám.

Kontakty Rudé armády s německými komunisty jsou dávné a velmi těsné.Sám Thálmann chodí po příjezdu do Sovětského svazu bez ostychu v sovětské vojenské uniformě. Walter Ulbricht byl zaregistrován v seznamech 4.pěší divize německého proletariátu. To však byla jen, tak říkajíc, viditelná, zjevná část problému. Existovala i další, méně nápadná část. Již v roce 1918, poté co podepsal brestlitevský „mír” s Německem, rozhodl soudruh Lenin o zřízení školy pro přípravu velitelských kádrů budoucí Německé rudé armády. Škola také skutečně vznikla pod názvem Speciální škola německých rudých velitelů. Jejím prvním náčelníkem byl Oskar Oberth. Škola měnila názvy i míru utajení. Vyřadila sice nemálo velitelů, v důsledku neexistence Německé rudé armády však byli přinuceni vykonávat službu v sovětských ozbrojených silách.

Někteří z nich se dopracovali až ke generálským hodnostem. Na počátku roku 1941 značná část frekventantů této školy a dalších obdobných škol nastupovala pod zástavy sovětských leteckých výsadkových vojsk.

Studium publikací o sovětských výsadkových armádních sborech vytvořených v roce 1941 nás přivádí k názoru, že počet vojínů, poddůstojníků a důstojníků se zřetelně německými příjmeními byl v těchto formacích, eufemisticky řečeno, výrazně nadstandardní.

Třináctá kapitola

Okřídlený tank

Letectvo je třeba potlačovat a likvidovat již na letištích.
Úspěch zničení letectva na letištích závisí na nenadálosti akce. Je důležité překvapit letectvo na letištích.
maršál SSSR I. S. Konev

1.

Příprava stovek tisíc výsadkářů a padáků představuje polovinu práce, kromě toho jsou zapotřebí vojenské dopravní letouny a kluzáky. Sovětští vůdcové to dokonale chápali a to je také důvod, proč padákovou psychózu 30. let doprovázela kluzáková psychóza. Sovětští piloti bezmotorových letounů měli světovou úroveň, stejně jako jejich kluzáky. Stačí připomenout, že před zahájením druhé světové války patřilo 13 z 18 světových rekordů v oblasti bezmotorového létání právě Sovětskému svazu.

Nejlepší konstruktéři sovětských bojových letounů byli nuceni čas od času zapomenout na svůj hlavní úkol, aby se mohli věnovat návrhům nových kluzáků. Na konstruování kluzáků byl na čas „převelen" dokonce tvůrce prvního sputniku Sergej Koroljov. Jen tak mimochodem, dosáhl v této oblasti významných úspěchů. Tvůrci bojových letounů a raket nebyli donuceni k práci na kluzácích jen kvůli světovým rekordům. Ostatně kdyby

Stalina zajímaly pouze rekordy, co by mu bránilo vrhnout nejlepší mozkové kapacity například na konstruování nových závodních kol?

Ryze vojenská orientace sovětského bezmotorového létání je zcela evidentní. Již před Hitlerovým příchodem k moci byl v SSSR poprvé na světě vyroben nákladní výsadkový kluzák G-63 konstruktéra B. Urlapova. Poté byly v SSSR vytvořeny těžké kluzáky schopné přepravovat nákladní vozy.

Konstruktér P. Gorochovskij vyvinul dokonce gumový nafukovací kluzák.

Po provedení výsadku mohlo být hned několik podobných kluzáků naloženo do jediného dopravního letounu a navráceno na vlastní území k opakovanému využití.

Sovětští generálové toužili po tom, aby mohli do západní Evropy přepravit výsadek stovek tisíc pěšáků, ale také stovky, dost možná i tisíce tanků.

Konstruktéři hledali intenzivně možnosti realizace této dávné touhy tím nej–

jednodušším a nejméně nákladným způsobem. Týž Oleg Antonov, který se později stane tvůrcem největších vojenských dopravních letounů na světě, navrhoval, aby byla na sériově vyráběný tank připevněna křídla a opeření, přičemž trup tanku by byl využit jako skelet celé konstrukce. Transmise vzdušných kormidel byly upevněny ke kanónu tanku. Posádka pak řídila let z nitra tanku tím, že otáčela, popřípadě zvedala dělovou hlaveň. OT čili okřídlený tank byla záležitost neuvěřitelně jednoduchá. Riziko letu v takovém tanku bylo samozřejmě, eufemisticky řečeno, výrazně nadnormativní, lidský život však byl ceněn v Sovětském svazu neporovnatelně méně než přívěsná křídla nad tankem.

OT skutečně létal v roce 1942. V knize vynikajícího západního experta Stephena Zaloga najdeme unikátní fotografii letícího tanku opatřeného křídly a ocasem.

Před přistáním byl nastartován motor tanku a jeho pásy byly roztočeny do maximální rychlosti. OT poté dosedal na své vlastní pásy a pozvolna brzdil.

Křídla a opeření byla odmontována a tank se proměnil z okřídleného v obyčejný.

Oleg Antonov s konstrukcí svého OT nestihl začátek války – ta ostatně začala zcela jinak, než jak si to naplánoval Stalin – a tak byly okřídlené tanky nakonec stejně zbytečné jako milion parašutistů.

2..

V práci sovětských tvůrců bezmotorových letounů byly chyby, neúspěchy i prohry. O úspěších však nelze pochybovat. Když vstoupil do druhé světové války, měl Sovětský svaz mnohonásobně více bezmotorových letounů a pilotů kluzáků než celý ostatní svět. Například jen v roce 1939 se v SSSR v pilotování kluzáků cvičilo 30 000 osob. Technika pilotáže dosahovala přitom často mimořádně vysoké úrovně. Tak třeba v roce 1940 byl v SSSR předveden synchronní let jedenácti kluzáků tažených jediným motorovým letounem.

Stalin učinil vše, aby všechny piloty vybavil dostatečným množstvím kluzáků. Nešlo tu ovšem o jednomístné sportovní kluzáky, ale o výsadkové letouny určené pro větší počet parašutistů.

Na konci 30. let vedlo v Sovětském svazu současně deset konstrukčních kanceláří ostrý konkurenční boj za vytvoření toho nejlepšího dopravního a výsadkového kluzáku. Oleg Antonov zkonstruoval kromě okřídleného tanku i vícemístný výsadkový kluzák A-7. V. Gribovskij zase přivedl na svět skvělý výsadkový kluzák T-ll. KC-20 D. Kolesnikova byl kluzák schopný přepravit dvacet vojáků a G. Korbula vyvíjel dokonce obří kluzák.

V lednu 1940 byla rozhodnutím ústředního výboru (de facto tedy z rozhodnutí Stalina) v rámci lidového komisariátu leteckého průmyslu zřízena správa pro výrobu dopravních výsadkových kluzáků. Celý rok 1940 byl naplněn intenzivními přípravnými pracemi a již na jaře 1941 zahájily závody podřízené této správě hromadnou výrobu výsadkových kluzáků…

Přiblížili jsme se k zajímavému momentu. Kluzáky vyrobené na jaře 1941 bylo možno využít již v létě téhož roku, v krajním případě však na začátku podzimu. Zachovat však dopravní výsadkové kluzáky do roku 1942 bylo naproti tomu zcela vyloučeno. Veškeré hangáry, jichž ostatně nebylo v Sovětském svazu nikterak mnoho, byly již dávno do posledního místečka zaplněny dříve vyrobenými kluzáky. Přechovávat obrovský

výsadkový kluzák pod širým nebem a vystavovat ho působení podzimních dešťů, větrů, mrazu a sněhu bylo rovněž nepředstavitelné.

Hromadná výroba dopravních výsadkových kluzáků v roce 1941 znamenala, že bylo rozhodnuto použít je ještě téhož roku.

Pokud by hodlal Stalin shodit stovky tisíc výsadkářů nad západní Evropou až v roce 1942, hromadná výroba kluzáků by byla zahájena nesporně teprve na jaře roku 1942.

3.

Kluzák je prostředek k přepravě nákladů a skupin výsadkářů bez padáků.

Výsadkáři s padáky jsou do týlu nepřítele dopravováni vojenskými letouny.

Nejlepším vojenským dopravním letounem na světě byl na počátku druhé světové války legendární americký stroj S-47. Rozumně zní předpoklad, že pokud nejlepší vojenský dopravní letoun byl zkonstruován v USA, pak Sovětský svaz vstoupil do druhé světové války za situace, kdy nezastával v oblasti vojenských dopravních letounů první, ale nejvýše druhé místo.

Tento zdánlivě rozumný předpoklad však není správný. Jde o to, že americký S-47 – byť pod odlišným označením Li-2 – představoval skutečný základ sovětského vojenského dopravního letectva. Vláda USA prodala Stalinovi z jakéhosi důvodu licenci na jeho výrobu a nezbytné množství nejsložitějšího zařízení, a Stalin využil této nečekané příležitosti beze zbytku.

Stroje S-47 byly v SSSR vyráběny v obrovských sériích a někteří američtí experti se domnívají, že na počátku války měl Sovětský svaz těchto strojů více než samy Spojené státy.

Kromě S-47 měl Sovětský svaz k dispozici rovněž několik stovek zastaralých bombardérů TB-3, přeměněných ve vojenské dopravní letouny. Všechny obří výsadky byly ve 30– letech prováděny pomocí letounů TB –3. Bylo jich dost na to, aby se do

vzduchu vzneslo současně několik tisíc parašutistů i těžké zbraně včetně lehkých tanků, obrněných transportérů a dělostřelectva.

4.

Ať už by Stalin vyrobil sebevíce letounů, jejich využití by bylo v každém případě nanejvýš intenzivní. Po celé dny a noci v průběhu řady týdnů či dokonce měsíců by musely v dlouhé řadě letů přepravit masy sovětských výsadkářů do nepřátelského týlu a poté zajistit jejich zásobování. Vznikal tak závažný problém: jak zachovat vojenské dopravní letouny v prvním letu pro let druhý a jak je zachovat ve druhém letu pro lety další. Ztráty na letounech, kluzácích i výsadkářích mohly být hned při prvním letu vpravdě obludné.

Ztráty při druhém letu mohly být ještě děsivější, neboť již chyběl moment překvapení.

Sovětští generálové si byli těchto skutečností velmi dobře vědomi. Bylo zřejmé, že výsadek milionu parašutistů může být realizován pouze za předpokladu absolutní sovětské převahy ve vzduchu. List Krasnaja zvezda ze 27. září 1940 píše zcela otevřeně a přímo, že podobný výsadek nelze uskutečnit bez nadvlády ve vzduchu.

Základním dokumentem, který určoval činnost Rudé armády v době války, byl polní řád. V té době byl platný polní řád z roku 1939 – PŘ-39.

Rád jednoznačně a jasně předpisuje, že provedení „hluboké operace” obecně, zvláště pak masový výsadek, mohou být prováděny výhradně za předpokladu, že sovětské letectvo se stalo pánem vzdušného prostoru. Polní řád, stejně tak jako Bojové letecké řády a Instrukce pro samostatné využití letectva vycházely z toho, že v počátečním období války bude provedena mamutí strategická operace s cílem potlačení leteckých sil nepřítele. Na této operaci se podle záměrů sovětského velení měly podílet letecké síly několika frontů, flotil, letectvo vrchního velení a dokonce stíhací letouny protivzdušné obrany.

Za hlavní záruku úspěchu operace pokládaly sovětské řády její nenadálost. Překvapivá operace sloužící zničení letecké moci nepřítele měla být provedena „v hlavním zájmu války”. Řečeno jinak, nečekaný útok na letiště měl být natolik mohutný, že by se z jeho ničivých následků nepřátelské letectvo nedokázalo vymanit až do samého konce války.

V prosinci 1940 jednali nejvyšší velitelé Rudé armády za přítomnosti Stalina a členů politbyra o detailech právě této operace. Použijeme-li sovětský lexikon, šlo o „zvláštní operace počáteční etapy války”. Velitel sovětského letectva generál P. V. Ryčagov zvláště zdůrazňoval nezbytnost důkladného zamaskování příprav sovětského letectva k překvapivému útoku, neboť jen tak bylo možno „překvapit veškeré nepřátelské letouny na letištích”.

Je zcela zřejmé, že překvapit letecké síly protivníka přímo na letištích v době války nelze. Je to možné jen v době míru, kdy protivník netuší, že mu hrozí nebezpečí. Nelze rozpoutat válku a teprve poté zasadit zdrcující údery protivníkovým letadlům přímo na letištích. Je však možné zasadit úder v době míru a tento úder se také stane počátkem války.

Stalin vytvořil tak mnoho výsadkových vojsk, že je bylo možno využít pouze v jediné myslitelné situaci: *Rudá armáda nečekaně a věrolomně zahajuje válku útokem letectva na nepřátelská letiště.* Využít stovky tisíc výsadkářů, tisíce dopravních letounů a kluzáků v jakékoli jiné situaci je prostě zhola nemožné.

Čtrnáctá kapitola

Až do Berlína

Dělnicko-rolnická rudá armáda bude tou nejútočnější ze všech armád, jež kdykoli útočily.

Polní řád DRRA z roku 1939

1.

Hitler se obrátil ke Stalinovi zády a všechny své divize vrhl na Francii.

V téže době však Stalin intenzivně likviduje vlastní obranu a posiluje útočnou moc Rudé armády.

K mnoha obranným systémům Sovětského svazu patřila také Dněperská vojenská flotila. Mohutná řeka Dněpr brání agresorům ze západu v cestě do sovětského vnitrozemí. Všechny mosty na Dněpru byly až do roku 1939 zaminovány a bylo možno je odpálit tak důkladně, že by již nebylo co rekonstruovat. Ve všech předcházejících střetnutích nebyla německá vojska nucena zdolávat žádnou vodní překážku, jež by byla rovna Dněpru. Německé tankové klíny bylo možno na postupu zastavit přinejmenším na středním a dolním toku Dněpru pouhým stiskem několika tlačítek. Aby byla vyloučena možnost násilného přechodu, byla na Dněpru ve 30. letech zformována vojenská flotila, jež měla na počátku druhé světové války celkem 120 bojových plavidel včetně osmi mohutných monitorů, z nichž každý měl výtlak do dvou tisíc tun, pancíř o síle přes 100 milimetrů a byl vybaven děly ráže 152 milimetrů. Kromě toho měla Dněperská flotila své vlastní letecké síly, pobřežní a protiletadlové baterie. Levý břeh Dněpru byl pro operace říčních bojových plavidel díky množství ostrůvků, mrtvých ramen a průtoků zvláště výhodný. Tyto podmínky umožňovaly i těm největším lodím, aby se mohly

ukrývat před nepřítelem a nenadálými útoky mařit pokusy o násilný přechod.

Mohutná vodní překážka, jíž Dněpr nesporně byl, mosty s náložemi připravenými k odpálení, a flotila v součinnosti s polními vojsky a dělostřelectvem – to vše mohlo spolehlivě uzavřít cestu k průmyslovým oblastem jižní Ukrajiny a černomořským základnám SSSR.

Na Dněpru se mohla německá blesková válka zcela zastavit, při nejmenším se však o několik měsíců zbrzdit. V takovém případě by ovšem byl průběh války zcela jiný. Leč… V okamžiku, kdy se Hitler obrátil ke Stalinovi zády, Stalin vydal rozkaz k odminování dněperských mostů a ke zrušení vojenské flotily.

Dněperská flotila mohla být totiž použita pouze na území Sovětského svazu a výhradně za účelem obrany. Je zřejmé, že takovou flotilu Stalin nepotřeboval.

2.

Místo jedné obranné flotily formuje Stalin dvě flotily nové – Dunajskou a Pinskou. Byly to snad obranné flotily? Přesvědčme se o tom!

V létě roku 1940 se Stalinovi v průběhu odvážné „osvobozenecké výpravy” podařilo odtrhnout od Rumunska Bukovinu a Besarábii. Část východního břehu v samém ústí Dunaje o rozloze několika desítek kilometrů se tak stala součástí SSSR. Neprodleně byla do těchto míst vyslána již předem pro podobný případ zformovaná Dunajská flotila. Přemístění flotily z Dněpru nebylo nikterak snadné: malá plavidla byla přepravena po železnici, velké lodi propluly za bezvětří po Černém moři.

K Dunajské vojenské flotile patřilo kolem sedmdesáti bojových říčních lodí a člunů, jednotky stíhacího letectva, protiletadlového a pobřežního dělostřelectva. Podmínky na základně byly hrozné. Sovětský břeh je v dunajské deltě zcela holý a odkrytý. Lodi kotví

u přístavišť, zatímco rumunská vojska jsou někde poblíž, leckdy jen tři sta metrů od sovětských plavidel.

V případě obranné války by od jejího prvního okamžiku nad celou dunajskou flotilou zaklapla past. Ustup z dunajské delty je nemožný, neboť za ní je již jen Černé moře. Ani manévrovat flotila nemůže. V případě napadení mohl nepřítel ostřelovat sovětská plavidla z kulometů a zabránit jim v odplutí. V obranné válce nebyla schopna Dunajská flotila v žádném případě plnit obranné úkoly. Delta Dunaje je totiž tvořena stovkami jezer, neprůchodných bažin a rákosí rostoucího na stovkách čtverečních kilometrů. Nepřítel tedy na Sovětský svaz sotva zaútočí v dunajské deltě.

Existovala tedy zřejmě jen jediná varianta činnosti Dunajské flotily – během generální ofenzivy vojsk Rudé armády měla provádět bojové operace na horním toku řeky. Máte-li v deltě velké řeky k dispozici sedmdesát říčních plavidel, pak prostě nemohou zamířit jinam než vzhůru po proudu. Jiné směry neexistují. Cesta vzhůru po proudu ovšem předpokládá, že operace bude probíhat na území Rumunska, Bulharska, Jugoslávie, Madarska, Československa, Rakouska a Německa.

V obranné válce byla Dunajská flotila zcela zbytečná a navíc odsouzená k okamžitému zničení, neboť kotvila na otevřených stojánkách v dosahu nepřátelské palby. Ve válce útočné však představovala pro Německo smrtelné nebezpečí, neboť by stačilo, aby postoupila o 130 kilometrů po proudu řeky, a strategický most u Cernovady by se octl v dosahu jejích děl. To by znamenalo okamžité přerušení dodávek ropy z Ploješti i do přístavu Constanta.

Dalších dvě stě kilometrů vzhůru po proudu Dunaje a německá mašinérie se zastaví, neboť německé tanky, letouny a bojová plavidla nebudou mít pohonné hmoty…

Za zmínku stojí pozoruhodný detail: do stavu Dunajské vojenské flotily patřilo také několik mobilních pobřežních baterií vybavených děly ráže 130 a 152 milimetrů. Pokud se sovětské velení skutečně domnívalo, že nepřítel napadne SSSR v deltě Dunaje, bylo třeba tyto pobřežní baterie neprodleně zakopat do

země a při první příležitosti je chránit železobetonovými pevnůstkami. Nikdo však nic podobného nepodnikl – děla byla stále mobilní. Existoval jediný možný způsob a jediný směr, v němž byla tato mobilnost použitelná. V útočných operacích doprovázejí mobilní baterie flotilu a z břehu ji podporují svou palebnou mocí.

3.

Reakce velení Dunajské vojenské flotily na zahájení sovětsko-německé války byla více než podivná. Slovo „válka” neznamenalo totiž pro sovětské velitele obranu, ale útok. Když dostanou zprávu o zahájení válečných operací, dokončují sovětští velitelé právě poslední přípravy k provedení výsadkové operace. Činnost velitelů bojových lodí, velení 14. pěšího armádního sboru, jehož divize jsou v dunajské deltě soustředěny, a velení 79. pohraničního oddílu NKVD jé předem naplánována a důkladně koordinována. Dne 25. června 1941 provádějí na rumunské hranici pod palebnou ochranou pobřežních baterií a dělostřelectva pěšího armádního sboru a divizí, jež k němu patří, výsadek průzkumných a diverznich jednotek NKVD. Sovětský výsadek postupuje energicky a rychle. Nadmíru složitá operace za účasti říčních plavidel, letectva, polního, pobřežního a lodního dělostřelectva, jednotek

Rudé armády a NKVD je rozpracována s naprostou přesností. Vše je připraveno a mnohokrát předem vyzkoušeno. Ráno 26. června 1941 zavlála nad hlavním kostelem v rumunském městě Kilia rudá vlajka. Do rukou sovětských vojsk se tak na rumunském území dostalo mohutné předmostí o délce 70 kilometrů. Dunajská flotila se chystá k dalším útočným operacím a postupu po proudu Dunaje. Po proudu musí urazit jen 130 kilometrů, což v situaci, kdy jí není kladen téměř žádný odpor, může trvat jedinou noc. Na pomoc flotile může být vyslán 3. letecký výsadkový armádní sbor dislokovaný v obvodu Oděsy.

Zdolat těch několik desítek kilometrů vzhůru po proudu Dunajská flotila nesporně mohla. Později to ostatně také dokázala. To však už byla v roce 1944 zformována podruhé a neměla ani letectvo ani těžké monitory. Dunajská vojenská flotila postoupila v bojích po proudu Dunaje do vzdálenosti 2 000 kilometrů a dovršila válku ve Vídni. V roce 1941 měla nepoměrně více sil a odpor nepřítele byl neporovnatelně menší.

4.

Jak Hitler, tak i Stalin dokonale chápali význam rčení „ropa je krví války”. Generálplukovník A. Jodl podává svědectví o tom, že ve sporu s Guderianem Hitler prohlásil: „Hodláte útočit bez ropy? Dobrá, uvidíme, co z toho vzejde!” Stalin se otázkami budoucí druhé světové války začal důkladně zabývat již v roce 1927. Za ústřední otázku strategie pokládal Stalin problém ropy. Zde je jeho prohlášení ze 3. prosince 1927: „Bez ropy se válčit nedá. Ten, kdo má výhodu v ropě, má také šance na vítězství v budoucí válce.”

Vezmeme v potaz obě tato stanoviska a pokusíme se nalézt prvého viníka vzniku sovětsko-německé války. V červnu 1940, kdy Sovětský svaz nikdo neohrožoval, se v deltě Dunaje objevily desítky sovětských říčních bojových lodí. Tento krok neměl žádný obranný smysl, představoval však hrozbu pro nechráněné rumunské ropovody a ohrožoval tudíž celé Německo.

V červenci 1940 Hitler intenzivně konzultuje se svými generály a dospívá k truchlivému závěru, že bránit Rumunsko není nikterak snadné. Zásobovací trasy jsou totiž roztaženy a procházejí přes horské hřebeny. Příliš mnoho vojsk, převelených na obranu Rumunska, by odkrylo sovětskému útoku západní Polsko a východní Německo spolu s Berlínem. Nepomůže ani udržení Rumunska za jakoukoli cenu – území se snad dá udržet, ropná těžiska však budou palbou a bombardováním zničena.

V červenci 1940 Hitler poprvé nahlas vyslovuje obavu, že Sovětský svaz může být velmi nebezpečný zvláště v situaci, kdy

německá vojska odejdou z pevniny na Britské ostrovy a do Afriky. Dne 12. listopadu 1940 poukazuje Hitler v besedě s Molotovem na nutnost ponechat v Rumunsku značné množství německých vojsk a zjevně tím naráží na vojenské ohrožení rumunské ropy ze strany Sovětského svazu. To je také důvod, proč Hitler po Molotovově odjezdu vyhlašuje direktivu pro realizaci operace Barbarossa.

V červnu 1940, kdy německá armáda bojovala ve Francii, odtrhl Žukov na Stalinův příkaz bez jakýchkoli předběžných jednání s německými spojenci od Rumunska Besarábii a do dunajské delty poslal říční bojové lodi. Kde je tedy záruka, že Žukov nepodnikne další krok v dobytí Rumunska, uskuteční-li Hitler další krok směrem na západ, tedy do Británie? Žukovův „krůček”, dlouhý pouhých 100 kilometrů, by mohl být pro Německo smrtelný.

Hitler prosil šéfa sovětské vlády o zrušení sovětské hrozby ropnému srdci Německa. Stalin a Molotov však hrozbu neeliminovali. Kdo tedy může za to, že válka začala? Kdo koho ohrožoval a kdo provokoval?

Významný britský vojenský historik Liddel Hart, který tuto otázku zevrubně studoval, dospěl k názoru, že v červnu 1940 byl německý plán velmi jednoduchý: v zájmu ochrany Rumunska v případě sovětské agrese hodlalo Německo udeřit na jiném místě a tak odpoutat pozornost Rudé armády od ropných polí.

Po vyhodnocení jednotlivých variant bylo zřejmé, že klamný útok bude úspěšný pouze za předpokladu, že bude silný a nečekaný. ‚Počty vojsk, jež se měly operace zúčastnit, se postupně zvyšovaly, až bylo nakonec uznáno, že útoku se musí zúčastnit prakticky‘ všechna německá pozemní vojska a značná část letectva.

Hitlerova kalkulace byla správná: útok na jiném místě donutil sovětská vojska k ústupu na celé frontě. Dunajská vojenská flotila byla odříznuta od sovětských vojsk a zbavena možnosti ústupu. Většinu lodí bylo třeba vyhodit do povětří a potopit, obrovské zásoby potravin a munice byly ponechány na pospas osudu.

Hitlerův úder byl mohutný, ne však smrtelný. Již Machiavelli ovšem poukázal na skutečnost, že silná, avšak nikoli smrtící rána s

sebou přináší smrt pro toho, kdo takovou ránu uštědřil. Stalin se z nečekaného útoku vzpamatoval, byť se značnými obtížemi. Místo armád a flotil, které byly ztraceny hned v prvních dnech války, pak vytvořil nové. Ropnou aortu Německa však přesto nakonec přeťal, třeba o pár let později, než původně předpokládal.

5.

Ze Stalinova telegramu zaslaného veliteli Jižního frontu armádnímu generálu I. V. Tuleněvovi dne 7. července 1941 se dovídáme, proč se Stalin zmocnil rumunské Besarábie. Stalin požaduje, aby byla Besarábie udržena za každou cenu, neboť „území Besarábie potřebujeme jako výchozí předmostí pro ofenzivu”. Hitler už provedl svůj nečekaný útok,

Stalin však na obranu vůbec nepomýšlí a jeho hlavní starostí je organizace ofenzivy z Besarábie. Ta však není ničím jiným než útokem proti rumunským naftovým polím.

Ve Stalinově kariéře lze odhalit jen málo omylů. Jedním z nemnohých, nesporně však nejzávažnějším, je obsazení Besarábie v roce 1940. Měl ji bud obsadit a poté neprodleně pokračovat v pochodu na Ploješť i – což by znamenalo konec Německa, nebo počkat, až se Hitler vylodí v Británii, a teprve poté obsadit nejen Besarábii, ale celé Rumunsko, což by znamenalo definitivní konec „tisícileté říše”. Stalin však učinil jediný krok směrem k ropě, zmocnil se nástupního prostoru pro budoucí ofenzivu, poté se však zastavil a vyčkával. Tím však odhalil svůj zájem o ropu a Hitlera, který dosud válčil na západě, na severu i na jihu, aniž by věnoval sebemenší pozornost „neutrálnímu” Stalinovi, pořádně vyděsil.

Sovětské obsazení Besarábie a koncentrace mohutných sil agrese včetně leteckého výsadkového armádního sboru a Dunajské flotily na tomto území přinutilo Hitlera, aby pohlédl na strategickou situaci ze zcela jiného úhlu a provedl nezbytná preventivní opatření. Bylo však už příliš pozdě. Ani nenadálý úder wehrmachtu proti Sovětskému svazu již nemohl Hitlera a jeho říši

zachránit… Hitler sice pochopil, odkud hrozí hlavní nebezpečí, pochopil však pozdě. Měl o tom přemýšlet ještě před podepsáním paktu Molotov – Ribbentrop.

6.

V knize maršála SSSR G. K. Žukova je uvedena mapa dislokace sovětských vojenských námořních základen v první polovině roku 1941. Je mezi nimi i základna poblíž města Pinska v Bělorusku. K nejbližšímu moři je to nejméně 500 kilometrů. Vojenská námořní základna v běloruských bažinách je stejně komická jako ponorka v ukrajinských stepích.

Důvody ke smíchu tu však nejsou. Poté co byla rozformována ryze obranná Dněperská vojenská flotila, byla část jejích lodí přemístěna do dunajské delty, druhá část pak byla poslána vzhůru po proudu řeky Pripjať (přítok Dněpru). Lodě vystoupily až skoro k pramenům, kde šířka řeky dosahuje pouhých padesáti metrů. Tam také byla pro novou flotilu zřízena základna.

Pinská vojenská flotila téměř v ničem neustupovala Dunajské – patřily k ní nejméně čtyři obrovské monitory a dvě desítky dalších lodí, letecká eskadra, rota námořní pěchoty a další jednotky. Pinská vojenská flotila je v obraně zcela nepoužitelná. Monitory, které sem připluly, byly přídí obráceny k západu a manévrovat s nimi bylo nepředstavitelně těžké. Pokud bylo lodí zapotřebí k obraně, měly být navráceny na Dněpr, neboť na poklidné Připjati v hloubi lesů neměly vlastně co dělat. Nepřítel by také sotva vyhledával neschůdné lesy a nebezpečné bažiny.

Cíle Pinské vojenské flotily nám zůstanou nejasné, pokud si nevzpomeneme na kanál Dněpr – Bug. Hned po „osvobození" západního Běloruska se Rudá armáda jala kopat od města Pinsku ke Kobrinu kanál dlouhý 127 kilometrů. Činila se v létě v zimě, na výstavbě se však podílely i ženijní jednotky 4. armády „stavební organizace" NKVD, tedy ve skutečnosti tisíce vězňů gulagu. O čistě vojenském účelu kanálu svědčí skutečnost, že výstavbu řídil

plukovník (později maršál ženijních vojsk) Alexej Prošljakov. Podmínky, za nichž byl kanál budován, byly vpravdě strašlivé. Technika se v bažinách často topila, a proto bylo nutno budovat vše vlastníma rukama, pokud měly být splněny termíny stanovené Stalinem. Kanál byl nakonec vybudován, kolik lidských životů však stál, dnes již nikdo neví. Kanál spojil povodí Dněpru s povodím Bugu. Bylo to snad dobré pro obchod s Německem? Ten se uskutečňoval po Baltském moři a prostřednictvím železnice. Obchodní lodi s velkými ložnými prostory se nemohly v kanálu míjet a cesta navíc byla příliš dlouhá – z Dněpru do Připjati, z Připjati kanálem do Muchavce, odtud do Bugu (obchodní lodní doprava tu tehdy nebyla zavedena), z Bugu do Visly.

O obchod tu tedy rozhodně nešlo, kanál byl totiž čistě vojenský. Tedy obrana Bugu? Sovětským svazem však prochází zcela maličký kousek Bugu v prostoru Brestlitevska, pak se řeka stáčí k Varšavě. Obrana se v těchto místech nepřipravovala a dokonce Brestlitevska pevnost měla mít v případě války pouze jediný prapor, a to nikoli k obraně, ale pro posádkovou službu.

Jediným účelem kanálu bylo propouštět lodi do povodí Visly a dále na západ. V obranné válce by ho bylo třeba vyhodit do povětří, aby se do Dněpru nedostala německá říční plavidla z Visly. V obranné válce by však bylo třeba zničit a potopit všechna plavidla Pinské flotily.

Na konci roku 1943 však byla na Dněpru znovu zřízena flotila jež opět vyplula po Připjati vzhůru, a sovětští ženisté opět prorazili kanál z Připjati do maličké říčky Muchavec, jež ústila do Bugu. Admirál V. Grigorjev, jenž roku 1943 převzal nedaleko Kyjeva velení nové flotily, si vzpomíná na slova maršála Žukova: „Po řece Pripjaí se dostanete do Západního Bugu, Narevu a Visly až k Varšavě a dál již vplujete do německých řek. Kdoví, dost možná až do Berlína!” Prudce se obrátil, zkoumavě si mne prohlédl a opakoval s důrazem na každém slově: „Až do Berlína!” (Vojenský historický časopis, 1984, č. 7, s. 68.)

Admirál Grigorjev se svou flotilou dorazil skutečně až do Berlína.

V každé publikaci o dějinách sovětského námořnictva najdeme symbolický snímek zástavy sovětského vojenského námořnictva na pozadí říšského sněmu.

Vypadá to tak, že Stalin vstoupil do Berlína v odpověď na Hitlerovo přepadení Sovětského svazu. To je však varianta, se kterou Stalin vůbec nepočítal. Kdyby totiž skutečně věřil v možnost německého vpádu, musel by poslat miliony vězňů gulagu, aby kopali podél hranic protitankové příkopy. Stalin opravdu hodlal vstoupit do Berlína, ne však v odpověď na věrolomné napadení, ale z vlastní iniciativy. To je také důvod, proč sovětští vězni a ženisté Rudé armády nekopali nové protitankové zákopy, ale naopak srovnávali se zemí ty staré, a navíc v potu a krvi budovali kanál směřující od východu na západ.

Neměli bychom nikdy zapomenout na vězně, jež Stalin poslal v roce 1940 na smrt do bažin jen proto, aby mohl být rudý prapor komunistů vztyčen nad metropolí třetí říše.

Patnáctá kapitola

Námořní pěchota v běloruských lesích

Učili nás, že války se nyní začínají bez rytířského varování.
admirál loďstva SSSR N. G. Kuzněcov

1.

Námořní pěchota v Rudé armádě neexistovala. V pozemních bojích bylo výhodnější a levnější využít obyčejnou pěchotu, s výsadkem na vzdáleném pobřeží se tehdy ještě nepočítalo.

Hitler však vyrazil směrem na západ a tím odkryl Stalinovi nechráněná záda. Tento Hilerův neopatrný krok vyvolal ve struktuře Rudé armády radikální změny. Zbytky obrany byly likvidovány a síla úderné pěsti se výrazně zvýšila. Rok 1940 se stal rokem zrodu sovětské námořní pěchoty. Přišla na svět v červnu, tedy v měsíci, kdy Hitler rozdrtil Francii. V té době patřily do stavu sovětských ozbrojených sil dvě oceánské, dvě námořní a dvě říční flotily – Amurská a Dněperská. V oceánských flotilách nebyla námořní pěchota zřízena. Tichý a Severní ledový oceán Stalina prozatím nezajímaly. Amurská vojenská flotila střežila dálněvýchodní hranice Sovětského svazu a ani ona nedostala námořní pěchotu. Dněperská vojenská flotila byla, jak již víme, rozdělena na dvě útočné flotily, přičemž Pinská, dislokovaná v běloruských lesích, byla posílena o jednu rotu námořní pěchoty. Pozoruhodný jev – na obou oceánech námořní pěchota zcela chybí, zato ji najdeme v běloruských bažinách. Již z toho si lze učinit představu, kde chystá Stalin obranu a kde ofenzivu.

Součástí Baltského loďstva, jehož jediným nepřítelem mohlo být pouze Německo a jeho spojenci, se stala nově zformovaná brigáda námořní pěchoty o síle několika tisíc mužů.

Sovětské námořní pěchotě se bojového křestu dostalo 22. června 1941v obranných bojích, kdy hájila vojenskou námořní základnu Liepaja. Základna byla od německých hranic vzdálena pouhých sto kilometrů, neměla však žádnou pozemní záštitu a na obranu se ani nepřipravovala. Jak sovětští admirálové, tak i trofejní německé dokumenty svědčí o tom, že Liepaja byla přecpána sovětskými ponorkami „jako sud slanečky”. Oficiální dějiny sovětského vojenského námořnictva, vydané Akademií věd SSSR, přiznávají zcela otevřeně, že Liepaja se měla stát přední základnou sovětského námořnictva pro vedení ofenzivní války na moři. (Loďstvo ve velké vlastenecké válce 1941 – 1945, s. 138.)

Námořní pěchota v Liepaji byla tak blízko německých hranic, že již prvního dne války se podílela na obranných bojích, třebaže to nebyl pravý účel, pro který byla zřízena. V obranných bojích je totiž obyčejná pěchota lepší než námořní.

2.

Dunajská vojenská flotila měla sice dvě roty pozemních vojsk, v dokumentech však nebyly oficiálně označovány jako námořní pěchota. O přílišné mírumilovnosti to však nikterak nesvědčí, neboť již víme, že ještě před německou invazí sovětské pěší divize – 25. Čapajevova a 51. Perekopská ze 14. pěšího armádního sboru – procházely v prostoru dunajské delty výcvikem námořní pěchoty.

Ještě větší síly měla Černomořská flotila. Oficiálně ani ona námořní pěchotu neměla, na počátku června však byl ze Zakavkazska na Krym tajně převelen 9. zvláštní pěší armádní sbor generálporučíka P. I. Batova. Armádní sbor byl zcela výjimečný jak svým složením a výzbrojí, tak i orientací bojového výcviku. Ve dnech 18– 19. června uskutečnila Černomořská flotila obrovské cvičení s ofenzivní tematikou. Jedna z divizí 9. zvláštního pěšího armádního sboru byla zprvu naloděna a poté provedla výsadek na

pobřeží „nepřítele”. Výsadek celé divize provedený z bojových lodí nebyl do té doby v Rudé armádě nikdy uskutečněn.

Společnému výcviku námořnictva a vojsk 9. zvláštního pěšího armádního sboru přisuzovala Moskva mimořádný význam. Výcvik probíhal pod kontrolou vysokých vojenských velitelů, kteří sem přijeli z Moskvy. Jeden z nich, viceadmirál I. I. Azarov, otevřeně prohlašuje, že všichni účastníci manévrů cítili, že probíhající cvičení není náhodné a že již brzy bude třeba získané návyky využít ve válce, a to samozřejmě nikoli na vlastním území. (Oděsa v blokádě, s. 3.-8.)

Pokud však válka skutečně začne a sovětské velení využije 9. zvláštního pěšího armádního sboru v souladu s jeho profilem i zaměřením jeho bojové přípravy, kde bude tento sbor vysazen? Teoreticky existují pouze tři možnosti – Rumunsko, Bulharsko a Turecko. Ať již však bude vysazen kdekoli, bude třeba ho okamžitě začít zásobovat, což si vyžádá buď výsadek dalších vojsk, nebo budou sovětská vojska nucena usilovat o bleskurychlé spojení s 9. zvláštním pěším armádním sborem, což je cesta, jež v každém případě vede přes Rumunsko.

Podivnou shodou okolností právě v těch dnech uskutečnil 3. letecký výsadkový armádní sbor rovněž na Krymu rozsáhlé vojenské cvičení s výsadkem velení, štábu armádního sboru a štábů brigád.

Sovětští historikové tyto události nikdy neuváděli do souvislosti. Spojení mezi nácvikem výsadku z lodí Dunajské flotily uskutečněným 14. pěším armádním sborem, nácvikem výsadku z letounů a kluzáků u 3. leteckého výsadkového amádního sboru a s nácvikem výsadku příslušníků zvláštního armádního sboru z lodí Černomořské flotily je však zcela evidentní. Existuje tu zřejmá jednota místa, času a – cíle. Byla to příprava agrese v nepředstavitelně velkém měřítku. Byla to příprava probíhající v posledním stadiu.

Šestnáctá kapitola

Co je to krycí armáda?

V současné „krycí armádě” je obsažena dominantní myšlenka aktivní nenadálé invaze. Z toho zřetelně plyne, že současný obranný termín „krycí armáda” je spíše zástěrkou pro nenadálý ofenzivní úder „ invazní armády “.

Otázky strategického rozvinování.
Vydavatelství Vojenské akademie
DRRA. 1935

1.

V evropské části Sovětského svazu bylo pět vojenských okruhů, jež měly společné hranice s cizími státy. Vojska pěti příhraničních okruhů a tři flotily tvořily dohromady První strategický sled. Příhraniční a všechny další okruhy měly ve svém stavu divize a armádní sbory, nikoli však armády.

Armády existovaly ještě za občanské války, později však byly zrušeny.

Armády byly příliš velkou formací na to, aby mohly být zachovávány i v době míru. Jedinou výjimku představovala Zvláštní armáda Rudého praporu. Ve skutečnosti však byla tímto termínem označována všechna sovětská vojska na Dálném východě a v Zabajkalí, vedle toho však také letectvo, námořní síly, vojenské osady atd. Do tohoto mamutího, zcela neforemného uskupení patřily dokonce kolchozy a vlastní koncentrační tábory. Výjimečnost této formace zdůrazňovala skutečnost, že neměla žádné číslo a v čele obří organizace stát maršál SSSR.

V roce 1838 byly na Dálném východě poprvé v době míru zformovány dvě armády – 1. a 2. Tento krok sovětské vlády byl zcela pochopitelný.

Vztahy s Japonskem byly více než špatné a dlouhá období rivality byla často přerušována skutečnými srážkami a bitvami za účasti obrovského množství vojsk.

V evropské části SSSR však armády od dob občanské války neexistovaly. Hitlerův nástup k moci, hospodářské, politické i vojenské krize v Evropě, bezprostřední srážky sovětských komunistů a fašistů ve Španělsku, anšlus Rakouska a obsazení Československa – to vše a ještě mnohé další však přesto nevyvolalo vytvoření sovětských armád v Evropě.

Avšak na počátku roku 1939 vstoupil Sovětský svaz do nové epochy. Její začátek je předznamenán Stalinovým projevem na XVIII. sjezdu strany projevem, který byl podle Ribbentropa v Berlíně „ přijat s pochopením”. Sovětská zahraniční politika prudce mění svou orientaci: Velká Británie a Francie jsou otevřeně prohlášeny za válečné štváče. Stalin sice nepodává Hitlerovi ruku s nabídkou přátelství, sovětská diplomacie však Hitlerovi dáva jasně na srozuměnou, že jeho podaná ruka bude přijata s povděkem.

Připomeňme, že nakonec nestiskl Hitlerovu ruku Stalin, ale jeho věrný služebník Molotov. To je však pouze viditelná stránka počátku nové epochy, vedle ní však existuje ta neviditelná: v roce 1939 začal Sovětský svaz formovat ve své evropské části armády. Měly se snad postavit „válečným štváčům” – Velké Británii a Francii? Užití pozemních vojsk proti nim bylo nemožné již v důsledku geografické specifiky. Byly tedy tvořeny proti Hitlerovi, s nímž současně probíhají intenzivní zákulisní jednání o možném sblížení?

Sovětská diplomacie tedy „hledá cesty k míru” a na západních hranicích se tajně a nečekaně kupí v celých sériích armády: 3. a 4. armáda v Bělorusku, 5. a 6. na Ukrajině, 7., 8. a 9. na finské hranici. Armády rychle nabírají sílu a v téže době se k nim přidávají další – 10. a 11. v Bělorusku, 12. na Ukrajině.

Komunistická propaganda se leckdy snaží vyvolat dojem, že nejprve začala druhá světová válka, a teprve poté zahájil Sovětský

svaz formování svých armád. Skutečnost je však jiná. Existuje řada důkazů pro tvrzení, že nejprve Stalin rozhodl o formování armád, a teprve poté začaly války a konflikty.

Proces formování armád předcházel paktu Molotov – Ribbentrop dokonce podle oficiálních sovětských pramenů. O 4. a 6. armádě se vědělo, že existovaly již v roce 1939. Existují také informace, podle nichž 5. armáda existovala v červenci, 10. a 12. pak byly vytvořeny „před začátkem druhé světové války", tedy před 1. zářím 1939. I o ostatních armádách víme, že byly nejprve vytvořeny v prostorech budoucích konfliktů a ke konfliktům pak následně také docházelo.

Každá z těchto armád byla krátce po svém zformování vyslána do akce. Všech sedm armád rozvinutých na polské hranici „osvobozovalo" později Polsko, zatímco tři armády na finské hranici „pomáhaly finskému lidu setřást jařmo utlačovatelů". Tři armády na to však nestačily, a tak se objevily nové – 13., 14 a 15. armáda.

Po Zimní válce se čtyři sovětské armády na finské hranici jako by rozplynuly – prostě zmizely ve stínu. 15. armáda se však záhy objevila na Dálném východě, 8. na hranicích pobaltských států a 9. na hranicích s Rumunskem.

Poté následovaly „četné žádosti pracujících o osvobození" Estonska, Litvy, Lotyšska, Besarábie a Severní Bukoviny. Udatná sovětská vojska žádostem pracujících pochopitelně vyhověla. Ve stínu pak zmizí 9. armáda. Je však připravena stejně jako 13. armáda objevit se v příhodném okamžiku. A také se objevuje.

Po ukončení bojů a „osvobozeneckých" výprav není rozpuštěna ani jedna z armád. V celých dějinách SSSR šlo o vskutku nevídaný precedens. Dosud byly armády formovány vždy pouze v době války a pouze pro válku. Sovětský svaz však již stačil „osvobodit", koho mohl. V Evropě už nebyl zkrátka nikdo, koho by bylo třeba osvobozovat. Dál už bylo jen Německo. A právě v tomto okamžiku byl proces vytváření nových armád výrazně zrychlen.

2.

V červnu 1940 byly v Zabajkalí zformovány dvě armády – 16. a 17. První z nich – byla vytvořena a dislokována tak, aby mohla být ve kterémkoli okamžiku vyslána na západ. 16. armáda nás však nezajímá. To 17. armáda je mnohem zajímavější. Zformování armády s číslem 17 je totiž předěl nesmírného významu. V době občanské války v nejdramatičtějším okamžiku krvavého zápasu o zachování komunistické diktatury dosahovalo nejvyšší číslo označující armádu hodnoty 16. Číslo 17 dosud nikdy v dějinách armády SSSR neexistovalo. Vznik armády s tímto číslem znamenal, že v počtu vševojskových armád překročil Sovětský svaz v době míru, kdy nebylo napadení zvenčí očekáváno, onu úroveň, jíž bylo dosaženo jen jedinkrát a jen na krátký čas v podmínkách nejkrutější války.

Sovětští vůdcové zřetelně chápali, že vytvořením armády s pořadovým číslem 17 byl překročen Rubikon. Ještě před dvěma lety si stát nemohl dovolit ani jedinou formaci, kterou by bylo možno podle vojenských standardů definovat jako armádu. Ted jich však bylo vytvořeno tolik, kolik jich nikdy dříve neexistovalo, dokonce ani v dobách totální mobilizace všeho obyvatelstva, v dobách maximálního vypětí ekonomického potenciálu země, duchovních a fyzických sil celé společnosti. Sovětský svaz překročil kritickou míru své moci a od tohoto okamžiku probíhal vývoj země ve zcela jiných podmínkách, s nimiž se dříve nikdo nesetkal.

Je jasné, že vytvoření 17. armády bylo státním tajemstvím nejvyšší třídy a Stalin podnikl vše možné, aby tajemství nebylo odhaleno ani v zahraničí, ani ve vlastní zemi. 16. a 17. armáda byly tvořeny tak, že spatřit je nebylo prakticky možné. Navíc byla podniknuta dodatečná opatření, aby bylo zamezeno šíření fám o nárůstu sovětské branné moci. Rozkaz o zřízení 17. armády byl podepsán maršálem SSSR S. K. Timošenkem 21. června 1940

(Rozkaz lidového komisaře obrany čís. 4. bod 3) a o den později, 22. června vysílal sovětský rozhlas sdělení TASSu.

Autorem tohoto sdělení byl jako obvykle sám Stalin. Německý velvyslanec Schulenburg odhalil Stalinovo autorství zcela bezchybně a hned také o svém objevu informoval Molotova.

Ten nepokládal za nezbytné Schulenburgovu „domněnku” jakkoli vyvracet…

Stalin využil ve sdělení TASSu svého oblíbeného triku: nejprve přisuzuje nepřátelské straně slova, která nebyla nikdy vyslovena, a poté lehce odhaluje jejich lživost. „Objevují se fámy, že na litevsko-německé hranici je soustředěno buď sto, nebo dokonce sto padesát sovětských divizí…” To vše je pouhá Stalinova smyšlenka. Prostudoval jsem noviny z Velké Británie, Francie a USA, které Stalin odhaluje jako lháře. Ani jeden z listů tato zcela fantastická čísla neuvádí. Když tedy přisoudil západnímu tisku to, co v něm nikdy nebylo zveřejněno, dementuje Stalin neexistující „poplašnou zprávu” a přechází k hlavnímu bodu:

„Odpovědné sovětské kruhy jsou přesvědčeny, že šiřitelé těchto nesmyslných fám sledují zvláštní cíl – totiž vrhnout stín na sovětsko-německé vztahy. Tito pánové však vydávají za skutečnost pouze svá utajovaná přání. Jak je zřejmé, nejsou schopni pochopit zřejmou skutečnost, že dobré sousedské vztahy, jež byly nastoleny mezi SSSR a Německem v důsledku uzavření paktu o neútočení, nelze zpochybnit a zviklat jakýmisi smyšlenkami a malichernou propagandou.” (Pravda, 23. června 1940)

Ve Stalinově sdělení lze ovšem objevit i zrnko pravdy. Sovětská vojska totiž skutečně nejsou formována až u samé hranice. Stalin o tom hovoří, na druhé straně však zamlčuje skutečnost, že ve vnitrozemí, zcela ukryty před zvědavými zraky vznikají superobří formace, jež se jednoho dne pod rouškou jiného (avšak stejně lživého) sdělení TASSu objeví přímo na německé hranici.

3.

Je zcela zřejmé, že armády „předválečného období” stály svými manévrovacími schopnostmi, technickou vybaveností,

palebnou, údernou a bojovou mocí na nesrovnatelně vyšší úrovni než armády z doby občanské války. To ovšem nebyl jediný rozdíl. Armády byly tehdy rozmístěny na šesti různých směrech, kdežto nyní byly koncentrovány na pouhých dvou směrech, přičemž zcela nerovnoměrně. Proti Japonsku, kde byly sovětsko-japonské konflikty téměř všední záležitostí, stálo pět armád, proti Německu, s nímž byl uzavřen mír, a proti jeho spojencům – dvanáct armád.

Tím však bouřlivý proces formování armád neskončil. V červenci 1940 byla na německé hranici zřízena ještě jedna – 26. armáda. Podivné číslo! Jak mu máme rozumět? Dosud nikdy v Rudé armádě podobné číslo neexistovalo a pořadí číslování bylo vždy přísně dodržováno.

Dalším číslem v pořadí by tedy mělo být 18, a nikoli 26. Proč tedy byla posloupnost v pořadí porušena?

Odpověď na tuto otázku nenajdeme ani u sovětských maršálů, ani u slovutných sovětských historiků. Při důkladném studiu celého procesu zrodu armád nám odpověď napoví sama historie. Roku 1940 totiž ve skutečnosti nebylo číslování armád nikterak porušeno. Jde o to, že všechna čísla od 18 do 28 včetně již byla – obsazena. Poté, co sovětské velení rozvinulo pět armád proti Japonsku a dvanáct proti Německu a jeho spojencům, přijalo v létě 1940 rozhodnutí o vytvoření dalších jedenácti armád – jedné proti Japonsku a deseti proti Německu.

V této velkolepé sérii byla 26. armáda zřizována až u samé hranice a její formování byla završeno dříve než formování ostatních. Ostatní armády této série byly v té době ve stadiu formování, nebo bylo alespoň o jejich formování rozhodnuto. Formování armád této série bylo dovršeno o něco později než formování 26. armády, přesto je nesporné, že byly vytvořeny *před* německým vpádem. 23. a 27. armáda se tajně objevila v západních vojenských okruzích v květnu 1941. V témže měsíci se z temnot vynořil již známý přízrak – 13. armáda. O několik měsíců později se z nehmotného fantomu proměnila ve zcela hmatatelnou realitu i další podobná armáda s pořadovým číslem 9. Dne 13. června 1941, tedy v den vysílání sdělení TASSu, se objevily i všechny ostatní přízraky – 18., 19., 20., 21., 22., 24., 25. armáda (proti Japonsku)

a 28. armáda. Armády tak vytvořily plynulý sled čísel.

Oficiálně všechny tyto armády dovršily své formování v první polovině roku 1941. To však byl pouhý konec procesu. Kde hledat jeho počátek? To před námi komunističtí historikové skrývají a dlužno říci, že k tomu mají důvody. Zřízení těchto armád až příliš jasně obnažuje Stalinovu věrolomnost. Dokud byl Hitler nepřítelem, armády neexistovaly, když bylo na kusy trháno Polsko a sovětská a německá vojska byla obrácena proti sobě, postačovalo Stalinovi na západě pouhých 7-12 armád. Hitler se však obrátil ke Stalinovi zády, když poslal svá vojska proti Dánsku, Norsku, Belgii, Holandsku a Francii s neskrývaným záměrem provést výsadek ve Velké Británii. Ze sovětské hranice německá vojska téměř beze zbytku zmizela. A právě v tomto okamžiku začíná Sovětský svaz tajně zřizovat obrovský počet armád, mezi nimiž byla i 26. armáda. Čím hlouběji na západ, na sever a na jih odcházely německé divize, tím více vzrůstal počet sovětských armád proti Německu. Představme si na okamžik, že by se Hitler dostal ještě dále a po vylodění vojsk ve Velké Británii by se zmocnil Gibraltaru, Afriky a Blízkého východu. Kolik armád by pak Stalin vytvořil na zcela bezbranné německé hranici? A za jakým účelem?

Připomeňme, že Stalin rozvinoval armády ještě před proslulými Churchillovými „výstrahami" a dokonce před tím, než vznikl plán Barbarossa.

4.

Základ sovětské strategie představovala teorie „hloubkové operace". Zjednodušeně řečeno, jde o teorii nečekaných a překvapivých, značně hlubokých úderů na nejchoulostivější místo nepřítele. Spolu s teorií „hloubkové operace" se zrodila rovněž teorie „úderné armády", tedy nástroje, s jehož pomocí byly tyto údery prováděny. Úderné armády byly zřizovány výhradně pro realizaci ofenzivních úloh. (SEV, sv.l, s. 256.) Do jejich stavu

patřilo značné množství dělostřelectva a pěchoty, jež měly prorazit nepřátelskou obranu, a dále mohutná tanková pěst, tvořená jedním až dvěma mechanizovanými armádními sbory, z nichž každý měl 500 tanků. Právě tanky měly provést mohutný hloubkový úder.

Německá teorie „bleskové války" a sovětská „hloubková operace" jsou si až neuvěřitelně podobny nejen svou „filozofií", ale i jednotlivými detaily.

I pro realizaci bleskové války byly vytvářeny zvláštní prostředky – tankové skupiny. Pro invazi do Francie byly využity tři tankové skupiny, zatímco pro invazi do SSSR čtyři. Každá ze skupin měla 600 – 1 000, někdy však až 1 250 tanků, dále značné množství pěchoty a dělostřelectva k proražení cesty pro tanky.

Rozdíl mezi sovětským a německým chápáním mechanismu války spočíval v tom, že v Německu byly věci nazývány pravými jmény, přičemž tankové skupiny měly své vlastní číslování, polní armády zase jiné číslování.

V Sovětském svazu existovaly úderné armády zprvu v teorii, posléze byly vytvořeny v praxi, formálně však nebyly označovány termínem „úderná armáda". Tento název byl oficiálně zaveden teprve po německé invazi. Předtím měly všechny sovětské armády jednotné číslování a svými názvy se navzájem nikterak neodlišovaly. To vedlo k četným omylům tehdy i nyní.

V Německu vidíme jasně vyjádřené mechanismy agrese – tankové skupiny. V Rudé armádě je však tak zřetelně již nevidíme. To však nesvědčí o větší míře mírumilovnosti, ale o programovém dezinformačním zatajování.

Sovětské armády se na první pohled podobají vojákům na přehlídce, všechny jsou stejné. Pozornější pohled však rychle odhalí rozdíly. Tak například pro účely „osvobození Finska" bylo několik měsíců před „finskou agresí" na sovětském území rozvinuto několik armád. Zajímavé je jejich složení v prosinci 1939 (armády jsou uváděny podle umístění od severu k jihu):

14. armáda – žádné sbory, dvě pěší divize,

9. armáda – žádné sbory, tři pěší divize,

8. armáda – žádné sbory, čtyři pěší divize,

7. armáda – 10. tankový sbor (660 tanků), tři tankové brigády (v každé 330 tanků), 10., 19., 34., 50. pěší armádní sbory (v každém tři pěší divize), zvláštní brigáda, jedenáct samostatných dělostřeleckých pluků (kromě těch, jež jsou součástí armádních sborů a divizí této armády), několik samostatných tankových praporů a dělostřeleckých divizí, letectvo armády.

Vidíme jasně, že 7. armáda, ačkoli se podle názvu nikterak neodlišuje od svých sousedů, převyšuje množstvím tanků a dělostřelectva několikanásobně tři ostatní armády dohromady. 7. armádě navíc velí K. A. Mereckov – Stalinův nesporný favorit a velitel Leningradského vojenského okruhu. Již záhy bude jmenován do funkce náčelníka generálního štábu a potom dostane hodnost maršála SSSR. V 7. armádě není ostatně Mereckov sám. Armáda je kádrově vybavena nejperspektivnějšími veliteli, z nichž mnozí zastávali vysoké posty již předtím a později postoupí ještě výše. Štábu dělostřelectva 7. armády velí například budoucí maršál SSSR L. A. Govorov. Ostatním armádám naproti tomu velí muži, kteří se nijak neprojevili v minulosti a ani v budoucnosti je nečeká nijak závratná kariéra.

Pozoruhodná je pozice 7. (úderné) armády. Právě v místech, kde sovětské velení tuto armádu rozvinulo, zahájí o několik měsíců později „finská soldateska" řadu „ozbrojených provokací", za něž ji postihne „odvetný úder". Naproti tomu tam, kde byly rozvinuty slabé sovětské armády (v podstatě pouhé armádní sbory, a nikoli armády), nepodnikla „finská soldateska" z nepochopitelných důvodů žádné provokace.

Pro sovětskou organizaci byla příznačná výjimečná pružnost. Jednoduchým přidáním sborů mohla být armáda v libovolném okamžiku přeměněna v armádu údernou a – více versa – uvedena do původního stavu. Zářným příkladem je sama 7. armáda. Nejsilnější byla v roce 1940 a o pouhý rok později nejslabší – v roce 1941 neměla žádné armádní sbory a pouhé čtyři pěší divize.

Abychom pochopili smysl událostí, jež se na sovětsko-německé hranici odehrávaly, musíme mít jasnou představu o tom, které armády byly úderné a které obyčejné. Formálně jsou všechny armády stejné a ani jediná z nich není označována jako úderná.

Některé z nich však nemají téměř žádné tanky, zatímco v jiných jsou jich stovky. Při odhalení úderných armád využijeme jednoduchého srovnání úderné moci sovětských armád, německých tankových skupin a sovětských předválečných standardů, definujících pojem úderné armády. Prvkem, který mění obyčejnou armádu v armádu údernou, je mechanizovaný sbor nové organizace, v němž byl předepsán počet 1 031 tanků. Pouhým zapojením takového sboru do obyčejné armády bylo dosaženo úderné síly, jež byla srovnatelná s údernou silou kterékoli německé tankové skupiny (či dokonce ji přesahující).

Dospíváme k pozoruhodnému zjištění: Ke dni 21. června 1941 *všechny* sovětské armády na německé a rumunské hranici, stejně jako 23. armáda na finské hranici, splňovaly všechny předpoklady pro to, aby mohly být označeny podle platných standardů za úderné armády, třebaže – a to je nutno znovu připomenout – formálně tento název nenesly. Uvádím čísla těchto armád v pozicích od severu k jih: 23., 8., 11., 3., 10., 4., 5., 6., 26., 12. 18. a 9. armáda. V těch dnech probíhala také vykládka další typicky úderné 16. armády, jež měla více než 1000 tanků. (Ústřední archiv MO SSSR, fond 208, seznam 2511, materiál 20, s. 128.) Témuž standardu odpovídaly i 19., 20. a 21. armáda, které se tajně přesouvaly k německým hranicím.

Německo disponovalo mohutnými mechanismy agrese – tankovými skupinami, Sovětský svaz však měl v podstatě stejné mechanismy agrese. Rozdíly spočívaly pouze v označení a v počtu: Hitler měl k dispozici čtyři tankové skupiny, Stalin šestnáct úderných armád.

Pravda je, že ne všechny úderné armády měly plné počty tanků. Máme-li však po zásluze ocenit Stalinovy záměry, musíme brát v úvahu nejen to, co vykonal, ale i to, v čem mu bylo zabráněno. Německá invaze zastihla Sovětský svaz v procesu tvoření nebývalého množství úderných armád. Základní kostra obludného mechanismu již existovala a šlo pouze o dostavbu a dolaďování. Ne všechny armády byly tedy dotaženy až na plánovanou úroveň, práce však intenzivně probíhaly. Přerušil je Hitler, který měl dost

rozumu na to, aby nečekal, až budou všechny sovětské mechanismy agrese úplně dokončeny.

5.

Ve 20. letech používali sovětští experti termínu „invazní armády”. Jistě se shodneme na tom, že takový termín nezněl příliš diplomaticky, zvláště pak uším sousedních zemí, s nimiž se sovětská diplomacie ze všech sil snažila navázat „normální vztahy”. Ve 30. letech byl proto až příliš výmluvný termín nahrazen vhodnějším označením „úderné armády”. Had tedy změnil svou kůži, aniž by proto přestal být týmž hadem. Sovětské prameny ostatně zdůrazňují, že došlo pouze k výměně názvů, aniž by byla jakkoli změněna podstata. „Invazní armáda” a „úderná armáda” jsou totéž. (VHC, 1963, č. 10, s. 31.) Avšak ani termín „úderná armáda” nebyl před začátkem války, jak vidíme, používán, ačkoli mu většina sovětských armád beze zbytku odpovídala. Aby bylo možno učinit označení zcela přijatelným, zavedli sovětští experti ještě třetí termín – „krycí armáda”. Komunisté si mezi sebou dovedli přesně vymezit potměšilý smysl těchto slov, neboť v komunistickém žargonu byla podobných pojmů spousta. „Osvobozenecká výprava”, „protiúder” či „převzetí strategické iniciativy” znamenají ve skutečnosti agresi, úder a nečekané napadení sousedního státu bez vyhlášení války. Každý z těchto termínů připomíná kufr s dvojitým dnem, kde viditelný obsah slouží jen tomu, aby byl ukryt tajný náklad. Je vskutku škoda, že někteří historikové využívají bud úmyslně nebo z nevědomosti tyto sovětské termíny, aniž by čtenářům objasnili jejich skutečný význam.

„Krycí armády” byly určeny pro krytí úplné mobilizace hlavních sil Rudé armády. „Krytí” však mělo být podle plánu uskutečněno nikoli obranou, ale nenadálým vpádem na území nepřítele. Právě tento nečekaný vpád byl pokládán za nejlepší způsob krytí nerušené mobilizace a organizovaného vstupu

hlavních sil DRRK. Již 20. dubna 1932 rozhodl Revoluční vojenský výbor, že krytí bude realizováno metodou invaze a v souladu s tímto významem také příhraniční armády dostaly označení „krycí armády”. Sovětští experti byli přesvědčeni, že představa, podle níž začne válka a hned poté sovětská uskupení a krycí armády překročí hranice, je mylná. Právě naopak!

Nejprve překročí hranice sovětská uskupení a krycí armády a právě tyto jejich akce se stanou počátkem války.

Červenec 1939 představuje okamžik, kdy byla zahájena přeměna teorie v praxi. Sovětský svaz zahájil hromadné rozvíjení „krycích armád” na hranicích. Čím dále postupuje Hitler na západ, tím hlasitěji hovoří sovětští diplomaté o míru a tím více „krycích armád” se formuje na sovětských hranicích.

Abychom tedy neupadli do léčky sovětského „newspeaku”, musíme termín „krycí armáda” buď neustále psát v uvozovkách a pokaždé vysvětlovat čtenáři, že „krytí” ve skutečnosti znamenalo neočekávanou invazi, nebo prostě používat skutečného termínu – „invazní armády”.

6.

Mezi typickými sovětskými invazními armádami (jeden mechanizovaný a dva pěší sbory plus několik samostatných divizí) můžeme najít i ne zcela obvyklé invazní armády. Jsou tři – 6., 9. a 10. invazní armáda. Každá z nich nemá ve svém stavu tři, nýbrž šest sborů: dva mechanizované, jezdecký a tři pěší. Každá z těchto armád je v nejtěsnější blízkosti hranice a v případě, že linie hranice vyčnívá na stranu protivníka, vyčkávají invazní armády právě v těchto výčnělcích. Každá ze tří armád je vyzbrojena nejmodernějšími zbraněmi. Tak například 6. mechanizovaný sbor 10. armády má 452 nejnovější tanky T-34 a KV, 4. mechanizovaný sbor 6. armády má mimo jiné 460 tanků T-34 sa KV. Letecké divize těchto armád měly k dispozici stovky moderních letounů Jak-1, MiG-3 a Pe-2.

Každá z těchto armád musela mít 2 350 tanků, 698 obrněných transportérů, přes 4 000 děl a minometů, více než 250 000 vojáků a důstojníků.

Kromě základního stavu měla každá z armád dostat navíc 10 až 12 pluků těžkého dělostřelectva, jednotky NKVD atd.

Nevím, jak tyto armády označit, pokud však použijeme jejich názvů – 6., 9. a 10. armáda – jen formálně, upadneme do léčky, kterou nachystal sovětský generální štáb již v roce 1939. V takovém případě ztrácíme nezbytnou bdělost a představujeme je jako ty nejobyčejnější invazní armády. Ve skutečnosti však jde o něco zcela jiného. Něco podobného neexistovalo ani v Německu, ani v žádné jiné zemi světa. Každá z těchto armád se totiž co do počtu tanků rovná zhruba polovině wehrmachtu, a to při absolutní převaze v kvalitě. To však ještě není všechno. Sovětské velení mělo k dispozici dostatečný počet mechanizovaných sborů, jež sice nebyly součástí armád, ležely však v blízkosti hranice. Postačí, abyste začlenili jediný mechanizovaný sbor do obyčejné armády, a rázem ji proměníte v armádu údernou. Začleňte druhý stejný sbor do úderné armády a stane se z ní „superúderná" (na názvu ostatně nezáleží) armáda. To vseje možno provádět, aniž změníte čísla a označení armád. Při začlenění třetího mechanizovaného sboru do „superúderné" armády překročí počet tanků v jediné armádě síly celého wehrmachtu. Jak potom nazvat podobnou armádu? Pokud označujeme německé tankové skupiny o 600 až 1000 tancích za nástroje agrese, jak máme definovat armády, z nichž každá disponuje dvěma či třemi tisíci tanků?!

7.

Tři superúderné armády tvoří mezi všemi ostatními invazními armádami výjimku. Z těch tří však za bližší povšimnutí stojí 9. armáda. Ještě docela nedávno, v Zimní válce, byla 9. armáda pouhým pěším sborem (tři pěší divize) zvučného označení. Po

Zimní válce se jako by rozplynula, aby se pod rouškou sdělení TASSu ze 13. června 1941 znovu vynořila z tajemných temnot.

Není dosud doplněna na plný počet a připomíná kostru mrakodrapu, který sice není dosud dostaven, svou obří hmotou však již zakrývá slunce. V červnu 1941 byla 9. armáda kostrou nejmohutnější armády světa. Její stav představuje šest sborů, včetně dvou mechanizovaných a jednoho jezdeckého.

K 21. červnu 1941 má 9. armáda sedmnáct divizí, z toho dvě letecké, čtyři tankové, dvě motorizované, dvě jezdecké a sedm pěších. Je to obdobné jako v ostatních superúderných armádách, do 9. armády však má být podle plánu zařazen ještě další mechanizovaný 27. sbor generálmajora I. E. Petrova. Sbor byl zřízen v Turkestánském vojenském okruhu a ještě před svým definitivním zformováním převelen na západ. Po jeho začlenění bude mít armáda dvacet divizí, z toho šest tankových. Sumárně tedy bude mít sedm sborů 9. armády 3 341 tanků.

Kvantitou je to zhruba celý wehrmacht, kvalita je však vyšší. Generálplukovník P. Bělov (v té době velitel 2. jezdeckého sboru 9. armády v hodnosti generálmajora) podává svědectví o tom, že dokonce kavalerie 9. armády měla být vybavena tanky T-34. (VHČ, 1959, č. 11, s. 66.)

Ještě nedávno měla 9. armáda velitele, kteří se nijak neprojevovali, teď je však všechno jiné. V čele 9. armády stojí generálplukovník, což byla v té době mimořádně vysoká hodnost. V celých ozbrojených silách SSSR bylo pouhých osm generálplukovníků, přičemž ani jediný z nich nebyl ve všemocných tankových vojscích, v letectvu, ani v NKVD. Do čela třiceti sovětských armád byli postaveni generálmajoři a generálporučíci. 9. armáda je tedy jedinou výjimkou. Kromě toho jsou v ní soustředěni velmi perspektivní důstojníci a generálové. Patří mezi ně tři budoucí maršálové SSSR R. J. Malinovskij, M. V. Zacharov a N. I. Krylov, budoucí maršál letectva a trojnásobný hrdina Sovětského svazu A. I. Pokryškin, budoucí maršál letectva I. P.Pstygo, budoucí armádní generálové I. E. Petrov, I. G. Pavlovskij, P. N. Laščenko a řada dalších nadaných a agresivních velitelů, kteří se již stačili projevit, jako například 281etý

generálmajor letectva A. S. Osipenko… Vzniká dojem, že kdosi pečlivě vybíral pro tuto armádu vše, co bylo nejlepší. Kde byla armáda rozmístěna?

Přiblížili jsme se k významnému odhalení. V první polovině června 1941vznikala v Sovětském svazu nejmocnější armáda světa, *nevznikala však na německé hranici.*

Alespoň pro mne je tato skutečnost šokující. Existuje postačující důkaz pro tvrzení, že titánský nárůst sovětské vojenské moci na západní hranici vůbec, zvláště pak v Prvním strategickém sledu, nebyl vyvolán německou hrozbou, ale jinými úvahami. Rozmístění 9. armády směr těchto úvah jasně odhaluje – vznikala totiž *na rumunské hranici.*

Po svém prvním „zneviditelnění" se 9. armáda nenadále objevuje v červnu 1940 na rumunské hranici ne již jako druhořadá armáda, ale ve zcela nové kvalitě skutečné úderné armády. Očekávala se „osvobozenecká výprava" do Besarábie a sovětské prameny poukazují na skutečnost, že „9. armáda byla formována právě k řešení tohoto důležitého úkolu". (VHČ, 1972, č. 10, s. 83.) Bojovou přípravu armády uskutečňovali nejagresivnější sovětští velitelé. Inspekci armády v předvečer „osvobozenecké výpravy" neprovedl nikdo jiný než sám K. K. Rokossovskij, právě propuštěný z vězení. 9. armáda byla začleněna do Jižního frontu jako klíčová vedoucí armáda a plnila tak stejnou roli jako 7. armáda ve Finsku. Frontu velel osobně G. K. Žukov. Po krátké „osvobozenské výpravě" se 9. armáda opět ztrácí, aby se pod mlžnou rouškou sdělení TASSu ze 13. června 1941 vynořila opět na temže místě, na němž před pouhým rokem dovršila „osvobození". Ted už to však není pouhá úderná invazní armáda, ale armáda superúderná, připravená stát se nejmohutnější armádou světa. Je snad účelem obrana? Na rumunské straně je vojsk velmi málo, a i kdyby tam byla, žádný agresor nepovede hlavní úder přes

Rumunsko již z důvodu geografických zvláštností. Nová „osvobozenecká výprava" 9. armády do Rumunska by však mohla snadno změnit celou strategickou situaci nejen v Evropě, ale i ve světě. Útok na Rumunsko znamená smrt Německa, je to zastavení všech tanků, letadel, strojů, lodí, průmyslu i dopravy. Ropa je

skutečně krví války a srdce Německa – ať již to zní sebepodivněji – tepalo v Rumunsku. Úder na Rumunsko byl přímým úderem do srdce Německa.

To je důvod, proč byli právě na tomto místě soustředěni nejlepší velitelé. 9. armáda se tu překvapivě objevila v polovině června 1941. Překvapeni však byli pouze nezasvěcení. 9. armáda tu totiž byla stále, nejméně od poloviny roku 1940. To jen její název nebyl po jistý čas oficiálně používán a rozkazy putovaly ze štábu okruhu přímo do armádních sborů. Štáb 9. armády a štáb Oděského vojenského okruhu (vytvořeného, mimochodem, v říjnu 1939) se podle potřeby slévaly do jediného celku a stejně jednoduše se poté rozdělovaly. Právě k takovému rozdělení došlo 13. června 1941.

Truchlivá zkušenost praví, že ne později než za měsíc poté, co se na hranici nevelkého státu objevila úderná armáda, přicházel rozkaz k „osvobození" sousedních území. Nezávisle na tom, jak by se vyvíjely události po vpádu sovětských vojsk do Německa (jež se, stejně jako SSSR, k obraně nechystalo), mohlo být o výsledku války rozhodnuto daleko od hlavních bojišť. S tím Stalin zjevně počítal, a proto byla také 9. armáda tak mohutná. Z tohoto důvodu se již v březnu 1941, kdy 9. armáda ještě oficiálně neexistovala, objevil v těchto místech mladý, ale výjimečně odvážný generálmajor R. J. Malinovskij. Týž Malinovskij, který o pouhé čtyři roky později překvapí celý svět pozoruhodným výpadem do mandžuského vnitrozemí, vedeným přes poušť a horské štíty.

Úkol, před který byli Malinovskij a jeho spolubojovníci z 9. armády postaveni v roce 1941, byl zcela prostý. Neměli překonat 810 kilometrů v poušti a horách, jako tomu bylo v Mandžusku, ale pouhých 180 kilometrů po rovině s relativně dobrými silnicemi. Úder také neměl být veden proti japonské armádě, ale proti nepoměrně slabší armádě rumunské. Kromě toho měla 9. armáda dostat trojnásobek tanků, jež měla k dispozici 6. gardová tanková armáda v roce 1945.

Hitler však nepřipustil, aby k tomu došlo. Ve vyhlášení německé vlády, jež bylo sovětské vládě předáno v okamžiku zahájení války, jsou uvedeny příčiny německé akce proti

Sovětskému svazu, mezi nimiž je i – bezdůvodná koncentrace sovětských vojsk na hranicích s Rumunskem, což představovalo pro Německo smrtelné nebezpečí. To vše tedy nebyly výmysly „Goebbelsovy propagandy”, neboť 9. superúderná armáda byla formována jako armáda výlučně útočná. Generálplukovník P. Bělov podává svědectví o tom, že dokonce poté, co již Němci operovali na sovětském území, byla v 9. armádě „každá obranná úloha chápána jako krátkodobá”. (VHČ, 1959, č. 11, s. 65.)

Tímto „nedostatkem” ostatně vedle 9. armády trpěly i všechny ostatní sovětské armády.

Mnohem zajímavější sdělení o náladách v 9. armádě poskytuje trojnásobný hrdina Sovětského svazu, maršál letectva A. I. Pokryškin (v té době zástupce velitele stíhací eskadry 9. armády v hodnosti nadporučíka). Zde je část jeho rozhovoru s „nedobitým buržujem”, jemuž „osbvoboditelé” sebrali obchůdek. K události došlo na území „osvobozené” Besarábie na jaře roku 1941.

„Ach, Bukurešť! Kéž byste viděli to nádherné město!”

„Určitě ho někdy uvidím,” opáčil jsem přesvědčivě.

Hokynář se na mne díval široce otevřenýma očima a čekal, co ještě řeknu. Bylo na čase změnit téma rozhovoru…” (A. I. Pokryškin, Válečné nebe, s.10.)

Nechceme Hilterovi věřit, když tvrdí, že za pomoci plánu Barbarossa chránil Německo před zrádným útokem sovětských vojsk na Bukurešť a Ploješťi

V tom případě bychom měli věřit druhé straně. Ta však tvrdí přesně totéž. Dokonce poručíkům již bylo jasné, že se brzy podívají do Rumunska. Sovětský důstojník se za hranice nedostane jako turista, neboť Sovětský svaz má na míle daleko k ruské říši a jejím občanským právům. Jak jinak by se tedy mohl Pokryškin dostat do Rumunska, než jako „osvoboditel”?! Mladý důstojník ostatně nelhal. Po válce „starší bratr” soudruh Pokryškin „osvobozenou” Bukurešť skutečně navštívil. Hitler podnikl vše možné, aby tomu zabránil. Zabránit tomu však již nemohl, dokázal pouze nevyhnutelné „osvobození” trochu oddálit.

Sedmnáctá kapitola

Horští myslivci v ukrajinských stepích

Efektivní budou vzdušné výsadky na horských bojištích. Díky skutečnosti, že v těchto podmínkách jsou vojska, štáby a týlové orgány zvláště závislé na cestách, je možné užití vzdušných výsadků v nepřátelském týlu, na dominujících výšinách, komunikacích, v soutěskách a průsmycích, na komunikačních uzlech, což může vést k mimořádně významným výsledkům…

Mimo rámec ofenzivních operací je však shození výsadku sotva účelné.

Vojenský věstník, 1940, č. 4, s. 76-77

1.

Dokonce povrchní poznání sovětských armád Prvního strategického sledu před námi odhalí obraz pečlivé přípravy na válku. Zjišťujeme, že každá armáda měla vlastní neopakovatelnou strukturu, vlastní charakter i vlastní předurčení. Každá „krycí" armáda byla zřizována pro řešení zcela určitého, jen jí vlastního úkolu v příští „osvobozenecké" válce.

Bylo zveřejněno dost materiálů, abychom mohli o každé ze 30 armád, jež existovaly v první polovině roku 1941, napsat poutavou studii. Prostudujeme-li pozorněji strukturu, dislokaci, orientaci bojové přípravy byť jen jediné (lhostejno které) sovětské armády, zjistíme, že i tak bude „osvobozenecká" orientace sovětských příprav zřejmá.

V prvním svazku naší knihy nemůžeme popsat všechny armády, a proto se zastavím jen u jediné z nich. Její oficiální název zní – 12. armáda. V jejím stavu jsou jeden mechanizovaný a dva

pěší sbory a další jednotky – celkem devět divizí, z toho dvě tankové a jedna motorizovaná. Na první pohled jde o obyčejnou invazní armádu, jež se od ostatních invazních armád neodlišuje ani číslem, ani označením. Zcela typické jsou i dějiny 12. armády. Zřízena byla v době podepsání paktu Molotov – Ribbentrop a již pár dnů na to prošla bojovým křestem při „osvobozování" Polska. V té době měla ve stavu tankový sbor, dvě samostatné tankové brigády, dva jezdecké sbory a tři pěší divize. Skutečnost, že měla málo pěchoty a dělostřelectva, není náhodná: nebylo totiž třeba prorážet mocnou obranu. O to více měla mobilních vojsk.

„V podstatě byla 12. armáda mobilní frontová skupina." (SBE, sv. 8. s.81.)

Standardní je i další osud této armády. „Osvobozenecká expedice" do Polska skončila, armáda však nebyla z neznámých příčin zrušena a byla ponechána i nadále na německé hranici. Důvod? Říkalo se, že naivní Stalin věří Hitlerovi. Proč potom ale nerozpustil své armády, které jsou zřizovány vždy jen pro případ válečného konfliktu?

Posléze prochází 12. armáda stejnou transformací jako všechny sousední invazní armády. Její hlavní úderný mechanismus však už není označován jako tankový, nýbrž jako mechanizovaný sbor. To má zamezit nárůstu neklidu u lídrů sousedního spřáteleného státu. Je pravda, že změna názvu nepřináší snížení, ale naopak zvýšení počtu tanků v armádě. Jezdectvo z armády zmizí a možnosti proražení nepřátelské obrany se zvyšují. Počet pěších divizí se zdvojnásobí, počet děl v každé divizi je zvýšen dvojnásobně a do stavu armády je navíc zařazena dělostřelecká brigáda a čtyři samostatné dělostřelecké pluky. Možnosti zdolávání inženýrských zátarasů nepřítele se rovněž zvýšily díky začlenění samostatného ženijního pluku.

Co je na armádě neobvyklé? Všechny invazní armády se vyvíjely zhruba stejně. V tomto případě je poněkud neobvyklé jen národnostní složení armády. V roce 1939, když se chystal na invazi do Polska, doplnil Stalin 12. armádu Ukrajinci, neboť zřejmě počítal s polsko-ukrajinskými nešváry. V čele armády stanul S. K. Timošenko a vedle něj najdeme řadu velitelů

ukrajinského původu. Armáda byla formována na Ukrajině a tak do ní byli povoláváni i ukrajinští záložníci, kteří v ní pak tvořili výraznou většinu.

Po „osvobození” Polska však došlo k pomalému a téměř nepostřehnutelnému procesu změny národnostního složení 12. armády. Výrazné změny jsou patrné již v roce 1940. Aby její národnostní specifika nebyla patrná hned na první pohled, v jejím čele a na řadě klíčových postů stojí Rusové.

Co do většiny však už armáda není ani převážně ukrajinská, ani převážně ruská. Ve skutečnosti je – kavkazská. Gruzínci, Arméni a Ázerbájdžánci se objevují i v jiných armádách, ve 12. armádě si jich však nelze nepovšimnout.

Jména důstojníků jako Pervanija, Grigorjan, Kabalava, Husejn-zade či Sarkošjan se tu vyskytují po desítkách, ne-li po stovkách. Ostatně nejen na úrovni velitelů rot a praporů. Velitel okruhu armádní generál G. K. Žukov vyhledal mezi pedagogy vojenské akademie svého dávného arménského přítele plukovníka I. Ch. Bagramjana a poslal ho ve funkci náčelníka operativního oddělení (plánování války) právě do 12. armády. Najdeme tam řadu kavkazských plukovníků i několik generálů.Z Kavkazu ostatně pochází i náčelník štábu armády generál Bagrat Arušunjan.

Velitel okruhu G. K. Žukov je v této armádě častým hostem a není náhoda, že v ní shromažďuje kavkazské rodáky – armáda se tajně, leč nezvratně proměňuje v horskou armádu. Žukov vyžaduje na velitelích dokonalou znalost karpatských průsmyků nejen teoretickou, ale i praktickou. Podle jeho rozkazu mají „na podzim vyrazit přes horská sedla po všech víceméně schůdných trasách speciálně sestavené skupiny s nejrůznější bojovou a dopravní technikou, aby se přesvědčily, zda je mohou zdolat tanky, auta, traktory či potahová přeprava.” (Maršál SSSR I. Ch. Bagramjan, VHČ, 1967, č.1, s. 54.) Píše se rok 1940. Hitler, obrácený k SSSR zády, bojuje ve Francii, zatímco Žukov provádí experimenty se zdoláváním horských sedel. Žukov tehdy nemohl tušit, že docela nedávno prováděli němečtí generálové ve vší tajnosti navlas stejné pokusy, aby tak získali jistotu, že vojska, tanky, traktory

dělostřelectva a přepravní prostředky budou schopny překročit Ardeny.

Nebo snad připravuje Žukov 12. armádu k obranné válce? Rozhodně ne. Bagramjan, který odpovídá za plán války, říká zcela jasně: „Při studiu operativních plánů jsem byl překvapen skutečností, že naše pohraniční armáda nemá žádný plán rozvinování a ochrany hranic.” Ono „studium plánů” neznamená nic jiného, než že sejf operativního oddělení 12. armády nebyl prázdný. Byly tam plány a nebylo možné se s nimi seznámit pouze zběžně. Byly to totiž složité dokumenty, které bylo třeba zevrubně studovat. Obranné plány však mezi válečnými plány zcela chyběly.

Zajímavý je popis cvičení 12. armády, které si přijel prohlédnout osobně Žukov. Nácvik byl zaměřen výhradně na ofenzivní operace, přičemž na mapách probíhala válka na německém území. To první, čím začíná na mapách cvičná hra, je násilný přechod pohraniční řeky San sovětskými vojsky. Válečná hra tedy není vedena proti hypotetickému, nýbrž proti zcela konkrétnímu nepříteli, a to s využitím tajných údajů získaných od rozvědky. Mezi Žukovem a velitelem armády došlo ke sporu, ten se však netýkal dilematu, zda útočit nebo se bránit. Velitel armády Parusinov trvá na svém: „Musíme se snažit o to, abychom způsobili nepříteli hned prvním úderem maximální újmu.” Moudrý Žukov ovšem chápe, že je to pouhé přání, neboť rozhodující úder je sice nezbytný, avšak jen na velmi úzkém frontu, nikoli tedy na širokém, jak to požaduje Parusinov. Jejich spor se týká právě tohoto problému.

Žukov se však nezastavil ani poté, co velitele armády zdeptal v rovině teoretické. Parusinov byl brzy z funkce velitele armády odvolán a jeho místo připadlo starému Žukovovu příteli generálu P. G. Ponedělinovi.

Poté experimenty s překonánáváním horských průsmyků pokračují za osobního Bagramjanova velení. Dostává se až na samou hranici, kde se stává svědkem „zjevně demonstrativního provádění obranných prací”, tedy výstavby železobetonových

opevnění až na samém břehu pohraniční řeky, a to tak, aby nepřítel mohl zřetelně vidět každý pohyb.

Je podivné, že Žukov se zajímá o průsmyky a jejich průchodnost, ne však z obranného hlediska. Kdyby šlo Žukovovi o to, aby byly průsmyky pro nepřítele zcela neschůdné, sovětská vojska by v horách překopala všechny cestičky a stezky a budovala by železobetová opevnění nikoli v údolí řeky, ale právě tam – v horských sedlech. Bylo by to úspornější a nepřítel by si výstavby ani nepovšiml. Kdo by ostatně útočil na SSSR z horských hřebenů, když je tu otevřený prostor! Hory však měly výjimečnou hodnotu pro sovětské velení. Německo a jeho hlavní ropný zdroj jsou rozděleny dvojitou bariérou hor – v Československu a v samém Rumunsku. Uder vedený proti Německu sovětskými vojsky je tedy smrtelný. Obsadit horská sedla v Československu či v Rumunsku znamená přetít ropnou aortu. Maršálu Žukovovi je to jasné: „ Slabinou Německa byla těžba ropy, což se do jisté míry dařilo kompenzovat importem rumunské ropy." (Vzpomínky a úvahy, s. 224.) Vše, co je geniální, je také prosté. Žukov nebyl ani jedinkrát v životě poražen proto, že se vždy řídil jednoduchou zásadou: Objevit protivníkovu slabinu a právě tam znenadání udeřit.

Žukov dobře zná slabinu Německa, a proto experimenty v horách pokračují. Na základě vojenské vědy jsou zkoumány možnosti každého druhu vojsk, každého typu bojové a dopravní techniky ve tvrdých podmínkách karpatských hor. Normy a předpisy pro vojska jsou pečlivě ověřovány. Doba zdolání karpatských horských sedel různými typy strojů je pečlivě zaznamenávána a zkoumána. To vše je pro plánování operací, zvláště pak operací bleskových, zcela nezbytné. Připomíná to přípravy na vyloupení banky, kdy je nutno vzít v potaz sebemenší podrobnosti a vše dokonale propočítat.

Právě v tom spočívá Bagramjanova práce: Sleduje a zaznamenává čas, aby se plánování mohlo opírat o zcela konkrétní zkušenost. Je opět nutno připomenout, že pro účely obrany nemá nic z toho žádný smysl. Obrana karpatských průsmyků před vojsky

nepřítele nevyžaduje měření času. Stačí jen sedět a nepouštět nepřítele. Sedět třeba rok či dva, nebo až do smrti.

2.

Vývoj událostí dostává spád. Žukov je povýšen a spolu s ním i Bagramjan. Ani jeden z nich však nezapomíná na podivuhodnou 12. armádu. Pod jejich neochabující kontrolou a z jejich rozkazů se také zvolna, leč plynule mění její struktura.

Stejně jako ve všech ostatních, ani ve 12. armádě nejsou věci nazývány pravými jmény. Na počátku června 1941 jsou čtyři pěší divize (44., 58., 60. a 96) přeměněny v horské pěší divize. Navíc byla v téže době do armády začleněna čerstvě zformovaná 192. horská pěší divize, jež sem byla tajně převelena z Turkestánu. Jak nazvat sbor, v němž jsou jen dvě divize a obě jsou horské pěší? Jak by měl být označován jiný sbor, v němž jsou tři ze čtyř divizí horské pěší? Jak má být označována armáda, v níž jsou dva ze tří sborů v podstatě horské pěší a kde horské pěší divize představují výraznou většinu? Označil bych tyto sbory za horské pěší a armádu jednoznačně za armádu horskou. Sovětské velení má však dobré důvody pro to, aby tak nečinilo. Armádní sbory jsou tedy stejně jako dosud označovány jako 13. a 17. pěší, armáda nese nic neříkající název 12. armáda.

Vidíme tu konečný výsledek přeměn, nikoli sám proces. Víme jen, že oficiálního názvu se horským pěším divizím dostalo až 1. června 1941, třebaže rozkaz byl vydán již 26. dubna, a proces přeměny divizí z pěších v horské pěší probíhal již na počátku podzimu 1940, tedy ještě předtím, než zahájil své experimenty Bagramjan. 12. armáda se mění v horskou armádu, ovlivňuje však i sousedící armády. 72. horská pěší divize, jejíž bojová příprava probíhala v lůně 12. armády, je předána sousední 26. armádě.

Za 12. a 26. armádou se ve vší tajnosti rozmisťuje 19. armáda generálporučíka I. S. Koněva, která sem byla převelena ze severního Kavkazu. I v jejím stavu nalezneme horské pěší divize, například 28., jejímž velitelem je plukovník K. I. Novik. Právě v té

době je ve východních Karpatech pod rouškou sdělení TASSu ze 13. června 1941 v prostoru mezi 12. (horskou) a 9. (superúdernou) armádou zahájeno rozvinování další armády pod číslem 18.

Hitlerův vpád jí dovršení rozvinovacích manévrů znemožnil, a proto nemůžeme její složení rekonstruovat v podobě, již původně sovětské velení zamýšlelo. Hitler zmařil všechny sovětské plány a pak začal nepředstavitelný zmatek. Přesto nám dokumenty umožňují, abychom dospěli k závěru, že 18. armáda měla být podle původního záměru přesnou kopií 12. (horské) armády, ačkoli se tímto názvem nehonosila. Studium archivů 12. a 18. armády vykazuje absolutní strukturální shodu. Jde o zcela neobvyklý příklad armád – dvojčat. Shoda jde až k národnosti velitele štábu armády – v obou případech, tedy v 18. i 12. armádě (ale již v žádné jiné) jde o kavkazské generály.

Je to generálmajor (posléze armádní generál) V. J. Kolpakči.

Proces přestavby armády na horský profil byl organizován velkoryse. Do horských pěších divizí byli zařazováni zvlášť vybraní a skvěle vycvičení vojáci. Divize měly zvláštní stanovené počty, výrazně odlišné od stanovených počtů obyčejných pěších divizí. Měly také speciální výzbroj a výstroj.

Na Kavkaze byla v podvečer války zřízena škola horské přípravy, v níž působili jako instruktoři nejlepší sovětští horolezci. Vycvičení instruktoři byli odesíláni na západní hranici, neboť právě tam, a nikoli na Kavkaze či v Turkestánu, bylo v červnu 1941 soustředěno obrovské množství horských pěších vojsk. O této škole najdeme krátký článek v listu Krasnaja zvezda z 1.listopadu 1986. Název článku říká mnohé: „Chystali se válčit v horách."

Je na čase položit zásadní otázku: v *jakých horách?*

Na sovětských západních hranicích se rozkládá pouze relativně nevelký masiv východních Karpat, jež se podobají spíše mírným pahorkům než skutečným horským svahům. Vytvářet v roce 1941 v Karpatech mohutnou obranu bylo zbytečné z těchto důvodů:

1) Karpaty jsou v těch místech pro agresi ze západu na východ zcela nevhodné. Nepřítel se po sestupu z hor spouští na rovinu. Zásobování je však nutné vést přes Karpaty, Tatry, Rudohoří,

Sudety a Alpy. Pro agresora je to nevýhodné, a dokonce nebezpečné.

2) Východní Karpaty představují tupý klín mířící na nepřátelskou stranu. Pokud by tu bylo soustředěno za účelem obrany příliš mnoho sovětských vojsk, byla by již v době míru obklíčena protivníkem ze tří stran. Kdyby nepřítel využil jižních rovin, zvláště na sever od východních Karpat, mohl by kdykoli zaútočit na týl sovětských vojsk opevněných v horách a odříznout je od zásobování.

3) V roce 1941 nebylo v Karpatech takové množství nepřátelských vojsk, jež by postačovala na agresi, a sovětské velení to dobře vědělo. (Generálporučík B. Arušunjan, VHC, 1973, č. 6. s. 61.)

Koncentrace dvou sovětských armád ve východních Karpatech měla katastrofální důsledky. Nikdo na armády samozřejmě čelně nezaútočil, avšak úder 1. německé tankové skupiny, vedený na Rovno, postavil sovětské velení před složité dilema: bylo možno obě armády bud ponechat v Karpatech, kde by bez zásobování municí a potravinami jistě zahynuly, nebo je z pasti neprodleně vyprostit. Rozhodnutí zvolilo druhou možnost. Dvě horské armády, zcela neuzpůsobené pro boj v rovině, vybavené jen odlehčenou výzbrojí a spoustou výstroje, jež v rovinách ztrácela smysl, sestoupily z hor a vzápětí se staly obětí bočního úderu německého tankového klínu. Poté co bez obtíží rozdrtila sovětské armády prchající z hor, vyrazila 1. tanková skupina německých vojsk vpřed, aby se dostala do týlu 9. (superúderné) armády. Čekal ji věru smutný osud. Pak již se před německými vojsky otevřely cesty k nechráněným základnám sovětského lodstva, k Donbasu, Charkovu, Záporoží, Dněpropetrovsku, tedy ke všem nejvýznamnějším průmyslovým centrům.

Když o ně přišel, byl Sovětský svaz schopen za roky války vyrobit pouze 100 000 tanků. Převyšovalo to samozřejmě výrobu v Německu, bez ztráty průmyslových oblastí by však sovětská výroba tanků (ale také děl, letounů, bojových lodí atd.) byla několikanásobně vyšší.

Postup německých vojsk na jih Ukrajiny uvedl sovětská vojska v obvodu Kyjeva do nesmírně těžké situace, otevřel však také wehrmachtu cestu na Kavkaz – k ropnému srdci Sovětského svazu – a ke Stalingradu jako ropné aortě.

Slovo má opět Bagramjan: „Poznání východních Karpat mi pomohlo pochopit, že je nezbytné co nejrychleji přeměnit těžké, nepohyblivé a pro horské operace zcela neuzpůsobené pěší divize v odlehčená horská pěší uskupení. Kdykoli si na to dnes vzpomenu, napadá mne, že jsem se mýlil. Vždyť na počátku války měly tyto divize bojovat většinou v rovinatém prostoru a horská transformace je tedy pouze oslabila.” (VHČ, 1976, 6.1, s.55.)

Znovu opakuji, že k obranným účelům byly dvě horské armády roku 1941 v Karpatech zcela zbytečné. Avšak ani v případě, že by je někdo skutečně hodlal využít v obraně, nebylo třeba měnit těžké pěší divize v lehké horské.

Zkušenosti z první světové války (mezi jiným i ruské zkušenosti) jasně ukazují, že těžká pěší divize se v nevysokém pahorkatém terénu hodí pro obranu mnohem více než odlehčená horská divize. Poté, co se zakope do země a zmocní se průsmyků a hřebenů, je obyčejná pěchota schopna udržet se třeba do konce války. Sovětské velení to dobře vědělo, a přece přeměnilo pěší divize v divize horské. V sovětských divizích se objevily elitní skupiny zvlášť vycvičených horolezců, ačkoli ve východních Karpatech neměli co na práci. Ti by se mohli uplatnit až poté, co by sovětská vojska postoupila o několik stovek kilometrů západněji.

Všechny faktory, jež činí východní Karpaty nevýhodnými pro agresi vedenou ze západu na východ, jsou příznivé pro agresi z východu na západ:

1) Vojska postupují vpřed do hor, zásobování je však vedeno ze sovětského, převážně rovinatého území.

2) Východní Karpaty tupým klínem vyčnívají daleko na západ a dělí tak uskupení nepřítele na dvě části. Je to dokonalý přírodní nástupní prostor, umožňující již v době míru soustředit tu obrovské síly a držet je jakoby v týlu nepřítele. Zbývá už pouze postupovat

vpřed, ohrožovat nepřátelský týl a nutit nepřítele k ústupu na celé frontě.

3) V Karpatech byly jen nepatrné síly nepřítele a sovětské velení o tom dobře vědělo. Právě proto tu také soustředilo dvě armády.

Sedět na místě obě armády nemohly, neboť tu pro ně nebylo dost místa, pro účely obrany byly nepoužitelné. Jediný způsob, jak se tyto armády daly ve válce využít, byl jejich postup vpřed. Vyjdeme-li z logické úvahy, že horská armáda je formována proto, aby operovala v horách, je snadné určit směr jejich postupu. Od východních Karpat se táhnou dva horské hřbety – jeden směrem na západ do Československa, druhý na jih do Rumunska. Třetí možnost neexistuje. Dva horské hřebeny – dvě armády: je to zcela logické.

Každý z obou směrů je navíc stejně důležitý, neboť vede k hlavním ropným magistrálám. Magistrály by měly být v rámci maximální úspěšnosti přeťaty hned ve dvou místech. Ale pro Německo bude smrtelný dokonce úspěch jediné armády. Pokud by však nebyly úspěchem korunovány akce ani jediné z obou armád, jejich operace na dvou horských hřebenech výrazně sníží přítok německých rezerv do Rumunska. Musíme mít na paměti, že kromě dvou úderů na aortu je tu ještě 9. (superúderná) armáda, připravená vést svůj úder přímo na srdce. Její činnost je skryta dvěma horskými pásmy. Aby mohla německá vojska ubránit Rumunsko před sovětskou 9. armádou, budou muset překonat dva horské hřebeny, z nichž každý je obsazen jednou sovětskou armádou.

Nejvýznamnější je na činnosti sovětských horských armád překvapivost a rychlost. Pokud se dokážou zmocnit rychle horských sedel, nebude pro obyčejná polní vojska nikterak snadné je odtud vypudit. V zájmu většího zabezpečení horských sedel nejsou všechny sovětské divize v horských armádách přeměněny v horské, a navíc jsou tu i tankové a motorizované divize a těžké protitankové brigády. Stačí prudký a nečekaný skok vpřed a Německo přijde o ropu… To je tedy pravý důvod, proč Bagramjan cvičí v horských sedlech se stopkami v ruce tankisty, zatímco Žukov jeho počínání pozorně sleduje.

O poslání horských pěších divizí ve stavu 12. a 18. armády je možno diskutovat, neboť obě armády byly rozmístěny v Karpatech. Poslání těchto divizí v 9. (superúderné) armádě je však zcela jednoznačné. 9. armáda byla sice pod Oděsou, avšak i do ní byla na příkaz G. K. Žukova, který byl osobně zodpovědný za Jižní a Jihozápadní front, začleněna horská pěší divize. Poblíž Oděsy žádné hory nejsou, a tak je zřejmé, že 30. Irkutská horská pěší divize 9. armády mohla být bezprostředně použitelná pouze v Rumunsku.

Není také náhoda, že tato divize (velitelem je generálmajor S. G. Galaktionov) patří do 48. pěšího sboru generála R. J. Malinovského. Za prvé jde o nejagresivnějšího velitele sboru nejen v 9. armádě, ale na celém Jižním frontu. Za druhé 48. sbor je rozložen na pravém křídle 9. armády. Na sovětském území to sice nemá žádný význam, avšak pokud bude 9. superúderná armáda poslána do Rumunska, bude se celá pohybovat po rovině, zatímco pravé křídlo bude zadrhávat o horský hřeben. V této situaci je nanejvýš rozumné mít právě na pravém křídle jednu horskou pěší divizi.

V železničních soupravách se navíc z Turkestánu přesunuje tajně 21. horská jezdecká divize plukovníka J. R. Kulijeva. Hitler však svou invazí všechno změnil. To, co bylo určeno pro jih, bylo třeba poslat do Běloruska, dokonce 19. armádu s jejími horskými pěšími divizemi. V Bělorusku našla svou smrt i 21. horská jezdecká divize, zcela zbytečná a pro boj v bažinách naprosto nepřizpůsobená. Co naplat, že původně nebyla určena pro Bělorusko.

Komunistická propaganda halasně tvrdí, že Rudá armáda se na válku nepřipravovala, a odtud také vzešly všechny problémy. Ukažme si na příkladu 12. armády a jejího blížence či dvojčete, 18. armády, co by se mohlo stát, kdyby se Sovětský svaz na válku opravdu nepřipravoval.

1) V takovém případě by došlo k úspoře obrovských prostředků, jež byly vynaloženy na vytvoření dvou horských armád a řady samostatných horských pěších divizí začleněných do stavů standardních invazních armád.

Pokud by jen část takto ušetřených prostředků byla vynaložena na vytvoření protitankových divizí, průběh války by byl zcela jiný.

2) Pokud by se Sovětský svaz na válku skutečně nepřipravoval, nebyly by v Karpatech rozmístěny dvě armády, ty by pak nebylo nutné zachraňovat v nepředstavitelném chaosu z pasti, a tak by se ani nedostaly pod zničující palbu německého tankového klínu v okamžiku, kdy v panickém útěku sestupovaly z hor.

3) Kdyby se SSSR nechystal k válce, německá tanková uskupení by se na sever od Karpat nestřetla s odlehčenými divizemi, jež prchaly z hor, ale s těžkými divizemi uzpůsobenými k bojům v rovinatém terénu a s mohutným, mimo jiné též protitankovým dělostřelectvem.

4) Ani kdyby německý tankový klín prorazil obranu těchto těžkých divizí, jež by neměly důvod nikam prchat, důsledky by nebyly katastrofální. Na rumunské hranici by totiž nebylo husté nakupení vojsk, a tak by úder nesměřoval do jejich týlu, ale do prázdna.

Kdyby se Rudá armáda nechystala k válce, všechno by bylo jiné. Rudá armáda se však na válku připravovala, a to velmi intenzivně.

Osmnáctá kapitola

Čemu slouží První strategický sled?

Je třeba mít na zřeteli možnost souběžného provedení dvou či dokonce tří ofenzivních operací různých frontů s cílem co nejvýraznějšího otřesení obranyschopnosti nepřítele.

lidový komisař obrany, maršál SSSR S. K. Timošenko,
31. prosince 1940

1.

Připomeňme si složení Prvního strategického sledu. Jde o šestnáct armád, několik desítek sborů, celkem 170 divizí. Nejmocnější z armád je rozmístěna na rumunské hranici. Z celkového počtu armád jsou dvě horské armády připraveny odříznout Rumunsko a její ropu od Německa. Z desítek sborů je pět vzdušných výsadkových, jeden námořní a několik sborů horských myslivců.

Jaký byl tedy úkol Prvního strategického sledu? Čemu měl sloužit? Slovo mají sovětští maršálové.

Maršál SSSR A. I. Jegorov se domníval, že války se zúčastní desítky milionů vojáků, které bude třeba mobilizovat. Navrhl, aby se na dokončení mobilizace nečekalo a aby invaze na území nepřítele proběhla již v okamžiku vyhlášení mobilizace. Podle jeho představy bylo za tímto účelem třeba mít trvale i v době míru v Prvním strategickém sledu „invazní skupiny”, jejichž úkolem bylo překročit v okamžiku vyhlášení mobilizace hranice a tím jednak narušit průběh mobilizace nepřítele, jednak chránit provádění mobilizace Rudé armády, dále pak poskytnout hlavním silám, aby se plně rozvinuly a vstoupily do války za nejpříznivějších

okolností (referát náčelníka štábu DRRA revolučnímu výboru SSSR ze dne 20. dubna 1932).

Maršál SSSR M. N. Tuchačevskij s tím však rozhodně nesouhlasil. Invazi je třeba provést neprodleně, ne však pomocí invazních skupin, ale s celými invazními armádami. Tyto invazní armády je třeba vytvořit již v době míru a rozmístit je bezprostředně u hranic ve stavu Prvního strategického sledu DRRA. „ Složení a dislokace předsunuté armády musí být v první řadě podřízena možnosti překročit hranice v okamžiku vyhlášení mobilizace… Mechanizované sbory musí být rozmístěny ve vzdálenosti 50 – 70 kilometrů od hranice tak, aby ji mohly překročit hned v prvý den mobilizace.” (M. N. Tuchačevskij, Vybrané spisy. sv. 2, s. 219.)

Tuchačevskij i Jegorov se samozřejmě mýlili. Oba byli zastřeleni a na olymp vojenské moci vystoupil panovačný, krutý, nezlomný a neporazitelný G. K. Žukov. Nejméně ze všeho ho zajímaly abstraktní úvahy. Byl to ryzí praktik a za celý svůj život neutrpěl ani jedinou porážku. V srpnu 1939 uskutečnil Žukov, co do překvapivosti, rychlosti a smělosti mimořádně skvělou operaci, jež vedla ke zničení 6. japonské armády (později použil téže metody proti 6. německé armádě u Stalingradu). Bleskové zničení 6. japonské armády se stalo prologem druhé světové války. Když Stalin dostal 19. srpna 1939 Žukovův telegram, že Japonci nemají ani tušení o chystaném útoku, vyslovil Stalin souhlas se zřízením společné sovětsko-německé hranice.

Jednání Molotov – Ribbentrop probíhalo za děsivého hudebního doprovodu G. K. Žukova, jenž právě v Mongolsku uskutečňoval to, co se dosud nikomu nedařilo – zničení celé japonské armády. Hned poté bylo na západních hranicích zahájeno ničení všeho, co bylo určeno pro obranu, a započato formování obrovských úderných formací. Žukov byl pověřen velením nejdůležitějšího a nejmohutnějšího ze všech vojenských okruhů – Kyjevského. Poté však vystoupil ještě výše – do funkce náčelníka generálního štábu. A právě tehdy dospěl generální štáb k teoretickému závěru mimořádného významu:

„Realizací úkolů invazních armád je třeba pověřit celý První strategický sled.” (VHC, 1963, č. 10, s. 31.) Plyne z toho, že pro invazi bylo určeno všech 16 armád Prvního sledu, v jejichž stavu bylo 170 divizí.

Nejpozoruhodnější však je skutečnost, že První strategický sled nejenže dostal za úkol realizaci invazní akce, ale začal ji už také uskutečňovat. Ve stínu sdělení TASSu ze 13. června 1941 se celý První strategický sled začal přesouvat k hranicím Německa a Rumunska.

Je pravda, že početní stav Prvního strategického sledu dosahoval jen asi tří milionů vojáků a důstojníků, ze sněhové koule se však rodí i ničivá lavina. Síla a moc Prvního strategického sledu rostla s každým okamžikem.

Maršál SSSR S. K. Kurkotkin říká: „Vojenské jednotky, jež byly před válkou převeleny na státní hranici… s sebou odvezly celou železnou zásobu výstroje a obuvi.” (Týl sovětských ozbrojených sil ve Velké vlastenecké válce 1941 – 1945, s. 216.) O něco dále se maršál zmiňuje o tom, že ve skladech centra prakticky žádné ošacení a obutí nezůstalo. Znamená to, že divize, sbory a armády vlekly uniformy a obuv pro miliony záložníků, kteří měli být mobilizováni. S okamžitou mobilizací milionů lidí se tedy zřejmě počítalo.

Hovoříme-li o početní síle Prvního strategického sledu, nesmíme mít na paměti jen ony miliony vojáků, kteří k němu skutečně patřili, ale i miliony těch, jejichž povolání, ošacení a obutí Hitler zabránil. Vysunování vojsk Prvního strategického sledu bylo předem plánováno a koordinováno s aktivitami sovětské trestní mašinérie. Konečné rozhodnutí o vysunutí vojsk padlo 13. května 1941 a hned den poté, 14. května, bylo rozhodnuto o násilném vysídlení obyvatel západních příhraničních okresů. Praktická realizace plánu byla zahájena přesně o měsíc později: Dne 13. června bylo zahájeno vysunování jednotek k hranicím, o 24 hodin později pak vysidlování obyvatel pohraničního pásma. Vojska se dostala na hranici o několik dní později, když tam již žádní civilní obyvatelé nebyli. S přestávkou v postupu vojsk Prvního strategického sledu k hranicím se nikdy

nepočítalo, což byl také důvod, proč sovětští pohraničníci očišťovali průchody ve vlastních zátarasech doslova až k hraničním značkám.

Devatenáctá kapitola

Stalin v květnu

Stalin si vytyčil v oblasti zahraniční politiky úkol mimořádného významu, jehož naplnění hodlá dosáhnout vlastními silami.
Hrabě von Schulenberg.
Tajná zpráva ze dne 12. května 1941

1.

Abychom pochopili události, k nimž došlo v červnu roku 1941, musíme se vrátit zpět ke květnu téhož roku. Květen roku 1941 je bezesporu nejzáhadnějším měsícem vůbec celé komunistické etapy dějin Rossije (čímž nemíníme jen Rusko, ale všechny národnosti, jež obývají území Ruska, DB).

Každičký den a každá hodina tohoto měsíce je naplněna událostmi, jejichž význam teprve čeká na své objasnění.

6. května 1941 se Stalin stal hlavou sovětské vlády a tento jeho krok mnohé uvedl do rozpaků. Z trofejních dokumentů víme, že například německé vedení nedokázalo nalézt pro tuto událost žádné uspokojivé vysvětlení. Nejvyšší stranická a státní moc se poprvé za celé dějiny SSSR oficiálně soustředila v rukou jednoho muže. To však vůbec neznamenalo upevnění Stalinovy osobní diktatury. Nebyla snad již před tím všechna faktická moc soustředěna ve Stalinových rukou? Kdyby se moc dala měřit počtem honosných epitet, mohl by Stalin již před deseti lety získat velkolepou sbírku všemožných titulů. Zcela vědomě to však neprováděl. Počínaje rokem 1922, kdy obsadil funkci generálního tajemníka, se Stalin zřekl všech státních a vládních funkcí. Pozvedl

svou velitelskou pozici nad vládu a stát. Kontroloval všechno, ale oficiálně za nic neodpovídal. Již v roce 1931 popisoval Lev Trockij mechanismus přípravy komunistického převratu v Německu: , „V případě úspěšnosti nové politiky by všichni ti Manuilští a Remeleové prohlásili, že iniciativa náleží Stalinovi. Pro případ prohry měl Stalin zachovánu možnost nalézt viníka. Právě v tom je kvintesence jeho strategie. V této sféře je silný." (Bulletin opozice bolševiků-leninovců. č. 79 – 80. Vychází v Berlíně a Paříži.)

K převratu sice nedošlo, Stalin však přesto nepřátele nalezl a příkladně potrestal. Stejně ostatně vládne i v zemi. Všechny úspěchy patří Stalinovi, všechny prohry jsou dílem nepřátel, lstivých a podlézavých kariéristů, kteří deformují generální linii. „Vítězství kolchozního zemědělství" je dílem Stalinova génia, miliony obětí kolektivizace jsou důsledkem „závrati z úspěchů", jež postihla některé soudruhy okresního měřítka. S Velkými čistkami neměl Stalin už vůbec nic společného – to všechno Ježov! Nepodepsal přece ani pakt s Hitlerem, nebof ten vstoupil do dějin signován podpisy Molotova a Ribbentropa. V Německu ovšem nesl za tento pakt odpovědnost Hitler ve větší míře než Ribbentrop, neboť Adolf Hitler je kancléř, třebaže podepsání nebyl osobně přítomen. Zato Stalin, který u podpisu nechyběl, neměl v té době ani státní ani vládní funkce. Sleduje tedy podepsání jako pouhý občan Josef Stalin, jenž nemá státní, vojenské ani diplomatické pravomoci, a tudíž také za nic nenese odpovědnost.

Přesně tak byla 13. dubna 1941 podepsána smlouva s Japonskem. Stalin je sice přítomen, za nic však nenese odpovědnost. Výsledek je zřejmý, v kritickém okamžiku vráží Stalin Japonsku zcela vyčerpanému válkou smrtící ránu do zad, jeho svědomí však zůstává čisté, neboť to nebyl on, kdo podepsal smlouvu.

V květnu 1941 se však něco stalo (nebo se má stát) a Stalin bere na svá bedra státní odpovědnost. Nový titul však pro Stalina neznamená posílení jeho moci, ale naopak její omezení, přesněji řečeno – dobrovolné omezení.

Od tohoto okamžiku přijímá všechna nejdůležitější rozhodnutí a nese za ně také oficiální odpovědnost. Do této chvíle byla Stalinova moc omezena jen státními hranicemi Sovětského svazu, ani to však nebylo jisté. Co tedy mohlo Stalina přimět, aby dobrovolně převzal veškerou tíhu odpovědnosti za své činy, když mohl i nadále trůnit na vrcholu neomylnosti a poskytovat možnost jiným, aby chybovali?

Celá situace mi poněkud připomíná Chruščovův hon na jelena. Dokud bylo zvíře daleko, Nikita pokřikoval na myslivce a smál se nepříliš zdatnému střelci a hostu Fidelu Castrovi. Sám přitom nestřílel, ba neměl v ruce ani zbraň. Když však bylo nešťastné zvíře doštváno až k honcům a zásah byl zcela jistý, chopil se Nikita ručnice… Po sedmnáct let nedržel Stalin v rukou nástroje státní moci, a teď se jich pojednou chopil…Proč?

Svědectví podává admirál flotily SSSR N. G. Kuzněcov (v té době admirál a lidový komisař vojenského námořního lodstva SSSR): „Ani poté, co Stalin převzal povinnosti předsedy rady lidových komisařů, se systém řízení prakticky nezměnil.” (VHC, 1965, č. 9, s. 66.) Pokud se však prakticky skutečně nic nezměnilo, k čemu potřeboval Stalin honosný titul? Tím spíše, že „všechny jeho činy a zločiny byly vždy cílevědomé, logické a zcela zásadové”. (A. Avtorchanov, Záhada Stalinovy smrti, s. 132.).

Kde je Stalinova logika?

„Nevím ani o jediném problému týkajícím se vnitřní situace v Sovětském svazu, který by byl natolik významný, aby vyvolal tento Stalinův krok. S větší jistotou bych se odvážil tvrzení, že pokud se Stalin rozhodl zaujmout nejvyšší státní post, příčiny je třeba hledat v zahraniční politice.” Těmito slovy referoval své vládě německý velvyslanec v Moskvě von Schulenberg. Sovětští maršálové používají sice jiných slov, smysl je však naprosto stejný: Stalinovo jmenování souvisí se zahraničně politickými problémy. (Maršál SSSR I. Ch. Bagramjan, Tak začínala válka, s. 62.) O jaké problémy tedy šlo?

V květnu 1941 se oběťmi německého vpádu stala řada států Evropy. Otázka vztahů například s Francií prostě vůbec neexistovala. Velká Británie, jež si uchovala nezávislost, nabízela

Stalinovi přátelskou ruku (Churchillův dopis byl Stalinovi předán 1. července 1940). Rooseveltův vztah ke Stalinovi byl více než přátelský. Prezident varoval Stalina před nebezpečím a americké technologie proudily do SSSR naplno. Z toho plyne, že pravděpodobní nepřátelé mohli být pouze dva. Japonsko však získalo představu o sovětské vojenské moci již v srpnu 1939, navíc nedávno podepsalo se Sovětským svazem smlouvu, a proto nyní odvrátilo svůj pohled od sovětských hranic a zaměřilo se opačným směrem. Jen Německo tedy bylo příčinou, jež donutila Stalina ke zdánlivě nepochopitelnému kroku. Jak se mohl Stalin zachovat k Německu poté, co získal titul oficiálního šéfa státu?

Jsou pouze tři možnosti:

– sjednat pevný a trvalý mír,

– oficiálně stanout v čele ozbrojeného boje Sovětského svazu proti německé agresi,

– oficiálně stanout v čele ozbrojeného zápasu Sovětského svazu a ozbrojené agrese proti Německu.

První varianta nepřichází v úvahu. Mír s Německem je již podepsán Molotovovou rukou. Poté, co nastoupil ve funkci hlavy státu na jeho místo, nepodnikl Stalin naprosto nic, aby se setkal s Hitlerem a zahájil společná jednání. Pro mírová jednání užívá Stalin i nadále Molotova. Je známo, že dokonce 21. června se Molotov pokoušel o setkání s německým vedením, zatímco Stalin nepodnikl ani jediný podobný pokus. Oficiální postavení tedy nezaujal proto, aby mohl vést mírová jednání.

Komunistická propaganda akcentuje druhou variantu: Předvídaje německou invazi, rozhodl se Stalin osobně a zcela oficiálně stanout v čele obrany země. Verze komunistů však pokulhává, neboť německý vpád byl pro Stalina zjevným překvapením. Vypadá to, jako by Stalin převzal odpovědnost za předvídání událostí, které nakonec nedokázal předvídat.

Podívejme se na jeho postoje v prvních dnech války ještě jednou. Již 22. června byla hlava státu povinna veřejně vystoupit a sdělit lidu šokující zprávu o německém útoku. Stalin se však plnění svých přímých povinností neujal – ty vykonával i nadále jeho zástupce Molotov.

Proč se Stalin v květnu uvelebil v Molotovově křesle, když se již v červnu schovával za jeho zády?

Večer 22. června poslalo sovětské velení vojskům direktivu.

Slovo má maršál G. K. Žukov:

„Generál N. F. Vatutin prohlásil, že J. V. Stalin projekt direktivy číslo 3 schválil a přikázal, abych ji podepsal…”

„Dobrá, řekl jsem. Podepíšu.” (G. K. Žukov, Vzpomínky a úvahy, s. 251.) Oficiální dějiny nás poučí o tom, že zmíněná direktiva byla vydána s podpisy „lidového komisaře obrany maršála S. K. Timošenka, člena sovětu, tajemníka ÚV KSR/b/ G. M. Malenkova a náčelníka generálního štábu generála G. K. Žukova.” (Dějiny druhé světové války 1939 – 1945, sv. 4. s.38.)

Stalin tedy nutí jiné, aby rozkaz podepsali, a sám se odpovědnosti vyhýbá. Proč ji tedy v květnu převzal? Jde přece o direktivu ozbrojeným silám, jež mají rozdrtit nepřítele, který vtrhl na území SSSR, tedy o dokument nebývalé důležitosti! Co tedy dělá pod textem podpis „člena sovětu, tajemníka…”?

Hned příštího dne je oznámeno složení hlavního stanu vrchního velení. Stalin se odmítl postavit do jeho čela, vyslovil však souhlas s tím, že bude pouhým řadovým členem tohoto nejvyššího orgánu. „Za této situace lidový komisař S. K. Timošenko tak či onak prakticky nemohl přijímat zásadní rozhodnutí samostatně. Byli tu tedy hned dva vrchní velitelé – de iure S. K. Timošenko, jak to plynulo z usnesení, de facto J. V. Stalin.” (G. K. Žukov, tamtéž) V obranné válce se tedy Stalin opět uchyluje ke své osvědčené metodě vedení: o zásadních otázkách rozhoduje on sám, faktickou odpovědnost však nesou Molotovové, Malenkovové, Timošenkové a Žukovové. Teprve o měsíc později se členům politbyra podařilo přinutit Stalina, aby přijal oficiální úřad lidového komisaře obrany a 8. srpna i post vrchního velitele. Stálo, snad Stalinovi za to „v předtuše obranné války” brát na sebe veškerou odpovědnost, které se pak od prvního okamžiku energicky zříkal? Známe-li způsob Stalinova řízení v prvním měsíci obranné války, bylo by jen logické předpokládat, že v její předvečer se bude snažit nemít žádné tituly a žádnou odpovědnost a na dekorativní posty vystrčí druhořadé úředníčky, které bude plně kontrolovat. Ani druhá verze

nás tedy nemůže uspokojit. Nezbývá tedy, než se přidržovat třetí, kterou zatím nikdo nedokázal vyvrátit: Hitlerovýma rukama Stalin rozvrátil Evropu a teď připravuje zákeřný útok proti Německu.

„Osvobozeneckému pochodu” hodlá Stalin velet osobně ve funkci hlavy sovětské vlády.

Komunistická strana připravovala sovětský lid i armádu k tomu, že rozkaz k zahájení osvobozenecké války v Evropě vydá Stalin osobně. Komunističtí falšovatelé dějin vytvořili verzi „protiúderů”, které chystá Rudá armáda.

O nic takového však ve skutečnosti nešlo. Sovětský lid dobře věděl, že rozhodnutí o zahájení války bude přijato v Kremlu. Válka však nezačne napadením jakýchsi nepřátel, ale ze Stalinova rozkazu: „Jakmile maršál revoluce soudruh Stalin vydá rozkaz, stovky tisíc pilotů, navigátorů a parašutistů udeří na hlavy nepřítele veškerou silou svých zbraní, zbraní socialistické spravedlnosti. Sovětské letecké armády přinesou lidstvu štěstí!” Tato slova zněla v okamžiku, kdy se Rudá armáda již opírala do hranic Německa (Pravda, 18. srpna 1940), a nést lidstvu štěstí bylo možno pouze nad německým územím, přičemž „hlavy nepřítele” byly zřetelně německé.

Ve funkci generálního tajemníka mohl Stalin vydat jakýkoli rozkaz a ten byl neprodleně vykonán. Každý jeho příkaz v té době byl však neoficiální a právě zde je nutno vidět zdroj Stalinovy neomylnosti a nepostižitelnosti.

Taková pozice však Stalina již neuspokojuje. Musí vydat rozkaz (jde o *hlavní rozkaz* jeho života), avšak tak, aby to byl zcela oficiálně Stalinův rozkaz.

Podle svědectví maršála SSSR K. K. Rokossovského (Soldatskij dolg, s.ll.) měl každý sovětský velitel ve svém sejfu „zvláštní tajnou operativní obálku, neboli tzv. červenou obálku písmeno M”. Rozpečetit červenou obálku bylo možné jen na rozkaz předsedy rady lidových komisařů (do 5.května 1941 Vjačeslav Molotov), nebo lidového komisaře obrany (maršál SSSR S. K. Timošenko). Timošenko však podle tvrzení maršála SSSR G. K. Žukova „bez Stalina stejně nemohl rozhodovat o

zásadních otázkách”. Stalin tedy zaujal Molotovovo místo proto, aby *hlavní rozkaz* nevyšel od Molotova, ale přímo od Stalina.

Obálky tedy leží v sejfech velitelů, avšak ani 22. června nedal Stalin rozkaz k jejich rozpečetění. Podle svědectví Rokossovského někteří velitelé červené obálky otevřeli, ačkoli tím riskovali život. Za svévolné rozpečetění červené obálky měli být podle článku 58 zastřeleni. Když tedy obálky otevřeli, nenašli v nich nic, co by se týkalo obrany. „Samozřejmě, měli jsme podrobné plány a instrukce o tom, co máme podniknout v den „M”… Vše bylo rozepsáno na minuty a do nejmenších detailů. Tyto instrukce tu byly… Ani jediná se však netýkala situace, kdy nepřítel nečekaně zaútočí.” (Generálmajor M. Grecov, VHČ, 1965, č. 9, s. 84.)

Stručně řečeno, **plány války** sovětští velitelé měli, plány **války obranné** však vůbec neexistovaly. Nejvyšší sovětské velení o tom samozřejmě ví. To je ostatně také důvod, proč v prvních minutách a hodinách války nejvyšší sovětské vedení nevydá stručný rozkaz k otevření červených obálek, ale improvizuje, když sepisuje nové direktivy vojskům. Všechny plány, všechny „instrukce, rozepsané na minuty a do detailů” jsou totiž v podmínkách obranné války zcela zbytečné.

Ostatně ani první direktivy nejvyššího sovětského vedení neorientují vojska na to, aby se zakopávala do země. Nejsou to direktivy obranné, ba ani protiofenzivní, ale ryze ofenzivní. Sovětští vůdcové nepřestávají myslet v těchto kategoriích ani po vynuceném zahájení obranné války. Obsah červených obálek vyznívá velmi energicky, v nepřehledné situaci je však třeba poněkud mírnit ofenzivní euforii vojsk až do doby, kdy bude vše jasné. To je důvod, proč první nové direktivy mají sice ofenzivní charakter, současně je však jejich tón tlumivý. Je sice nutné útočit, ne však tak, jak to požadují červené obálky.

V nepřehledné situaci Stalin riskovat nehodlá a to je také pravý důvod, proč na hlavních direktivách „velké vlastenecké války”, tedy na rozkazu o zahájení války, nenajdete Stalinův podpis. Nechystal se totiž podpisovat rozkaz k vynucené obranné válce, ale zcela jiný rozkaz – osvobozenecké poslání národům světa.

Hitler četl telegramy moudrého Schulenberga, chápal však zřejmě i sám, že Stalin hodlá „v oblasti zahraniční politiky dosáhnout cíle nejvyššího významu vlastními silami”. Hitler chápal, nakolik je to nebezpečné, a proto Stalina o tuto možnost připravil. Chápeme již, proč se na prvních direktivách pro Stalina překvapivé a vynucené obranné války objevuje podpis „člena sovětu, tajemníka…”

2.

Po nástupu do funkce vyhlašuje každý šéf vlády svůj program. Učinil tak i Stalin. Jeho projev, který lze pokládat za programový, však nebyl nikdy publikován.

Dne 5. května, kdy bylo o Stalinově jmenování rozhodnuto (dost možná k němu již také došlo), vystupuje v Kremlu s projevem na počest frekventantů vojenských akademií. Stalin promlouvá ke shromážděným po 40 minut.

Připomeneme-li si jeho obvyklou mlčenlivost, je 40 minut mimořádně dlouhá doba. Až příliš dlouhá. Stalin nepromlouval k frekventantům každý rok.

Za celé dějiny k tomu došlo jen dvakrát. Poprvé v roce 1935. Před několika měsíci byl zavražděn Kirov a nad celou zemí se vznáší katovská sekera, probíhají tajné přípravy Velké čistky, zatímco soudruh Stalin promlouvá k frekventantům vojenských akademií na téma „kádry rozhodují vše”. Sotva tehdy chápali pravý smysl jeho slov. Ve skutečnosti však Stalin nemyslel na nic jiného, než na téměř totální výměnu kádrů, při níž čekalo značné množství jeho tehdejších posluchačů krvavé finále.

V květnu 1941 sděluje Stalin klíčovou informaci frekventantům vojenských akademií podruhé. Ted však má Stalin na mysli záležitost mnohem vážnější a také temnější, a jeho projev je tedy tajný. Projev nebyl nikdy publikován, což jeho význam ještě více zdůrazňuje. Stalin tu totiž mluvil o válce. O válce s Německem. V sovětských pramenech se objevily odkazy na tento projev až o 30 – 40 let později. Generální tajemník ÚV VKS/b/ J.

V. Stalin, který vystoupil 5. května 1941 s projevem před frekventanty vojenských akademií, jasně naznačil, že nejpravděpodobnějším nepřítelem je německá armáda. (VHC, 1978, č. 4, s. 85.) Dějiny druhé světové války (sv,3, s. 439.) jasně potvrzují, že Stalin hovořil o válce, a to právě o válce s Německem. Maršál SSSR G. K. Žukov jde poněkud dále, když vzpomíná, jak Stalin po svém oblíbeném způsobu kladl otázky a sám si na ně odpovídal.

Položil si také otázku o neporazitelnosti německé armády a odpověděl zamítavě. Označoval Německo za agresora, uchvatitele, pokořitele zemí a národů a předpovídal, že pro Německo bude tato politika osudná. (Úvahy a vzpomínky, s. 236.)

Slova vskutku zlatá! Tím spíše není jasné, proč jsou dodnes utajována. Je jasné, že v květnu 1941 by nebylo právě nejvhodnější, kdyby Stalin označoval svého souseda za agresora a okupanta. O šest týdnů později však Hitler napadl SSSR a květnový Stalinův proslov bylo možno zveřejnit v co největším nákladu se slovy: Bratři a sestry! Takový vývoj událostí jsem předvídal již 5. května a upozornil jsem naše důstojníky. V sále nebyli ostatně přítomni jen mladí poručíci, ale i vyšší velitelé a političtí vůdcové země a každý z nich má slova potvrdí. Tady je stenografický záznam mého projevu…

Nic takového se však tehdy nestalo. Válka skončila, Stalin se stal generalissimem a byl prohlášen za nejmoudřejšího ze strategů. Tehdy měli stalinští lokajové opět možnost připomenout projev svého pána z 5. května 1941 a zvýšit tak míru jeho geniality. Nikdo si na to však nevzpomněl. To až později si ho ti nahoře připomněli, ani pak však nic nepublikovali. Důvod je nadmíru prostý. Dne 5. května hovořil Stalin o válce proti Německu, o možnosti německého vpádu však *nemluvil.* Stalin si tedy představoval válku proti Německu *bez* německé invaze do Sovětského svazu a počítal tedy s realizací jiného scénáře zahájení války.

Dodnes patří Stalinovu dílu v počtu vydaných svazků první místo na světě. Publikováno bylo mnohé, dokonce rukopisné

poznámky na stránkách cizích knih, projev o válce s Německem je však tajný po celé desítky let.

Byla dokonce přijata zvláštní opatření, aby projev byl navždy zapomenut.

Hned po válce vyšla v milionových nákladech v řadě jazyků Stalinova kniha O velké vlastenecké válce. Kniha začíná Stalinovým rozhlasovým vystoupením ze 3. července 1941 a její cíl je nad slunce jasnější: čtenáři je vtloukáno do hlavy, že Stalin začal mluvit o sovětsko-německé válce až po německém vpádu a že mluvil vždy jen o obraně. Ve skutečnosti však Stalin mluvil o válce již před německým vpádem a neměl na mysli obranu, ale něco zcela jiného.

3.

Víme již, že po podepsání paktu Molotov – Ribbentrop podnikli vynikající sovětští vojevůdci Žukov a Mereckov, stejně jako „nejskvělejší" šéf policie všech dob a národů Lavrentij Berija až příliš mnoho pro to, aby bylo znehodnoceno vše, co mělo sloužit obraně sovětského území. Stalin však promluvil o válce s Německem. Vystupoval sice na tajné poradě, avšak tak, že ho mohli slyšet všichni frekventanti vojenských akademií, všichni generálové a všichni maršálové. Co asi podniknou v této situaci soudruzi Žukov, Mereckov a Berija? Dalo by se čekat, že na hranicích začnou rozmístňovat miny, ostnaté dráty, že začnou minovat komunikace a mosty. Pravý opak je skutečností. „Na počátku května 1941, hned po Stalinově vystoupení na slavnostním večeru absolventů vojenských akademii, se ještě více zpomalilo vše, co se týkalo zátarasů a minování." (Starinov, s. 186.)

Pokud nehodláme věřit slovům plukovníka GRU a jeho vskutku znamenité knize, může nahlédnout do německých archivů a tam najít přesně totéž.

Německé rozvědce se zřejmě nikdy nepodařilo získat plné znění Stalinova projevu, podle mnoha přímých i nepřímých

důkazů však mohla správně usoudit, že Stalinova řeč pronesená 5. května 1941 se týkala války s Německem. Táž německá rozvědka ostatně v květnu a červnu 1941 pozorovala likvidaci sovětských minových polí a dalších zátarasů.

Odstranění zátarasů na hranicích je zcela nezbytným prvkem posledních příprav na válku. Ne však na válku obrannou…

4.

Květen 1941 představuje radikální změny v celé sovětské propagandě.

Předtím komunistické listy oslavovaly válku a radovaly se, že Německo dokázalo zničit stále více a více států, vlád, armád a politických stran. Sovětské vedení bylo u vytržení: „Moderní válka ve vší své děsivé kráse!" (Pravda, 19. srpna 1940)

Tady je zase popis válečné Evropy: „hromady nehybných těl… pornografický obraz, v němž šakalové trhají hrdla šakalům…" (Pravda, 25. prosince 1939) Na téže stránce najdeme i Stalinův pozdravný telegram adresovaný Hitlerovi. Komunisté nás ujišťují, že Stalin Hitlerovi věřil, že chtěl být jeho přítelem a jako důkaz nám předhazují Stalinův telegram z 25. prosince: „Hlavě německého státu panu Adolfu Hitlerovi". Zapomínají, že přímo pod tímto telegramem „rvou šakalové hrdla šakalům". Tím šakalem jé samozřejmě sám Hitler.

A pojednou se vše změnilo.

Takto píše Pravda den poté, co Stalin pronesl svůj dodnes utajovaný projev: „Za hranicemi naší vlasti plane požár druhé imperialistické války, jež veškerou svou tíhou dopadla na bedra pracujících. Národy si nepřejí válku. Jejich zraky jsou upřeny k zemi socialismu, jež sklízí ovoce mírové práce. Oprávněně vidí v ozbrojených silách naší vlasti, v Rudé armádě a vojenském námořnictvu spolehlivou záštitu míru… V současné složité mezinárodní situaci je třeba být bdělý…" (Pravda, 6. května 1941, úvodník)

Zprvu tedy Stalin pomocí paktu Molotova – Ribbentropa otevřel stavidla druhé světové války a těšil se při pohledu na „šakaly požírající šakaly", teď si pojednou vzpomněl na národy, které si přejí mír a s nadějí vzhlížejí k Rudé armádě.

Stalin sám obviňoval v březnu 1939 Velkou Británii a Francii, že chtějí uvrhnout Evropu do války a samy přitom zůstat stranou, aby pak mohly s čerstvými silami vstoupit na scénu a pochopitelně „v zájmu míru" nadiktovat oslabeným účastníkům války vlastní podmínky." (J. V. Stalin, referát z 10. března 1939)

Nevím, co měli za lubem imperialisté. Při podpisu paktu, který byl klíčem k válce, však byl přítomen pouze jediný vůdce – Stalin. Podepsání paktu se nezúčastnili ani japonští, ani američtí, ani britští, ani francouzští čelní představitelé. Nebyl přítomen dokonce ani německý kancléř. Stalin však u podpisu byl osobně a právě on stál také až dosud mimo válku. Právě on to také byl, kdo nyní začal hovořit o Rudé armádě, jež může skoncovat s krveprolitím.

Ještě docela nedávno, 17. září 1939, podnikla Rudá armáda nečekaný útok na Polsko. Den nato vysvětlila sovětská vláda v rozhlase důvody: „Polsko se stalo výhodným předmostím pro nejrůznější náhody a překvapení, jež mohou představovat hrozbu pro SSSR… Sovětské vedení již déle nemůže tyto skutečnost ignorovat. V souvislosti s touto situací sovětské vedení rozhodlo, aby hlavní velení Rudé armády vydalo vojskům rozkaz k překročení hranic a zajištění ochrany životů a majetku obyvatelstva…" (Pravda, 18. září 1939). Je na čase položit si otázku: Kdo vlastně proměnil Polsko ve „výhodné předmostí pro nejrůznější náhody"? O tom však až v mé příští knize.

Molotovův (a ovšemže i Stalinův) cynismus je jako vesmír – nemá hranice. Hitler přišel do Polska, aby rozšířil životní prostor pro Němce. Molotovův cíl byl ovšem jiný: „Abychom vyprostili polský lid z neblahé války, do níž byl zatažen nerozumnými vedoucími činiteli, a poskytli mu příležitost k mírovému životu." (Tamtéž)

Dokonce ani v současnosti nezměnili sovětští komunisté svůj názor na charakter oněch událostí. V roce 1970 vyšel oficiální sborník dokumentů z dějin sovětských pohraničních vojsk

(Pohraniční vojska SSSR 1939 – červen 1941). Tak například dokument č. 192 zcela vážně tvrdí, že sovětské vojenské akce v září 1939 měly „napomoci polskému lidu, aby ukončil válku”.

Sovětský svaz všem a vždy „nezištně” pomáhal nalézt cestu k míru. Tak třeba 13. dubna 1941 podpisuje Molotov pakt o neutralitě s Japonskem:

„…udržovat mírové a přátelské vztahy a vzájemně respektovat územní celistvost a nedotknutelnost… V případě, že jedna ze smluvních stran se stane objektem vojenských akcí jedné nebo několika třetích mocností, budou smluvní strany zachovávat neutralitu po dobu trvání celého konfliktu.”

Když se Stalin dostal až na samý okraj propasti, Japonsko své slovo dodrželo. Když se však na pokraji zkázy octlo Japonsko, Rudá armáda mu zasadila nečekaný a zničující úder. Hned poté si sovětská vláda pospíší s prohlášením:

„Taková politika je jediným prostředkem schopným uspíšit nastolení míru, osvobodit národy od dalších obětí a strádání a poskytnout japonskému lidu možnost, aby se zbavil nebezpečí a rozpadu…” (Prohlášení sovětské vlády z 8. srpna 1945). Je třeba zdůraznit, že formálně bylo prohlášení vysloveno 8. srpna a sovětská vojska zaútočila teprve 9. srpna. Ve skutečnosti tomu však bylo tak, že k úderu došlo podle místního času na Dálném východě, zatímco prohlášení odeznělo až pár hodin poté v Moskvě podle moskevského času.

Ve vojenském lexikonu se tomu říká „Příprava zasazení překvapivého prvního úderu s otevřením nové strategické fronty”. (Armádní generál S. P.Pavlov, Počáteční období války, s. 281.)

V politickém slovníku pro to rovněž existuje označení: „Spravedlivý a humánní akt SSSR”. (Plukovník A. S. Savin, VHČ, 1985, č. 8. s. 56.)

Maršál SSSR R. J. Malinovskij se poté, co došlo k prvnímu zničujícímu úderu, obrátil na svá vojska: „ Sovětský lid nemůže pokojně žít a pracovat, dokud japonští imperialisté řinčí svými zbraněmi u našich dálněvýchodních hranic a vyčkávají na vhodný okamžik, aby naši vlast napadli.” (Kommunist,1985, č. 12, s. 85.) Sovětští maršálové se vždy obávají, že je někdo napadne.

Malinovskij pronesl tato slova 10. srpna 1945. Hirošima už neexistuje a Malinovskij to dobře ví. Myslí si snad, že „japonští imperialisté” nemají po zkáze Hirošimy na práci nic lepšího než „vyčkávat na vhodný okamžik”?

Nové sovětské publikace (například VHČ, 1985, č. 8) trvají na tom, že „vstup SSSR do války s Japonskem odpovídal rovněž zájmům japonského lidu” a že „cílem, který Sovětský svaz sledoval, bylo osvobození asijských národů, včetně japonského lidu, od dalších útrap a strádání…”

V květnu 1941 začal sovětský tisk pojednou psát o tom, že evropské národy Evropy touží po míru a s nadějí vzhlížejí k Rudé armádě. Byl to navlas stejný tón, navlas stejná slova, jež zněla pokaždé před každým z dalších „osvobození”.

5.

Na konci roku 1938 byla v Sovětském svazu dovršena Velká čistka. Nadešla nová etapa – nové časy, nové cíle, nová hesla. V březnu 1939 se dal Stalin poprvé slyšet, že je třeba připravovat se na jakési „nečekané události”, a to nikoli uvnitř země, ale na zahraničně politické aréně. Již v srpnu 1939 přichází Stalin s prvním překvapením, prvou „nečekanou událostí”, jež omráčila nejen všechen sovětský lid, ale i celý svět – jde o pakt Molotov – Ribbentrop. Záhy poté vstupují německá a po nich i sovětská vojska do Polska.

Oficiální sovětské vysvětlení je stručné: „Polsko se proměnilo v prostor různých náhod.” Hrozba je tedy efektivně likvidována nezištným aktem realizovaným sovětskou vládou, Rudou armádou a NKVD. Stalin však vyzývá k bdělosti a k přípravě na „další náhody”, neboř „mezinárodní situace se stále více komplikuje”.

Zdálo by se, že je všechno nadmíru prosté. Mír s Německem je podepsán, a není tedy proč hovořit o komplikacích. Stalin však tvrdošíjně opakuje své výzvy k nedůvěře vůči zdánlivé jednoduchosti, požaduje připravenost čelit nenadálostem a upozorňuje na jakési radikální změny a obraty.

Květen 1941 je měsíc, kdy heslo „vždy připraven k nenadálým změnám" znělo celou zemí jako poplašný zvon. Zaburácelo i prvního májového dne z úvodníku Pravdy, ve stovkách hlasů komisařů, propagandistů a politických pracovníků, kteří objasňovali Stalinovo heslo masám. Zaznělo také v rozkaze lidového komisaře obrany č. 191, s nímž byly seznámeny „všechny roty, baterie, eskadry, letky a posádky bojových lodí".

Varuje snad Stalin svou zemi a armádu před možností nenadálého německého vpádu? Samozřejmě že nikoli! Německý vpád byl nečekaný i pro Stalina. Nemohl tedy varovat před nebezpečím, které netušil.

Dne 22. června 1941 však heslo o „nenadálosti" zmizelo a už se nikdy neopakovalo. V současných sovětských publikacích už není ani zmínka o kdysi tak frekventovaném hesle „buďte připraveni k nenadálým změnám", třebaže šlo o jeden z nejvýznamnějších leitmotivů sovětské propagandy „předválečného období".

Na první pohled překvapuje, že ani Stalin sám si na své oblíbené heslo později nikdy nevzpomněl. Mohl přece říci, že Hitlerův útok byl zcela nenadálý a že na to upozorňoval již předem. Nikdy to však neřekl. Maršál Timošenko mohl po válce připomenout znění rozkazu č. 191 slovy „už tehdy jsem vás varoval". Současní sovětští historikové a partajní byrokrati by se mohli ohánět moudrostí a prozíravostí rodné strany, aniž by uváděli jména Stalina či Timošenka. Poplašné heslo si však nepřipomíná nikdo z nich, docela nikdo. Ptáte se proč? Prostě proto, že pod heslem „připravte se k nenadálým změnám" nebyl chápán německý vpád do SSSR, ale něco zcela opačného.

Pod tímto heslem totiž odstraňovali čekisté miny na hranicích, protože dobře věděli, že jde o pečlivou přípravu „nejvýznamnější náhody" 20. století.

V sovětském tisku, který vyzýval armádu a lid k bdělosti a připravenosti na nenadálé zvraty v mezinárodním měřítku, neobjevíme asociace této výzvy s možností cizího vpádu a obranné války. Abychom získali správnou představu o skutečném smyslu hesla, musíme pohlédnout na první stranu listu Pravda z 1. května

1941. Právě tady byl udán tón, který pak dal zaznít mnohohlasému chóru snaživých nohsledů. Pohlédněme tedy na Pravdu č. 120 (8528) ze dne 1. května 1941. Hned na první straně najdeme mezi spoustou slovního balastu pouze dva citáty. Oba patří Stalinovi.

Ten první je hned na začátku úvodníku: „To, co bylo uskutečněno v SSSR, může být uskutečněno i v jiných zemích.” (Stalin)

Druhý citát se týká rozkazu lidového komisaře obrany o připravenosti na nepředvídané akce a „triky” zahraničních nepřátel (Stalin).

Vše ostatní na první straně Pravdy se týká kruté války, jež Evropu zachvátila, strádání pracujících, jejich touhy po míru a nadějích vkládaných do Rudé armády. V tomto duchu také druhý citát ze Stalina doplňuje první citát z „otce všech národů”.

Z první strany se dovíme mnohé i o sovětském úsilí o zachování míru, leč kupodivu příkladem souseda, s nímž byly nakonec nastoleny normální vztahy, je Japonsko (jeho čas ještě nenastal), zatímco Německo za dobrého přítele pokládáno není.

Podle Pravdy je nepřítel chytrý a zákeřný a my samozřejmě na jeho rejdy rázně odpovíme, ne však osvobozením vlastního území, ale osvobozením evropských národů od útrap krvavé války.

Za této konstelace tedy za pět dní nato přijal Stalin post hlavy státu a pronesl tajnou řeč, v níž označil Německo za hlavního protivníka.

V květnu 1941 tedy Stalin převzal plnou odpovědnost za předvídání „nenadálých změn”. V červnu došlo k Hitlerovu vpádu, byla to však taková „nenadálá změna”, která Stalina přinutila, aby se intenzivně bránil státní odpovědnosti. Je tedy zřejmé, že se Stalin nepřipravoval na německou invazi, ale na „nenadálou změnu zcela opačného charakteru”.

Dvacátá kapitola

Slovo a čin

Slova zdaleka ne vždy odpovídají činům.
V. Molotov, rozhovor s A. Hitlerem
13. listopadu 1940

1.

Ve svém tajném projevu Stalin 5. května 1941 prohlásil, že „válka s Německem nezačne dříve než v roce 1942”. Tato věta je současně nejznámějším zlomkem Stalinova tajného projevu. Z dnešního pohledu a úrovně znalostí se tu Stalin dopustil zřejmé chyby. Nespěchejme však s odsudkem.

Povšimněme si následující skutečnosti. Stalin pronáší tajný projev, který nebyl nikdy publikován. Pokud je projev skutečně tajný, má Stalin jistě zájem na tom, aby zůstal utajen před nepřítelem. V Kremlu mu však naslouchají *všichni* absolventi vojenských akademií a *všichni* učitelé ze *všech* vojenských akademií, dále vyšší vedení státu a vyšší velení armády. S obsahem Stalinova tajného projevu byli navíc seznámeni všichni sovětští generálové a všichni plukovníci.

Generálmajor B. Tramm: „V polovině května 1941 předseda ústřední rady Osoaviachimu, generálmajor letectva P. P. Kobelev, svolal členy ústřední rady a seznámil nás s ústředními myšlenkami projevu J. V. Stalina, proneseného na slavnostním večeru u příležitosti vyřazení absolventů vojenských akademií v Kremlu.” (VHČ, 1980, č. 6, s. 52.)

Na jedné straně je tedy Stalinův projev tajný, na druhé straně jeho obsah znají tisíce lidí. Tento zdánlivý paradox však má své vysvětlení.

Z pamětí admirála N. G. Kuzněcova se dovídáme, že po Žukovově nástupu do funkce náčelníka generálního štábu byla rozpracována „velmi významná direktiva, jež orientovala velitele

vojenských okruhů a flotil na Německo jako nejpravděpodobnějšího nepřítele SSSR v budoucí válce.” (V předvečer, š. 313.)

Po dva měsíce zůstávala direktiva v generálním štábu a teprve 6. května 1941 byla předána do štábů příhraničních vojenských okruhů k realizaci. Existuje řada důvodů k domněnce, že téhož dne byla direktiva předána do štábů. Hovoří o tom například maršál I. Ch. Bagramjan. Sovětští maršálové o této zcela tajné direktivě sice často mluví, nikdy ji však necitují. Za půlstoletí proklouzla do tisku z direktivy pouze jediná věta: „…být připraveni provést z rozhodnutí hlavního velení rychlé údery zaměřené na rozdrcení nepřítele, přenést bojové akce na jeho území a zmocnit se významných pozic”. (V. A. Anfilov, Nesmrtelný čin, s. 171.)

Kdyby existovalo v této direktivě jediné slůvko týkající se obrany, maršálové a komunističtí historikové by ho jistě rádi citovali. Direktiva je však odsouzena k utajování i půl století po konci války. Sovětská cenzura pustila do tisku pouze jedinou větu, i ta však zplna odhaluje skutečný smysl pečlivě utajovaného dokumentu. Jde o to, že do obranné války vstupuje voják bez jakéhokoli rozkazu. Po celá staletí vstupoval ruský voják do války s agresorem, aniž by čekal na rozkaz shora.

Nepřítel překročí pohraniční řeku a již to znamená pro vojáka začátek války. Hranice Ruska překračovaly nejednou v dějinách obrovské armády dobyvatel, a pokaždé ruský voják (ostatně jako voják kterékoli jiné země) ví, že přechod hranice znamená válku, a tak tedy bojuje, aniž by vyčkával rozkazů.

Normální zahájení obranné války je situace, kdy voják na stráži spatřil nepřítele překračujícího hranici. Velitel družstva žene své vojáky do zákopu.

Po celé hranici zní střelba. Velitel čety, který přispěchal, koordinuje činnost svých družstev, přibíhají velitelé s vyššími hodnostmi a boj nabývá na organizovanosti. Do štábu pluku a odtud do štábu divize letí zpráva o útoku…

Tak nějak by tedy měla začínat obranná válka. Přísně tajná direktiva z 5.května 1941 však počítala s účastí milionů vojáků Rudé armády ve válce na jediný rozkaz vydaný sovětským

hlavním velením. Unavený voják na stráži je schopen vidět na vlastní oči útok nepřítele, jak ho však mohou spatřit soudruzi až v Kremlu?

Pokud to ovšem nebyli oni sami, kdo stanovil datum zahájení války. Do obranné války vstupuje zprvu vojín, pak velitel družstva, po něm velitel čety a tak dále. V ofenzivní válce je tomu naopak. Nejprve vstupuje do války vrchní velitel, náčelník generálního štábu, pak velitelé frontů, flotil, armáda… Vojín se dovídá o zahájení agresivní války jako poslední. Do obranné války vstupují miliony vojáků každý zvlášť, do války agresivní všichni jako jediná osoba. Hitlerovi vojáci vstoupili na nepřátelské území jako jeden muž, ve stejné hodině a ve stejné minutě. Stalinovi vojáci postupovali stejně ve Finsku, v Mongolsku i v Besarábii. Stejně tak měli vstoupit do války i s Německem.

Direktiva ž 5. května byla vydána, přesný termín začátku války je však stále ještě utajován. Čekejte na signál a buďte připraveni v každém okamžiku, instruuje direktiva sovětské generály. Hned poté, co 5. května vydal direktivu, ujal se Stalin funkce hlavy sovětské vlády, aby mohl vyslat signál k provedení direktivy osobně. Hitler dal svým vojskům rozkaz k provedení direktivy jen o něco málo dříve…

2.

Nevíme a zřejmě se už nikdy ani nedovíme, jaký byl přesný obsah přísně tajné direktivy z 5. května 1941. Je však zřejmé, že to byla direktiva o válce s Německem a že válka neměla začít německým vpádem, ale nějakým jiným způsobem.” Kdyby byla mezi různými variantami uvedena rovněž varianta, v níž by válku zahájilo Německo, mohli by 22. června 1941 sovětští vůdcové bez utajování a šifer sdělit třeba telefonicky velitelům pohraničních okruhů: „Otevřete sejfy, přečtěte si direktivu z 5. května a proveďte vše, co je v ní uvedeno.”

Kdyby bylo v direktivě 25. května několik variant a jedna z nich obranná, bylo by možné telefonicky poručit veliteli

pohraničního okruhu: Devět prvních variant škrtněte, platí pouze desátá. Proveďte! Obranné varianty však v direktivě vůbec nebyly. To je také důvod, proč nebyla direktiva z 5. května nikdy realizována. Již v první minutě německého vpádu ztratila jakýkoli smysl stejně tak, jako rázem „zastaraly" všechny ty sovětské autostrádové tanky včetně těch, jež byly vyrobeny 21. června 1941.

Místo toho, aby nařídili plnění direktivy ukryté v sejfu každého velitele, byli sovětští vůdcové v Kremlu nuceni od prvního okamžiku války improvizovat. Místo rozkazu k plnění již existující direktivy byli Timošenko a Malenkov donuceni marnit čas přípravou nové direktivy. Pak nastane čas šifrování, předávání, převzetí a dešifrace. Ostatně direktiva ze 22. června je rovněž skrz naskrz agresivní, přece jen však poněkud tlumí ofenzivní euforii sovětských vojsk.

3.

Nemyslete si, že se přísně tajná direktiva z 5. května 1941 dostala do sejfů jen proto, aby čekala na svůj čas. Byla předána k realizaci a velitelé okruhů toho stačili vykonat mnoho. V souladu s direktivou byla provedena obrovská přeskupování sovětských vojsk k hranicím, byly odstraněny stovky kilometrů drátěných zátarasů a tisíce min v pohraničních okresech, až na samé hranice byly převezeny a do půdy uloženy statisíce tun munice, navezeny statisíce tun nejrůznějších zásob nezbytných pro nevyhnutelnou brzkou válku.

15. červen 1941 byl dnem, kdy se generálové, jež veleli armádám, armádním sborů a divizím, měli dovědět více o záměrech nejvyššího sovětského vedení. Toho dne štáby pěti příhraničních vojenských okruhů vydaly bojové rozkazy, vypracované na základě přísně tajné direktivy z 5. května.

Okruh zasvěcených se tak rozšířil na několik stovek lidí. Rozkazy vydané velitelům Rudé armády střední úrovně dne 15.

června 1941 rovněž zůstávají tajné, bylo jich však několik, a proto jsou citovány častěji a také úplněji.

Tady je věta z rozkazu vydaného štábem Pobaltského zvláštního vojenského okruhu 15. června velitelům armád a armádních sborů, jež k danému okruhu patřily: „V každém okamžiku musíme být připraveni k plnění bojového úkolu."

Nyní se vraťme k tajnému Stalinovu projevu z 5. května. Před sálem naplněným do posledního místečka hovoří Stalin v tajném proslovu o agresivní válce proti Německu, která začne – v roce 1942. Téhož dne obdrží velitelé pohraničních vojenských okruhů v přísně tajné direktivě povel k připravenosti na agresi v libovolném okamžiku.

A další souhra náhod: Dne 13. června 1941 zveřejňuje TASS sdělení, že Sovětský svaz nemá v úmyslu napadnout Německo a vojska soustřeďuje na německé hranici jen kvůli cvičení, zatímco již 15. června dostanou velitelé pohraničních okruhů rozkaz určený jen pro jejich uši. Mají být připraveni k postupu na hranici na cizím území v kterémkoli okamžiku.

4.

V květnu a červnu 1941 již nebylo déle možné skrývat sovětské přípravy k „osvobození" Evropy a Stalin to dobře věděl. Před celým světem tedy ve sdělení TASSu „naivně" prohlašuje, že SSSR se k napadení nepřipravuje. Je zřejmé, že Hitler a německá rozvědka nebudou takovému podvrhu věřit a právě pro tento případ Stalin „tajně" sděluje tisícům svých důstojníků (a tím také i německé rozvědce), že Sovětský svaz zaútočí na Německo v roce 1942.

Skrývat skutečné záměry již nebylo možné, dal se však utajit termín napadení a právě tomu má posloužit Stalinův „tajný" projev: pokud Hitler nevěří Stalinovým veřejným informacím, měl by uvěřit těm utajovaným. Hitler měl však dost rozumu na to, aby nevěřil ani jednomu ani druhému.

Dvacátá první kapitola

Mír má vyceněné zuby

Je třeba nepřítele překvapit nepřipraveného, nalézt okamžik, kdy jsou jeho vojska rozptýlena.

J. Stalin

1.

8. května 1941, tedy pouhé dva dny po Stalinově „tajném" projevu, zaznělo v éteru dementi TASSu. Za měsíc, 13. června, vyšle TASS do světa velmi podivné sdělení. (Obvykle je toto sdělení označováno jako „sdělení ze 14. června"., Ve skutečnosti však zaznělo v sovětském rozhlase již 13. Června 1941.) Abychom pochopili sdělení TASSu ze 13. června, měli bychom si důkladně prostudovat a pochopit dementi z 8. května.

Zde je jeho text:

„Japonské listy zveřejnily oznámení agentury Domei Cušin, v němž se praví… že Sovětský svaz soustřeďuje značné vojenské síly na západních hranicích… soustřeďování vojsk na západních hranicích je prováděno v mimořádně velkém měřítku. V souvislosti s tím byla přerušena osobní železniční přeprava na Sibiřské železnici, neboť vojska z Dálného východu se přesunují hlavně k západním hranicím. Značné vojenské síly se v tomto směru přesunují i ze Střední Asie… Vojenská mise v čele s Kuzněcovem odcestovala z Moskvy do Teheránu. Poslání mise, jak zdůrazňuje agentura, se týká otázky poskytnutí letišť ve střední a západní části Íránu Sovětskému svazu. TASS je zmocněn prohlásit, že podezřele křiklavé sdělení Domei Cušin, převzaté od neznámého dopisovatele United Press, je výplodem choré fantazie

autorů… k žádnému soustřeďování značných vojenských sil na západních hranicích nedošlo a nic podobného se ani nepředpokládá. Zrnko pravdy, byť hrubě zkreslené, spočívá v tom, že v oblasti Irkutska se přesunuje do okresu Novosibirská z důvodu zvýšení kvality ubytování jedna pěší divize. Vše ostatní ve sdělení Domei Cušin je pouhou fantazií."

Podívejme se nyní, kdo má pravdu – Domei Cušin a United Press nebo TASS.

Domei Cušin hovoří o sovětské misi v Íránu, což ovšem TASS dementuje. O tři měsíce později vstoupila sovětská vojska do Íránu, a skutečně tam vybudovala letiště, a navíc mnoho dalších zařízení. Identifikovat Kuzněcova je stěží možné, neboť v SSSR jich není o mnoho méně než Ivanovových. Vlastně o něj ani nejde. Podstatné je, že k invazi došlo. Japonské listy, jež využily amerických pramenů, předpověděly vývoj událostí zcela přesně.

Dementi TASSu je z tohoto hlediska lživé.

Domei Cušin hovoří o „soustřeďování vojsk v mimořádně velkém měřítku". Má zcela pravdu. Stalin soustředil na německých hranicích mimo jiné dvacet mechanizovaných a pět leteckých výsadkových sborů. Kdopak jiný předtím nebo potom v dějinách všech civilizací soustředil takové množství ryze ofenzivních vojsk proti jedinému nepříteli?!

TASS hovoří o jediné pěší divizi putující „z Irkutska do Novosibirska" a tady je na místě vyslechnout dva svědky.

Generálporučík G. Selachov (v té době náčelník štábu 1. armády Dálněvýchodního frontu v hodnosti generálmajora): „V souladu s direktivou lidového komisariátu obrany ze 16. dubna 1941 byly ze stavu Dálněvýchodního frontu na západ převeleny správy 18. a 31. pěšího armádního sboru, 21.a 66. pěší divize, 211. a 212. letecká výsadková brigáda a některé jednotky zvláštního určení." (VHČ, 1969, č. 3. s. 56.) Přesun leteckých výsadkových vojsk je vždy jasným symptomem přípravy na ofenzivu. Přesun leteckých výsadkových brigád jako doplňku k pěti leteckým výsadkovým sborům, formovaným v západních okresech země, je svědectvím přípravy ofenzivní operace obludných rozměrů, jež dosud nikdy v dějinách nebyla prováděna – nedej Bůh – prováděna

nebude ani v budoucnosti. Lživé dementi TASSu, jež mělo přesun vojsk včetně leteckých výsadkových sil utajit, svědčí o tom, že ofenzivní operace je připravována v podmínkách absolutního utajení, a má být pro nepřítele zcela nenadálým překvapením. Žukov byl na takové akce pravý mistr. 212. letecká výsadková brigáda byla mimochodem nejoblíbenější Žukovovou brigádou. V srpnu 1939 patřila do Žukovovy rezervy spolu s praporem zvláštního určení NKVD a byla využita při zničujícím útoku na japonská vojska, přesněji řečeno v završujícím úderu na týl 6. japonské armády.

Žukov tedy nyní nařídí tajný přesun této nejlepší brigády Rudé armády z Dálného východu do stavu 3. leteckého výsadkového armádního sboru na rumunské hranici. Hitler však nepřipustil, aby brigáda, celý 3. armádní sbor (stejně jako další sbory) byly využity podle původního záměru. Po zahájení plánu Barbarossa byl 3. letecký výsadkový armádní sbor z důvodu nepoužitelnosti v podmínkách obranné války transformován v 87. pěší divizi, později pak v 132. gardovou divizi, jež se pak také v obranných bojích skutečně vyznamenala. Hovoří-li Stalin tolik o obraně, proč by nemohl hned od počátku formovat místo výsadkových brigád a praporů obyčejné pěší divize?

Utajovaný pohyb dálněvýchodních vojsk lze sledovat v řadě pramenů.

Maršálové SSSR G. K. Žukov al. Ch. Bagramjan potvrzují dne 25. května 1941 příjezd 31. pěšího sboru z Dálného východu do Kyjevského zvláštního vojenského okruhu, což znamená, že v době, kdy bylo vysíláno v rozhlase dementi, 31. sbor se již pohyboval někde na Transsibiřské magistrále. Generálplukovník 1.1. Ljudnikov sděluje, že poté, co zmobilizoval a rozvinul 200. pěší divizi, do jejíhož čela byl postaven, dostal rozkaz k začlenění do stavu 31. pěšího sboru. Tento sbor (stejně jako jiné sbory) se poté tajně přesunul až bezprostředně na německou hranici. Hitler tak vlastně jen 31. armádnímu sboru znemožnil završení započaté cesty.

Putování dalších sborů, divizí a brigád, jež se tajně přesunovaly z Dálného východu, může každý zájemce důkladně vysledovat z

četných memoárů sovětských generálů a maršálů, z výpovědí zajatých sovětských vojáků z Dálného východu, kteří se 22. června 1941 objevili u německých a rumunských hranic, z údajů německé rozvědky a řady dalších informačních zdrojů.

2.

TASS se zmiňuje o jediné pěší divizi, jež se přesouvala z Irkutska do Novosibirsku v „zájmu zlepšení ubytovacích podmínek”. Stopy této tajemné divize hledám bez úspěchu již řadu let. Všechny, kdož pokládají sdělení TASSu za hloupá a naivní, jakož všechny, kdož v tuto dojemnou naivitu odmítají věřit, prosím o pomoc při pátrání po jakékoli zmínce o divizi, jež na jaře 1941 provedla vyložení v Novosibirsku.

Místo toho však narážím na spoustu jiných zmínek. Divize v Irkutsku a Novosibirsku, v Cítě i Ulan-Ude, v Blagoveščensku i Spassku, v Imanu i Barabaši, v Chabarovsku i ve Vorošilovu prováděly pouze nakládku, vyložení však neprobíhalo v pouhých pár set kilometrů vzdáleném sousedním městě, ale až u západních hranic. Publikace vydaná přímo v Irkutsku (Zabajkalský vojenský okruh) se zmiňuje o podivném nakládání řady divizí, jež beze zbytku směřovaly k západní hranici. Tak například v dubnu probíhá tajně naložení 57. tankové divize plukovníka V. A. Mišulina. Místo určení mu není známo. 57. tanková divize se dostane až do Kyjevského zvláštního vojenského okruhu a v prostoru Sepetovky dostane rozkaz k vyložení.

V téže době mohutný tok sovětských vojsk na Transsibiřské magistrále (stejně jako na dalších magistrálách) narůstá. Víme, že 25. května 1941 zahájily dálněvýchodní armádní sbory vyložení na Ukrajině (například 31. pěší armádní sbor v prostoru Žitomiru) a den nato obdržel velitel Uralského vojenského okruhu rozkaz k přesunu dvou pěších divizí do Pobaltí (generálmajor A. Grylev, profesor V. Chvostov, Kommunist, 1968, č. 12, s. 67.) Téhož dne dostaly Zabajkalský vojenský okruh a Dálněvýchodní front rozkazy, aby připravily a na západ vyslaly deset dalších divizí,

včetně tří tankových. (Tamtéž) Zatímco 16. armáda již k Transsibiřské magistrále dorazila, 22. a 24. armáda se k ní rychle přibližují.

3.

Základní lež „dementi” TASSu ostatně nespočívá v „ubytovacích podmínkách”, ale v tvrzení, že „žádné soustřeďování se nepředpokládá”. Za prvé ke koncentraci vojsk skutečně došlo a německý vpád potvrdil, že předčila i ty nejodvážnější prognózy. Za druhé v době přesunu všech těchto brigád a sborů se počítalo s ještě větší a v dějinách lidstva doslova nebývalou operací – s přesunem celého Druhého strategického sledu Rudé armády.

Direktiva velitele vojsk týkající se zahájení přesunu Druhého strategického sledu byla předána dne 13. května. V předtuše této události bylo také zveřejněno „dementi” TASSu. Přesně o měsíc později byl přesun Druhého strategického sledu zahájen a TASS tehdy znovu vystoupil se svým sdělením, podle kterého se v Sovětském svazu neděje nic mimořádného, s výjimkou obvyklé přepravy záložníků na plánovaná vojenská cvičení.

Poslechněme si však další svědky.

Generálmajor A. A. Lobačev byl v té době členem vojenské rady 16. armády. O 26. květnu 1941 řekl:

„Náčelník štábu podal hlášení, že z Moskvy přišla důležitá šifrovaná zpráva týkající se 16. armády. Podle rozkazu z Moskvy mělo dojít ke změně dislokace 16. armády. M. F. Lukin se měl neprodleně dostavit do generálního štábu pro pokyny, plukovník M. A. Salin a já jsme měli organizovat odjezd vlakových souprav.

„Kam?” zeptal jsem se Kuročkina.

„Na západ.”

Na poradě jsme rozhodli, že jako první budou vypraveni tankisté, pak 152. divize a další vyšší jednotky a nakonec štáb armády s přidělenými jednotkami.

„Soupravy budete vypravovat v noci. Nikdo nesmí vědět, že armáda odjíždí,” varoval velitel. Před vypravením převozů s tanky

přijeli Kuročkin a Zimin, shromáždili velitele 5. sboru a popřáli generálu Alexejenkovi a velitelům, aby zůstali věrni tradicím zabajkalských vojsk.

Lidé naslouchali a každý si myslel, že brzy již nepůjde o bojovou přípravu, ale o bojové akce.” (Těžkými cestami, s. 123.)

Dále uvádí generál Lobačev zcela neuvěřitelné věci. Velitel armády generál Lukin, Lobačev sám a náčelník štábu 16. armády plukovník M. A. Salin (budoucí náčelník GRU) dobře vědí, že 16. armáda se má přesunout na západ, nevědí však kam přesně. Všem ostatním generálům 16. armády „v zájmu utajení” říkají, že novým místem dislokace bude íránská hranice, nižšímu velitelskému sboru je oznámeno, že cílem přesunu je cvičení, ženy velitelů se zase dovídají, že půjde o letní táborové soustředění.

V obranné válce nemusejí být klamáni ohledně směru přesunu alespoň generálové. V 16. armádě však o západní hranici vědí pouze tři nejvyšší velitelé, zatímco ostatní generálové jsou záměrně dezinformováni o přesunu k Íránu.

V německé armádě se v téže době odehrávalo přesně totéž. Velmi intenzivně byla rozšiřována lež o operaci Mořský lev, jež se však značně podobala pravdě. Záměrné klamání vojsk o skutečném směru akcí je vždy neomylným příznakem přípravy na nenadálou ofenzivu. Zatajování před nepřítelem znamená také zatajování před vlastními vojsky. Dělali to všichni agresoři v dějinách. Postupovali tak Hitler stejně jako Stalin.

Je pozoruhodné, že v dubnu 1941 všichni dokonale chápou, že 16. armáda ve skutečnosti odchází do války. Lobačevova žena se například ptá přímo:

„Jedeš do války?”

„Co tě to napadá?”

„Copak nečtu noviny?”

Je to velmi zajímavý psychologický moment, k němuž bychom se měli ještě vrátit. Ptal jsem se stovek lidí té generace a všichni tehdy tušili, že bude válka. Když jsem se divil a ptal se, co je k takovému tušení vedlo, odpovídali: Noviny přece!

Současní lidé jen zřídka vytuší ze zežloutlých stránek listů oněch let přímé poukazy na brzkou a nevyhnutelnou válku. Lidé

oné generace však četli mezi řádky a věděli, že válka se blíží zcela neodvratně, ačkoli nemohli v Sibiři tušit, že se Hitler připravuje. Zdá se, že vycítili nevyhnutelnost války podle sovětských příprav.

Vraťme se však ke generálu Lobačevovi. Vypráví o neuvěřitelném stupni utajení, s nímž byl přesun armády prováděn. Převozy byly vypravovány pouze v noci a vlakové soupravy ve velkých a středně velkých stanicích nezastavovaly. Přesun štábu 16. armády byl uskutečněn v nákladních vagonech se zapečetěnými dveřmi a okny a na malých staničkách, kde soupravy zastavovaly, nesměl nikdo z vagonů vystupovat. Zatímco osobní vlaky překonaly Transsibiřskou magistrálu za 11 dní a nocí, nákladní soupravy byly mnohem pomalejší. Je samozřejmě možné převážet v téměř hermeticky uzavřených vagonech vojáky a důstojníky, v tomto případě však šlo o štáb armády. Podobný stupeň utajení je atypický dokonce i v podmínkách Sovětského svazu.

V roce 1945 tekl proud sovětských vojsk Transsibiřskou magistrálou v opačném směru, aby mohl být proveden bleskový útok na japonská vojska v Mandžusku a Číně. V rámci utajení a maskování byli tehdy všichni sovětští generálové v důstojnických uniformách a jejich ramena nebyla tedy obtěžkána oním počtem hvězd, který si ve skutečnosti zasloužili. Přesto však tehdy jeli v normálních osobních vagonech. Roku 1941 byli převáženi i generálové v nákladních vozech. Proč asi?

Dvacátá druhá kapitola

Ještě jednou o sdělení TASSu

Stalin nepatřil mezi ty, jejichž záměry byly zveřejňovány přímočaře.
Robert Conquest

1.

Dne 13. června 1941 vysílal moskevský rozhlas dosti neobvyklé sdělení TASSu, v němž se pravilo, že „Německo dodržuje podmínky sovětsko-německého paktu stejně důsledně jako Sovětský svaz," a že „tyto fámy (rozuměj fámy o chystaném napadení SSSR Německem, V.S.) jsou pouze neobratnou propagandou sil nepřátelských SSSR i Německu, jež jsou zainteresovány na dalším rozšiřování války…" Den nato zveřejnily text sdělení i sovětské listy a o týden později Německo provedlo útok na SSSR.

Kdo byl skutečným autorem sdělení TASSu, vědí dnes všichni. Nezaměnitelný Stalinův styl poznali generálové v sovětských štábech, vězni gulagu i západní experti.

Je zajímavé, že po válce Stalin provedl v TASSu čistku, nikdo z šéfů této organizace se však nedočkal obvinění z šíření zprávy, jež mohla být právem pokládána za „zjevnou sabotáž". Vinu za sdělení TASSu mohl Stalin lehce svalit na kteréhokoli člena politbyra, neučinil to však, a tak plně převzal před tváří dějin osobní odpovědnost.

V sovětském i v zahraničním tisku se o tomto sdělení TASSu psalo velmi mnoho. Každý, kdo se tohoto tématu dotkl, se Stalinovi smál. Sdělení TASSu je občas intepretováno téměř jako

projev krátkozrakosti. Ve sdělení TASSu ze 13. června 1941 však tajemné a nepochopitelné výrazně převažuje nad komickým. Jasné je pouze jediné – autorství. Vše ostatní je záhada.

Sdělení TASSu totiž ani v nejmenším nekoresponduje se Stalinovým charakterem. Člověk, který znal Stalina lépe než ostatní, jeho osobní tajemník Boris Bažanov, hodnotí Stalina slovy: „Mimořádně tajnůstkářský a vychytralý… Ve značné míře byl obdařen schopností mlčet a v tomto smyslu byl jedinečný v zemi, kde všichni říkali příliš mnoho."

Tady jsou další charakteristiky.

„Byl nesmiřitelným odpůrcem verbální inflace – žvanivosti. Nikdy neříkej, co si myslíš…" (A. Avtorchanov)

„V nejkrizovějších okamžicích předcházely Stalinovy činy jeho slovům." (A. Antonov-Ovsejenko)

Vynikající znalec Stalinovy éry Robert Conquest pokládá Stalinovu mlčenlivost a uzavřenost zajeden z nejvýraznějších rysů jeho osobnosti. „Je zdrženlivý a uzavřený… Stále ještě musíme nahlížet do temnot Stalinovy výjimečné uzavřenosti… Nikdy neříkal, co má na mysli, ani ve vztahu k politickým cílům."

Umění mlčet se podle D. Karneggiho vyskytuje u lidí mnohem vzácněji než jiná nadání. Z tohoto hlediska byl Stalin nepochybně géniem – dovedl mlčet jako málokdo. Je to nejen nejvýraznější rys jeho osobnosti, ale i nejmocnější zbraň v jeho zápase. Svým mlčením uspával bdělost nepřátel a jeho údery byly proto vždy nečekané a zničující. Proč se tedy Stalin rozhodl promluvit, a navíc tak, aby ho slyšeli všichni? Kde jsou činy předcházející slovům? Na koho se vlastně obrací? Na Rudou armádu? Kdo by však předával armádě závažné sdělení, týkající se války a míru, života a smrti, prostřednictvím rozhlasu a ústředních listů?! Armáda, loďstvo, tajná policie, koncentrační tábory, průmysl, doprava, zemědělství, všichni ti lidé ve vysokém i nízkém postavení jsou pouhou částečkou státního systému a žádný z nich není podřízen novinovým zprávám, ale svým vedoucím, kteří prostřednictvím zvláštních (často tajných) kanálů dostávají rozkazy od vyšších šéfů.

Stalinovo impérium je centralizované jako žádné jiné a řídící mechanismus je zvláště po Velké čistce vyladěn tak dokonale, že každý povel je neprodleně předáván z nejvyšší úrovně až k poslednímu vykonavateli, jenž ho také okamžitě vyplní. Grandiózní operace, jako například zatčení a likvidace Ježovových přívrženců a de facto totální výměna celého řídícího aparátu tajné policie, byly provedeny s takovou rychlostí a efektivitou, že signál o zahájení operace nedokázal dešifrovat nikdo nezasvěcený a dodnes se vlastně neví, kdy a jak vyslal Stalin signál k provedení celé mamutí operace.

Pokud tedy měl Stalin v červnu 1941 nějaké záměry, s nimiž bylo neprodleně nutno seznámit miliony vykonavatelů, mohl použít ověřeného řídícího systému, který předává libovolné rozkazy okamžitě a nezkresleně. Sdělení mohlo být ostatně pro svou závažnost duplikováno i všemi tajnými kanály.

Maršál SSSR A. M. Vasilevskij vzpomíná, že po tomto sdělení už v tisku „nenásledovaly žádné další zásadní instrukce týkající se ozbrojených sil, ani přehodnocení dříve schválených rozhodnutí”. (Dělo vsej žizni, s. 120.) Dále maršál připomíná, že v činnosti generálního štábu a lidového komisariátu obrany se nic nezměnilo a „nic se měnit ani nemělo”.

Vojenskými tajnými kanály nebyl obsah sdělení potvrzen. To však ještě není vše. Máme k dispozici dokumenty svědčící o tom, že současně se sdělením TASSu byl ve vojenských okruzích, například v Pobaltském zvláštním okruhu vydán vojskům rozkaz, jehož smysl i obsah byl zcela v rozporu se sdělením TASSu (Archiv MO SSSR, fond 344, svazek 2459, spis 11, list31).

Publikace ve vojenských tiskových orgánech (zvláště těch, které byly nepřístupné pro civilisty) jsou rovněž v přímém rozporu s obsahem sdělení TASSu. (Například viceadmirál 1.1. Azarov, Blokáda Oděsy, s. 16.)

Sdělení TASSu je v rozporu nejen se Stalinovým charakterem, ale i s ústřední ideou celé komunistické mytologie. Kterýkoli komunistický tyran, tím spíše pak Stalin – opakuje po celý svůj život prostinkou a srozumitelnou tezi: Nepřítel nespí. Tato magická věta umožňuje rázem vysvětlit deficit masných výrobků v

obchodech, „osvobozenecké výpravy”, cenzuru a mučení, masové čistky a hermeticky uzavřené hranice a vlastně cokoli jiného.

Věty typu „nepřítel nespí”, či „jsme obklopeni nepřáteli” nejsou jen ideologií, ale také nejůčinnější zbraní Strany. Touto zbraní byly zničeny všechny opozice, touto zbraní byly nastoleny a upevněny všechny komunistické diktatury… Tady však jedinkrát – poprvé a naposledy v dějinách všech komunistických režimů – prohlásí nejvyšší vůdce nejmocnějšího z nich před celým světem, že hrozba agrese neexistuje.

Můžeme pokládat sdělení TASSu za hloupé, směšné a naivní, nebo také za podivné, nepochopitelné a nevysvětlitelné. Raději se však pokusme odhalit jeho skutečný smysl.

2.

13. červen **1941** představuje jedno z nejvýznamnějších dat sovětských dějin. Svým významem je tento den mnohem zásadnější než 22. červen 1941.

Ve svých memoárech popisují totiž sovětští generálové, admirálové a maršálové tento den mnohem zevrubněji než 22. červen. Tady je typické svědectví o tomto dni.

Generálporučík N. I. Birjukov (v té době velitel 186. pěší divize 62. pěšího sboru Uralského vojenského okruhu v hodnosti generálmajora) píše: „13.června 1941 jsme dostali ze štábu okruhu direktivu mimořádné důležitosti, podle níž se měla divize přesunout do „nového tábora”. Adresu nového ubytovacího prostoru však nesdělili ani mně jako veliteli divize. Až když jsem projížděl Moskvou, dověděl jsem se, že divize se má soustředit v lesích západně od Idrice.” (VHČ, 1962, č. 4, s. 80.)

Připomeňme, že v době míru má divize k dispozici „tajné”, leckdy „přísně tajné” dokumenty. Dokument „mimořádné důležitosti” se však v divizi může objevit pouze v době války, kdy se jedná o přípravu mimořádně významné operace. Mnohé sovětské divize nedostaly za celé čtyři roky války ani jediný dokument s tímto nejvyšším stupněm utajení. Za povšimnutí stojí i

uvozovky, jimiž opatřil Birjukov termín „nový tábor”. 186. divize nebyla v Uralském okruhu jediná, která obdržela podobný rozkaz. Stejný rozkaz dostaly totiž *všechny* divize okruhu.

Oficiální dějiny okruhu (Uralský okruh, s. 104) toto datum přesně registrují: „Jako první začala s nakládáním 112. pěší divize. Ráno 13. června vyjel z malé železniční stanice převoz… Za ním se vydaly další převozy. Pak byli vypraveny převozy s jednotkami 98., 153. a 186. pěší divize, za nimiž měly následovat 170. a 174. pěší divize, dále dělostřelecké, ženijní a další jednotky. Pro řízení uralských divizí byla vytvořena správa dvou armádních sborů, jež byly podřízeny štábu nové 22. armády.” (Velitel generálporučík F. A. Jeršakjov)

Celé toto obrovské množství štábů a vojsk se nyní pod rouškou uspávajícího sdělení TASSu začalo tajně přesouvat do běloruských lesů. 22. armáda tedy nebyla jediná.

Armádní generál S. M. Stemenko: „Bezprostředně před začátkem války byly za maximálního utajení do pohraničních okruhů stahovány doplňkové síly. Z vnitrozemí se na západ přesunulo pět armád.” (Generální štáb v letech války, s. 26.)

Armádní generál S. P. Ivanov k tomu dodává: „Souběžně se ke změně dislokace chystaly další tři armády.” (Počáteční etapa války, s. 211.)

Naskýtá se otázka, proč všech osm armád nezahájilo svůj přesun současně. Odpověď je nadmíru jednoduchá. V průběhu března, dubna a května byl uskutečněn gigantický tajný přesun sovětských vojsk na západ a do této mamutí tajné operace byla začleněna celá železniční doprava. Operace sice skončila včas, nazpět do vzdálenosti tisíců kilometrů se však měly ještě vrátit desítky tisíc vagonů. To je také důvod, proč 13. června, kdy začal další obří přesun vojsk, se železničních vagonů nedostávalo hned pro všechny armády.

Rozměry předešlého přesunu je stěží možné si představit. Přesná čísla nemáme k dispozici. Jsou tu však dílčí svědectví.

Bývalý náměstek lidového komisaře pro státní kontrolu I. V. Kovalev: „V období května až počátku června musela sovětská doprava zajistit převoz zhruba 800 000 záložníků. Převozy bylo

nutno provádět tajně…” (Doprava ve Velké vlastenecké válce, s. 41.)

Generálplukovník I. I. Ljudnikov: „V květnu… byl v lesích jihozápadně od Žitomiru soustředěn letecký výsadkový armádní sbor.” (VHČ, 1966, č. 9, s. 66.)

Maršál SSSR I. Ch. Bagramjan popisuje květen v Kyjevském vojenském okruhu takto: „Dne 25. května přibude do stavu vojsk velení 31. pěšího armádního sboru z Dálného východu… Ve druhé polovině května jsme obdrželi direktivu generálního štábu, podle níž jsme měli do stavu převzít ze Severokavkazského vojenského okruhu velení 34. pěšího armádního sboru čtyři dvanáctitisícové divize a jednu horskou divizi… V mimořádně krátké lhůtě jsme měli zajistit dislokaci téměř celé armády… Na konci května se v okruhu začal objevovat převoz za převozem. Operativní správa se proměnila v cosi, co připomínalo dispečink, v němž se soustřeďovaly informace o vojscích, která sem přijížděla.” (VHČ, 1967, č. 1, s. 62.)

Taková tedy byla situace v květnu. Právě za této konstelace byl 13. června za maximálního utajení zahájen nový nebývalý přesun vojsk, jež měla vytvořit Druhý strategický sled Rudé armády.

Ve svých raných publikacích o této otázce jsem jako početní stav Druhého strategického sledu uváděl 69 tankových, motorizovaných a pěších divizí, dále desítky samostatných pluků a stovky samostatných praporů. Hlubší zkoumání mne však přesvědčilo, že jsem se mýlil. Dnes již mám hodnověrné informace o 77 divizích a značném počtu pluků a praporů, jež pod rouškou sdělení TASSu zahájily tajný přesun na západ.

Z desítek svědectví uvedu alespoň jedno.

Generálporučík dělostřelectva G. D. Plaskov (v té době plukovník): „53. divize, v níž jsem byl náčelníkem dělostřelectva, byla rozmístěna na Volze.

Vyšší velitelský sbor byl pozván na štáb našeho 63. armádního sboru a porady se zúčastnil i velitel okruhu F. V. Gerasimenko. Přítomnost nejvyššího velení nás znepokojila – znamenalo to, že se chystá něco velkého. Zpravidla klidný a chladnokrevný velitel armádního sboru A. G. Petrovskij byl viditelně nervózní.

Soudruzi, vydávám rozkaz k mobilizaci armádního sboru, řekl. Musíme doplnit jednotky na bojové počty, a proto bude třeba sáhnout na nedotknutelné zásoby. Je třeba okamžitě povolat zálohy. Harmonogram nakládky a odjezdů převozů vám dá náčelník štábu sboru generálmajor V. S. Benskij.

Porada netrvala dlouho. Vše bylo docela jasné. Ačkoli generál Gerasimenko naznačil, že jedeme na cvičení, chápali jsme všichni, že je to daleko vážnější. Na žádné z cvičení jsme totiž dosud nevezli plný počet bojových granátů a nikdy jsme také nemuseli povolávat záložníky…" (V palbě kanónů, s. 125.)

Podívejme se nyní, co se dělo v Prvním strategickém sledu v době, kdy sovětský rozhlas vysílal ono zdánlivě naivní prohlášení.

„Dne 14. června dostala Vojenská rada Oděského vojenského okruhu rozhodnutí o vytvoření armádního velení v Tiraspolu." (VHČ, 1978, č. 4, s. 86.)

Jedná se o 9. armádu. „14. června schválila Vojenská rada Pobaltského zvláštního vojenského okruhu plán přesunu řady divizí a samostatných pluků do pohraničního pásma." (SVE, sv. 6. s. 517.)

„Souběžně s přesunem vojsk z vnitrozemí bylo zahájeno skryté přeskupování jednotek uvnitř pohraničních okruhů. Pod záminkou změny letních táborů byla uskupení stahována blíže k hranici… Většina jednotek prováděla přesun za nocí…" (Armádní generál S. P. Ivanov, Počáteční období války, s.211.)

Uvedme několik typických svědectví o oněch dnech:

Generálmajor S. Iovlev (v té době velitel 64. pěší divize 44. pěšího armádního sboru 13. armády): „ 15. června 1941 vydal velitel Západního zvláštního vojenského okruhu armádní generál D. G. Pavlov divizím našeho sboru rozkaz, aby se připravily k přesunu. Místo určení nám nebylo sděleno…"

(VHČ, 1960, č. 9. s. 56.)

Generálplukovník L. M. Sandalov (v té době náčelník štábu 4. armády Západního zvláštního vojenského okruhu v hodnosti plukovníka): „ Na jižním křídle 4. armády se objevila nová divize – 75. pěší. Přesunula se z Mozyru a vybudovala v lesích pečlivě zamaskovaná stanová městečka." (Perežitoje, s. 71.)

Oficiální dějiny Kyjevského vojenského okruhu: „87. pěší divize generálmajora F. F. Aljabuševa byla pod záminkou cvičení přesunuta ke státní hranici.” (Dějiny Kyjevského vojenského okruhu 1919 – 1972, s. 162.) Přesun vojsk na hranici pod záminkou cvičení není tedy ojedinělým nápadem.

Maršál SSSR G. K. Žukov (v té době náčelník generálního štábu v hodnosti armádního generála): „Lidový komisař obrany S. K. Timošenko doporučil velitelům vojsk okruhů uskutečnit taktická cvičení jednotek směrem ke státní hranici tak, aby vojska byla přesunuta co nejblíže k prostorům rozvinutí. Toto doporučení lidového komisaře obrany bylo v okruzích realizováno, avšak s podstatnou výjimkou: značná část dělostřelectva se přesunů nezúčastnila.” (Vzpomínky a úvahy, s. 242.)

Maršál SSSR K. K. Rokossovskij (v té době velitel 9. mechanizovaného armádního sboru) objasňuje prostý důvod, proč vojska mířila ke státní hranici bez dělostřelectva. Dělostřelectvo mělo k hranicím podle rozkazu dorazit o něco dříve. (Soldatskij dolg, s. 8.)

Maršál SSSR M. V. Zacharov (v té době náměstek lidového komisaře obrany v hodnosti armádního generála): „Na můj rozkaz bylo provedeno cvičení mechanizovaného armádního sboru. Sbor byl v rámci nácviku přesunut do pohraničního prostoru a tam také ponechán. Až potom jsem řekl Zacharovovi, že v okruhu je také armádní sbor1 generálmajora R. J. Malinovského, který bude třeba při cvičení rovněž přemístit do pohraničního prostoru.” (Služba lidu, s. 204.)

Maršál SSSR R. J. Malinovskij (v té době velitel 48. pěšího armádního sboru Oděského vojenského okruhu v hodnosti generálmajora) splnění tohoto rozkazu potvrzuje. „Armádní sbor se již 7. června přesunul z Kirovogradu do Bělců a 14. června již byl na místě určení. Přesun proběhl v rámci rozsáhlého cvičení.” (VHČ, 1961, č. 6, s. 6.)

Maršál SSSR Zacharov (v v té době náčelník štábu Oděského vojenského okruhu vhodnosti generálmajora): „15. června se velení 48. pěšího sboru, 74. a 30. pěší divize pod rouškou cvičení soustředilo v lesích v několika kilometrech na východ od Bělců.”

(Voprosy istoriji, 1970, č. 5. s. 45.) Maršál podotýká, že ve velení sboru, v jednotkách sboru a v 74. pěší divizi byl vyhlášen bojový poplach. Připomíná, že „cvičení” se v té chvíli zúčastnila i 16. tanková divize.

Maršál SSSR I. Ch. Bagramjan (v té době náčelník operativního oddělení Kyjevského zvláštního vojenského okruhu v hodnosti plukovníka): „Byli jsme nuceni vyhotovit veškerou operativní dokumentaci spojenou s přemístěním pěti pěších a čtyř mechanizovaných armádních sborů z míst trvalé dislokace do pohraniční zóny.” (Tak začala válka. s. 64.) „15. června jsme obdrželi rozkaz zahájit vysunování všech pěti pěší armádních sborů k hranici… Vzali si s sebou vše, co bylo nezbytné pro bojové operace. V zájmu utajení bylo vysunování prováděno výhradně v noci.” (Tamtéž, s. 77.)

Generálplukovník **1.1.** Ljudnikov (v té době velitel 200. pěší divize 31. pěšího armádního sboru v hodnosti plukovníka) byl jedním z těch, kteří splnili rozkaz.

„V direktivě okruhu, která přišla do štábu divize 16. června 1941, nám bylo nařízeno, abychom se soustředili v lesích asi 10-15 kilometrů na severovýchod od pohraničního města Kovelu. Přesun měl být proveden tajně pouze v noci.” (Skvoz grozy, s. 24.)

Maršál SSSR K. S. Moskalenko (v té době velitel 12. protitankové brigády a generálmajor dělostřelectva): „ Přijížděly stále nové železniční soupravy s lidmi a bojovou technikou.” (Směr jihozápad, Paměti velitele armády, s.19.)

Maršál Sovětského svazu A. I. Jeremenko (v té době generálporučík velící 1. armádě): „20. června obdržel štáb 13. armády příkaz od velitelství Západního vojenského okruhu přesunout se z Mogileva do Novogrudku” (Na začátku války, s. 109.)

Ke státním hranicím se přesunovaly nejen armády, sbory a divize. Je možné objevit stovky příkladů toho, že se přemisťovaly i mnohem menší útvary. Jeden z mnoha:

Generálporučík V. F. Zotov (v té době generálmajor a velitel ženijních vojsk strategických frontových záloh): „Ženijní prapory byly úplně zmobilizovány na stavy válečného období… deset

praporů, které dorazily z Dálného východu, bylo komplexně vyzbrojeno” (Na Severozápadní frontě /1941 –1943/, sborník statí účastníků bojových akcí, s. 172.)

Ve svých sbírkách vlastním nejen vzpomínky generálů a maršálů. I důstojníci nižších hodností shodně uvádějí totéž.

Plukovník S. F. Chvalej (v té době zástupce velitele 202. motorizované divize 12. mechanizovaného sboru 8. armády): „V noci na 18. června 1941 se naše divize odebrala na polní cvičení” (Na Severozápadní frontě /1941 –1943/, sborník statí účastníků bojových akcí, s. 310). Zde také plukovník uvádí: „Tak se stalo,” že jednotky divize se počátkem války ocitly přímo za hlídkami pohraniční stráže, to znamená v bezprostřední blízkosti státní hranice.

Je známý krátký úryvek z bojového rozkazu, který téhož dne, 18. června 1941, dostal plukovník I. D. Čerňachovskij (později armádní generál), velitel tankové divize zmíněného 12. mechanizovaného sboru: „… Velitel 28. tankové divize plukovník Čerňachovskij okamžitě po obdržení tohoto rozkazu uvede do bojové pohotovosti všechny jednotky v souladu se zásadami vyhlašování bojového poplachu, ale samotný poplach se nebude vyhlašovat.

Všechny operace je třeba provést rychle, ale nehlučně, bez paniky a upovídanosti a splnit normy přenášených i převážených zásob nutných pro život a boj…” (VHČ, č. 6, 1986, s. 75.) Je opravdu politováníhodné, že nebyl opublikován celý rozkaz. V současnosti je utajován stejně jako před půl stoletím. Podle německých ukořistěných dokumentů první střetnutí s 28. tankovou divizí proběhlo u Sauljaje. Divize však měla za úkol dorazit až k samotné hranici.

Maršál tankových vojsk P. P. Polubojarov (v té době plukovník a velitel mechanizovaného tankového vedení strategických frontových záloh):

„Úkolem divize (28. tankové) bylo přesunout se z Rigy bezprostředně na sovětsko-německou hranici”. (Na Severozápadní frontě /1941-1943/, s. 114.)

Německý vpád prostě zastihl tuto divizi, stejně jako mnohé jiné, na cestě, a proto se jí prostě nepodařilo dorazit až na hranici.

Dále to jsou vzpomínky majora I. A. Chizenko (Oživlé stránky). První kapitola se nazývá „Směřujeme k hranici“. Hovoří se v ní o 80. střelecké divizi 37. střeleckého sboru: „… Večer 16. června si generál Prochorov (generálmajor Vasilij Ivanovic Prochorov byl velitel 80. střelecké divize 37. střeleckého sboru. – V.S.) pozval pracovníky štábu na schůzi. Přečetl rozkaz velitele Kyjevského zvláštního vojenského okruhu o přesunu divize do nové oblasti působnosti… Mluví se o tom, že tento očekávaný pochod bude neobvyklý…”

V tomto seznamu by bylo možné pokračovat donekonečna.

V mé osobní knihovně se nalézá tolik dokumentů o pohybu vojsk k hranicím, že by to stačilo na napsání několika objemných knih na toto téma. Nebudeme však unavovat čtenáře jmény generálů a maršálů a pořadovými čísly armád, sborů a divizi. Zkusíme si o tom vytvořit celkovou představu.

V Prvním strategickém sledu se nacházelo celkem 170 tankových, motorizovaných, jezdeckých a střeleckých divizí, z nichž 56 bylo dislokováno přímo u státních hranic. Zatím se neměly kam pohnout. Ale dokonce i zde se všechno, co se mohlo přesunovat ke státní hranici, tímto směrem také přesunovalo a ukrývalo v pohraničních lesích.

Armádní generál I. I. Feduninskij (v té době plukovník a velitel 15. střeleckého sboru 5. armády) dosvědčuje, že odvedl čtyři pluky ze sestavy 45. a 62. střelecké divize „do lesů poblíž hranic”. (Po vyhlášení poplachu, s. 12.)

Ostatních 114 divizí Prvního strategického sledu se nacházelo hluboko ve vnitrozemí západních pohraničních okruhů a mohly být přesunuty k hranici.

Zajímá nás otázka, kolik asi z těchto 114 divizí doopravdy začalo s přesunem k hranicím pod rouškou uklidňujícího sdělení TASSu? Odpověď: *všechny!* „12.-15. června byl západním vojenským okruhům vydán rozkaz: Všechny divize dislokované ve vnitrozemí přesunout blíže ke státním hranicím.” (A. Grylev, V. Chvostov – Kommunist, 1968, č. 12, s. 68.) K těmto 114 divizím

Prvního strategického sledu musíme připočíst 77 divizí Druhého strategického sledu, které – jak už víme – se také začaly přesunovat na západ nebo se k přesunu bezprostředně chystaly.

Takže 13. červen 1941 je začátkem největšího přesunu vojsk v dějinách všech civilizací. Ted je opět vhodná chvíle k tomu, abychom si vzali sdělení TASSu ze 13. června a pozorně si ho pročetli. V tomto sdělení se hovoří nejen o úmyslech Německa (historikové se z jakéhosi důvodu soustřeďují vždy pouze na tuto úvodní část sdělení), ale i o akcích Sovětského svazu (tuto část sdělení historikové nepokládají za zajímavou).

„Fámy o tom, že se SSSR chystá na válku s Německem, jsou lživé a provokační… letní povolání záložníků Rudé armády a budoucí manévry si kladou za cíl pouze proškolení záložníků a prověření práce železničního personálu, které se, jak známo, provádějí každoročně, a proto je přinejmenším nevhodné označovat tato opatření jako nepřátelská vůči Německu.”

Jestliže srovnáme toto sdělení s tím, co se skutečně odehrávalo, odhalíme jistý nesoulad mezi slovy a činy.

V sdělení TASSu se uvádí: „prověření železničního personálu”. Dovolíme si vyjádřit v tomto směru určité pochybnosti. Přesun sovětských vojsk začal v únoru, v březnu zesílil, v dubnu a květnu dosáhl grandiózních měřítek a v červnu nabyl skutečně všeobecného charakteru. Přesunu se neúčastnily pouze ty divize, které už stály těsně u hranic, ty, které se chystaly k vpádu do Íránu, a konečně ty, které zůstaly na Dálném východě. Úplné soustředění sovětských vojsk na německé hranici se plánovalo na 10. července. (Armádní generál S. P. Ivanov, Počáteční fáze války, s. 211.) Téměř půl roku byla železniční doprava (hlavní druh státní dopravy) ochromena tajnými vojenskými přesuny. V prvním pololetí roku 1941 se neplnily žádné ukazatele státního plánu s výjimkou vojenských. Hlavním důvodem tohoto stavu byla doprava a druhou příčinou byla skrytá mobilizace mužské populace do znovu formovaných armád. Nazývat nedodržení státního plánu pojmem „prověřování” není zcela správné. Nešlo samozřejmě o žádné prověřování.

V sdělení TASSu se hovoří o „obvyklém cvičení”, ale sovětští maršálové, generálové a admirálové to popírají:

Generálmajor S. Iovlev: „Lidi znepokojovala výjimečnost vojenských soustředění, s nimiž se nepočítalo v plánech bojové přípravy.” (VHČ, 1960, č. 9, s. 56.)

Viceadmirál I. I. Azarov: „Cvičení se zpravidla prováděla spíše na podzim, a v tomto případě začala už uprostřed léta”. (VHČ, 1962, č. 6, s. 77.)

Generálplukovník I. I. Ljudnikov: „Záložníci se obvykle povolávali po sklizni… V roce 1941 bylo toto pravidlo porušeno”. (VHČ, 1966, č. 9, s. 66.)

Armádní generál M. I. Kazakov se v této době nalézal v generálním štábu a osobně se setkával s generálporučíkem M. F. Lukinem a dalšími veliteli armády, kteří tajně odjížděli na západní hranice. Generál Kazakov je kategorický: „Je jasné, že nejeli na žádné manévry”. (Nad mapou někdejších bitev, s. 64.)

Všimněme si, že všichni maršálové a generálové používají termín „pod rouškou cvičení”. Cvičení byla pouze záminkou k tomu, aby se utajil skutečný cíl přesunutí a soustředění sovětských vojsk. Nikdo však nemluví o tom, jaká byla skutečná příčina. Čtyři desetiletí po skončení války zůstává skutečný cíl tohoto vojenského přesunu státním tajemstvím Sovětského svazu.

Na tomto místě se čtenář může zeptat: Možná že Stalin něco vytušil a soustředil vojska kvůli obraně? Avšak všechno to, o čem hovoříme, nejsou obranná opatření. Vojska, která se chystají k obraně, se zakopávají. To je zlaté pravidlo, které znal každý poddůstojník od války rusko-japonské a všech válek následujících. Vojska, která se chystají k obraně, především obsazují co nejširší prostor, na kterém bude protivník útočit, uzavírají cesty, budují drátěné zátarasy, kopou protitankové příkopy, budují obranná zařízení a úkryty za vodními překážkami. Rudá armáda však nic takového nedělala. Sovětské divize, armády a sbory ničily dříve vybudovaná obranná zařízení. Dříve postavené drátěné zátarasy a položená minová pole se neobnovovala, nýbrž odstraňovala. Vojska se nesoustředila za vodními překážkami (což je vhodné pro obranu), ale před nimi (což je příhodné pro útok).

Sovětská vojska neobsazovala rozlehlé prostory příhodné pro pohyb protivníka, ale skrývala se v lesích – přesně jako německá vojska, která se chystala k útoku.

Možná že všechna tato opatření byla prostě pouhou demonstrací síly? Samozřejmě že ne. Takovou demonstraci musí protivník vidět. Rudá armáda naopak nic nedemonstrovala, ale snažila se utajit své přípravy. Dokonce i samotné sdělení TASSu nebylo napsáno proto, aby protivníka vylekalo, ale aby ho uklidnilo.

Je překvapující, že v oněch dnech německá armáda prováděla totéž: pohybovala se směrem k hranicím a skrývala se v lesích, ale tento pohyb bylo velmi obtížné utajit. Sovětské výzkumné letouny „omylem" létaly nad německým územím. Nikdo se je nesnažil sestřelit. Nad německým územím létali nejen běžní letci, ale i velitelé mnohem vyšších hodností. Tak třeba velitel 43. stíhací letecké divize Západního zvláštního vojenského okruhu generálmajor letectva G. N. Zacharov shlížel shora na německá vojska: „Působilo to dojmem, že v hloubce obrovského území vznikal pohyb, který se zde, u samotné hranice, zpomaloval, opíral se o ni jako o neviditelnou překážku a byl s to každou chvíli se přes ni převalit". (Vyprávění o stíhačkách, s. 43.)

Je zajímavé, že němečtí letci rovněž létali nad sovětským územím, rovněž „omylem", rovněž po nich nikdo nestřílel a viděli úplně stejný obraz! Ve starých ukořistěných archivech jsem objevil dojem německého letce, který popsal sovětská vojska naprosto stejnými slovy!

Němečtí vojenští historikové udělali nejvíce ze všech pro to, aby pochopili smysl událostí, které probíhaly v červnu roku 1941. Úmyslně necituji německé dokumenty, abych neopakoval to, co už bylo v Německu vyřčeno. Pouze zdůrazňuji, že slova sovětských důstojníků, generálů a maršálů přesně potvrzují to, co tvrdila německá rozvědka ještě před 22. červnem 1941: Rudá armáda v mohutných proudech vyrazila ke svým západním hranicím.

Existuje mnoho jiných nezávislých zdrojů, ale všechny potvrzují totéž. Jeden ze zástupců leteckého konstruktéra A. N. Tupoleva G. Ozerov v té době společně s Tupolevem a celým jeho

konstruktérským týmem seděl ve vězení. Ozerovova kniha byla napsána v Sovětském svazu, ale šířila se v samizdatu, což znamená, že se vyhnula cenzuře. Odtud se dostala na Západ a byla opublikována v Západním Německu. Dokonce i v sovětských věznicích bylo možné vycítit tísnivý rytmus gigantického pohybu Rudé armády směrem k západním hranicím. „Lidé v chatách podél Běloruské a Vindavské železnice si stěžují, že v noci se nedá spát, protože neustále jezdí vlaky s tanky a děly!” (Případ Tupolev, s. 90.)

Když jsem opublikoval své první články na toto téma, dostal jsem mnoho dopisů. Jednou je vydám v samostatné knize. Dokonce bez jakýchkoli komentářů poskytují obraz obrovského pohybu sovětských vojsk na západ. Píší mi lidé nejrůznějších národností a osudů. Jsou mezi nimi Estonci, Židé, Poláci, Moldavané, Rusové, Lotyši, Němci, Madaři, Litevci, Ukrajinci a Rumuni. Všichni se v té době z různých důvodů nalézali na „osvobozených” územích. Pak všechny tyto lidi válka vyhnala do celého světa. Dopisy mi přicházejí z Austrálie, Spojených států, Francie, Německa, Argentiny, ze Západního Německa a dokonce i… ze Sovětského svazu. Dostal jsem dopis z Kanady od bývalého vojáka Ruské osvobozovací armády. V roce 1941sloužil v Rudé armádě, přesunul se k hranicím, skrýval se se svým plukem v pohraničních lesích, kde ho také zastihla válka. Pak následovalo zajeti, Ruské osvobozovací hnutí, znova zajetí, útěk a dlouhý život pod cizími jmény v cizích zemích. Voják mi ukázal několik knih někdejších bojovníků a velitelů Ruské osvobozovací armády, které se jakoby zázrakem po válce uchovaly. Je pozoruhodné, že všichni autoři těchto knih začínají od začátku tajného přesunu k hranicím.

Kromě osobních dopisů mi někteří pamětníci nebo lidé, kteří je důvěrně znají, píší dopisy do vědeckých časopisů. Některé z těchto dopisů se dočkaly opublikování. Tak například dopis z Velké Británie. Anglický občan James Rushbrook věnoval pozornost knize Stefana Scendeho Slib, který Hitler dodržel. Kniha byla napsána v roce 1944 a opublikována o rok později ve Švédsku. Autor je polský Žid, který se v roce 1941 ocitl ve Lvově. Zde je jeho dojem z dnů, které předcházely 22. červnu: „Vojenské vlaky

přeplněné vojáky a vojenským materiálem stále častěji a častěji jezdí přes Lvov na západ. Motorizované jednotky projíždějí hlavními ulicemi města a na železničním nádraží je veškerý pohyb pouze vojenský", (s. 88.) Děkuji všem, kteří mi napsali do časopisů a doplňovali stále nové podrobnosti k obrazu všeobecného pohybu Rudé armády směrem na západ.

Kromě tajných archivů existuje dostatečné množství obecně dostupných oficiálních publikací, mezi nimiž jsou i dějiny sovětských vojenských okruhů, armád, sborů a divizí.

Každý, kdo se zajímá o tuto otázku, může najít ve velmi krátké době stovky a dokonce tisíce sdělení typu: „Před samotnou válkou, v souladu s pokyny generálního štábu Rudé armády, se některé svazky Západního zvláštního vojenského okruhu začaly přesunovat ke státní hranici". (Běloruský vojenský okruh Rudé vlajky, s. 88.)

Pokud však někdo nepokládá všechny tyto prameny za hodnověrné, pak existují potvrzení, která nelze vyvrátit – jsou to samotné dějiny války. Po porážce Prvního strategického sledu a proražení jeho obrany se přední německé jednotky náhle střetly s novými divizemi, sbory a armádami (například na konci června se 16. armádou pod Šepetovkou), o jejichž existenci němečtí velitelé neměli ani to nejmenší tušení. Celý plán „bleskové války" vycházel z předpokladu, že budou bleskově poražena sovětská vojska, která jsou přímo na hranicích. Po splnění tohoto záměru německá armáda před sebou objevila novou stěnu z armád, které se sem přesunuly od Volhy, ze severního Kavkazu, z Uralu, Sibiře, Zabajkalí a Dálného východu. I pro jednu jedinou armádu jsou zapotřebí tisíce vagonů. Je třeba je dopravit na místo výchozího určení, naložit armádu, těžkou výzbroj, dopravní prostředky a zásoby a všechno přepravit na tisícikilometrové vzdálenosti. Jestliže německá vojska na konci června narazila na sibiřské, uralské a zabajkalské armádní útvary, znamená to, že jejich přeprava na západ nezačala 22. června, ale dříve.

3.

Společně s masami sovětských vojsk začal přesun sovětského lodstva.

„Sovětská Baltská flotila na začátku války vyplula z východní části Finského zálivu.” (Estonský lid ve Velké vlastenecké válce Sovětského svazu 1941 –1945, díl 1, s. 43.) Podívejme se na mapu. Jestliže flotila vyplula z východní části Finského zálivu, pak existuje pouze jeden směr plavby – na západ. Flotila pochopitelně neplula na cvičení: „Flotila měla za úkol aktivně působit na námořních komunikacích protivníka”. (Tamtéž.) Je to zvláštní: dosud není válka, Stalin ještě neví, že ho Hitler napadne, ale sovětská flotila už vyplula ze základen a jako bojovým úkolem byla pověřena aktivními útočnými operacemi!

Současně s přesunem vojsk probíhalo intenzivní přemisťování letectva. Letecké divize a pluky se v nevelkých skupinách v noci pod záminkou cvičení přemisťovaly na letiště, z nichž některá se rozkládala necelých deset kilometrů od hranic. Ale o tom ještě budeme mluvit. Nyní pouze připomeneme, že kromě bojových leteckých jednotek probíhal intenzivní přesun nejnovějších letounů, které dosud nebyly přiděleny plukům ani divizím.”

Generálplukovník L. M. Sandalov: „Od 15. června začneme dostávat novou bojovou techniku. Kobrinský a Pružanský stíhací pluk obdrží stíhačky JAK-1 vybavené děly, bitevní pluk letouny 11-2, bombardovací letectvo letouny Pe-2.” (Směrem na Moskvu, s. 63.) Připomeneme čtenáři, že stíhací pluky té doby měly po 62 letounech, bitevní po 63 a bombardovací po 60.

Z toho vyplývá, že pouze v jediné divizi (10. smíšená letecká) se v té době očekával přísun 247 nejnovějších letadel. Generál tu oznamuje, že divize skutečně začala přijímat novou techniku, ale staré letouny v divizi zůstaly.

Tak se divize měnila v obrovský bitevní organismus o několika stech letounech. Archivní dokumenty svědčí o tom, že tento proces probíhal všude. Například sousední 9. smíšená letecká divize, která byla rovněž přesunuta do bezprostřední blízkosti hranic, dostala

176 nejnovějších Migů-3 a také několik desítek Pe-2 a 11-2. A příliv nové techniky neslábl.

Ráno 22. června tentýž Západní front dostal rozkaz přijmout na letiště Orša 99 letadel typu MiG-3. (Velení a štáb Sovětské armády za Velké vlastenecké války 1941-1945, s. 41.) Zněl-li příkaz převzít je ráno 22. června, pak byly letouny podle všeho připraveny k odeslání večer 21. června.

Hlavní maršál letectva A. A. Novikov informuje, že 21. června Severní front (kde byl tehdy velitelem vojenských leteckých sil v hodnosti generálmajora letectva) obdržel ešelon stíhaček MiG-3. (VHČ, 1969, č. 1, s. 61.)

A kromě stíhaček se nekonečným proudem dodávaly tanky, děla, munice a pohonné látky. „Na úsvitu 22. června na nádraží v Sauljaji přijel na vyložení vojenský vlak těžkého dělostřeleckého pluku.” (Bitva o Leningrad 1941 –1944, s. 22.) Nebyl to samozřejmě jediný ešelon a nejednalo se pokaždé pouze o děla. Šlo třeba také o automobily. „Na konci června 1941 na železnici stálo 1320 vlaků s automobily.” (VHČ, 1975, č. 1, s. 81.) Německá vojska napadla Sovětský svaz 22. června a již koncem června stálo blízko fronty množství vojenských vlaků s automobily. Obvyklá hmotnost vojenského vlaku byla v té době 900 tun (45 dvacetitunových vagonů). Pokud se v každém vagoně nalézal jeden automobil, pak to znamená, že na vyložení čekalo 59 400

automobilů. Avšak když se neočekávalo napadení protivníkem, nakládaly se automobily nezřídka „do housenky”: jeden automobil se předními koly postavil na korbu předcházejícího, na jeho korbu se pak postavil koly následující automobil a tak dále. Tak se ve znamení úsporného přístupu do jednoho vojenského vlaku naložilo více automobilů. Někdo před válkou shromáždil takové množství vagonů a automobilů, naložil automobily do vagonů a dopravil je k západním hranicím. Je zřejmé, že tento proces začal ještě před samotnou válkou. Avšak vyložit tyto automobily už nestihli… A zároveň s tím jela nekonečná řada vojenských vlaků s municí. Krasnaja zvezda 28. dubna 1985 napsala: „Večer 21. června 1941 veliteli železničního úseku stanice Liepaja oznámili: ‚Přijměte speciální soupravu s municí. Je nutné ji určeným směrem odeslat

přednostně.'" Liepaja se tehdy nalézala velmi blízko hranic, ale vojenský vlak projel tranzitně, to znamená až na hranice.

Munice byla na všech frontech uložena v železničních vagonech, což se obvykle dělá před přípravou útoku do hloubky nepřátelského území.

V obranné válce je jednodušší, spolehlivější a levnější rozložit munici na předem připravených úsecích. Jakmile vojsko spotřebuje munici na jednom úseku, rychle a bez zátěže se přemístí na druhý, kde už bylo střelivo předem připraveno, pak na třetí a tak dále… Ale před útokem se munice ukládá na pohyblivém dopravním prostředku, což je velmi drahé a nebezpečné… „Jihozápadní front jenom na nevelké železniční stanici Kalinovka měl 1 500 vagonů s municí." (G. A. Kumanev, Sovětští železničáři v letech Velké vlastenecké války /l 941 –1945/, s. 36.)

Vlastním mnoho materiálů o záchraně vojenských vlaků s municí v roce 1941. Všechno se ovšem nepodařilo zachránit.

Generálplukovník dělostřelectva I. I. Volkotrubenko napsal, že v roce 1941 jenom samotný Západní front ztratil 4 216 vagonů s municí. (VHČ1980, č. 5, s. 71.) Front ovšem nebyl jeden – bylo jich pět. Nejen Západní front přicházel o vagony se střelivem. Pokusme se teoreticky si představit množství munice na všech frontech, která se dostala do rukou protivníkovi, a kterou se naopak podařilo zachránit. V polovině června se to všechno pod pláštíkem sdělení TASSu vezlo v uzavřených vagonech přímo k německým hranicím.

Maršál Sovětského svazu S. K. Kurkotkin uvedl, že počátkem června „sovětská vláda na návrh generálního štábu přijala plán přesunu 100 tisíce tun pohonných látek z tuzemských oblastí země". (Týl Sovětských ozbrojených sil ve Velké vlastenecké válce 1941-1945, s. 59.) Je zřejmé, že kromě tohoto rozhodnutí byla přijata i jiná jemu podobná: „Na železničních uzlech, a dokonce mezi železničními stanicemi se nahromadilo přibližně 8 500 železničních cisteren s pohonnými látkami". (Tamtéž, s. 173.) Kdyby se používaly jenom ty nejmenší dvacetitunové cisterny, nešlo by ani tehdy o 100 tisíc tun, ale o mnohem větší množství. Nejpoužívanější cisternou v roce 1940 nebyla dvacetitunová, ale

dvaašedesátitunová. Těch 8 500 cisteren je však pouze to množství, které stojí na železničních stanicích a čeká na vyložení v neveselých válečných dnech. Je třeba vzít v úvahu i to, co protivníkovo letectvo zničilo na nádražích již během prvních minut a hodin války.

Generálplukovník I. V. Boldin (v té době generálporučík a zástupce velitele Západního frontu) napsal, že 10. armáda (nejsilnější na Západním frontu) měla dostatečné zásoby pohonných látek ve skladech i v železničních cisternách a že během prvních minut a hodin války o všechno přišla. (Stránky života, s. 92.)

Těsně před vypuknutím války toto veškeré množství cisteren směřovalo k hranicím společně s vojsky, technikou, výzbrojí, municí…

4.

Když hovoříme o příčinách porážek Rudé armády v počátečním období války, pak kdoví proč zapomínáme na hlavní příčinu: Rudá armáda se nacházela ve vagonech. Kterýkoli badatel může najít nesčíslné množství sdělení, jako jsou tato:

„V okamžiku vypuknutí války byla polovina vojenských vlaků 64. střelecké divize na cestě.” (VHČ, 1960, č. 9, s. 56.)

„Válka zastihla větší část svazků 21. armády ve vojenských vlacích, které vytvořily na železnicích řetěz na obrovském území od Volhy k Dněpru.” (Na příkaz Vlasti, Bojová cesta 6. gardové armády ve Velké vlastenecké válce 1941-1945, s. 5.)

„Válka zastihla 63. střelecký sbor na cestě. Pouze prvním vojenským vlakům se podařilo dojet 21. června do stanice Dobrus a Novo-Belica k místu vykládky. Následující vlaky přijížděly v neobvyklých časových odstupech do začátku července do různých železničních stanic poblíž Gomelu. A řada útvarů sboru, například všechny pluky 53. střelecké divize kromě 110. střeleckého a 36.

dělostřeleckého pluku, ještě ani nedorazily do Gomelu a již byly poslány na sever.” (VHČ, 1966, č. 6, s. 17.)

Armádní generál S. P. Ivanov (v té době plukovník, velitel operativního oddílu štábu 13. armády) vyprávěl o 132. střelecké divizi generálmajora S.S. Birjuzova:

„Protivník znenadání napadl vojenský vlak, v němž mířila k frontu část divizních sil a divizní štáb. Bylo nezbytné zapojit se do boje přímo z vagonů a plošinových vozů.” (Krasnaja zvezda, 21. srpna 1984)

Maršál Sovětského svazu S. S. Birjuzov (tehdy generálmajora velitel 132.střelecké divize): „Na poslední chvíli nás zařadili do sestavy 20. mechanizovaného sboru. Neviděl jsem ani velitele, ani náčelníka štábu a mimochodem řečeno ani jsem nevěděl, kde se nalézá jejich velitelské stanoviště. Nalevo od nás působila 137. střelecká divize pod velením plukovníka I. T. Grišina. Ta dorazila z Gorkého… Náš pravý soused byl stejně jako my vržen do boje přímo z vagonů, a to v době, kdy ještě nedorazily všechny vojenské vlaky na místo určení.” (Když hřměla děla, s. 21.)

Armádní generál S. M. Stemenko (tehdy plukovník operativního vedení generálního štábu): „Vojenské vlaky s vojsky nepřetržitým proudem jedou na západ a jihozápad. Tu jednoho, tu zase druhého z nás posílají na místo určení. Složitost a proměnlivost situace nás nezřídka donutila přerušit vystupování a poslat vojenské vlaky na nějakou jinou železniční stanici. Stávalo se, že vedení a štáb divize vystoupily na jednom místě, ale pluky na jiném nebo dokonce na několika značně od sebe vzdálených místech.” (Generální štáb v letech války, s. 30.)

„Nepřátelské letectvo systematicky ničilo železniční stanice a spoje. Narušovaly se dopravní grafikony. Vykládka se nezřídka uskutečňovala nikoli v místech určení, ale úplně jinde. Stávalo se, že se vojenské jednotky dostaly do sousedních armád a tam byly také začleňovány do boje.” (V. A. Anfilov,Zhroucení „blitzkriegu”, s. 463.)

„Na cestě bylo jedenáct divizí 20., 21. a 22. armády. Nedokázala se soustředit 19. armáda generála I. S. Koněva a 16.

armáda generála M. F. Lukina.” (Dějiny druhé světové války /l 939-1945/, díl 4, s. 47.)

„Kolosální nakupení vagonů téměř zcela ochromilo práci mnoha železničních uzlů. Na většině železničních stanic byla pouze jedna volná kolej pro propouštění vlaků.” (I. V. Kovalev, Doprava za Velké vlastenecké války1941-1945, s. 59.)

Generálplukovník A. S. Klemin prohlásil o začátku července: „Na cestě bylo 47 000 vagonů s vojenským nákladem”. (VHČ, 1985, č. 3, s. 67.)

Je možné předpokládat, že to všechno bylo naloženo po 22. červnu a odesláno na fronty. Je to ovšem nesprávný předpoklad. Po 22. červnu fronty žádaly pouze prázdné vagony, aby bylo možné odvézt hromady výzbroje, munice, pohonných látek a dalších vojenských zásob, které již byly soustředěny u hranic.

K tomu, abychom si představili, jak byla celá situace tragická, si stačí znovu připomenout třeba generála M. F. Lukina. On jako velitel armády již bojoval u Sepetovky, ale štáb jeho armády se ještě nacházel v Zabajkalí. Vojenské vlaky s jeho armádou se roztáhly na tisícikilometrových vzdálenostech. Potom dorazil štáb, ale spojovací prapor byl stále ještě na cestě. Takové situace vznikaly všude: Na jeděch stanicích vystupovaly štáby, které neměly vojsko, a na jiných místech zůstávala vojska bez štábů. Horší bylo, když se vojenský vlak nezastavil v železniční stanici, ale v otevřeném prostoru. Tankový prapor je obrovská síla, ale ve vojenském vlaku je bezbranný.

Pokud válka zastihla vojenský vlak s těžkou technikou tam, kde nebylo místo na vykládku, musel být vlak bud zničen, nebo opuštěn.

Avšak v záviděníhodné situaci se neocitly ani ty divize, které se nalézaly v Prvním strategickém sledu a dopravovaly se na hranici svými prostředky.

Divize v kolonách při pochodu je výborný cíl pro letectvo. Celá Rudá armáda vlastně byla jedním výborným cílem.

5.

Mnozí viděli přesun sovětských vojsk, ale každý viděl pouze jeho část.

Málokdo si uměl představit jeho skutečný rozsah. Německá vojenská rozvědka se domnívala, že probíhá gigantický nárůst vojenského potenciálu, ale i ona viděla pouze První strategický sled a vůbec netušila, že existuje i druhý (a třetí, o kterém ještě budeme mluvit). Domnívám se, že mnozí sovětští generálové a maršálové s výjimkou těch nejlepších nebo přímo angažovaných na tomto přesunu si také nedokáží představit jeho skutečný rozsah, a tudíž ani jeho význam. Právě proto mnozí z nich tak klidně o něm vyprávějí. Neznalost obecné situace a skutečného rozsahu soustředění sovětských vojsk není v žádném případě náhodná. Stalin použil drakonická maskovací opatření. Stalinské sdělení TASSu je jedním z takových opatření.

Utajit samotnou skutečnost přesunu vojsk bylo nemožné, ale hlavní je to, že rozsah přesunu a její smysl Stalin utajil před celou zemí, před německou rozvědkou a dokonce i před budoucími pokoleními.

Generálplukovník letectva A. S. Jakovlev (tehdy osobní Stalinův referent) dosvědčil, že „na konci května nebo začátkem června" se v Kremlu konala porada o otázkách maskování (Cíl života, Zápisky leteckého konstruktéra, s.252.)

Dříve jsme už viděli některá opatření, k nimž přistupovali sovětští generálové: Vyhlásili vojsku, že jede na cvičení, ačkoli nejvyšší velitelský sbor chápal, že nejde o žádné cvičení. Jinými slovy probíhala cílevědomá dezinformace vlastních vojsk. Německé velení ve stejnou dobu dělalo úplně totéž:

V armádě se běžně hovořilo o výsadku ve Velké Británii, mnozí dokonce znali název operace – Mořský lev, ve vojenských posádkách se objevili překladatelé z anglického jazyka a tak dále.

Je vhodné připomenout, že dezinformace vlastních vojsk se provádí pouze před útočnou operací, aby se před protivníkem utajily vlastní záměry, doba a směr hlavního úderu. Při obranné

válce nebo před jejím začátkem není zapotřebí klamat vlastní vojsko – důstojníkům i vojákům se dává prostý a srozumitelný úkol: Toto je tvoje hranice a zpátky ani krok! Třeba tu vypusť duši, ale nepřítele nesmíš pustit dál!

Skutečnost, že sovětští vojáci i velitelé byli klamáni, je důkazem přípravy útočné operace. Pokud by se chystala obranná operace, proč by se nedalo říci vojákům: Ano, braši, situace je vyhrocená, může se stát ledacos, jedeme kopat zákopy a usadíme se v nich. Jestliže vojsko jede opravdu kopat zákopy, není žádný rozdíl v tom, jestli mu cíl cesty sdělíte na místě určení nebo v době odjezdu. Takovou novinu však sovětským důstojníkům a vojákům nikdo neoznámil ani při odjezdu, ani po příjezdu. Měli před sebou jiný cíl, který byl tehdy tajen a je utajován i dnes.

Abychom si představili stupeň utajení přesunu vojsk, uvedu pouze jeden příklad za mnohé.

Maršál Sovětského svazu M. V. Zacharov: „Na začátku června za mnou do pracovny zašel náčelník strategického oddělení Oděského vojenského okruhu plukovník P. I. Rumjancev, v té době náčelník štábu Oděského vojenského okruhu, a tajuplně mi nahlásil, že během posledních dnů stanicí Znaménka projíždějí „Annušky" směrem od Roštová a vystupují v Čerkasské oblasti. „Annuška" je termín, kterým orgány strategického oddělení vojenského okruhu označují divizi. Za dva dny jsem obdržel šifrovanou depeši z Čerkassu s podpisem zástupce velitele vojsk Severokavkazského vojenského okruhu M. A. Rejtera, v níž se žádalo o povolení obsadit několik baráků skladiště svršků našeho okruhu, za účelem uskladnění majetku vojsk, která do této oblasti dorazí ze severního Kavkazu. Vzhledem k tomu, že štáb
Oděského vojenského okruhu nebyl informován o místním soustředění vojsk, zatelefonoval jsem služebně na Operativní vedení generálního štábu.

Telefon zvedl zástupce náčelníka velení A. F. Anisov. Informoval jsem ho o šifrované depeši, kterou jsem obdržel od M. A. Rejtera, a požádal jsem ho, aby mi objasnil, co se děje. Anisov odpověděl, že Rejterovu depeši je třeba okamžitě zničit, že Rejter

obdrží potřebné pokyny od generálního štábu a štáb okruhu se do této záležitosti nemá vměšovat.” (Voprosy istorii, 1970, č. 5, s.42.)

Maršál Zacharov dále uvedl, že velitel vojsk Oděského okruhu generálplukovník J. T. Cerevičenko také nic nevěděl o „Annuškách”. Sovětská vojska se vždy přesunují za dodržování bezpečnostních opatření a své plány vždy utajují. Tak to opravdu je, ale všechno má své meze. Velitel vojenského okruhu v Sovětském svazu, zvláště velitel pohraničního okruhu a jeho náčelník štábu jsou lidé, kterým byly svěřeny mimořádné pravomoci a moc. Jsou v plné míře odpovědní za všechno, co se děje na území, které se nachází pod jejich kontrolou. Uveďte mi nějaký jiný příklad, kdy velitel okruhu a jeho náčelník štábu nevědí o tom, že se na území jejich okruhu soustřeďují nějaká jiná vojska! Dokonce i v situaci, kdy se velení Oděského okruhu náhodou dovědělo o soustředění jakýchsi vojsk na území okruhu, generální štáb (kterému velel G. K. Žukov) žádal, aby se v okruhu na obdrženou informaci zapomnělo a aby byla zničena tajná šifrovaná depeše, určená pouze pro náčelníka štábu okruhu. Dokonce i v trezoru náčelníka štábu okruhu je tato depeše nebezpečná! Já jsem se mimochodem už dříve zmínil o tom, že v sovětských archivech je uloženo velmi mnoho zajímavých dokumentů o tomto období, a přesto se ty nejzajímavější nikdy do archivu nedostaly nebo byly rovnou zničeny.

Stopy podobného ničení jsou v archivech patrné, například: věta začíná na jedné straně, ale další strana už neexistuje a občas neexistuje ani následujících sto stran. I tato zničená šifrovaná depeše v Oděském okruhu pouze potvrzuje moje slova.

Je zajímavé, jak se v této situaci zachoval generálporučík M. A. Rejter. Max Rejter byl disciplinovaný Němec, který byl ještě za první světové války plukovníkem ve štábu ruské armády. Jako představitel pruské vojenské školy věděl, jak se utajuje. A přesto i on, zástupce velitele Severokavkazského okruhu, když se ocitl se svými „Annuškami” na území jiného vojenského okruhu, pokládá za naprosto přirozené spojit se s hodnostně rovnocenným místním bossem a požádat o povolení (samozřejmě formou osobní šifry!)

něco udělat. Z generálního štábu ho obratem příslušně poučili a Rejter podobné šifrované depeše už nikdy nepsal.

A nyní několik jiných příkladů.

Generálplukovník L. M. Sandalov prověřoval výstavbu obranných zařízení přímo na hranici v oblasti Brestlitevsku a s údivem zjistil, že trvalá palebná ohniska se budují tak blízko hranice, že jsou vidět z německé strany.

Proto se na to udiveně zeptal V. I. Čujkova. Čujkov, tenhle budoucí stalingradský lišák, si povzdechl (samozřejmě se přetvařoval): Je to politováníhodné, ale věc skutečně vypadá tak, že si Němci povšimnou výstavby našich obranných zařízení (Směrem na Moskvu, s. 53). Guderian začal válku právě z druhého břehu řeky a podotkl, že to všechno velice dobře viděl: Trvalá palebná ohniska se budovala ve dne v noci, přičemž v noci za jasného osvětlení. Je to udivující: ani samotný Sandalov, ani Čujkov, ani kdokoli jiný nevydal rozkaz zastavit práce a přemístit budování obranných zařízení o několik kilometrů do týlu, aby protivník neviděl přesné rozmístění palebných ohnisek a orientaci střílen, podle níž může snadno odhalit systém palby.

Maršál Sovětského svazu I. Ch. Bagramjan v jiném okruhu v roce 1940 sledoval tentýž obrázek: Buduje se opevněné stanoviště „přímo před očima Němců”. Stavební parcely byly ohrazeny plůtky. „Tyhle plůtky mi připomínaly fíkové listy na sochách.”

„Co myslíte,” zeptal jsem se vedoucího jedné stavby, „uhodnou Němci, co za tímhle plůtkem budují vaši stavbaři tady na břehu hraniční řeky?”

„Nepochybně!” odpověděl bez váhání. „Těžko předpokládat, že by nepochopili charakter naší stavební aktivity.”

„Pomyslel jsem si: Podobnou taktickou negramotnost lidí, kteří vybírají lokality na budování trvalých palebných ohnisek, by bylo možné snadno označit jako záškodnictví. K tomu patrně dříve také docházelo.” (VHČ, 1976, č, 1,8. 54.)

Ano. V roce 1938 by za podobnou činnost někoho zastřelili. Ale v letech 1940-1941 z nějakého důvodu ve všech západních

okruzích se opevnění budovala přesně takhle a nikdo se nebál, NKVD se do této záležitosti nevměšoval, nikdo za to nebyl uvězněn ani zastřelen. Proč? „Viditelná demonstrace obranných prací” – tak Bagramjan definoval toto budování a vzápětí dodal, že „plán budování byl schválen nadřízeným vedením”. Za opevněná stanoviště osobně odpovídá velitel okruhu. Kdo byl takový idiot, že schválil podobný plán? V té době to byl G. K. Žukov. Tentýž Žukov, který byl nejlepším vojevůdcem druhé světové války. Tentýž Žukov, který za svého života neutrpěl jedinou porážku. Tentýž Žukov, který se právě vrátil z Mongolska, kde demonstrativně budoval obranu a potom neočekávaně udeřil na 6. japonskou armádu. Tentýž Žukov, který se během několika měsíců stane náčelníkem generálního štábu a zavede drakonická pravidla pro utajení přesunu vojsk, avšak „viditelná demonstrace obranných prací” bude na hranicích pokračovat a dokonce se výrazně zvětší.

Je zajímavé, jak se v této situaci choval Bagramjan. Bagramjan byl nejlstivější lišák, jaký se kdy mezi lidmi narodil, a zároveň talentovaný velitel v nejlepším smyslu tohoto slova. Během války udělal v celé Rudé armádě nejskvělejší kariéru: válku začal jako plukovník a skončil ji jako armádní generál, přičemž byl na postu, který ho opravňoval k získání hodnosti maršála Sovětského svazu, a on také tuto hodnost dostal. V dané situaci Bagramjan plnil na hranici osobní příkaz Žukova a vystupoval jako jeho podřízený a zároveň jako jeho osobní přítel. Stačilo, aby Bagramjan jenom trochu zvýšil hlas, a celé to demonstrativní budování by vzalo za své. Ale Bagramjan hlas nezvýšil. Stačilo, aby při setkání s Žukovem upozornil: „Georgiji Konstantinoviči, hrůza! Ti idioti budují opevnění přímo na hranici, naši zemi přijdou ta opevnění na miliony, ale dělostřelectvo je vyřadí během první hodiny války, protože protivník zná pozici každého trvalého palebného ohniska! Tebe i mě za to zastřelí!” Bagramjan ale nezačal křičet a dupat nohama.

22. června se to tak přesně odehrálo – opevnění se dostala pod přímou palbu, ale Stalin Žukova a Bagramjana nezastřelil, ani se jich nedotkl, naopak je povýšil. Z toho vyplývá, že podobné

budování zaměřené na to, aby protivník všechno dobře viděl, nebyla žádná negramotnost, ale něco úplně jiného.

Přátelé Sovětského svazu prohlásili, že sovětská vojska nekopala zákopy, protože Stalin dělal všechno pro to, aby náhodou nevyprovokoval válku.

Avšak obyčejný zákop se železobetonovými opevněními je v tomto smyslu zanedbatelný. Stalin demonstrativně budoval gigantickou obrannou zónu a neobával se, že se to stane důvodem k tomu, že ho Němci napadnou. Proč nebyl vojskům vydán příkaz zakopat se do země? Ve srovnání s novou linií železobetonových opevnění nemohou zákopy politicky situaci nijak zkalit.

Ale to se nestalo. Přijíždějící vojska nedostala rozkaz zakopat se do země. Ukrývala se v lesích. To, co je určeno pro obranu, úmyslně protivníkovi ukážeme, ale přijíždějící vojska nemá nikdo vidět – to znamená, že tato vojska nejsou určena pro obranu, ale k jinému účelu.

Je to podivný kontrast – vtíravé předvádění obrany přímo na hranici a zničená šifrovaná depeše ve štábu vojenského okruhu. Ve skutečnosti to jsou dvě strany téže mince. Žukov to tak prováděl dříve a vždy u toho setrvá i v budoucnosti: Zesílená příprava obrany tak, aby to protivník dobře viděl, a v tutéž dobu utajené soustředění dorazivších vojsk v lesích s cílem neočekávaného úderu…

Žukovovy údery byly vždycky neočekávané…

6.

13. června si Molotov pozval německého vyslance a předal mu text sdělení TASSu. (V. Chvostov a generálmajor A.,Grylev, Kommunist, 1968, č. 12, s. 68.) Ve sdělení se uvádí, že Německo nemíní přepadnout SSSR a SSSR nemíní přepadnout Německo, avšak „síly nepřátelské SSSR a Německu, které mají zájem na rozpoutání a rozšíření války”, se pokoušejí znesvářit je tím, že rozšiřují provokační fámy o blížící se válce. Ve sdělení jsou „tyto

nepřátelské síly” jmenovitě uvedeny: „britský vyslanec v Moskvě pan Creepps”, „Londýn”, „anglický tisk”.

Náš výzkum by nebyl úplný, kdybychom 13. června 1941 nepobyli v Londýně. Je rozumné předpokládat, že 13. června se v Londýně setkal sovětský vyslanec I. M. Majskij s ministrem zahraničních věcí Velké Británie A. Edenem. Na tomto setkání Majskij hodil na stůl sdělení TASSu, dupnul si a požadoval odvolat vyslance Creeppse z Moskvy, nezasévat svár mezi dobré přátele Stalina a Hitlera a přestat s provokačními fámami o válce mezi SSSR a Německem. Představujete si to setkání právě takhle? Mýlíte se. Ono to všechno bylo jinak.

13. června 1941 se skutečně sešel Majskij s Edenem. Majskij sdělení TASSu britské vládě nepředal, nedupnul si a nebouchal pěstí do stolu. Setkání proběhlo v přátelské atmosféře. Projednávala se důležitá otázka: opatření, ke kterým přistoupí Velká Británie, aby pomohla Rudé armádě, jestliže v nejbližší budoucnosti začne válka mezi SSSR a Německem.” Těmito konkrétními opatřeními byly přímé bojové akce britského letectva v zájmu Rudé armády, vojenské dodávky, koordinace postupu vojenského velení obou zemí. (Dějiny druhé světové války /1939-1945/, díl 3, s. 352.)

13. června stalinská diplomacie vytvořila základy toho, co bude zanedlouho označeno pojmem „antihitlerovská koalice”. Z pohledu Velké Británie na tom není nic odsouzeníhodného: Velká Británie vede válku proti Hitlerovi.

Avšak Sovětský svaz hraje nečistou hru. S Německem má uzavřen pakt o nenapadení a záhy poté následovala smlouva o přátelství. Pokud sovětská vláda vychází z toho, že tyto dokumenty již neodpovídají reálně vzniklé situaci, je zapotřebí je anulovat. Stalin to ale neučinil a přesvědčuje Hitlera o vroucím přátelství a odhaluje v sdělení TASSu ty, „kteří chtějí rozšířit válku”.

V tutéž dobu se v Londýně vedou jednání o vojenském svazku s německým protivníkem a o konkrétních vojenských opatřeních proti Německu. Je to zvláštní – ještě před tím, než Hitler napadl SSSR!

Za neutrálním diplomatickým tónem se skrývají velmi vážné záležitosti. Sovětská diplomacie vcelku nedávno jednala s Německem o Polsku: „… pokud na území polského státu dojde ke změnám…" Nyní nastala doba, kdy sovětští diplomaté začali hovořit o Německu za jeho zády podobným tónem. Je zvláštní, že na jednáních v Londýně obě strany používají obrat „pokud začne válka" místo jestli Německo napadne". Jinými slovy oba partneři vůbec nevylučovali, že válka může začít nejen německou agresí, ale i nějak jinak. Je zajímavé, že při jednání v Londýně se na první místo klade: „pokud vypukne válka mezi SSSR a Německem", stejně tak se uvádí i ve sdělení TASSu: „fámy o blížící se válce mezi SSSR a Německem". Proč to není řečeno naopak – mezi Německem a SSSR –, jestliže se předpokládá, že agresorem bude Německo?

Možná že i v tomto případě někdo namítne, že sovětský vyslanec se zúčastnil rozhovorů bez Stalinova vědomí, a tím překročil pravomoci stejně jako sovětští generálové, kteří stahovali svá vojska k hranicím, „aniž by o tom Stalina uvědomili." Ne. V tomto případě nemá podobný pokus naději na úspěch. Sám Majskij zdůrazňoval, že když měl odjet do Londýna ještě v roce 1932, setkal se s M. M. Litvínovem. Komisař zahraničních věcí Litvínov upozornil I. M. Majského, že se nebude řídit pokyny Litvínova, ale „vyšších míst". „Vyššími místy" v té době byl pouze Molotov (vedoucí představitel vlády, jejímž členem byl Litvínov a Stalin). V roce 1941 byl Litvínov již vyhnán a zůstala pouze „vyšší místa" – Molotov a Stalin. Samotný Majskij přežil čistky a vydržel na svém postu velmi dlouho, přičemž hlavu si zachránil jenom proto, že neporušoval pokyny „vyšších míst".

K tomu, abychom si s konečnou platností dokázali vytvořit představu o soudruhu Majském a obecně o sovětské diplomacii, je třeba dodat, že po návratu do Moskvy po 11 letech práce v Londýně doprovázel Stalina při setkáních s Churchillem a Rooseveltem a požadoval větší pomoc. Posléze napsal knihu Kdo pomáhal Hitlerovi.

Z této knihy se dovídáme, že Hitler by sám nebyl s to začít druhou světovou válku – pomohly mu Velká Británie a Francie.

Dále sovětský vyslanec klade vinu za „nespočetné oběti a utrpení” na bedra země, která ještě 13.června 1941 nabízela Stalinovi vojenskou a ekonomickou pomoc.

7.

Cílem sdělení TASSu bylo zamezit fámám o nevyhnutelné válce mezi SSSR a Německem. Stalin rozhodně s těmito fámami bojoval. Počátkem června se v Moskvě znenadání rozpoutal teror. Padaly hlavy, mezi nimi i vysoce postavené.

Hitler stál před stejným problémem. Přípravy k válce se utajují obtížně. Vidí je lidé, kteří vyslovují různé předpoklady. 24. dubna německý vojenský námořní atašé poslal do Berlína znepokojivou zprávu o tom, že bojuje „s viditelně nejapnými fámami o nastávající německo-sovětské válce”. 2. května vyslanec Schulenburg informoval o tom, že bojuje s fámami, ale že všichni němečtí pracovníci, kteří přijíždějí z Německa, přivážejí „nejen fámy, ale i fakta, která je potvrzují”.

24. května vedoucí oddělení zahraničního tisku německého ministerstva propagandy Karl Bohmer v opilosti cosi vyzradil o vztazích se Sovětským svazem. Byl okamžitě uvězněn. Hitler se tímto případem zabýval osobně a podle Goebbelsových slov přikládal této události „velice vážný význam”.

13. června 1941, v den, kdy se předávalo sdělení TASSu o tom, že žádná válka nebude, stanul Karl Bohmer před lidovým soudem (je to otřesné – lidový soud, úplně stejně jako v Sovětském svazu) a prohlásil své řeči za opilecký blábol – žádná válka mezi Německem a Sovětským svazem samozřejmě nebude! Chudáka Bohmera to neuchránilo před těžkým trestem, který celému Německu posloužil jako výmluvné poučení o tom, že válka nebude. Nebude – a bašta! A aby o tom nikdo nepochyboval ani v zahraničí, rozeslal Ribbentrop 15. června telegramy nejvyššího stupně utajení svým vyslancům: rýsuje se zatím největší jednání s Moskvou. Vyslanci to měli jako zvlášť důvěrnou informaci leckomu sdělit. Například rada německého vyslanectví v

Budapešti byl povinen sdělit tuto novinku jako důvěrné tajemství nejvyššímu maďarskému představiteli.

Principy dezinformace jsou pro všechny stejné: Jestliže nechceš, aby tajemství poznal nepřítel, utajuj ho i před přáteli! Německo hned následujícího dne po sdělení TASSu přichystalo cílenou dezinformaci své diplomacie i svých vojenských spojenců. My už víme, že nejvyšší sovětské velení provádělo totéž ve vztahu k sovětské armádě.

Nahlédneme-li do temných dějin socialismu německého a socialismu sovětského, nalézáme překvapující shody nejen v heslech, písních a ideologii, ale i v historických událostech. V dějinách národního socialismu existuje událost, která se velmi podobá sdělení TASSu. 8. května 1940 německý rozhlas oznámil, že Velká Británie se chystá vtrhnout do Nizozemska. Pak následovalo to nejzajímavější: údaje‘ o tom, že dvě německé armády se přesunují k nizozemským hranicím. Tyto údaje byly označeny za „nejapné fámy”, o které se postarali „britští váleční štváči”. Je dobře známo, co se stalo potom. Tato sdělení německého a sovětského rozhlasu se téměř doslova opakovala. Jejich hlavní myšlenkou bylo to, že my žádná vojska nikam nepřesunujeme, to si jenom vymysleli „britští váleční štváči”. Vím, že srovnání ještě není důkaz, ale v tomto případě jsou si ta dvě sdělení tak podobná, že jde téměř o kopie.

8.

Sovětští historikové po mých prvních publikacích zvýšili hlas: Ano, přemístění sovětských vojsk proběhlo, ale sovětští historikové už dávno uspokojivě celou tuto akci objasnili (jako obranu), a proto se žádné jiné objasnění nemusí hledat. Všechno je naprosto jasné.

Co vás vede, chlapci! Ne všechno je naprosto jasné. A nikdo v Sovětském svazu to nikdy uspokojivě neobjasnil. Mou pozornost upoutala právě skutečnost, že chybí vysvětlení takového postupu.

U sovětských generálů a maršálů nejenže neexistuje žádné objasnění, ale ani jeden z nich nikdy neuvedl přesný počet divizí, které se tohoto obrovského přesunu zúčastnily: 191! Ani jeden z nich nikdy neuvedl alespoň přibližný počet. Můžeme očekávat od generála uspokojivé objasnění, jestli bud neví, nebo vědomě tají skutečný rozsah probíhajících událostí?

Vynikající sovětský znalec počátečního období války V. A. Anfilov se vyjádřil o Západním zvláštním vojenském okruhu: „Z tuzemských oblastí okruhu se v souladu s direktivou lidového komisaře obrany přesunulo na západ deset střeleckých divizí". (Nesmrtelné hrdinství, s. 189.) Tamtéž se zmiňuje o sousedním Baltském zvláštním vojenském okruhu: „Blíže k hranici se přemístily čtyři střelecké divize (23., 48., 126. a 128)."

Je to zcela správně a nalézáme celou řadu svědectví, že to bylo právě takhle. Ale což se v Baltském zvláštním vojenském okruhu kromě toho nepřesunovaly k hranici i 11. a 183. střelecká divize? Cožpak všechny tankové a motorizované divize se v té době nehnuly z místa?

Někteří sovětší maršálové – včetně G. K. Žukova – tvrdí, že z hloubi země se přesunulo 28 střeleckých divizí. To je naprostá pravda – jenomže neúplná. Maršál Sovětského svazu A. M. Vasilevskij zdůrazňuje, že 28 divizí pouze „stálo na počátku plnění plánu soustředění". (Věc celého života, s.119.) 28 divizí – to byl jenom začátek. Víme, že následovalo pokračování, které mnohonásobně tento začátek překonalo, ale maršál Vasilevskij, který něco naznačil, najednou zmlká a přesné údaje u něho nenajdeme.

Aby bylo možné objasnit nějaký jev, je nutné nejprve přesně stanovit jeho rozsah. Jakéhokoli badatele, který se snaží vysvětlit přesun sovětských vojsk a sdělení TASSu, které tento pohyb zastíralo, nemůžeme brát vážně, dokud se nepokusí alespoň přibližně shrnout všechno, co je o tomto pohybu známo a co bylo publikováno.

Protože mě neuspokojila objasnění této otázky od odborníků, začal jsem se věnovat pamětem generálů a maršálů, kteří se tohoto přesunu účastnili nebo mu veleli. A tu jsem narazil na

podivuhodnou pružnost sovětské historické vědy a sovětských životopisců, kteří se této odpovědi vyhnuli.

Několik příkladů.

Velitel vojsk Oděského vojenského okruhu generálplukovník J. T. Čerevičenko se 9.-12. června nalézal na Krymu, kde přijímal vojska 9. zvláštního střeleckého sboru. To jsme se dověděli od maršála Sovětského svazu M. V.Zacharova. (Voprosy istorii, 1970, č. 5, s. 44.) K tomuto sboru se ještě vrátíme. Sbor byl velmi neobvyklý a nikoli nadarmo byl oficiálně nazván „zvláštní". Ale zkuste najít u generála J. T. Čerevičenka aspoň jednu jedinou řádku o této události. Generál oni z jakéhosi důvodu mlčí. Je to mimochodem tentýž Čerevičenko, který přijímal sbor, který právě dorazil, ale neví, že se na území jeho okruhu tajně soustředí celá armáda generálporučíka I. S.Koněva a jeho zástupce generálporučíka Maxe Rejtera.

I. S Konev se za války stal maršálem Sovětského svazu, a tak saháme po jeho knize s nadějí, že objevíme vysvětlení toho, jak a proč se ocitl se svými „Annuškami" v cizím okruhu, avšak s údivem zjišťujeme, že maršál úplně vynechal celé počáteční období války. Dal přednost tomu, že psal o čtyřicátém pátém roce a tak svou knihu také nazval – Čtyřicátý pátý. Obracíme se k pamětem armádního generála P. I. Batova – byl to právě jeho sbor, který Čerevičenko vítal na Krymu. Ale ouha – Batov ve své knize to nejzajímavější vynechal. Batov v té době byl zástupcem velitele Zakavkazského vojenského okruhu. Vzniká otázka, jak a proč se ocitl na Krymu v čele elitního sboru. Proč se tento sbor nazýval „zvláštní"? Proč jednotky a útvary sboru nacvičovaly rychlé nalodění vojsk a naložení bojové techniky na válečná plavidla Černomořské flotily a výsadek na nepřátelském břehu s následujícím obsazením a zničením ropných věží a vrtů? Proč se v Batovově zvláštním sboru prováděla dokonce i podle běžných měřítek Rudé armády neobvyklá propaganda „osvobozovací války na území agresora"? Proč tuto propagandu prováděli představitelé Hlavního vedení politické propagandy, kteří výhradně pro tento účel se sem dostavili z Moskvy? Proč 13. června 1941 obdrželi všichni příslušníci 9. zvláštního sboru včetně řadových vojáků

stručné rusko-rumunské konverzace? Odpovědi na všechny tyto otázky najdeme po zdlouhavém hledání v jiných pramenech, ale určitě to nebude v pamětech generála Batova, který tomuto skutečně neobvyklému sboru velel.

Batov celé toto období prostě a jednoduše vynechal.

Když jsme nenalezli odpovědi tady, podíváme se na vyšší úroveň. Avšak z těch, kteří byli do tajemství zasvěceni beze zbytku – Stalin, Molotov, Malenkov, Berija, Timošenko a Žukov – napsal paměti pouze Žukov. Nu což, aspoň něco. Žukov byl náčelníkem generálního štábu, což znamená, že osobně odpovídal za dislokaci a přesuny vojsk a bez jeho povolení by se nepohnul z místa ani jediný prapor. Žukovovi kromě toho bylo bezprostředně podřízeno všechno, co bylo ve spojení s vojenským využitím železnic – pokud by to Žukov nepovolil, nevyjel by jediný vagon s vojenským nákladem.

A koneckonců jakékoli sdělení TASSu, v němž se připomíná Rudá armáda, se připravuje v generálním štábu, to znamená v Žukovově kanceláři. „Žukov" je jediný pramen, který měl určitý vztah k celému komplexu problémů, o nichž se v této kapitole hovoří. Ve svých pamětech buď musí převzít odpovědnost za odevzdání lživého sdělení TASSu, nebo se musí od něho distancovat – to tam prostě nějací neodpovědní soudruzi civilisté plácli do vody, vytvořili to nejhloupější možné sdělení TASSu, aniž by vůbec znali skutečnou situaci a aniž by se v generálním štábu informovali, jestli dochází k přesunu vojsk nebo ne.

Takže odpovědi na všechny tyto otázky musejí být v Žukovových pamětech. S neskrývaným vzrušením otvíráme tlustý šedý svazek Vzpomínek a úvah a nenalézáme v něm ani vzpomínky, ani úvahy. Žukov se odpovědím vyhýbá. Jeho kniha je napsána tak, jako by její čtenáři byli intelektuálně méněcenní. „Ano," říká Žukov, „přesun vojsk existoval." O jeho cíli však nehovoří. Žukov mlčením obchází i početní stavy vojsk. Zapomíná sdělit, kdo a kdy rozhodl o jejich přesunu. Zůstává nejasné, proč se časově shodují přesun vojsk a vysílání sdělení TASSu, v němž se odmítaly fámy o takovém přesunu. Že by jeden úřad nevěděl, co dělá druhý? Nebo šlo naopak o přesnou koordinaci postupu?

Místo čísel a vysvětlení Žukov na třech stránkách velmi obšírně popisuje přesuny vojsk. Háček je v tom, že Žukov popisuje přesun vojsk nikoli svým jménem, ale cituje svého přítele Bagramjana, které v té době neměl přístup ke státním tajemstvím. Poslechněte si Bagramjana, který byl tehdy pouhým plukovníkem! Slyšte Bagramjana, který byl v Prvním strategickém sledu a neměl právo znát ani složení, ani směr, ani definitivní místo určení pohybu Druhého strategického sledu. Bagramjan, který se nacházel v Prvním strategickém sledu, mohl vidět pouze nepodstatnou část doraziVších vojsk. Tímto popisem se Žukov zbavil nutnosti mluvit pravdu.

Jestliže Žukov v tomto případě použil citáty Bagramjanovy, pak je to přibližně totéž, jako kdybychom astronautovi, který pobýval na Měsíci, popisovali Měsíc pomocí úryvků z románů Julese Věrna a Herberta Wellse, kteří na Měsíci nikdy nebyly

Za koho vlastně Žukov pokládal své čtenáře? Pokud bychom si přáli poznat názor Ivana Christoforoviče Bagramjana, nalistujeme jeho knihy a přečteme si tento názor sami. Je nesporné, že Bagramjan psal mnoho a dobře, vyznačoval se vynikající erudicí, schopností přesné analýzy a spolehlivou pamětí, ale on přesun vojsk Druhého strategického sledu neplánoval a nevelel mu. Plánoval ho Žukov a velel mu rovněž Žukov. A my bychom z Žukovovy knihy chtěli poznat jeho vlastní názor, chtěli bychom vidět celou situaci ze závratné výšky jeho postavení, a nikoli ze zvonice Ivana Christoforoviče.

Násilný úhybný manévr Žukova za Bagramjanova záda a nemotorný pokus vyhnout se odpovědi jsou dalším potvrzením toho, že tu všechno nebylo, jak má být, a že všechno nebylo úplně čisté. Je tu prostě něco, co se muselo tehdy tajit a co se musí tajit i po padesáti letech.

Mnozí hovoří o sdělení TASSu a o událostech, které se toho dne staly. Ale hovoří pouze ti, kteří nebyli připuštěni k tajemství Druhého strategického sledu. A ti, kteří znali účel přesunu vojsk, mlčí nebo se odvolávají na svědectví nezasvěcených.

Však oni také mají o čem mlčet.

A nyní tento den shrneme.

Slova: „britští váleční štváči” chtějí dostat do války SSSR a Německo.
Skutečnost: Sovětský svaz tajně jedná s těmito „válečnými štváči” o vojenském svazku proti Německu.

Slova: vojska nepřesunujeme.
Skutečnost: přesunujeme jich tolik, kolik jich ještě nikdo nikdy nepřesunoval.

Slova: cvičení.
Skutečnost: čeká nás něco mnohem důležitějšího.

Dvacátá třetí kapitola

O opuštěných vojenských okruzích

V Rudé armádě odedávna panuje tento princip: Vojska jsou ještě na pochodu, ale velení se již blíží k místu, kde se bude muset jednat.

maršál Sovětského svazu K. K. Rokossovskij

1.

Sovětský generál stoupal po žebříčku vojenských hodností přes hodnosti velitele divize, sboru, velitele armády… A pak následovala hodnost velitele okruhu. To není jenom další stupínek. To je skok. Velitel okruhu – to je vysoký vojenský hodnostář a kromě toho je svým způsobem vojenským gubernátorem území o rozloze mnoha set tisíc, ale někdy i milionů čtverečních kilometrů, na kterém žijí miliony a desítky milionů lidí. Velitel okruhu odpovídá nejen za vojska, ale i za to, aby v zájmu války bylo využito obyvatelstvo, průmysl, doprava, spoje, zemědělství a přírodní zdroje.

Před válkou bylo území Sovětského svazu rozděleno na šestnáct vojenských okruhů. Osm okruhů bylo pohraničních, osm dalších nemělo hranice s cizími státy a pokládalo se za vnitrozemské. Každý okruh byl něčím důležitý. V některých bylo mnoho vojska, v jiných méně, ale zato se zase vyznačovaly mohutným průmyslovým a mobilizačním potenciálem.

13. května 1941 sedm velitelů vnitrozemských vojenských okruhů (výjimku tvořil Moskevský vojenský okruh) obdrželo zvláště důležitou direktivu – v každém ze sedmi okruhů vytvořit jednu novou armádu, na formování armád orientovat všechny štáby a vojska okruhů, do čela nových armád postavit osobně

velitele okruhů a přesně za měsíc, 13. června 1941, začít přeskupování na západ. Takže sedm velitelů vnitrozemských okruhů se změnilo ve velitele armád.

Avšak sedm generálů nemohlo stačit. Každý velitel armády potřebuje zástupce, štáb, velitele dělostřelectva, ženijních vojsk, spojovacích útvarů a týlu. Kde jenom vzít tolik generálů? To nebyl žádný problém. Stalin měl všechno předem připraveno, všechno předvídal. Líčení přeskupování vojsk jsem začal divizemi Uralského vojenského okruhu. Na jejich příkladu objasníme stalinské rozhodnutí. V rámci Uralského vojenského okruhu se vytvořila 22. armáda. Velitel okruhu generálporučík F. A. Jeršakov osobně stanul v jejím čele. Člen vojenské rady okruhu, komisař sboru D. S. Leonov, se stal členem vojenské rady 22. armády. Náčelník štábu okruhu generálmajor G. F. Zacharov se stal náčelníkem štábu 22. armády a štáb okruhu se změnil na štáb armády. Velitelé dělostřelectva, ženijních vojsk, spojovacích útvarů, rozvědky a všech oddělení a správ okruhu obsadili odpovídající hodnosti ve 22. armádě. Vzali si s sebou všechny své zástupce a podřízené, nastoupili do vojenských vlaků a odjeli.

Vznikla otázka: Koho nechat na Urale? Ural – to je Magnitka, Uralmaš, to je Tankograd, který tehdy nikdo neznal, ale který se stále rozrůstal. Ural – to je ocelový pás, který spojuje Evropu a Asii v jeden nedělitelný celek. Ural to jsou zdroje, závody a také pracovní síla v táborech.

Nebylo nebezpečné nechat všechna tato území bez vojenského správce? Někdo by mi mohl připomenout, že všichni velitelé mají své zástupce, kteří jsou určeni k tomu, aby nahradili velitele v době jeho nepřítomnosti. Ale v tom je právě ten háček, že zástupce velitele Uralského vojenského okruhu generálporučík M. F. Lukin ještě dříve dostal rozkaz přesunout se do Zabajkalí. Tam zformoval 16. armádu, a když se vysílalo sdělení TASSu, jeho armáda ze Zabajkalí tajně vyjela na západ. Proto po odchodu celého velitelského sboru se v čele Uralského okruhu ocitl všeobecně neznámý generálmajor A. V. Katkov prakticky bez jakéhokoli štábu.

Totéž se odehrálo i v Charkovském vojenském okruhu. Víme, že těsně před vypuknutím války se na rumunských hranicích zformovala **18. armáda.** Velení a štáb této armády byly tvořeny velením a štábem Charkovského vojenského okruhu. Velitel okruhu generálporučík A. K. Smirnov, náčelník štábu generálmajor V. J. Kolpakči, náčelník letectva okruhu generálmajor S.K. Gorjunov a všichni jejich podřízení byli přemístěni v rámci nové 18. armády na rumunskou hranici a zanechali vojenský okruh bez jakéhokoli velení.

19. armáda – to byla všechna vojska a štáby Severokavkazského vojenského okruhu. Velitel okruhu generálporučík I. S. Konev spojil všechna vojska svého okruhu do 19. armády, stanul v čele této armády a tajně se začal přesunovat na západ, přičemž zanechal okruh bez jakékoli vojenské kontroly. Teoreticky byl povinen zaujmout Koněvův post jeho zástupce, německý komunista generálmajor Max Rejter, ale my již víme, že i on se v této době již nenacházel na Kavkaze, ale na Ukrajině, přesněji v Čerkassech, kam přijížděly vojenské vlaky 19. armády. To, že Rejter byl na Ukrajině, víme nejen z pamětí maršála Sovětského svazu M. V. Zacharova, ale i z mnoha dalších pramenů, například z pamětí maršála Sovětského svazu I. Ch. Bagramjana. (Tak začínala válka, s. 63.)

Podívejme se na velitelský sbor vojenských leteckých sil Severokavkazského vojenského okruhu: velitel vojenských leteckých sil – generálmajor letectva J. M. Nikolajenko, náčelník štábu vojenských leteckých sil plukovník N. V. Kornějev, velitel stíhací letecké divize generálmajor letectva J. M. Beleckij. Po sdělení TASSu je vidíme ve stejných hodnostech, ale nikoli v okruhu, nýbrž v 19. armádě, která byla tajně přesunuta na Ukrajinu.

20. armáda – to byl Orlovský vojenský okruh. Velitel okruhu generálporučík F. N. Remezov spojil všechna svá vojska a vojska Moskevského vojenského okruhu pod svým velením, převzal štáb okruhu, přeměnil ho na štáb 20. armády a tajně vyrazil na západ, přičemž ponechal centrální oblast Ruska bez vojenské kontroly svému osudu.

21. armáda – to byl Povolžský vojenský okruh. Velitel Povolžského okruhu generálporučík V. G. Gerasimenko se stal velitelem 21. armády, náčelník štábu okruhu generál V. N. Gordov převzal funkci náčelníka štábu 21. armády. Velitelé jednotlivých druhů vojsk a vojenských služeb a stovky dalších velitelů ve svém označení vyměnili označení Povolžský vojenský okruh na 21. armádu. Pokud například narazíte na informaci o tom, že hlavní maršál letectva G. A. Vorožejkin počátkem roku 1941 (tehdy samozřejmě v nižší hodnosti) velel letectvu Povolžského vojenského okruhu, pak ani nemusíte nahlížet do archivu a můžete směle tvrdit, že po 13. červnu se stal velitelem letectva 21. armády a tajně se začal přesouvat k německým hranicím. Jestliže víte, že generálplukovník ženijních vojsk J. V. Bordzilovskij ve stejné době a v tomtéž okruhu (ovšem v nižší hodnosti) sloužil u ženijního oddílu, můžete klidně začít tvrdit, že po sdělení TASSu sloužil u ženijního oddílu 21. armády.

V Sibiřském vojenském okruhu (velitel generálporučík S. A. Kalinin) byla vytvořena 24. armáda a v Archangelském (generálporučík V. J. Kačalov) – 28. armáda.

Během jediného dne, 13. června 1941, v průběhu vysílání podivných zpráv v sovětském rozhlase, přestala prakticky existovat někdejší vojensko - územní organizace na nekonečných územích středního Ruska, severního Kavkazu, Sibiře, Uralu, od Archangelska až na Kubáň a od Orlu do City. Pokud by vypukla vzpoura, pak by ji nebylo čím potlačit – *všechny* divize se přesunuly k německých hranicím. Navíc i rozhodnutí o potlačení vzpoury by neměl kdo vydat – prakticky všichni generálové se také odebrali tajně na západ. Vzpoury potlačuje NKVD, ale v případě vážnějších událostí by vojska vnitra nepostačovala – bylo by zapotřebí armády. Mimochodem i ve vojscích NKVD ve stejné době probíhaly neméně podivné události, ale o nich později.

Vznikla otázka: Co se to děje? Možná že Stalin nedůvěřuje svým velitelům a rozhodl se je všechny současně odvolat? Ne, tak to není. Všechny, kterým Stalin nedůvěřoval, předvídavě zahubil a na jejich posty určil ty, kterým důvěřoval. Je nutné věnovat pozornost i tomu, že nezřídka už ani nikdo nebyl na místo

odvolaných generálů. Velitel okruhu si vzal s sebou své zástupce, náčelníka štábu a celý štáb, odebral se ve vší tajnosti na západ, ale Stalin na jeho místo nejmenoval nového generála. Například velitel Sibiřského vojenského okruhu generálporučík S. A. Kalinin přeměnil všechna vojska a štáb svého okruhu na 24. armádu a tajněji odvedl na západ, ale nový generál dorazil na Sibiř až v roce 1942. (Sovětská vojenská encyklopedie, díl 7, s.33.) Ve všech dalších vnitrozemských vojenských okruzích se noví velitelé objevili bud s několikaměsíčním zpožděním, nebo to byli druhořadí generálové, které nikdy předtím ani nikdy potom nikdo nevyznamenal tím, že by mohli velet okruhu nebo armádě. Výmluvným příkladem je v tomto ohledu generálmajor M. T. Popov v Povolžském vojenském okruhu.

Nezbývá nám než předpokládat, že všichni velitelé a jejich vojska měli vykonat něco mnohem důležitějšího, než zachovat sovětskou vládu ve vnitrozemských oblastech Sovětského svazu. Kdyby se chystalo něco méně důležitého, všichni by setrvali na svých místech.

2.

Z osmi vnitrozemských vojenských okruhů měl Moskevský výjimečné postavení. No jistě – Moskva. Zde na rozdíl od všech dalších vnitrozemských okruhů nevelel generálporučík, a dokonce ani generálplukovník, nýbrž armádní generál I. V. Tuleněv.

Avšak tu v návaznosti na sdělení TASSu sovětští generálové, štáby a vojska opouštějí vnitrozemské vojenské okruhy. Dokonce ani výjimečná pozice Moskevského vojenského okruhu ho před tímto osudem neuchránila. Všechna vojska okruhu byla převelena jako posily Prvního strategického sledu a 20. armády Druhého strategického sledu. Všechny zásoby výzbroje, munice a vojenského majetku byly odeslány z Moskevského vojenského okruhu na západní hranice. Pak přišla řada i na velení. Bylo jasné, že generál I.V. Tuleněv měl v té době příliš vysokou hodnost (a navíc požíval Stalinovy zvláštní důvěry), než aby prostě jenom

velel armádě. Politbyro ve Stalinově přítomnosti rozhodlo, že Tuleněv bude jmenován velitelem Jižního frontu.

Když tam odjížděl, vzal si s sebou celý štáb Moskevského vojenského okruhu v čele s generálmajorem G. D. Šišeninem. Složení Jižního frontu již známe: 9. (úderná) a 18. (horská úderná) armáda, 9. zvláštní střelecký a 3. letecký a výsadkový sbor, letectvo frontu.

Rozhodnutí změnit velení a štáb Moskevského vojenského okruhu na velení Jižního frontu a přemístit je do Vinnice bylo přijato 21. června 1941, ale existuje dostatek důkazů o tom, že pro důstojníky štábu toto rozhodnutí nebylo nijak neočekávané a navíc mnohá oddělení štábu v té době už byla v oblasti rumunských hranic. Tak například generálmajor A. S. Osipenko, zástupce velitele vojenských leteckých sil Moskevského vojenského okruhu, se počátkem června 1941 již nacházel na rumunských hranicích.

Velení a štáb Moskevského okruhu se odebraly do Vinnice a v podstatě opustily vojenský okruh hlavního města, aniž by ho někomu předaly, protože na místo odjíždějících velitelů už nebyl nikdo jmenován.

Cožpak i Moskevský vojenský okruh zůstal bez vojenského velení? Ano.

Je ovšem pravda, že po napadení SSSR Německem převzal velení okruhu 26. června 1941 generálporučík P. A. Artěmjev. (Moskevský vojenský okruh, nositel Leninova řádu, s. 204.) Formálně tu kdosi byl, ale ve skutečnosti nikdo! Artěmjev nebyl voják, byl to čekista. Hodnost, v níž přišel do Moskevského vojenského okruhu, byla náčelník velení operativních vojsk
NKVD. V červenci Stalin jmenoval i člena Vojenské rady Moskevského vojenského okruhu – byl to divizní komisař vojsk NKVD (později generálporučík) K. F. Tělegin. To byl také čistokrevný čekista, který dříve sloužil v oddílech zvláštního určení a v období všeobecné čistky byl politickým komisařem Moskevského okruhu vojsk vnitra (NKVD) a později zaujímal jakési odpovědné místo v ústředním aparátu NKVD.

Je to pozoruhodné. Dokonce v období všeobecné čistky vojenské okruhy zůstávaly vojenskými. Nyní se Moskevský okruh NKVD ničím neodlišoval od Moskevského vojenského okruhu. Moskevský vojenský okruh teoreticky existoval, ale v Moskvě nebyly bojové jednotky Rudé armády, byly tu pouze dvě divize NKVD a dvacet sedm jednotlivých stíhacích praporů, které také patřily k NKVD.

Generálporučík K. F. Tělegin vzpomíná, že v okamžiku, kdy do štábu Moskevského vojenského okruhu přišli „noví lidé”, to znamená čekisti, byla mnohá oddělení štábu citelně oslabena a nejdůležitější – bez nichž vojenský okruh vůbec nemůže existovat – prostě chyběla. „Noví lidé” nesprávně chápali vojenskou specifičnost a museli „věnovat nemálo sil a času tomu, aby se seznámili se stavem, úkoly a možnostmi okruhu”.

Takže v návaznosti na sdělení TASSu se vojenští velitelé vyšších hodností ocitli v čele armád a jeden z nich dokonce v čele frontového štábu a tajně se přesunují k německým hranicím, přičemž *všechny* vnitrozemské vojenské okruhy ponechali svému osudu (a vnitru). Je nesporné, že nic takového se v sovětských dějinách nestalo nikdy předtím ani potom a stejně nesporné je i to, že takový pohyb vyvolala bezprostředně válka, která byla pro Sovětský svaz naprosto nutná a neodvratitelná. Pokud by existovaly alespoň minimální pochybnosti o nutnosti války, pak by přece jen někde zůstali velitelé na svých dosavadních místech.

Avšak! Tento postup sovětského velení nebyla příprava na obrannou válku. Při dlouhé obranné válce se neposílají všichni velitelé na protivníkovy hranice, někteří se ponechávají na těch územích, kde by se protivník mohl znenadání objevit. Kromě toho v dlouhé obranné válce je naprosto nezbytná přítomnost profesionálních vojáků, a nikoli policistů, je zapotřebí generálů v nejdůležitějších průmyslových a dopravních centrech země nejen kvůli jejich obraně, ale i správnému využití veškerého vojenského potenciálu týlových území pro potřeby války.

Pouze v tom případě, jestliže sovětské velení plánuje bleskovou nenadálou válku na území protivníka, jestliže kalkuluje s předválečnými mobilizačními zásobami více než s výzbrojí, která

může být vyrobena v průběhu války, pak nemají generálové v průmyslových centrech co pohledávat a jejich místo je na protivníkových hranicích.

Nezavádějí nás tyto úvahy příliš daleko? Ne, nezavádějí nás daleko. Generálporučíku K. F. Tělegine, máte slovo: „Vzhledem k tomu, že se předpokládalo, že se válka povede na území protivníka, sklady s mobilizačními zásobami výzbroje, majetku a munice, které se nacházely v předválečné době v působnosti vojenského okruhu, byly dislokovány do pohraničních vojenských okruhů.” (VHČ, 1962, č. 1, s. 36.)

Copak jsem si to snad vymyslel já?

Dvacátá čtvrtá kapitola

O černých divizích

Stalin se nezastaví před použitím násilí v nevídaném rozsahu.
L. Trockij, 21. června 1939

1.

Hlavní shoda mezi Prvním a Druhým strategickým sledem spočívala v tom, že nejmohutnější armády z jejich sestavy se rozvíjely nikoli proti Německu, ale proti rumunským ropným polím. Hlavní rozdíl mezi Prvním a Druhým strategickým sledem byl v barvě. Ano, přesně tak. Sledy měly různou barvu. První strategický sled – to byla zelená a šedozelená barva (ochranné zbarvení, jak se říká v armádě), barva milionů vojenských blůz.

Ochranné zbarvení jednoznačně převládalo i ve Druhém strategickém sledu, ale bylo hojně doplněno černou barvou.

Jednou jsem musel být přítomen na setkání s generálem ve výslužbě F. N. Remezovem, který v roce 1941 v návaznosti se sdělením TASSu opustil Orlovský vojenský okruh, sloučil všechna jeho vojska s vojsky Moskevského vojenského okruhu do 20. armády, stanul v jejím čele a tajně ji přesunul na západ. Rozhovor probíhal v uzavřeném kruhu bez cizích svědků, a proto byl poměrně upřímný. Posluchači byli štábní důstojníci a generálové okruhu, kteří tuto problematiku znali nejen z pamětí generálů ve výslužbě. Vznikl spor. V jeho vášnivém průběhu se jeden odvážný plukovník zeptal generála Remezova přímo: „Proč 69. střelecký sbor vaší 20. armády Němci v dokumentech nazývají ‚černý sbor‘?” Generál Remezov nedokázal smysluplně odpovědět. Stále převáděl hovor na 56. armádu, které velel později a jejíž některé divize pro nedostatek vojenských šedých plášťů byly oblečeny v železničářské černé. To však bylo v prosinci.

Remezov se evidentně odpovědi vyhnul. Vyptávali se ho na červen 1941, kdy zmíněný nedostatek plášťů ještě neexistoval a kdy vojáci nešli samozřejmě do boje v pláštích – na to bylo horko. V 69. střeleckém sboru byli mnozí vojáci v létě ustrojeni do černých uniforem. Těchto vojáků bylo takové množství, aby si toho povšimla německá vojenská rozvědka a neoficiálně nazvala 69. sbor „černý".

Tento sbor nebyl výjimkou. 63. střelecký sbor 21. armády Druhého strategického sledu je také v německých dokumentech zaznamenán jako „černý sbor". Velitel 63. střeleckého sboru L. G. Petrovskij byl podle všech měřítek vynikajícím vojevůdcem. Ve věku 15 let se zúčastnil útoku na Zimní palác.

Prošel celou občanskou válku a třikrát byl těžce raněn. Válku ukončil ve věku 18 let a v hodnosti velitele pluku. Ve 20 letech absolvoval s vynikajícími výsledky akademii generálního štábu. Velel nejlepším vojenským útvarům Rudé armády včetně První moskevské proletářské střelecké divize. Ve věku 35 let byl zástupcem velitele Moskevského vojenského okruhu.

Velitel sboru Petrovskij se ve válce projevil jako vojevůdce vskutku strategického formátu. V srpnu 1941 dostal vojenskou hodnost generálporučíka a příkaz převzít velení 21. armády. 63. střelecký sbor se v té době po nelítostných bojích nacházel v obklíčení. Stalin vydal příkaz opustit sbor a okamžitě převzít velení armády. Petrovskij požádal o několikadenní odklad rozkazu o převzetí armádního velení a letadlo, které bylo pro něho vysláno, poslal nazpět, přičemž do něho uložil raněné vojáky.

Petrovskij vyvedl svůj „černý sbor" z obklíčení a znovu se vrátil do protivníkova týlu, aby vyvedl z obklíčení ještě jednu divizi, a to 154. střeleckou (velitel divize brigádní generál J. S. Fokanov). Během průlomu obklíčení byl Petrovskij smrtelně raněn. Německá vojska, která na bojišti objevila a poznala mrtvolu Petrovského, na rozkaz nadřízeného velení pohřbila sovětského generála se všemi vojenskými poctami. Na jeho hrobě byl umístěn velký kříž s německým nápisem: „Generálporučík Petrovskij, velitel ‚černého sboru'."

Sovětské prameny potvrzují toto neobvyklé gesto německého velení vůči sovětskému generálovi. O akcích 63. „černého sboru" je možné se dočíst ve VHČ, 1966, č. 6. Sovětská vojenská encyklopedie (díl 6, s. 314.) potvrzuje správnost této stati. O „černém sboru" Petrovského je možné najít zmínky v knize generálporučíka dělostřelectva G. D. Plaskova. (Za rachotu palby, s.163.)

Německá rozvědka zaregistrovala neobvyklou černou uniformu i v jiných armádách Druhého strategického sledu. Když tato uniforma převažovala nad obvyklou zelenou, začalo se plukům, divizím a někdy i celým sborům říkat „černé". Výjimkou nebyla ani 24. armáda Druhého strategického sboru, která tajně vyrazila ze Sibiře. Němci během bojů nazvali několik jejích pluků a divizí „černé". Avšak ještě před zapojením do bojů se s divizemi a sbory této armády děly docela zajímavé věci.

Na konci června se vojenské vlaky této armády roztáhly na několika tisícikilometrové vzdálenosti. V té době se velitel armády generálporučík S. A. Kalinin (který opustil Sibiřský vojenský okruh) již nacházel v Moskvě a řešil problém, jak 24. armádu uživit. Přijal ho tajemník moskevského městského výboru strany. Předejme slovo generálporučíku S. A. Kalininovi: „Tajemník moskevského městského výboru se telefonicky spojil s lidovým komisařem vnitra.

‚Soudruh, se kterým jsem právě hovořil,' objasnil tajemník moskevského městského výboru, ‚má velkou zkušenost v organizaci stravování. Poměrně dlouho se touto problematikou zabýval při stavbě kanálu Volha-Moskva. On vám pomůže.'

Asi za dvacet minut do tajemníkovy pracovny vešel vysoký, pevně opásaný a urostlý velitel vojsk NKVD se třemi kosočtverci na náramenících blůzy. Bleskově jsem se s ním o všem domluvil." (Úvahy o tom, co bylo, s.132-133.)

Škoda, že se generál Kalinin ostýchá pojmenovat jak tajemníka moskevského městského výboru, tak i urostlého, opásaného muže s třemi kosočtverci.

Po prvních bojích se 24. armáda dostává do správných rukou: velení převzal generálmajor NKVD Konstantin Rakutin. A

generálporučík S. A. Kalinin se na základě Stalinova osobního rozkazu vrací na Sibiř. Kdepak, nebude velet okruhu. Vojenský okruh nadále zůstane opuštěný. Kalinin podle Stalinova rozkazu vytváří deset nových divizí. Slovo má přímo Kalinin: „Vojenské svazky se vytvářely na takových místech, kde předtím nebyly vůbec žádné vojenské útvary. Svou práci jsem začal návštěvou těchto lokalit.

Můj první let mě dopravil do jednoho ze sibiřských měst. Ještě několik let před válkou tam v jednom lesním odlehlém koutu bylo postaveno srubové městečko pro dřevorubce. Právě ono bylo využito pro umístění jednotek vytvářeného vojenského svazku.

Téměř ze všech stran městečko obklopovala neproniknutelná tajga.”(Tamtéž, s. 182.)

Všechno o „srubových městečcích pro dřevorubce” najdete u Alexandra Isajeviče Solženicyna ve všech třech dílech jeho knihy Souostroví Gulag.

Takže deset nových divizí (více než 130 000 lidí) se v Sibiřském vojenském okruhu vytváří nikoli v oblastech, kde byly dříve vojenské jednotky, ale ve „srubových městečcích”. Může se objevit námitka, že vojáky se přece nestávali trestanci. Generál Kalinin prostě využil prázdné sruby k dislokaci záložníků, kteří sem přijížděli, zde je připravovali a dělali z nich opravdové vojáky. V pořádku. S tím můžeme souhlasit. Kam se v takovém případě poděli „dřevorubci”? Proč bylo „městečko” (a to nejedno) prázdné? To bylo prostě a jednoduše proto, že generál Kalinin ještě *před začátkem války* těmito „dřevorubci” doplnil 24. armádu a tajně ji připravil k přesunu na západ.

To je také důvod, proč pluky a divize v této armádě a ve všech dalších armádách Druhého strategického sledu byly černé: „dřevorubce” nezřídka ani nepřevlékali do vojenské uniformy. Proto armáda, kterou Kalinin tajně přesunul na západ, podléhá nikoli organizačnímu řízení týlu generálního štábu dělnicko-rolnické Rudé armády, nýbrž Státní správě táborů lidového komisariátu vnitra. Proto Stalin ke 24. armádě místo poločekisty Kalinina povolává zakaleného čekistu Rakutina. Ten ví nejlépe ze všech, jak zacházet s „dřevorubci”.

2.

Je obecně známo, že Stalin během války „probral” Státní správu táborů a odeslal na frontu všechny muže schopné nosit zbraň. Někdy vzhledem k nedostatku času i výstroje byli trestanci posíláni na frontu ve svém oblečení. V podstatě nešlo o velký rozdíl: Byly to pořád stejné několikavrstvové impregnované boty jako u vojáků, v zimě to byla tatáž čepice na ostříhané hlavě a v jakémkoli ročním období se oblékal námořnický kabát, který se od vojenského lišil pouze barvou.

Avšak v nás přežívá názor – bůhvíodkud se vzal –, že když Hitler napadl Sovětský svaz, Stalin poslal trestance, aby se „vykoupili ze své viny”.

A německá vojska zatím na začátku července 1941 narazila na „černé” divize a sbory. A tyto divize a sbory se začaly přesouvat k západním hranicím 13. června 1941. A armády Druhého strategického sledu, do jejichž sestavy patřily všechny tyto „černé” divize a sbory, se začaly vytvářet již v červnu 1940, když se Hitler obrátil ke Stalinovi zády a odvolal ze sovětských hranic téměř všechny své divize.

Všechny armády Druhého strategického sledu se budovaly speciálně s ohledem na to, že se náhle vynoří na západních hranicích. Všechny armády se pohybovaly po nějaké velmi významné železniční magistrále. Všechny procházely oblastí koncentračních táborů, v nichž do mužiků, kteří v běžném životě nebyli nijak zvlášť vybíraví, vtloukali disciplínu. Uvolnit mužiky z táborů bylo jednodušší než z vesnic – jednak už téměř všichni byli povoláni a organizováni v brigádách, ale hlavně budou-li se nadále verbovat vesničtí mužici, neobejde se to bez fám o mobilizaci a válce. A Stalin potřeboval všechno provést pěkně potichu a bez fám. Proto také napsal sdělení TASSu.

Proto se také mužici posílali předběžně do táborů, tam je naučili disciplíně a pak mohli bez velkého povyku rovnou na frontu.

O mnoho let později se budou o této době psát knihy a skládat písně.

Vzpomeňte si, jak je to u Vysockého:

A všichni další vězni, ať si přečtou na bráně naši věčnou upomínku nápis: „ Všichni na frontě.”

Nebo jak to napsal bývalý zločinec Michail Děmin: „Téměř celá armáda Rokossovského se skládala z trestanců.” (Zloděj, s. 26.)

Za celý svůj život Rokossovskij velel pouze jediné armádě – 16. Ve svých pamětech zapomněl sdělit, z koho sestávala. Tato zapomnětlivost je pro něho příznačná. Své paměti začíná slovy: „Na jaře roku 1940 jsem s rodinou pobýval v Soči,” ale zapomněl uvést, že sám předtím pobýval v gulagu.

Je pravda, že na jiném místě v knize na okraj poznamenává: „Život mě přesvědčil, že je možné věřit i těm, kdo ve své době z nějakých příčin porušil zákon. Poskytněte takovému Člověku možnost vykoupit svou vinu a uvidíte, že v něm převládne to dobré – láska k vlasti, ke svému lidu a snaha za každou cenu získat jejich důvěru z něho udělají odvážného bojovníka.” (Maršál Sovětského svazu K. K. Rokossovskij, Vojenská povinnost, s. 136.)

Tím Rokossovskij naprosto jednoznačně přiznává, že měl dostatek možností přesvědčit se o tom, že z trestance je možné udělat vojáka.

Ale to není to hlavní.

Hlavní je to, že Stalin poskytl trestancům „možnost vykoupit svou vinu” a stát se odvážnými bojovníky *před Hitlerovým vpádem.* Armády speciálně přizpůsobené k tomu, aby do své sestavy zařadily jako potravu pro děla trestance, se začaly vytvářet ještě předtím, než vznikl plán Barbarossa! 16. armáda stála u zrodu Druhého strategického sledu, byla vytvořena (v Zabajkalí, kde je dostatek trestanců) na Transsibiřské magistrále kvůli rychlému přesunu na západ. I před Rokossovským to byla trestanecká armáda.

Rokossovskij ji v srpnu 1941 pouze převzal. Před ním jí velel jiný generál oběť čistek – Michail Fjodorovič Lukin, který se vyznamená u Smolenska v nejlítější bitvě, bude těžce raněn, zajat, budou mu amputovat nohy, Němci uznají jeho vojenskou chrabrost, Lukin odmítne s nimi spolupracovat, budou následovat čtyři strašlivé roky v německých táborech, pak osvobození a znovu gulag, přesněji žalář.

Pro Němce bylo dokonalým překvapením, když počátkem července 1941narazili na Lukinovu 16. armádu, stejně jako byli překvapeni existencí celého Druhého strategického sledu. Proto je v německých archivech o této skutečnosti uchováno obzvlášť mnoho dokumentů. Každý zájemce může v těchto archivech objevit stovky a tisíce fotografií, na nichž jsou zachyceny okamžiky zatýkání sovětských vojáků Druhého strategického sledu. A tu se mezi obličeji mladých chlapců mihne obličej mužika, který už má v životě něco za sebou, mužika v polovojenské uniformě bez jakýchkoli hodnostních odznaků. Není možné rozeznat, jestli má na sobě černý nebo zelený kabát.

Ale ani díky zelenému kabátu není vojákovi podobný. A všichni ještě mají silné mozolnaté ruce, vyholenou hlavu a propadlé tváře. Kde k tomu mohli přijít, vždyť ještě neprošli německými koncentračními tábory! Ale já vám vysvětlím, kde se vzaly ty propadlé tváře: všichni ti Rokossovští šli do armády z gulagu až poté, co je nejprve vykrmili v Soči, a s těmito mužiky se v Soči jaksi nepočítalo.

Jestliže německá armáda narazila na divize a sbory složené z trestanců již počátkem července, ovšem v sestavě armád, které sem dorazily ze vzdálených uralských, sibiřských a zabajkalských provincií, pak to znamená, že **Stalin dal trestancům do rukou zbraně před** 22. **červnem 1941.**

Nevím, co věděla a nevěděla německá vojenská rozvědka **v první polovině června.** Zkusme si ale představit, že toho moc nevěděla, pouze nevelké úryvky a fragmenty, které teď víme i my, a to:

1. K západním hranicím Sovětského svazu se tajně vyslalo několik armád.

2. Tyto armády se skládají z určitého množství vojáků, někdy to jsou celé divize (každá kolem 15 000 lidí) a občas dokonce celé sbory (každý více než 50 000 lidí) oblečené do neobvyklé černé uniformy, která připomíná trestanecký mundúr.

3. Nejméně jednu z těchto armád beze zbytku zásobuje gulag a NKVD.

4. Sovětská vláda ve sdělení TASSu kategoricky a veřejně odmítá, že by tyto přesuny vojsk byly neobvyklé a výjimečně masové, a hovoří o „obvyklých cvičeních".

Náčelník vojenské rozvědky určitého státu musí vyhodnotit situaci a rychle poskytnout vládě příslušná doporučení. Hlavní otázka, na kterou je třeba kategoricky odpovědět, zní: Jestliže je nenapadneme, co udělá Stalin? Odebere trestancům zbraně a pošle je zpátky do gulagu, nebo je prostě pustí domů? Nebo má snad Stalin ještě nějaké varianty využití ozbrojených trestanců, kteří se tajně soustřeďují na německých hranicích?

Dvacátá pátá kapitola

O brigádních a divizních velitelích

... silného protivníka mohl přemoci pouze ten, kdo zvítězil především nad svým vlastním lidem.

San Jan, 5. století př. Kr.

Vyprávění o „černých” divizích a sborech jsme začali 63. střeleckým sborem 21. armády. Zmínili jsme se v této souvislosti o veliteli sboru Petrovském a veliteli divize Fokanovovi. Proč to nebyli generálové? Odpověd je velmi jednoduchá. V „černých” sborech a divizích nejen vojáci a důstojníci, ale i vyšší velitelé byli veterány „srubových městeček pro dřevorubce”.

Před rokem 1940 byly v Rudé armádě pro nejvyšší velitelský sbor ustaveny vojenské hodnosti „velitel brigády”, „velitel divize”, „velitel sboru” a „velitel armády”. Jako odznaky hodnosti se používaly kosočtverce na límcích uniformy: jeden kosočtverec pro velitele brigády, dva pro velitele divize atd. A tu Stalin v květnu 1940 přišel s dárkem pro nejvyšší velitelský sbor své armády – zavedl generálské hodnosti, lampasy a hvězdy místo kosočtverců. Nové hodnosti – generálmajor, generálporučík, generálplukovník a armádní generál neměly žádnou souvislost se starými vojenskými hodnostmi.

Vládní komise provedla úplnou reatestaci celého nejvyššího Velitelského sboru, přičemž se někteří velitelé brigád stali plukovníky, což znamená, že klesli na úroveň, na níž se nacházeli už před několika lety. Někteří velitelé brigád se stali generálmajory a velitel brigády I. N. Muzyčenko se stal generálporučíkem. Mnozí velitelé armád se stali generálplukovníky – O. I. Gorodovikov, G. M. Stern, D. G. Pavlov, N. N. Voronov. Armádní velitel V. J. Kačalov dostal nižší

hodnost – generálporučíka. Avšak velitel sboru G. K. Žukov dostal nejvyšší generálskou hodnost – armádního generála. Je mimochodem málo známo, že Žukov byl generálem č. 1. Dostal generálskou hodnost jako první v celé Rudé armádě. Na základě usnesení sovětské vlády v červnu 1940 dostalo vojenskou hodnost generálů a admirálů celkem 1 056 nejvyšších velitelů.

Zavedení generálských hodností byl stalinský cukr po velkém biči let 1937-1938. Proč byl zničehonic soudruh Stalin tak hodný? No protože plánoval v dohledné době poslat všechny svoje velitele do akce. V opačném případě by se s cukrem zase nemuselo tak pospíchat.

Stalinovi však nestačilo pouhých tisíc generálů. Vytvářejí se stále nové a nové divize, formují se sbory a armády. Na generálské hodnosti postupují plukovníci. Ještě se setkáme přinejmenším se stovkou plukovníků v generálské hodnosti velitele divize. Již dříve jsme narazili na plukovníka 1.1. Feďuninského dokonce v hodnosti velitele 15. střeleckého sboru 5. armády.

Avšak velitelů byl nedostatek. Dokud Hitler stál tváří v tvář Stalinovi, vypadalo to, že se Stalin spokojí s existujícím velitelským sborem. Avšak Hitler se obrátil na západ, a tudíž zády k Stalinovi. A tu Stalin začal zničehonic potřebovat velitele nejvyšších hodností. Spoustu velitelů! A proto trestanecké vagony spěšně směřují do Moskvy. Tady zdvořile vítají na Lubjance bývalé velitele, kteří prošli gulagem, a vysvětlují jim, že se stala chyba. Výkon trestu se zastavuje a rozsudek se ruší. Velitelé spěchají do Soči a odtud přímo pod bojové zástavy.

Všichni velitelé si nevysloužili stejnou úctu. Někteří dostali generálské hodnosti. Patřil k nim generálmajor K. K. Rokossovskij, budoucí maršál Sovětského svazu. Avšak většina propuštěných z vězení si ponechala své staré vojenské hodnosti: velitel brigády, velitel divize, velitel sboru. V Rudé armádě vznikla zvláštní situace: Souběžně existovaly dva systémy vojenských hodností pro nejvyšší velitelský sbor, dva systémy odznaků hodnosti, dva různé typy uniforem. Někteří velitelé chodí hrdě s hvězdami, rudými lampasy (v armádě se to nazývá

pruhované kalhoty) a v naparáděných svátečních uniformách, jiní vykonávají tutéž práci, ale nosí jenom skromné kosočtverce.

Melgunov popsal a příslušnými dokumenty podložil postup, který používali čekisté v Kyjevě v období rudého teroru. Toho, kdo jim neodpověděl na otázky, bez dlouhých řečí položili do rakve a zakopali do země. Potom ho zase vykopali a pokračovali ve výslechu.

„V předválečném období" Stalin v podstatě prováděl totéž: v letech všeobecné čistky se tisíce velitelů dostaly do gulagu, někteří z nich byli odsouzeni k smrti, jiní byli odsouzení k dlouholetým trestům a odpykávali je na Kolymě. Podle četných svědectví (například Kolymské povídky V. Salamova) tu zdejší život vůbec nebyl lepší variantou ve srovnání se zastřelením.

A tu lidi, kteří se už rozloučili se životem, odvážejí v první třídě, vyživují je v nomenklaturních sanatoriích, vrací jim do rukou bývalou moc a „možnost vykoupit vinu". Generálské hodnosti jim zatím nedávají vůbec žádné záruky (přesněji řečeno nikdo jim je nedává) – nejdřív vel, a pak se uvidí… Dokážeme si vůbec představit, s jakou vervou se tihle velitelé brigád a divizí pustili do díla? Do opravdového díla!

Zkuste nevinného odsoudit k smrti a potom mu dejte práci, za jejíž splnění se dočká odpuštění a rehabilitace na původní úrovni. Co myslíte, bude se snažit tu práci udělat?

Stalinova úvaha byla naprosto přesná. Mnozí z osvobozených velitelů sloužili Stalinovi tělem i duší, drali se do boje a svými činy i krví dokazovali, že si důvěru zasluhují. Byl mezi nimi i velitel divize G. A. Vorožejkin, kterému bylo svěřeno velení nad letectvem 21. armády Druhého strategického sledu. Vynikl již v prvních bojích a v červenci 1941 obdržel hodnost generálmajora letectva. V srpnu už byl náčelníkem štábu vojenských leteckých sil Rudé armády. Každoročně dostával novou hodnost, až se v roce 1944 stal maršálem.

Velitel brigády A. V.Gorbatov, propuštěný v březnu 1941, dostal hodnost zástupce velitele 25. střeleckého sboru 19. armády Druhého strategického sledu. Dotáhl to až do hodnosti armádního

generála a na post velitele leteckých výsadkových vojsk Rudé armády.

Své osvobození popsal takto:

„Manželka byla v NKVD, přiletěla odtud jako splašená a vyprávěla, že ji tam velice hezky přijali, zdvořile s ní rozmlouvali, zajímali se, jak žije a jestli nepotřebuje finanční výpomoc…

… V noci na 5. března 1941 ve dvě hodiny mě vyšetřovatel v osobním automobilu dopravil na Komsomolské náměstí k mým známým. Když mě předal, zdvořile se rozloučil:

‚Tady je můj telefon. Pokud byste cokoli potřeboval, zavolejte mi v kteroukoli dobu. Spolehněte se, že vám pomohu.‘

Jako vzácnou relikvii jsem si s sebou vzal pytel se záplatami, galoše a pár kousků cukru a preclíků černých jak uhel, které jsem si schovával, kdybych byl nemocný.” (A. V. Gorbatov, Léta války, s. 168-169.)

Srovnání s uložením do hrobu a vyzvednutím není moje původní myšlenka. Převzal jsem ji od armádního generála Gorbatova: „Pátý březen pokládám za den, kdy jsem se znovu narodil.”

Velitele brigády Gorbatova propustili (stejně jako mnohé jiné) na základě přesného časového propočtu: Měsíc pobytu v sanatoriu, převzetí povinností – a už tu máme sdělení TASSu. Poslušný velitel brigády se přesouvá se svými „Annuškami” na západ.

A „suvenýry” z gulagu si jako zkušený trestanec neuschoval jen tak pro nic za nic. Když už k ničemu nebyly, tak to bylo v pořádku. A některým se hodily. Tak třeba velitel brigády I. F. Dašičev si obul galoše podruhé. Propustili ho v březnu 1941, v říjnu už zase seděl a vydržel ve vězení nejméně do roku 1953.

Velitelé brigád, divizí a sboru se využívali i pro doplnění Prvního strategického sledu. Velitel brigády S. P. Zybin převzal 37. střelecký sbor, velitel divize E. Magon 45. střelecký sbor 13. armády, velitel brigády M. S. Tkačev 109. střeleckou divizi 9. zvláštního střeleckého sboru. Velitel brigády N. P. Ivanov se stal náčelníkem štábu 6. armády. Velitel divize A. D. Sokolov převzal funkci velitele 16. mechanizovaného sboru 12. armády. Velitel divize G. A. Buričenkov převzal velení nad jižní zónou

protivzdušné obrany. Velitel divize P. G. Aleksejev velel vojenským leteckým silám 13. armády. Velitel brigády S. S. Krušin se stal náčelníkem štábu vojenských leteckých sil Severozápadního frontu. Velitel brigády A. S. Titov se stal velitelem dělostřelectva 18. armády. A mnozí, mnozí další.

Veliteli brigád a divizí se zaplňovala uvolněná místa poté, co se Druhý strategický sled tajně vydal k hranicim.

Například velitel brigády N. I. Christofanov nastoupil jako vojenský komisař Stavropolské oblasti. Velitel brigády M. V. Chripunov se stal náčelníkem oddělení ve štábu Moskevského vojenského okruhu. Štáb, jak víme, po odchodu všech velitelů na rumunské hranice obsadili čekisté, kteří se ve vojenských záležitostech moc nevyznali. Tak si na pomoc uvolnili z gulagu chudáka Chripunova.

Přesto byl pro velitele divizí, brigád a sborů určen především Druhý strategický sled. Tento sled se doplnil „dřevorubci," a tak tam bylo zapotřebí i stejných velitelů. Nalézáme tu i velitele sboru Petrovského. Pamatujeme si, že jeho poslední hodnost byla zástupce velitele Moskevského vojenského okruhu. Potom se dostal za mříže. Propuštěn byl v listopadu 1940 a dostal rozkaz zformovat 63. střelecký sbor. No vida, kdy se objevily „černé" sbory! Ze třech divizí sboru dvěma velí velitelé brigád J. S. Fokanov a V. S. Rakovskij. Třetí divizi velí plukovník N. A. Priščepa. Není to velitel brigády – ale… seděl. Plukovníky přece také zavírali a pak je zase pouštěli, aby se mohl doplnit Druhý strategický sled. Totéž se týkalo i majorů, kapitánů a poručíků.

Sousední 67. sbor téže armády přímo překypoval veliteli brigád. Dokonce v čele celého sboru byl velitel brigády F. F. Zmačenko (později generálplukovník). Podívejte se na jakoukoli armádu, která se tajně přesouvala z vnitrozemí, a všude uvidíte zástupy velitelů brigád, kteří byli propuštěni těsně před začátkem války. Tak třeba ve 22. armádě byly dva sbory a oběma veleli velitelé brigád: Povětkin 51. sboru, I. P. Karmanov– 62. Podívejte se na náčelníky štábů, velitele dělostřelectva, ženijní a týlová vojska a na jakoukoli jinou službu nebo druh vojsk – to jsou všechno lidé propuštění z vězení. V této armádě byly dvě velice

černé divize očividně z „dřevorubců”, ale z téhož prostředí byli i velitelé: 112. střelecká divize – velitel brigády J. S. Adamson, 174. – velitel brigády A. I. Zygin.

Nebudeme přesycovat výklad desítkami jiných jmen a čísel divizí a sborů. Každý, kdo se zajímá o dějiny druhé světové války, si může sám vytvořit sbírku jmen vyšších velitelů propuštěných z vězení, kterým Stalin „nabídl možnost”.

Komunisté říkají, že to byla od Stalina obranná reakce: Když vytušil, co se chystá, posílil armádu. Ne, to nebyla obranná reakce! Proces propouštění velitelů brigád, divizí a sborů Stalin zahájil dříve, než vznikl plán Barbarossa! Vrchol tohoto procesu nespadá do období, kdy německá vojska stála na sovětských hranicích, ale na období, kdy se odebrala do Francie.

A teď si představte, že jde o hranice vašeho státu, k nimž si Stalin úporně zjednává přístup tím, že ničí neutrální státy, které mu stojí v cestě. Současně umožní „druhé narození” blíže neznámému, ale nepochybně obrovskému množství velitelů, kteří byli odsouzeni k rychlé smrti nebo pomalému umírání. Těmto lidem dal do rukou zbraně a moc, ale všichni jsou to v podstatě jenom běžní smrtelníci, kteří v sobě uchovávají vroucí přání, aby se za každou cenu (kterou zaplatí oni, ale i jiní) vrátili na posty, z kterých je Stalin svrhl.

A teď si to ty spousty vojsk pod vedením velitelů propuštěných z vězení tajně namířily k vašim hranicím, přičemž Stalin oficiálně ujišťuje, že se nic vážného neděje. Jak byste se v takové situaci zachovali?

Dvacátá šestá kapitola •

Proč byl vytvořen Druhý strategický sled

Mobilizace je válka a žádné jiné její pojetí nepřipouštíme.
maršál Sovětského svazu B. M. Sapošnikov

1.

Komunisté objasňují vytvoření a přesun Druhého strategického sledu Rudé armády do západních oblastí země tím, že prý Churchill varoval, Sorge varoval, ještě bůhvíkdo varoval – prostě a jednoduše přesun Druhého strategického sledu byla Stalinova reakce na Hitlerův postup.

Toto vysvětlení však v palbě kritiky neobstojí.

Armádní generál I. V. Tuleněv přímo v okamžiku vpádu německých vojsk rozmlouval v Kremlu se Žukovem. Toto jsou Žukovova slova: „Ohlásili to Stalinovi, ale on tomu stejně jako dříve nevěří, pokládá to za provokaci německých generálů." (Ve třech válkách, s. 141.)

Podobných svědectví bych mohl uvést nesčíslně mnoho, ale už přede mnou bylo mnohokrát dokázáno, že Stalin do posledního okamžiku nevěřil v možnost německého vpádu a nevěřil tomu dokonce ani po samotném napadení Sovětského svazu.

U komunistických historiků není něco v pořádku: Stalin provádí nejmohutnější přesun vojsk v dějinách lidstva, aby odvrátil německou agresi, v jejíž možnost nevěří!

Přesun Druhého strategického sledu nebyla reakce na Hitlerův postup. Druhý strategický sled se začal vytvářet před pověstným „varováním" Churchilla, před „důležitými" informacemi Sorgeho, před začátkem masového přesunu německých vojsk k sovětským hranicím.

Přesun vojsk Druhého strategického sledu byla železniční operace, která vyžadovala dlouhou přípravu a přesný předběžný

plán. Maršál Sovětského svazu S. K. Kurkotkin uvedl, že generální štáb předal všechny nezbytné dokumenty o přepravě vojsk lidovému komisariátu formou sdělení 21. února 1941. (Týl sovětských ozbrojených sil za Velké vlastenecké války 1941 – 1945, s. 33.) Avšak i generální štáb potřeboval čas na to, aby mohl tyto dokumenty pečlivě připravit, bylo zapotřebí předat železničářům přesné pokyny o tom, kdy, kam a jaký vlak propustit, jak maskovat náklad a přesun, jaké trasy použít, kde připravit místa pro masové vyložení vojsk. Aby tohle všechno mohl generální štáb připravit, musel nejprve přesně stanovit, kde a kdy se příslušná vojska musejí objevit. To znamená, že rozhodnutí o vytvoření Druhého strategického sledu a počátek plánování jeho přesunu a bojového nasazení musíme hledat někde dříve. A také ho nalézáme…

Vytvoření vojsk ve vnitrozemských okruzích a jejich přesun do západních pohraničních okruhů je proces, který začal **19. srpna 1939.** Na jeho počátku bylo rozhodnutí politbyra, proces se nikdy nepřerušil a postupně stále sílil.

Podívejme se jako na ukázku jenom na jediný vojenský okruh – Uralský.

V září 1939 se v něm zformovaly dvě nové divize: 85. a 259. 85. divizi nalézáme 21. června 1941 těsně u německých hranic v oblasti Avgustova, kde NKVD ničí ostnaté zátarasy. 159. divizi také nacházíme přímo na hranicích v Rava-Russkoj, v sestavě 6. (úderné) armády. Na konci roku 1939 se v tomtéž Uralském vojenském okruhu vytváří 110., 125. a 128. střelecká divize, všechny posléze najdeme na německých hranicích, přičemž podle sovětských zdrojů 125. divize byla „přímo na hranici” s východním Pruskem.

V Uralském okruhu se vytvořilo ještě mnoho pluků a divizí, ale všechny se tiše a nenápadně přesunovaly blíže k hranicím.

Dokud Druhý strategický sled oficiálně neexistuje, dokud jsou jeho armády pokládány pouze za nereálný sen, nejvyšší sovětské vojenské velení zpracovává způsoby součinnosti vojsk Prvního a Druhého strategického sledu.

Ve druhé polovině roku 1940 armádní generál D. G. Pavlov svolává poradu velitelů armád a náčelníků štábů Západního zvláštního vojenského okruhu. V hierarchii sovětských generálů a admirálů D. G. Pavlov zaujímal čtvrté místo.

V Západním zvláštním vojenském okruhu se chystají velitelsko-štábní cvičení. Vypracovávají se metody postupu velitelů, štábů a spojových systémů v počátečním období války. Sovětské štáby se během cvičení musejí přesunovat na západ úplně stejně, jak se to chystají udělat i na začátku války.

Náčelník štábu 4. armády L. M. Sandalov se nechápavě ptá: „A co ty štáby, které se nalézají přímo na hranicích? Kam se mají pohnout?” (generálplukovník L. M. Sandalov. To, co jsme prožili, s. 65). Je třeba zdůraznit, že při přípravě obranné války nikdo nedrží štáby „na samotné hranici”, ale sovětské štáby sem byly přesunuty a nacházely se tu nepřetržitě od vytvoření společných hranic s Německem.

Zajímavá je také reakce náčelníka štábu pohraniční armády: Rozkaz „přemisťovat se” se mu spojuje pouze s pojmy „přemisťovat se na západ”, „přesunovat se přes hranici”. Nedokáže si dokonce představit, že štáb by se za války mohl přesunovat ještě někam jinam.

Na poradě poblíž hranic byli přítomni kromě velitelů Prvního strategického sledu vysoce postavení hosté ze Druhého strategického sledu v čele s velitelem Moskevského vojenského okruhu armádním generálem I. V. Ťuleněvem, který v dlouhé řadě generálů zaujímal třetí místo. Armádní generál D.G. Pavlov využil Tuleněvovy přítomnosti a vysvětlil veliteli 4. armády generálporučíku V. I. Čujkovovi (budoucímu maršálovi Sovětského svazu) poslání Druhého strategického sledu:

„…Až z týlu dorazí vojska vnitrozemských okruhů,” Pavlov pohlédl na Tuleněva, „až v pásmu vaší armády bude dosaženo hustoty sedm a půl kilometru na divizi, pak se bude možné vydat na pochod a nepochybovat o úspěchu”. (Tamtéž).

Přítomnost velitele Moskevského vojenského okruhu armádního generála I. V. Tuleněva na poradě v pohraničním vojenském okruhu je velice významná. Již v roce 1940 znal svou

úlohu v počátečním období války – objevit se se svým štábem v pohraničním okruhu, až První strategický sled překročí státní hranici. Není od věci připomenout, že v únoru 1941 byl pod nátlakem Žukova, který převzal generální štáb, sovětský plán změněn a armádní generál Tuleněv byl nucen se tajně přesunout se svým štábem nikoli na německé, nýbrž na rumunské hranice, neboť hlavní záměry Rudé armády se soustředily hlavně na tuto oblast.

Hustota vojsk „sedm a půl kilometru na divizi”, kterou použiji sovětští generálové, je běžná pro útok. V té době je pro obranné akce divize třikrát až čtyřikrát větší akční rádius. Na zmíněné poradě se posuzovala ještě jedna vážná otázka – jak maskovat přesun sovětských vojsk k hranicím: „Přesun…
nových divizí je možné provést pod záminkou cvičných vojenských soustředění.”

13. červen 1941 – to je den, kdy se 77 sovětských divizí vnitrozemských okruhů vydalo „pod záminkou cvičných vojenských soustředění” k západním hranicím. Za této situace Adolf Hitler nevyčkával, až sovětští generálové vytvoří „předepsanou hustotu sedm a půl kilometru na divizi” a udeřil první.

2.

Když Německo začalo preventivní válku, byl Druhý strategický sled (stejně jako První) využit za účelem obrany. To ovšem vůbec neznamená, že se za tímto účelem vytvářel.

Armádní generál M. I. Kazakov se vyjádřil o Druhém sledu takto: „Po začátku války se plány jeho vvužití musely od základu změnit.” (VHČ, 1972, č. 12, s. 46.)

Generálmajor V. Zemskov se vyjádřil přesněji: „Tyto rezervy jsme byli nuceni využít nikoli v souladu s plánem k útoku, nýbrž k obraně.” (VHČ,1971, č. 10, s. 13.)

Armádní generál S. P. Ivanov: „Pokud by se bývalo vojskům Prvního strategického sledu podařilo… přenést bojové akce na

území protivníka ještě před rozvinutím hlavních sil, pak bylo úkolem Druhého strategického sledu podpořit úsilí Prvního sledu a rozvíjet odvetný úder v souladu s obecnou strategickou koncepcí." (Počáteční období války, s. 206.) V této větě nás nesmí zarážet pojem „odvetný úder". Význam tohoto pojmu je možné pochopit, pohlédneme-li nazpět na Zimní válku.

Dokonce i po čtyřiceti letech sovětská verze hlásá, že Finsko bylo agresorem a Rudá armáda pouze reagovala „odvetným úderem".

3.

O náladách v Druhém strategickém sledu vypráví generálporučík S. A. Kalinin. Před začátkem tajného přesunu na západ připravoval vojska Sibiřského vojenského okruhu (která později byla přeměněna na 24. armádu) k bojovým akcím.

Během cvičení generál vyslechl názor jednoho nižšího důstojníka: „Vždyť ta opevnění snad ani k ničemu nebudou. Připravujeme se přece nikoli na obranu, ale na útok, budeme bít nepřítele na jeho území." (Úvahy o tom, co bylo, s. 124.) Generál Kalinin tlumočí slova mladého důstojníka s jistou ironií: No jen se podívejte na toho naivního člověka! Nezmiňuje se však o tom, kde se u mladého důstojníka vzalo takové stanovisko. Pokud důstojník neměl pravdu, byl generál Kalinin povinen ho opravit – a kromě toho oznámit všem velitelům od praporu až po sbor, že nižší důstojníci něco nechápou a že orientace bojové přípravy je příliš jednostranná. Generál Kalinin byl povinen se neprodleně informovat u velitelů v sousedních praporech, plucích a divizích, a pokud by se tento „nesprávný" názor opakoval, pak vydat hromový rozkaz celé 24. armádě o změně orientace bojové přípravy. Generál Kalinin to však neučinil a jeho vojska dále pokračovala v přípravách na „boj na území protivníka".

Mladí velitelé nemohli za to, že nebyli připraveni k obraně – a dokonce to nebyla vina ani generála Kalinina. Byl pouze velitelem

jedné armády, a přitom všechny armády se chystaly bojovat „na území nepřítele".

Zajímavé je prohlášení téhož generála ve stejné knize (s. 182-183). Když Kalinin předal 24. armádu generálu K. I. Rakutinovi, vrátil se na Sibiř a tady „ve srubových městečcích pro dřevorubce" připravil deset nových divizí.

Slovo patří Kalininovi: „Čím začít? Na co při výuce vojsk soustředit hlavní pozornost – na obranu, nebo na útok? Situace na frontech byla i nadále napjatá. Vojska Rudé armády neustále vedla těžké obranné boje. Zkušenost z těchto bojů ukázala, že jsme zdaleka ne vždy dokázali správně organizovat obranu. Obranné pozice byly z ženijního pohledu často nedostatečně vybavené. Někdy dokonce v první linii chyběla soustava zákopů. Bojovou sestavu obránců nejednou tvořil jeden vojenský vlak a nevelká rezerva, což snižovalo odolnost vojsk. V mnohých případech byli lidé špatně připraveni k protitankové obraně, projevoval se známý strach z tanků… Zároveň se vycházelo z toho, že ‚se přece nebudeme pořád bránit. Ústup byl pouze dočasně vynucený…‘

Navíc se obrana nikdy nepokládala a dosud se nepokládá za hlavní druh bojových akcí… To znamená, že vojska je třeba připravovat k útoku… Pohovořil jsem o tom s veliteli. Dospěli jsme k jednotnému názoru: Hlavní úsilí při učení věnovat pečlivému rozpracování otázek taktiky útočných akcí."

Hlavním úkolem státu a jeho armády bylo na podzim roku 1941 zastavit nepřítele třeba až u Moskvy a všem bylo jasné, že k obraně Rudá armáda není připravena. A nikdo ji také ani teď nepřipravuje. Není připravena k obraně – no a co! Beztak se budeme připravovat k útoku! Jenom k útoku!

Jestliže dokonce po německém vpádu, kdy německá armáda ohrožuje samotnou existenci komunistického režimu, generál Kalinin učí vojska i nadále pouze útočit, tak k čemu je vlastně připravoval před německým vpádem?

4.

Vzhledem k německému preventivnímu postupu se Druhý strategický sled musel využít nikoli v rámci svého bezprostředního určení, ale pro obranu. Vlastníme však dostatek dokumentů k tomu, abychom stanovili původní určení Druhého strategického sledu a úlohu, která mu byla přisouzena v sovětských válečných plánech. Stejně jako v Prvním sledu i zde se každá armáda vyznačovala svou neopakovatelnou jedinečností, svou tvářností a charakterem. Většina armád se přesunovala nalehko a připomínala jakousi mohutnou kostru, kterou – jakmile dorazila a tajně se rozvinula v lesích západních oblastí země – bylo třeba doplnit, dobudovat. Standardní sestavu armád Druhého strategického sledu tvořily dva střelecké sbory, přičemž v každém byly tři střelecké divize. To nebyla úderná armáda, byla to obvyklá armáda s redukovaným sborem.

Jakmile každá armáda dorazila do západních oblastí, přistoupila neprodleně k mobilizaci a doplnění svých divizí a sborů. Nepřítomnost mechanizovaných sborů s ohromným množstvím tanků v sestavě většiny armád Druhého strategického sledu je naprosto logická. Za prvé se takové sbory vytvářely především v západních oblastech země. V případě nutnosti je nebylo zapotřebí přesunovat na západ ze vzdálených uralských a sibiřských provincií bylo jednodušší armády, které odtamtud dorazily jenom nalehko, doplnit takovými sbory přímo v západních oblastech země. Ještě lepší variantou bylo využít převážnou většinu mechanizovaných sborů v prvním nenadálém úderu, aby byl neobvykle mocný, pak poslat do boje Druhý strategický sled a předat jeho nedovybaveným armádám všechny tanky, které přestály první bojové operace.

Mezi armádami Druhého strategického sledu však byly i výjimky. 16. armáda byla naprosto evidentně úderná. V její sestavě byl kompletně vybavený mechanizovaný sbor, v němž bylo více než 1 000 tanků. Kromě toho se společně s touto armádou přesunula na západ samostatná 57. tanková divize

(plukovník V. A. Mišulin), které spadala pod operativní pravomoc velitele 16. armády. Společně i s touto divizí se v 16. armádě nacházelo více než 1 200 tanků a při kompletním vybavení muselo být toto číslo vyšší než 1 340. Ještě mohutnější byla 19. armáda, která se tajně přesunula ze severního Kavkazu. V její sestavě byly čtyři sbory včetně jednoho mechanizovaného (26.). Existuje dostatek důkazů o tom, že 25. mechanizovaný sbor (generálmajor S. M. Krivošejin) také patřil do 19. armády. Byla to očividně velice silná úderná armáda. Dokonce její střelecké sbory měly neobvyklou organizaci a veleli jim velitelé s vysokými hodnostmi. Například 34. střelecký sbor (generálporučík R. P. Chmelnickij) měl ve své sestavě čtyři střelecké a jednu horskou střeleckou divizi a několik pluků těžkého dělostřelectva. Přítomnost horských střeleckých divizí v armádě nebyla náhodná. 19. armáda jako nejmohutnější armáda Druhého strategického sledu se tajně rozvíjela, ale *nikoli proti Německu.*

Právě v tom se projevila celá sovětská koncepce: Nejmohutnější armáda Prvního strategického sledu byla určena proti Rumunsku a nejmohutnější armáda Druhého strategického sledu, která následovala bezprostřední za ní, byla určena také proti Rumunsku.

Dobře placení přátelé Sovětského svazu se postarali o vznik fámy, že Druhý strategický sled byl určen na „protiúdery”. Je-li to tak, pak se nejmocnější „protiúder” chystal proti rumunským ropným polím. Současně se v bezprostřední blízkosti rozvíjela 16. armáda, druhá nejmohutnější v Druhém strategickém sledu. Mohla být také nasazena proti Rumunsku, ale mnohem pravděpodobnější je její nasazení proti Maďarsku ve styčné oblasti mezi 26. (údernou) a 12. (horskou údernou) armádou, čímž by odřízla naftové zdroje od spotřebitelů.

Avšak Hitler svým vpádem veškeré toto vojenské rozvíjení narušil. 16. a 19. armáda se musela neprodleně přesunout ke Smolensku, čímž se na několik let odložilo „osvobození” Rumunska a Madarska.

Velitel 16. armády generálporučík M. F. Lukin se nezmiňuje o tom, na jakém území se plánovalo nasazení 16. armády, které v té

době velel. Jistě to však nebylo sovětské území: „Chystali jsme se bojovat na území protivníka.” (VHČ, 1979, č. 7, s. 43.) Na stejné stránce maršál Sovětského svazu A. M. Vasiljevskij zdůrazňuje, že Lukinovi je třeba věřit: „V jeho slovech je obsaženo mnoho holé pravdy.” Sám Vasiljevskij byl vynikajícím mistrem ve vedení boje „na územích protivníka”. Byl to on, kdo v roce 1945 neočekávaně udeřil na japonská vojska v Mandžusku, čímž předvedl prvotřídní ukázku toho, jak je třeba neočekávaně a zrádně udeřit do zad protivníkovi, který je vytížen válkou na jiných frontách.

5.

Hned po rozdělení Polska na podzim 1939 bylo obrovské množství sovětských vojsk přesunuto z místa své stále dislokace k novým hranicím. Nová území však nebyla přizpůsobena dislokaci početných vojsk, zvláště moderních vojsk s velkým množstvím bojové techniky.

V oficiálních Dějinách druhé světové války (díl 4, s. 27.) se uvádí: „Vojska západních pohraničních okruhů se musela vyrovnávat s velkými potížemi. Všechno se muselo budovat a zařizovat znovu: … zásobovací základny a střediska, letiště, silniční síť, spojové uzly a vedení…”

V oficiálních Dějinách Běloruského vojenského okruhu (Běloruský vojenský okruh Rudého praporu, s. 84.) se dočítáme: „Přesun vojenských svazků a útvarů do západních oblastí Běloruska byl spojen s nemalými obtížemi…

Příslušníci 3., 10. a 4. armády… se zabývali opravou a budováním kasáren, skladů, táborů, zařizováním polygonů, střelnic a tankodromů. Na vojska to kladlo obrovské nároky.”

Generálplukovník L. M. Sandalov: „Přesun vojsk okruhu do těchto oblastí byl spojen s obrovskými potížemi. Počet kasáren byl zanedbatelně nízký… Pro vojska, pro která nebylo zajištěno ubytování v kasárnách, se stavěly zemljanky.” (Směrem na Moskvu, s. 41.)

Avšak vojsk stále přibývalo. Generál Sandalov udává, že pro ubytování vojsk se v letech 1939-1940 využívaly sklady, sruby a jakékoli další prostory. „V Brestlitevsku se nahromadilo ohromné množství vojsk… V dolních podlažích kasáren se umisťovaly čtyřpatrové pryčny.” (Tamtéž)

Náčelník Správy bojové přípravy Rudé armády generálporučík V. N. Kudrjumov na poradě velitelského sboru v prosinci 1940 hovořil o tom, že vojska v nových oblastech jsou často nucena se místo bojové přípravy zabývat hospodářskými pracemi.

Na téže poradě náčelník mechanizovaných tankových vojsk generálporučík tankových vojsk J. N. Fedorenko uvedl, že téměř všechny tankové svazky v letech 1939-1940 změnily svou dislokaci, a to někdy třikrát až čtyřikrát.

To vedlo k tomu, že „více než polovina útvarů, které se přesunuly do nových oblastí, neměly polygony”. Za cenu obrovského úsilí v letech 1939-1940 byla vojska Prvního strategického sledu zaopatřena a ubytována. Avšak od února roku 1941 zpočátku pomalu a pak stále rychleji začalo přemisťování vojsk Druhého strategického sledu do stejných oblastí.

A v tomto období došlo ke změně, kterou historikové nezaznamenali: **Sovětská vojska se přestala starat o to, jak stráví následující zimu.** Vojska Prvního strategického sledu opustila všechny své zemljanky a nedostavěné kasárny a odebrala se do pohraničního pásma. Hovoří se výslovně **o všech** vojscích a o jejich přesunu **bezprostředně na hranice.** (Maršál Sovětského svazu I. Ch. Bagramjan, VHČ, 1976, č. 1, s. 62.) Vojska Druhého strategického sledu, která se sem přesunovala z vnitrozemí, nepoužila nedostavěné kasárny a vojenská městečka, která opustil První strategický sled. Vojska, která sem přicházela, se nechystala v těchto místech přezimovat a nijak se na zimu nepřipravovala. Už se nebudovaly zemljanky, polygony ani střelnice a nekopaly se dokonce ani zákopy. Existuje celá řada pamětí sovětských generálů a maršálů a oficiálních dokumentů o tom, že vojska byla v tomto období ubytována pouze ve stanech.

Například: Brzy na jaře roku 1941 se v Pobaltí zformovala 188. střelecká divize 16. střeleckého sboru 11. armády. V květnu byla doplněna záložníky.

Divize vybudovala dočasné letní stanové městečko v oblasti Kozlovo Ruda (45-50 km od státních hranic). V návaznosti na sdělení TASSu divize toto městečko opustila a vyrazila k hranicím. Jakékoli pokusy objevit alespoň náznak příprav na zimu jsou odsouzeny k neúspěchu – divize se tu nechystala přezimovat. V jejím těsném sousedství se rozvíjela 28. tanková divize a bylo to na pohled přesně totéž. Ve všech tankových a ve všech nově vytvářených střeleckých divizích se vztah k zimě změnil – už si s ní nikdo hlavu nelámal.

Maršál Sovětského svazu K. S. Moskalenko (v té době generálmajor a velitel brigády) dostal od velitele 5. armády generálmajora M. I. Potapova úkol: „Začala se tu formovat tvoje brigáda. …Obsadíš tento lesní úsek a vybuduješ tábor…" Silná a plně vybavené brigáda s více než 6 000 lidmi a více než stovkou zbraní těžkého kalibru do 8,5 mm vybudovala tábor za tři dny.

Potom začala intenzivní bojová příprava 8-10 hodin denně, nepočítáme-li noční cvičení, samostatnou přípravu, obsluhu a manipulaci s výzbrojí (Jihozápadním směrem, s. 18.).

Pokud by se sovětská vojska připravovala k obraně, pak by bylo třeba se zakopat a vytvořit nepřetržitou linii zákopů od Severního ledového oceánu až k ústí Dunaje. Tomu se však vojska nevěnovala. Pokud by měla v úmyslu strávit v mírových podmínkách ještě jednu zimu, pak by bylo zapotřebí počínaje dubnem budovat, budovat a ještě jednou budovat. Ale ani to se nedělalo. Některé divize zanechaly kdesi za sebou rozestavěné kasárny. Avšak mnohé divize se vytvořily na jaře roku 1941 a nikde nic neměly – ani kasárny, ani sruby, a přitom nestavěly ani zemljanky. Kde se chystaly strávit zimu jinde než ve střední a západní Evropě?

6.

Generálmajor A. Zaporožčenko je autorem následujícího popisu: „Závěrečnou etapou strategického rozvíjení byl tajný přesun úderných seskupení do východišť určených k útoku. Tento přesun se uskutečňoval během několika nocí před útokem. Maskování přesunu bylo organizováno pomocí kapacit zesílených praporů, které byly přesunuty k hranici již dříve a které do příchodu hlavních sil kontrolovaly úseky frontu určené divizím.

Přesun letectva začal v posledních květnových dnech a byl ukončen 18.června. Přitom se stíhací a vojenské letectvo soustředilo na letištích, která byla vzdálena od hranice nanejvýš 40 km, a bombardovací letectvo na letištích nanejvýš 180 km od hranic." (VHČ, 1984, č. 4, s. 42.) V tomto popisu nás může udivit pouze datum 18. červen. Sovětské letectvo 13. června v souvislosti se sdělením TASSu nedokončilo přesun, ale teprve s ním začalo.

Proč generál uvádí 18. červen? Jde o to, že on nehovoří o Rudé armádě, ale o německém wehrmachtu. Tam probíhalo totéž: vojska postupovala po nocích k hranicím. Dopředu byly poslány zesílené prapory. Přijíždějící divize zaujímaly východisko pro útok, čili se – jednoduše řečeno – schovávaly v lesích. Postup obou armáda byl zrcadlově naprosto shodný. Nesoulad byl pouze časový. Nejprve operovala sovětská vojska s náskokem, nyní získal dvoutýdenní náskok Hitler – měl méně vojsk a ta se musela přesunovat pouze na nevelké vzdálenosti. Je zajímavé, že na začátku června byla německá armáda ve velmi nevýhodném postavení – řada vojsk byla ve vojenských vlacích. Děla byla v jednom vlaku a náboje zase v jiném. Bojové prapory se vykládaly tam, kde nebyly štáby, a štáby tam, kde zase chyběla vojska. Neexistovalo spojení, protože v souladu s bezpečnostními předpisy bylo vysílání mnoha radiostanic před začátkem bojových akcí prostě zakázáno. Německá vojska rovněž nekopala zemljanky a nebudovala polygony.

Ale hlavní shoda byla v tom, že přímo na sovětských hranicích bylo obrovské množství zásob, vojsk, letectva, nemocnic, štábů a

letišť, a přitom málokdo znal plán dalšího postupu – to bylo nejdůležitější tajemství nejvyššího velení. Všechno to, co jsme pozorovali v Rudé armádě a hodnotili jako hloupost, probíhalo před dvěma týdny v německém wehrmachtu. To nebyly hlouposti – to byla příprava k útoku.

Co se mělo stát po úplném soustředění Druhého strategického sledu sovětských vojsk v západních oblastech země? Odpověď na tuto otázku zazněla dávno před začátkem druhé světové války.

Generál V. Sikorskij: „Strategické vyčkávání nemůže pokračovat, až budou všechny síly mobilizovány a jejich soustředění ukončeno." (Budoucí válka, s. 240.) To tvrdí náčelník generálního štábu polské armády. Avšak kniha byla opublikována v Moskvě pro sovětské velitele z rozhodnutí sovětského generálního štábu. Byla vydána proto, že sovětská vojenská věda již dříve došla k nezvratnému přesvědčení: „To nejhorší v současných podmínkách je snažit se v počátečním období války přidržovat se vyčkávací taktiky." (Válka a revoluce, 1931, č. 8, s. 11.)

Náčelník sovětského generálního štábu maršál Sovětského svazu B. M.Sapošnikov zastával k této otázce jednoznačný postoj: „Příliš dlouhý pobyt povolaných záložníků pod bojovými zástavami bez perspektivy války se může negativně odrazit na jejich morálce: místo zvýšení bojového nasazení by se dostavilo jeho snížení… Ať už si prostě velení – a tím spíše i diplomacie – přeje cokoli, v okamžiku vyhlášení mobilizace z čistě vojenských důvodů mohou děla začít klidně střílet sama.

Proto je nutné pokládat za diskutabilní předpoklad, že v současných válečných podmínkách je možné dlouhé setrvávání mobilizovaných armád ve stavu mírového klidu bez přechodu k aktivním činům." (Mozek armády, díl 3.)

Sovětská vojenská věda se i tehdy ještě domnívala, že „mobilizace, soustředění, operativní rozvíjení a vedení prvních operací tvoří jediný nepřetržitý proces". (VHČ, 1986, č. 1, s. 15.) Když sovětské velení začalo mobilizaci a navíc ještě soustředění a operativní rozvíjení vojsk, nemohlo už tento proces zastavit, ale ani zpomalit. Je to přibližně totéž jako prudce trhnout rukou dolů,

otevřít pouzdro, vytáhnout revolver, namířit ho na protivníka a současně stisknout spoušť. Potom – ať se vám to líbí nebo ne – dojde k výstřelu, protože ve chvíli, – kdy jste neočekávaně pohnuli rukou dolů, protivník stejně rychle (nebo i rychleji) udělal totéž.

Historikové nám dodnes neodpověděli na otázku, kdo vlastně začal sovětsko-německou válku v roce 1941. Při řešení tohoto problému komunističtí historikové navrhují následující kritérium: vinen je ten, kdo první vystřelil.

A proč by se nemohlo použít jiné kritérium? Proč bychom nemohli věnovat pozornost tomu, kdo jako první začal s mobilizací, soustředěním a operativním rozvíjením, tedy kdo přece jen jako první sáhl po pistoli?

Obhájci komunistické verze se chytají jakéhokoli stébla. Říkají: Šapošnikov chápal, že přesun vojsk je válka. Současní sovětští stratégové to chápou. Avšak v roce 1941 náčelníkem generálního štábu už nebyl Sapošnikov, ale Žukov. Je možné, že by přesunoval vojska, aniž by chápal, že jde o válku?

Ale kdepak. Žukov to chápal – a to nejlépe ze všech.

Abychom si ujasnili rozhodnost postupu sovětského nejvyššího velení, musíme se vrátit do roku 1932 a do 4. jízdní divize, která byla nejlepší nejen v celé Rudé jízdě, ale obecně v celé Rudé armádě. Před rokem 1931 se divize nacházela v Leningradském vojenském okruhu a byla usazena v místech, kde dříve působila imperátorská jízdní garda. Všichni si jistě dokáží představit podmínky, v nichž tato divize žila a připravovala se k boji. Podmínky jejího ubytování nelze označit jinak než velkolepé. A náhle v roce 1932 tuto divizi z mimořádných operativních důvodů přesunuli na nepřipravenou základnu. Maršál Sovětského svazu G. K. Žukov: „Během půldruhého roku byla divize sama nucena budovat kasárny, konírny, štáby, obytné domy, sklady a celou školicí základnu. Vedlo to k tomu, že výborně připravená divize se změnila na špatný vojenský pracovní útvar. Nedostatek stavebního materiálu, deštivé počasí a jiné nepříznivé podmínky neumožnily se včas připravit na zimu, což se velice výrazně odrazilo na celkovém stavu divize a její bojové připravenosti. Upadla disciplína…” (Vzpomínky a úvahy, s. 118.)

Na jaře se nejlepší divize Rudé armády nacházela „ve stavu krajního úpadku” a „byla nezpůsobilá k boji”. Za hlavního viníka byl označen se všemi pro něho z toho vyplývajícími důsledky velitel divize a divizi „byl vyhledán nový velitel”: Tímto velitelem se stal G. K. Žukov. Právě zde začal jeho vzestup. Práci Žukova prověřoval nejen velitel sboru S. K. Timošenko, ale i sám lidový komisař obrany K. J. Vorošilov – divize po něm byla pojmenována a pokládala se za nejlepší. Vorošilov od **Žukova** očekával, že obnoví bývalou slávu 4. jízdní divize, a Žukov nelítostnými opatřeními tuto slávu obnovil, čímž dokázal, že může být postaven před jakýkoli teoreticky neřešitelný úkol.

V roce 1941 se všichni zmínění účastníci této epizody dostali na vyšší úroveň než v roce 1933, a to dokonce na mnohem vyšší. E. J. Vorošilov byl členem politbyra, maršálem Sovětského svazu a předsedou Výboru obrany; S. K. Timošenko se stal maršálem Sovětského svazu a lidovým komisařem obrany; Žukov povýšil na armádního generála, zástupce lidového komisaře obrany a náčelníka generálního štábu. Tato trojice společně velela tajnému přesunu sovětských vojsk k německým hranicím.

Věděli lépe než my a nejen z teoretických úvah, že ani jedinou divizi nelze ponechat na zimu v neupraveném lese. Voják může přezimovat v jakýchkoli podmínkám, v tom není problém. Problém je v tom, že u západních hranic nebyly střelnice, polygony, tankodromy, školicí střediska, nebyly tam žádné podmínky pro bojovou přípravu. Vojska bylo třeba bud neprodleně nasadit do boje, nebo bude následovat nevyhnutelné snížení úrovně bojové přípravy. Věděli, že na zimu není možné nechat na nepřipraveném místě ani jednu divizi. Věděli, že se viníci najdou, a dobře věděli, co se s těmito viníky stane. A přesto přesunuli do míst bez jakýchkoli podmínek pro bojovou přípravu prakticky *celou Rudou armádu!*

Válka nezačala tak, jak chtěl Stalin, a proto také neskončila tak, jak si to přál – zbylo na něho pouze půl Evropy. Ale abychom Stalina pochopili a beze zbytku ho ocenili, představme si na okamžik tuto situaci: Hitler nenapadl Stalina 22. června 1941.

Hitler se například rozhodl obsadit Gibraltar a operaci Barbarossa odložil o dva měsíce.

Co v takovém případě udělá Stalin?

Možnost volby už neměl.

Za prvé. Nemohl vrátit své armády nazpět. Mnohé armády a sbory, které byly vytvořeny v první polovině roku 1941, se vůbec neměly kam vrátit – kromě „srubových městeček pro dřevorubce". Zpáteční přesun vojsk by si znovu vyžádal mnoho měsíců, ochromil by veškerou železniční dopravu a znamenal by ekonomickou katastrofu. A jaký by to také mělo smysl, nejprve půl roku vojska tajně soustřeďovat a pak je zase půl roku rozptylovat? Ale dokonce i v případě, že by po úplném soustředění neprodleně začalo rozptylování, pak ani tehdy by nebylo možné dokončit tento proces před zimou.

Za druhé. Stalin nemohl nechat své armády přezimovat v pohraničních lesích. Bez usilovné bojové přípravy armády rychle ztrácejí bojeschopnost.

Stalin kromě toho z jakéhosi důvodu uchovával v nejpřísnějším utajení proces formování armád Druhého strategického sledu a jejich přesunu na západ. Mohl počítat s dokonalým utajením, pokud by na několik týdnů nechal tyto nesčíslné armády v pohraničních lesích?

Základní otázka mé knihy zní: *Jestliže se Rudá armáda nemohla vrátit zpět, ale také se nemohla dlouho zdržovat v pohraničních lesích, tak co si tedy vlastně měla počít?*

Komunističtí historikové jsou připraveni posuzovat jakékoli podrobnosti a vyhledávat jakékoli chyby. Ale abstrahujme teď od druhořadých detailů a odpovězme na hlavní otázku.

Všichni komunističtí historikové se bojí zodpovědět tuto otázku. Proto budu citovat názor generála, který „od května 1940 byl zástupcem náčelníka operační správy generálního štábu a rozpracoval operativní část plánu strategického rozvíjení sovětských ozbrojených sil severním, severozápadním a západním směrem." (Sovětská vojenská encyklopedie, díl 2, s. 27.) Veškerá jeho plánovací činnost byla správná, a proto sice začal válku jako

generálmajor, ale už za půl roku se stal maršálem Sovětského svazu. Byl to on, a nikoli Žukov, kdo ovládal Rudou armádu v posledních letech Stalinova života a kdo sestoupil ze svých vysokých postů zároveň se Stalinovou smrtí.

Maršále Sovětského svazu A. M. Vasilevskij, máte slovo: „Bylo třeba zbavit se obav, že Západ bude zneklidněn v souvislosti s údajně agresivními snahami SSSR. Dospěli jsme… k válečnému Rubikonu a bylo třeba rozhodně pokročit vpřed.” (VHČ, 1978, č. 2, s. 68.)

V každém velkolepém procesu existuje kritický moment, po němž události nabývají nezvratného charakteru. Pro Sovětský svaz bylo tímto momentem datum 13. červen 1941. Po tomto dnu se válka pro Sovětský svaz stala naprosto nevyhnutelnou – a bylo to právě v létě 1941, bez ohledu na to, jak by se mohl zachovat Hitler.

Dvacátá sedmá kapitola

Nevyhlášená válka

V podmínkách, kdy jsme obklíčeni nepřáteli, řeší všechno neočekávaný úder z naší strany, neočekávaný manévr a rychlost.
J. Stalin

1.

Sovětský svaz měl na západních hranicích pět vojenských okruhů, do nichž se tajně, ale intenzivně stahovala vojska. Všech osm vnitrozemských vojenských okruhů sovětské velení opustilo. Z vnitrozemských vojenských okruhů se k západním hranicím tajně odebraly všechny armády, sbory, divize a téměř všichni generálové a štáby.

Kromě pěti západních pohraničních a osmi vnitrozemských okruhů existoval Dálněvýchodní front a tři východní pohraniční vojenské okruhy: Zakavkazský, Středoasijský a Zabajkalský. Je zajímavé podívat se i na ně. V květnu roku 1941 probíhala ve Středoasijském a Zakavkazském vojenském okruhu v protikladu k dementi TASSu z 9. května 1941 intenzivní příprava na „osvobozeni" Íránu. Hlavní úloha byla přisouzena Středoasijskému okruhu a Zakavkazský okruh měl hrát pomocnou úlohu. Bylo stanoveno, že posledním akordem přípravy budou velkolepá cvičení v přítomnosti nejvyššího velitelského sboru Rudé armády. V květnu měl na toto cvičení přijet i náčelník generálního štábu armádní generál G. K. Žukov a jeho zástupce generálplukovník N. F. Batunin. Armádní generál S. M. Štemenko (v té době plukovník v Hlavní operační správě generálního štábu): „Na konci května základní personál našeho oddělení odjel do Tbilisi. Posílili nás na úkor druhých oddělení… Těsně před odjezdem se ukázalo, že nemůže odjet ani náčelník generálního štábu, ani jeho zástupce a že cvičením budou velet velitelé vojsk: v Zakavkazském

vojenském okruhu to byl D. T. Kozlov a ve Středoasijském vojenském okruhu S.G. Trofimenko. Avšak již druhý den po našem příjezdu do Tbilisi generálporučíka Kozlova neodkladně povolali do Moskvy. Bylo zřejmé, že v Moskvě se odehrává něco neobvyklého." (Generální štáb v letech války, s.20.)

Pohraniční Zakavkazský vojenský okruh tak těsně před samotným začátkem „osvobozování" Íránu zůstal bez velitele. Někdo mi namítne, že generál Kozlov měl zástupce – generálporučíka P. N. Batova, tak ať on převezme velení okruhu. Ne, Batov byl vytížen. Batov vytvořil z nejlepších vojsk Zakavkazského vojenského okruhu 9. zvláštní střelecký sbor, přesunul ho na Krym a zde se tento sbor v součinnosti s Cernomořskou flotilou intenzivně připravoval na provedení námořní výsadkové operace. Divize ze sestavy právě tohoto sboru nacvičovala s Cernomořskou flotilou výsadek z bitevních lodí.

Zakavkazský vojenský okruh zůstal bez velitele a bez jeho zástupce do srpna 1941, kdy se sem vrátil generál D. T. Kozlov a „osvobodil" Írán. I v tomto případě Hitler zamíchal Stalinovými kartami. Vzhledem k nepředvídaným Hitlerovým akcím bylo nutno osvobodit Írán nejen s několikaměsíčním zpožděním, ale také pouze omezenými vojenskými silami, a proto se muselo upustit od „základních sociálně politických přeměn".

Ještě jsem nepochopil, jestli Stalin počátkem června 1941 povolal do Moskvy velitele Středoasijského vojenského okruhu generála S. G. Trofimenka, ale štáb okruhu byl výrazně oslaben a „rozkulačen". Ještě v březnu 1941 byl ze štábu Středoasijského vojenského okruhu povolán do Moskvy plukovník N. M. Chlebnikov a jmenován velitelem dělostřelectva 27. armády v Pobaltí. Později se Chlebnikov stal generálplukovníkem dělostřelectva.

Mimochodem – 27. armáda se oficiálně objevila v západních oblastech země v květnu 1941, ale její kmenové vojenské těleso se na vzdálených hranicích vytvářelo mnohem dříve. Po Chlebnikovovi a četných jiných plukovnících a generálech byl do Moskvy povolán i náčelník štábu okruhu generálmajor

(později armádní generál) M. I. Kazakov.

Generál Kazakov ve své knize Nad mapou dřívějších bitev uvádí, že viděl z letadla neuvěřitelné množství vojenských vlaků s vojsky a bojovou technikou, které se přesunovaly ze Střední Asie.

Armádní generál A. A. Lučinskij (v té době plukovník a velitel 83. horské střelecké divize) byl mezi těmi, kteří byli přepravováni ve vojenských vlacích ze Střední Asie. Lučinskij jel v jednom kupé s generálmajorem L J. Petrovem (později armádní generál). Vzpomínky Lučinského na Petrova jsou skutečně neocenitelné. „Jeli jsme v jednom kupé na lidový komisariát obrany, kam jsme byli povoláni, když v rozhlase odvysílali zprávu o napadení naší země fašistickým Německem." Lučinskij se nezmiňuje o tom, proč právě jeho povolali na lidový komisariát obrany, ale hovoří o svém příteli generálu Petrovovi: „Krátce před válkou byl jmenován velitelem 192. střelecké divize (Petrov reorganizoval tuto divizi na horskou střeleckou a tajněji odeslal na rumunskou hranici – V. S.) a poté 27. mechanizovaného sboru, v jehož čele se také odebral na frontu." (VHČ, 1976, č. 9, s. 121-122.)

27. mechanizovaný sbor se tajně přesunul ze Střední Asie k rumunským hranicím, ale velitel sboru v tutéž dobu jede do Moskvy, aby tam převzal bojový úkol. Už nejednou jsme se v této knize setkali s podobným postupem:

Například 16. armáda se tajně přesunula k rumunským hranicím, ale její velitel generálporučík M. F. Lukin v Moskvě dostává bojový úkol.

V krátkém úryvku Lučinského o generálu Petrovovi se všechno zdá obvyklé a všední. Věnujme však pozornost sledu, v němž se jednotlivé události odehrávaly. Nejprve generálmajor I. J. Petrov vytvořil 27. mechanizovaný sbor, naložil ho do vojenských vlaků a poslal na frontu a poté si až ve vlaku vyslechl zprávu, že Německo začalo válku. Avšak to nejzajímavější se stalo za několik dní: 27. mechanizovaný sbor byl během cesty rozptýlen. V obranné válce není takových ryze útočných formací prostě zapotřebí. V červenci 1941 v návaznosti na 27. mechanizovaný sbor byly rozptýleny i všechny ostatní. Celkem jich bylo dvacet devět.

Vypadá to jako absurdní situace: 27. mechanizovaný sbor před Hitlerovým vpádem jede do války, ale jakmile Hitler začal válku,

27. sbor ještě před srážkou s protivníkem, byl rozptýlen. Ono to ale nebylo absurdní. 27. mechanizovaný sbor ze Střední Asie se skutečně přesouval na rumunské hranice proto, aby bojoval, ovšem měl bojovat nikoli ve válce, kterou začal Hitler, nýbrž ve válce, která měla začít úplně jiným způsobem.

Závěr: Kdyby Hitler nenapadl SSSR, 27. mechanizovaný sbor by se účastnil války, vždyť právě kvůli tomu jel na frontu. Avšak Hitler svým postupem odvrátil válku, kvůli níž se vytvořil 27. mechanizovaný sbor a dvacet osm jeho soukmenovců, přičemž v každém z nich se předpokládalo nasazení více než 1 000 tanků.

Kromě Petrova a Lučinského cestovalo ve vlacích ze Střední Asie ještě nemálo vynikajících velitelů nebo těch, jimž bylo souzeno stát se Vynikajícími. Nebudu vám je všechny jmenovat. Uvedu alespoň ještě jednoho, a to jenom proto, že v této době byl generálmajorem a později – stejně jako Kazakov, Petrov i Lučinskij – se stal armádním generálem. Jmenovaly se A.S. Žadov. Je o něm známo, že „těsně před vypuknutím války A. S. Zadov, který ve Střední Asii velel horské jezdecké divizi, byl jmenován velitelem 4. leteckého výsadkového sboru a dorazil na frontu již v průběhu bojových akcí.” (VHC, 1971, č. 3, s. 124.)

Pokud vám někdo řekne, že generálové se soustředili na západních hranicích proto, aby provedli „protiúdery”, tak mu připomeňte generála Zadova, který vyměnil horskou jízdní divizi ve Střední Asii za letecký výsadkový sbor v Bělorusku. Cožpak letecké výsadkové sbory jsou určeny k protiúderům nebo k odrážení agresora?

2.

Zabajkalský vojenský okruh byl opuštěn nehledě na to, že se jeho vojska nacházela nejen na sovětském území, ale i v Mongolsku, kde ještě nedávno probíhala skutečná válka za účasti stovek tanků a letounů, tisíců zbraní a desetitisíců vojáků.

Mezi všemi vnitrozemskými a východními pohraničními okruhy byl Zabajkalský jediný, v jehož sestavě byly armády. Šlo o dvě armády: 16. a 17.

17. armáda zůstala v Mongolsku, ale již v roce 1940 jí tak „odlehčili", že pro nedostatek generálů funkci zástupce velitele armády zastával plukovník P. P. Polubojarov. Ale i on byl nejprve odvolán do Moskvy a pak ho poslali k Severozápadnímu frontu.

Druhá armáda Zabajkalského vojenského okruhu, 16., tajně odjela na západ. A ačkoli velitelé 16. armády šířili mezi manželkami, které museli opustit, fámy o íránské hranici, věděli, že jedou do boje, a věděli také proti komu.

Štábu Zabajkalského vojenského okruhu po odchodu 16. armády také „odlehčili" – mnozí důstojníci a generálové byli převeleni do divizí a sborů

16. armády. Například: generálmajor P. N. Cernyšel velel 152. střelecké divizi 16. armády. Povýšili ho a jmenovali náčelníkem správy bojové přípravy celého Zabajkalského vojenského okruhu. Avšak „když armáda odcházela, Petr Nikolajevič oznámil, že půjde bojovat se svou divizí, a dosáhl toho, že ho vrátili ke 152. divizi". (Generálmajor A. A. Lobačev, Cestou necestou, s.147.)

Ze Zabajkalí povolávali nejen průměrné plukovníky a generály, ale i opravdu významné velitele. Nejvýznamnější velitele okruhu. Proč velitele?

Cožpak v Zabajkalském okruhu nebyl jeden, ale několik velitelů? To je právě to, že jich tam bylo několik. Je pravda, že neveleli všichni najednou, ale pěkně po řadě, ale zato byla tahle řada nepřetržitá. V roce 1940 velel Zabajkalskému okruhu generálporučík F. N. Remezov. Poslali ho velet Orlovskému vojenskému okruhu. Tak tajně zformoval 20. armádu a v návaznosti na Sdělení TASSu ji přesunul k německým hranicím. Po Remezovovi po krátkou dobu velel Zabajkalskému okruhu generálporučík I. S. Konev. Byl odtamtud přesunut k Severpkavkazskému vojenskému okruhu, kde tajně vytvořil 19. armádu a v návaznosti na totéž sdělení TASSu ji přesunul k rumunským hranicím. Zabajkalský okruh okamžitě převzal generálporučík (později armádní generál) P. M. Kuročkin. Před sdělením TASSu Kuročkin odeslal 16. armádu a popřál velitelům i vojákům, aby úspěšně splnili „jakýkoli rozkaz vlasti". 16. armádu čekala nejdelší cesta. Proto vyrazila dříve, aby se u západních

hranic objevila současně se všemi ostatními armádami Druhého strategického sledu.

A co se stalo s generálporučíkem P. M. Kuročkinem? Odeslat celou armádu ve vojenských vlacích a ještě tak, aby si toho nikdo nepovšiml – to není jednoduchá záležitost. Kuročkin tento úkol splnil a ulehčeně si oddechl. 13.června, právě když rozhlas vysílal sdělení TASSu, dostal Kuročkin rozkaz opustit Zabajkalský okruh a neprodleně odjet do Moskvy pro nové poslání.

Krasnaja zvezda (26. května 1984) dosvědčila, že 22. června 1941 se generálporučík Kuročkin nalézal ve vagonu rychlíku, který právě přijížděl k Irkutsku… A Zabajkalský vojenský okruh zůstal opuštěný a bez velitele.

Sovětská vojenská encyklopedie (díl 3, s. 357.) uvádí, že nový velitel se v Zabajkalí objevil až v září 1941.

3.

Generálové a důstojníci byli však přesunováni na německé a rumunské hranice nejen z vnitrozemských a polofrontových okruhů, ale i z opravdové fronty. Na Dálném východě bylo stálé ohnisko války, ozbrojené srážky tam nezřídka přerůstaly v konflikty, do nichž se na obou stranách zapojovaly stovky tanků a letadel. V té době se jevila jako zcela reálná válka mezi Japonskem a Sovětským svazem a někteří zahraniční pozorovatelé ji pokládali dokonce za nevyhnutelnou. Proto na Dálném východě nebyl vojenský okruh, ale front sestávající ze tří armád.

Od konce roku 1940 byli generálové (ale také celé divize a sbory) tajně, ale stále rychleji přesunováni na západ. Přesuny se neomezovaly na průměrné generály – mnozí nejvyšší velitelé odjížděli z Dálněvýchodního frontu bez důstojné náhrady nebo také bez jakékoli náhrady. Tak například bez náhrady odjel na západ náčelník operativní správy štábu generálmajor T. P.Kotov.

Generálmajor P. G. Grigorenko (v té době podplukovník v štábu Dálněvýchodního frontu) vzpomíná: „Odvolali na západ Ivana Stěpanoviče Koněva, Markiana Michajloviče Popova, Vasilije Ivanovice Cujkova a ještě celou řadu vyšších velitelů."

Abychom docenili tento velmi krátký seznam, připomenu, že generálporučík M. M. Popov (později armádní generál) velel na Dálném východě 1. armádě a generálporučík I. S. Konev (později maršál Sovětského svazu) 2.armádě. Naprosto odmítám různé výmysly o tom, že přesuny generálů se prováděly v předtuše německého vpádu. Popov se setká s válkou ve funkci velitele Severního frontu na finských hranicích a Konev přesunul svou údernou armádu k rumunským hranicím.

Zajímavá je cesta generála Koněva od funkce velitele 2. armády na Dálném východě k funkci velitele 19. armády na rumunských hranicích. Konev tam nejel přímo. Kličkoval. Když odevzdal v dubnu 1941 2. armádu na Dálném východě (Sovětská vojenská encyklopedie, díl 2, s. 409), převzal Zabajkalský vojenský okruh. Když se osvědčil v Zabajkalí, tak se bez jakékoli reklamy objevil v Roštově a převzal Severokavkazský vojenský okruh. Tady Konev dokončil formování 19. armády, stal se jejím velitelem a „v situaci nejpřísnějšího utajení" (výraz armádního generála S. M. Stemenka, kterým tento případ charakterizoval) začal na konci května 1941 přesun divizí a sborů své armády k rumunským hranicím. Za docela krátký časový úsek čtyři funkce, a to od nejvýchodnějších hranic až k těm nejzápadnějším. Byl to lišák v generálské uniformě. Jak byste ho chtěli jinak označit? Před všemi útočnými (nikoli však obrannými) operacemi Stalin své nejlepší generály a maršály ukrýval. Především se to týkalo Žukova, Vasiljevského, Koněva, Rokossovského a Mereckova. A tak i na jaře roku 1941, tak jako před všemi největšími útočnými operacemi, Konev zametá stopy tak, aby dokonce ani jeho nejbližší přátelé nevěděli, kde právě je.

4.

Stopy zametal nejen Konev. Dokonce jestliže se podíváme na posty, které Konev dočasně zaujímal, aby všechny oklamal, pak objevíme i jiné velitele, kteří využili tytéž posty k tomu, aby po sobě zametli stopy. Tak třeba plukovník F. I. Kuzněcov přestal velet Akademii generálního štábu, převzal Severokavkazský

vojenský okruh, pak ho přenechal Koněvovi a objevil se na hranicích s východním Pruskem ve funkci velitele Severozápadního frontu.

5.

Po tajemném zmizení generála Koněva z Dálného východu se jím opuštěné 2. armádě již nedostalo důstojné náhrady.

A v 1. armádě Dálněvýchodního frontu byla situace dokonce ještě zajímavější. Po odjezdu generála M. M. Popova na Severní front byla jmenována důstojná náhrada – generálporučík A. I. Jeremenko (později maršál Sovětského svazu). Jeremenko ale dlouho nevelel. 19. června 1941 dostal rozkaz předat 1. armádu a neprodleně se dostavit do Moskvy pro nový úkol.

Hitler zamíchal všechny karty a již po samém začátku německého vpádu se Jeremenko stal velitelem Západního frontu místo odstraněného generála D. G. Pavlova. Avšak 19. června se taková změna samozřejmě ještě nepředpokládala. Pavlov pevně seděl na postu velitele Západního frontu. Stalin vyzval Jeremenka, aby splnil nějaké jiné poslání, které je dodnes neznámé a zůstalo možná nesplněné. Měl jsem to štěstí, že jsem se mohl osobně setkat s maršálem Sovětského svazu Jeremenkem a promluvit si s ním. Velmi opatrně, abych nevzbudil podezření, jsem se pokusil dotknout i této otázky.

Měl jsem dojem, že Jeremenko nechytračí, ale že opravdu netuší, proč se právě 19. června 1941 tak hodil Stalinovi. Upozornil jsem maršála na to, že vůbec nebyl sám. Sdělil jsem mu, že vlakem přijeli i Sivkov, Kurdjumov, Zadov, Petrov a Lučinskij. Maršála to velmi zaujalo. Bylo mi moc líto, že nejsem západní historik s pasem demokratické země v kapse a že jsem proto prostě nemohl zavádět besedu s maršálem příliš do hloubky.

Zaujatý Jeremenko mi napověděl ještě dva generály, které odvolali z Dálného východu, čímž ponechali sovětskou obranu téměř beze zbytku na holičkách: generálmajor N. E. Berzarin byl zástupcem velitele 1. armády.

Jeremenko mi prozradil to, co nenapsal v pamětech: Když odjížděl z Dálného východu, měl předat armádu svému zástupci Berzarinovi. Vždyť na to je také zástupce určen! Avšak Berzarina ještě koncem května Stalin odvolal do Moskvy a tajně ho pověřil velením 27. armády v Pobaltí, nedaleko německých hranic.

I v tomto případě je možné namítat, že Stalin povolal Jeremenka, Berzarina a další generály z Dálněvýchodního frontu kvůli upevnění obrany. Abychom se s konečnou platností zbavili všech pochybností, uvedu ještě jednoho generála, kterého mi napověděl Jeremenko: Generálmajor V. A.Glazunov (později generálporučík velící vzdušným výsadkovým vojskům

Rudé armády) na začátku roku 1941 velel 59. střelecké divizi v 1. Armádě Dálněvýchodního frontu. Jeremenko měl 1. armádu velmi rád a nechtěl ji nechat bez velitele vydanou napospas zvůli „štábní krysy” Selachova. Avšak Jeremenkova zástupce již Stalin odvolal, velitele sborů také a zkušení velitelé divizí byli již dávno přesunuti na západ. Pouze v 59. divizi působil zkušený, bojovný a perspektivní generál Glazunov. Jeremenko mi sdělil, že okamžitě odeslal do generálního štábu šifrovanou depeši s návrhem jmenovat velitelem 1. armády generála Glazunova. Z divize přímo do čela armády – to je velký skok, ale co se dá dělat, jestliže kvalitní velitelé už na Dálném východě nebyli?

Moskva souhlasila s tím, že Glazunov je opravdu vhodný velitel, a v šifrované odpovědi rozkázala Glazunovovi odevzdat divizi, rychle se přesunout na rumunské hranice a převzít velení 3. leteckého výsadkového sboru. A tak 1. armáda Dálnovýchodního frontu prostě zůstala bez energického velitele.

Podle Stalinova rozkazu se počátkem června 1941 sustředilana západních hranicích nejen *všechna* sovětská letecká výsadková vojska včetně těch, která byla nedávno přesunuta z Dálného východu, ale na poslední chvíli Stalin soustředil ze vzdálených hranic generály pěchoty a jízdy a bleskově je přeškoluje na velitele leteckých výsadkových sil. To se týkalo nejen generála Glazunova a Žadova, ale i generála M. A. Usenka, F. M. Charitonova a I. S.Bezuglova.

Blesková rekvalifikace generálů z generálů pěchoty a jízdy na výsadkové

– to nebyla příprava na obranu, a dokonce ani příprava k odvetnému útoku.

To jsou jednoznačné příznaky připravující se agrese – nevyhnutelné, bleskové a strašlivé.

Dvacátá osmá kapitola

Proč Stalin rozvinul fronty

Válka chudých proti bohatým bude nejkrvavější ze všech válek, které‘ kdykoli lide‘ vedli.

B. Engels

1.

Termín „front” v sovětské vojenské terminologii označuje především seskupení vojsk o počtu několika set tisíc až milionu a více vojáků. Front se skládá z velení a štábu, několika armád, leteckého svazku, sil protivzdušné obrany, zesílených útvarů a svazků a frontových týlů. Pouze v sestavě týlových útvarů a institucí bezprostředně podřízených velení každého frontu se podle předválečných údajů předpokládalo až 200 000 vojáků. V době míru fronty neexistují. Místo nich existují vojenské okruhy. Fronty se vytvářejí na počátku války. (Sovětská vojenská encyklopedie, díl 8, s. 332.)

V roce 1938 se vztahy s Japonskem vyostřily do takové míry, že v rámci dělnicko-rolnické Rudé armády byl rozvinut Dálněvýchodní front. Front se nejprve skládal ze dvou armád, za dva roky pak přibyla další. 13. dubna 1941 byla s Japonskem podepsána smlouva o neutralitě, ale Dálněvýchodní front přesto nebyl rozpuštěn.

Na sovětských západních hranicích se v letech 1939-1940 krátkodobě vytvářely fronty za účelem „osvobozovacích tažení” do Polska, Rumunska a Finska. Avšak po ukončení tažení se fronty okamžitě rozpouštěly a místo nich se znovu vytvářely vojenské okruhy. Historikové Stalinovi vyčítají, že uzavřel pakt s Německem i Japonskem, ale proti Japonsku byl rozvinut front, a proti Německu nikoli.

Na první pohled to bylo nelogické. Ale co dělal Hitler? Hitler dal najevo, že je chytrý. V první polovině roku 1941 fuhrer proti

Velké Británii rozvinul štáby s halasnými názvy, avšak bez vojsk, kdežto proti Sovětskému svazu rozvinul téměř všechna svá vojska, ale bez oslnivě pojmenovaných štábů.

Na první pohled stála proti Velké Británii mohutná vojenská síla, ale při pozornějším pohledu se ukázalo, že Hitler svá prvotřídní vojska a nejlepší generály tajně stahoval k hranicím Sovětského svazu. Tak se připravoval neočekávaný úder. Avšak Stalin postupoval úplně stejně: na Dálném východě byl vytvořen front, ale vojska a generálové ho tajně opouštějí. Na západních hranicích nadále oficiálně existují vojenské okruhy, ale probíhá tam soustředění vojsk. Při srovnání síly Dálněvýchodního frontu a jakéhokoli západního okruhu by front nemohl obstát. Například: na Dalněvýchodním frontu byly tři armády, všechny byly standardní, ale v Západním zvláštním vojenském okruhu byly čtyři armády, z toho tři úderné a jedna armáda zvláštního určení. Kromě toho na území Západního zvláštního vojenského okruhu dorazily ještě tři armády Druhého strategického sledu. Na Dalněvýchodním frontu nikdo nepřibyl, naopak odtud odvolávají sbory a divize. Na Dalněvýchodním frontu byl jeden mechanizovaný sbor, ale v Západním okruhu jich bylo šest. Na Dalněvýchodním frontu nebyla letecká výsadková vojska, kdežto v Západním okruhu jich byl celý sbor. Takto bychom mohli ve srovnávání pokračovat. Musíme si ale uvědomit, že Západní zvláštní vojenský okruh nebyl nejsilnější, mnohem silnější byl Kyjevský. Pokud bychom ho srovnali s Dalněvýchodním frontem, pak bychom byli z frontu hluboce rozčarováni. Front na Dálném východě – to byla zástěrka, která měla celému světu dát najevo, že by tu mohlo dojít k válce. Ale i pět západních vojenských okruhů byla zástěrka, aby se tak dalo najevo, že se v této oblasti s žádnou válkou nepočítá. A ve skutečnosti se pět západních pohraničních okruhů už dávno změnilo v cosi neobvyklého. Vcelku běžné byly do roku 1939, ale po podpisu smlouvy se v nich soustředila taková úderná síla, jakou jen málokdy disponoval jakýkoli sovětský front dokonce i během nejtvrdších válečných bojů.

Na Dálném východě byl vytvořen front tak, aby o tom všichni věděli.

A na západě byl přitom vytvořen nikoli jeden front, ale *pět* frontů, ale tak, aby o tom nikdo nevěděl. V předcházejících kapitolách jsem připomínal Severní, Severozápadní, Západní, Jihozápadní a Jižní front – to nebyla žádná chyba. Oficiálně byly vytvořeny po německém vpádu – jako reakce na tento vpád. Ale podíváme-li se do archivu, budeme překvapeni: od února 1941 se tyto názvy již vyskytují v dokumentech, které byly tehdy přísně tajné. Část dokumentů nyní byla odtajněna a poskytnuta vědecké veřejnosti. Cituji: „V únoru 1941 byly vojenským radám pohraničních okruhů rozeslány…Pokyny o neprodleném vybavování frontových velitelských stanovišť.” (VHČ, 1978, č. 4, s. 86.)

Oficiálně bylo na západních hranicích pět vojenských okruhů. Neoficiálně každý vojenský okruh již připravoval frontové velitelské stanoviště, což znamená, že vytvářel nikoli vojensko-územní, nýbrž ryze vojenskou strukturu, která vzniká pouze za války a pouze za účelem velení vojskům v době války.

Komunističtí historikové nás ujišťují, že před 22. červnem 1941 mezi SSSR a Německem vládl mír, který Německo 22. června údajně narušilo.

Fakta nepotvrzují tuto smělou hypotézu. Fakta hovoří o něčem úplně jiném. **Sovětský svaz v únoru 1941 rozvinul velitelská stanoviště frontů a fakticky vstoupil do války proti Německu, ačkoli ji zatím oficiálně nevyhlásil.**

2.

Velitel vojenského okruhu vykonává v době míru dvě hlavní funkce a má dvojakou pozici. Na jedné straně je to ryze vojenský velitel, kterému je podřízeno několik divizí, někdy i několik sborů nebo dokonce několik armád.

Na druhé straně v době míru velitel okruhu kontroluje přesně vymezené území, čímž plní úlohu guberniálního náčelníka nebo vojenského gubernátora.V případě války se pohraniční vojenský okruh mění na front. Přitom mohou vzniknout tři situace.

První situace: Front bojuje na stejných územích, kde se před válkou nalézal vojenský okruh. V tomto případě velitel frontu nadále zůstává výhradně vojenským velitelem a kromě toho nadále kontroluje území, která mu byla svěřena, a v týlových oblastech plní úlohu vojenského gubernátora.

Druhá situace: Pod nátlakem protivníka front ustupuje. V tom případě velitel frontu zůstává vojenským velitelem a při ústupu s sebou bere orgány územní správy.

Třetí situace: Na začátku války front postoupí na protivníkovo území.

Pouze v předtuše této situace se funkce velitele rozdělují. Stává se výhradně vojenským velitelem a postupuje se svými vojsky. Na území okruhu musí zůstat někdo s nižší hodností, aby plnil funkci vojenského gubernátora.

V únoru 1941 se konala událost, které si soudobí historikové nepovšimli.

V Západním zvláštním vojenském okruhu byla zavedena funkce ještě jednoho zástupce velitele okruhu. Jaký to mělo význam? Armádní generál D. G. Pavlov měl i beztak několik zástupců! Po několik měsíců zůstala tato dodatečná funkce zástupce neobsazená. Pak ji převzal generálplukovník V. N. Kurdumov.

Význam této události je obrovský.

V době míru se v Minsku nacházel velitel – armádní generál D. G. Pavlov, jeho zástupce generálporučík I. V. Boldin, náčelník štábu generálmajor V. J. Klímovskich. S Pavlovem se při mobilizaci počítalo jako s velitelem Západního frontu, Klimovskich měl být náčelník štábu Západního frontu a Boldin se měl stát velitelem rychlé jednotky Západního frontu.

Snažím se dojít k následujícímu: Pokud by měl Západní front bojovat tam, kde se nacházel před válkou, to znamená v Bělorusku, není zapotřebí zavádět žádné strukturální změny. Avšak Západní front se chystal přesunout na území protivníka. Měli ho vést generálové Pavlov, Boldin a Klimovskich.

Pokud by odešli a odvedli si s sebou všechny armády, sbory, divize a brigády, kdo by zůstal v Minsku? Pro tento případ byl

povolán dodatečný zástupce generálporučík Kurdumov. V mírovém období již došlo k rozdělení struktur. Armádní generál Pavlov soustředil pozornost na výhradně vojenské problémy a jeho nový zástupce na čistě územní. Až se Západní front v čele s Pavlovem odebere na protivníkovo území, generál Kurdumov zůstane v Moskvě a bude plnit úlohu ryze územního vojenského gubernátora, bude ochraňovat místní samosprávu, infrastrukturu, bude kontrolovat průmysl a dopravu, provádět dodatečnou mobilizaci a připravovat zálohy pro front, který už postoupil daleko dopředu.

Generál Kurdjumov velel Správě bojové přípravy dělnicko-rolnické Rudé armády. Nyní byl převelen do Minsku. Z hlediska „osvobozovací" války je to velkolepé řešení: Generál s takovou zkušeností sedí tam, odkud půjdou stále nové a nové zálohy na západ. On je nejvhodnější k tomu, aby procházejícím vojskům udělil poslední pokyny před nástupem do boje.

Čtyři armády, deset zvláštních sborů a deset leteckých divizí, které působily na území Kyjevského zvláštního vojenského okruhu, se také chystaly k přesunu na území protivníka. Povede je velitel Jihozápadního frontu generálplukovník M. P. Kirponos. V této předtuše bylo neprodleně zapotřebí rozdělit dvě velitelské funkce: nechat mu pouze výhradně vojenské záležitosti a předat ryze územní někomu jinému. Proto se zavedla dodatečná funkce zástupce, jíž byl pověřen generálporučík V. F. Jakovlev. Kirponos s vojsky postoupí vpřed a Jakovlev zůstane v Kyjevě. Od počátku února stále jasněji vidíme rozdělení dvou struktur. V Ternopolu se vytváří tajné velitelské stanoviště – to je centrum vojenské struktury, a v Kyjevě zůstává štáb – to je centrum územní struktury. V Brovarech, v Kyjevské oblasti, bylo vytvořeno nesmírně silné podzemní velitelské stanoviště pro územní systém řízení.

V Ternopolu se vytvořilo velmi jednoduché velitelské stanoviště – zemljanky s jedním povalovým stropem. Je to naprosto logické: vojenská struktura není určena k dlouhému pobytu na Ukrajině, proč tedy budovat mohutné betonové pevnosti?

V Pobaltském zvláštním vojenském okruhu také došlo k rozdělení struktur. Nejvyšší velitelský sbor se odebral do Panevežisu, který se od této chvíle stal tajným centrem výhradně vojenské struktury Severozápadního frontu, a v Rize byl ponechán druhořadý generál J. P. Safronov, který bude provádět vojensko-územní kontrolu po odchodu hlavní části sovětských vojsk na západ.

V Oděském vojenském okruhu můžeme vidět malou nuanci. I zde se rozdělily struktury, ale ze štábu okruhu se vydělil nikoli štáb celého frontu, ale štáb nejsilnější sovětské armády – 9. Většina důstojníků štábu Oděského vojenského okruhu v čele s náčelníkem štábu generálmajorem M. V. Zacharovem byla tajně převedena do štábu 9. armády. Maršál Sovětského svazu I. S.

Konev dokládá, že 20. června byl štábu 9. armády vyhlášen bojový poplach a byl tajně odeslán z Oděsy do polního velitelského stanoviště. (VHČ, 1968, č. 7, s. 42.) Velitel Oděského vojenského okruhu generálplukovník J. T. Čerevičenko již dávno nebyl v Oděse. Tajně pobýval na Krymu, kde přijímal 9. zvláštní střelecký sbor, který dorazil z Kavkazu. Později projíždí kolem

Oděsy ve vlaku, ve kterém jede na tajné velitelské stanoviště 9. armády, kterému dostal rozkaz velet. Maršál Sovětského svazu M. V. Zacharov uvádí, že během německého vpádu byl Čerevičensko ve vlaku (Voprosy istorii,1970, č. 5, s. 46.) 9. armáda měla opustit sovětské území, a proto se v Oděse ještě *před* německým vpádem objevil další generál – N. J. Čibisov. Po odchodu vojenské struktury 9. armády měl setrvat na – z vojenského hlediska opuštěných územích – a věnovat se vojensko-územní kontrole.

Výjimkou byl Leningradský vojenský okruh. Zde se také tajně vytvořil Severní front, ale nedošlo k rozdělení struktur. Je to velice logické: Severní front se dosud nechystal postoupit daleko vpřed z území Karelie, protože nebylo zapotřebí dělit velitele na toho, který postoupí daleko dopředu, a na toho, který zůstane na místě. Severní front bude působit přibližně na stejných územích, kde se dříve rozkládal vojenský okruh, proto se tu nemusejí vytvářet dvě rozdílné struktury. Dvě struktury jsou potřebné pouze tam, kde

jedni velitelé a jejich vojska musejí postoupit vpřed a druzí musejí zůstat.

Proto v Leningradském vojenském okruhu nebyla zavedena dodatečná funkce zástupce. Jak bojové akce, tak i kontrola území zde budou prováděny z jediného centra – ze štábu Severního frontu. Ten se nikam nebude přesunovat, a proto se v jeho případě nepočítalo s nějakou náhradní strukturou řízení.

3.

13. června 1941, když se v rozhlase vysílalo sdělení TASSu, bylo dokončeno úplné rozdělení řídících struktur v západních pohraničních vojenských okruzích s výjimkou Leningradského. Tento den lidový komisař obrany vydal rozkaz přesunout frontová velení na polní velitelská stanoviště.

Od této chvíle v Bělorusku existovaly dva nezávislé vojenské systémy řízení: tajně vytvořený Západní front (velitel frontu armádní generál D. G.Pavlov, velitelské stanoviště v lese, v oblasti stanice Lesná) a Západní zvláštní vojenský okruh (velitel generálporučík V. N. Kurdumov se štábem v Minsku). Pavlov dále hraje úlohu velitele okruhu, ale je již oficiálně velitelem frontu a jeho štáb se právě přesunuje na tajné velitelské stanoviště, aby zde existoval nezávisle na Západním vojenském okruhu.

Dva paralelní vojenské systémy řízení na stejném území – to je přibližně totéž jako dva kapitáni na jedné lodi, dva vůdci jedné komunistické strany nebo dva bossové v jedné bandě. Dvojí vojenské řízení na jednom území nemůže existovat a bylo vytvořeno pouze proto, že Západní front měl v nejbližší době toto území opustit.

V téže době na Ukrajině vznikly dvě nezávislé struktury vojenského řízení: Jihozápadní front a Kyjevský zvláštní vojenský okruh. Maršál Sovětského svazu I. Ch Bagramjan doložil, že existovala zvláštní šifrovaná depeše od Žukova o tom, že „je třeba to uchovat v nejpřísnějším utajení, na což je zapotřebí upozornit personální obsazení štábu okruhu”. (Tak začínala válka, s.83.)

Zde, stejně jako v Minsku, se rozehrála tatáž komedie: na první pohled vojenskou správu na Ukrajině vykonává pouze štáb Kyjevského zvláštního vojenského okruhu. Personální sbor štábu okruhu byl zvlášť vyrozuměn a o nějakém jiném systému vojenského řízení nepronesl navíc ani slovo. Ale vedle štábu okruhu byla na tomtéž území vytvořena jiná struktura vojenského řízení – Jihozápadní front. Mohou na jednom území dlouho fungovat dvě nezávislé struktury vojenského řízení?

Generálporučík spojovacích vojsk P. M. Kuročkin (v té době generálmajor a spojový náčelník Severozápadního frontu) uvedl, že totéž platilo i v Pobaltí: „Do oblasti Panevežisu začaly přijíždět správy a oddělení štábu. Velení okruhu se fakticky změnilo na velení frontu, ačkoli formálně se před začátkem války hovořilo o okruhu. V Rize byla ponechána skupina generálů a důstojníků, kteří byli pověřeni funkcemi velení okruhu." (Na Severozápadním frontu /1941-1943/, sborník statí, s. 196.)

Vytvoření dvou nezávislých řídících systémů vede nutně k vytvoření dvou nezávislých'spojovacích systémů. V Pobaltí velel frontovým spojům osobně generálmajor P. M. Kuročkin a jeho bývalý zástupce plukovník N. P.Akimov velel nezávislému spojovacímu systému vojenského okruhu.

Generál Kuročkin energicky vytvořil spojovací systém pro tajně existující Severozápadní front. Proběhlo to „pod záminkou fiktivní prověrky". A aby nebyl protivník zneklidněn neočekávaným růstem počtu hovorů po nových vojenských spojovacích kanálech, používaly se občanské spoje. Ovšem slovo „občanské" je třeba dát do uvozovek. V Sovětském svazu takové spoje neexistovaly. V roce 1939 byl státní systém spojů plně militarizován a určen výhradně k vojenským účelům. Lidový komisariát spojů byl bezprostředně podřízen lidovému komisariátu obrany. Ve všech normálních zemích je systém vojenských spojů organickou součástí celostátního spojového systému, ale v Sovětském svazu to bylo naopak: celostátní spoje byly součástí vojenských spojů a lidový komisař spojů SSSR Peresypkin byl oficiálně zástupcem náčelníka spojů Rudé armády.

Vedení Severozápadního frontu vyrazilo na polní velitelské stanoviště nikoli na cvičení, ale do války: „Vytvořila se vyšší operativní organizace pro řízení bojových akcí.” (Generálporučík P. M. Kuročkin, Volací znaky frontu, s. 117.)

Frontový spojový systém byl pro válečné období předem dobře připraven a doladěn. „Všechny dokumenty obsahující pořadí, frekvence, volací znaky a hesla byly uloženy v štábu okruhu a v případě války je bylo třeba rozeslat vojskům. Radiostanic bylo v okruhu několik tisíc, takže bylo zapotřebí nejméně jednoho týdne k tomu, aby práce přešla na vojenský režim. Realizovat tato opatření s časovým předstihem nebylo dovoleno.” (Tamtéž, s. 115.)

Povšimněme si, že celý systém přebudování spojů z mírového na válečný režim v dělnicko-rolnické Rudé armádě nevycházel z předpokladu, že protivník může zaútočit, a proto bude třeba provést reorganizaci spojů prakticky okamžitě, ale z úvahy, že předběžný signál dorazí z Moskvy v určitou dobu, kterou Moskva stanoví. Jinými slovy plán reorganizace spojů nebyl vytvořen pro podmínky obranné války, ale pro podmínky útočné, agresivní války s mezidobím utajované přípravy na tuto válku. A toto tajné období posledních příprav Rudé armády na vpád nastalo. 19. června náčelník štábu Severozápadního frontu generálporučík P. S. Klenov vydal rozkaz generálmajoru spojových vojsk Kuročkinovi:

„‚Postupujte podle rozšířené varianty plánu. Rozumíte, o čem mluvím?‘

‚Ano, všemu rozumím,‘ potvrdil jsem.” (P. M. Kuročkin, Na Severozápadním frontu/l941-1943/, sborník statí, s. 195.)

Škoda, že my nerozumíme všemu, co se týká „rozšířené varianty plánu”, a nikdo ze sovětských generálů tento pojem neobjasnil. Přesto je zřejmé, že sovětští generálové měli plány a začali je již uskutečňovat. Za několik dní se mělo v souladu s „rozšířenou variantou plánu” něco stát, ale Hitler svým postupem nedovolil tento plán realizovat a donutil sovětské velitele postupovat nikoli podle předem připravených plánů, ale improvizovat.

Generál Kuročkin zajišťoval splnění „rozšíření varianty plánu" takto: „Spojovací oddělení okruhu odeslalo dokumenty, které se týkaly organizace radiového spojení… do armádních štábů a útvarů, které podléhaly vojenskému okruhu. Všechny tyto dokumenty, které byly příslušným způsobem upravené, musely projít všemi velitelskými instancemi ve sborech, divizích, plucích a praporech a dorazit až k obsluze každé radiostanice. Počítal jsem na to, jak už jsem uvedl, s jedním týdnem." (Tamtéž, s. 118.)

Takže naprosto tajné údaje, které je možné předat ke splnění pouze v případě války, se od 19. června předávaly tisícům vykonavatelů. To byl nezvratný proces. Vrátit tajemství a uložit ho zpátky do sejfu už nebylo možné.

Jakmile se tyto materiály dostaly ze sejfů, stala se válka zcela neodvratnou.

Příprava útočné války je v lecčems podobná přípravě státního převratu: Plán připravuje velmi malá skupina lidí, která nesdělí tisícům budoucích účastníků ani náznak nějaké informace. Jakmile vůdcové spiknutí zprostředkují tisícům vykonavatelů něco ze svého plánu, je konkrétní vystoupení naprosto nezbytné. V opačném případě by spiklenci přišli o moment překvapení, který je jejich hlavní výhodou, a donutili by protivníka přijmout spěšná odvetná opatření.

Ale třeba to bylo tak, že generálporučík Klenov vydal rozkaz předat tisícům vykonavatelů prvky „rozšířené varianty plánu" v předtuše německého útoku? Ani v nejmenším. Generál Klenov vůbec nevěřil možnosti německého vpádu. Dokonce i po jeho začátku mu Klenov odmítl uvěřit a nepřijal žádná opatření k odražení agrese. Ke generálu Klenovovi a jeho agresivním návrhům na prosincové (1940) poradě nejvyššího velitelského sboru se ještě vrátíme v druhém dílu této knihy. Klenov navrhoval vést pouze útočné války, které začnou neočekávaným úderem Rudé armády. Agresivitou překonával dokonce i samotného Žukova a měl odvahu k tomu, aby se ve Stalinově přítomnosti přel s Žukovem o to, jak je třeba zasadit neočekávaný úder.

Ale možnosti německého vpádu nevěřil – stejně jako jeho ochránce, člen politbyra A. A. Ždanov a mimochodem stejně jako

mnozí jiní sovětští vojenští a političtí představitelé včetně samotného Stalina.

13. června 1941 a během několika následujících dnů začaly v Sovětském svazu fungovat všechny válečné mechanismy. Proces rozvíjení sovětských frontů zašel tak daleko, že tisíce vykonavatelů již byly zasvěceny do mimořádně důležitých tajemství. V polovině června 1941 Sovětský svaz překročil onu kritickou hranici, za kterou už byla válka nevyhnutelná. Kdyby se Hitler rozhodl provést plán Barbarossa o několik týdnů později, nedorazila by Rudá armáda do Berlína v roce 1945, ale mnohem dříve.

4.

Předtím, než se velitel rozhodne udělat krok vpřed, zkoumá krajinu, která před ním leží. Rozvědka se už samozřejmě mnohé dověděla a ohlásila a velitel samozřejmě věří své rozvědce, a přesto než udělá krok vpřed, ještě jednou si prohlédne celou krajinu svým velitelským pohledem. Jestliže má vpřed postupovat prapor, tak si krajinu dlouho a pozorně prohlíží dalekohledem osobně velitel praporu. Má-li postupovat sbor, tak si krajinu osobně prohlédne velitel sboru. Není to tradice ani zbytečný rituál. Než se vojska pohnou vpřed, musí velitel osobně přehlédnout prostor, který se před ním nachází: tamhle je nevelká rokle – neuvíznou tam tanky v bahně, tamhle je malý most – nemá naříznuté piloty; tamhle z toho lesíka by mohl přijít protiúder.

Jestliže velitel se osobně nevcítí do lokality, která se před ním nachází, jestliže jeho fantazie neprojde celým prostorem před vojákem pěchoty a pokud velitel není s to před bojem zhodnotit v duchu všechny obtíže, s nimiž se budou muset jeho vojáci vyrovnat, dostane se mu odplaty v podobě porážky. Proto každý velitel – nehledě na hodnost – si před útočnou bitvou oblékne vojenskou uniformu a po břiše se blátem plazí podél státní hranice nebo na přední linii a pokouší si ještě před bitvou představit a vzít v úvahu všechny obtíže, které dají o sobě zítra vědět.

Vizuální zkoumání protivníka a lokality se nazývá rekognoskace. Objevili se na hranicích rekognoskační skupiny, není to zrovna nejpříjemnější překvapení. Není to moc dobrý pocit, když vás z druhé strany hranic celé hodiny sleduje dalekohledem velitel sovětské tankové divize. Ale představte si, že se na vašem úseku hranic objevil velitel sovětského vojenského okruhu a to ne sám, ale v doprovodu člena politbyra, a tráví na hranici ne hodiny, ale celé týdny. Co byste si v takovém případě pomysleli?

Tak to probíhalo před každým „osvobozením". Například ještě v lednu 1939 velitel Leningradského vojenského okruhu K. A. Mereckov a A. A. Ždanov, který se zanedlouho stal členem politbyra, v jednom automobilu objeli celou finskou hranici. Jejich výlety se konaly na jaře, v létě i na podzim.

Na samém sklonku podzimu ukončili svou práci, vrátili se do Leningradu, a hned nato „finské militaristické kruhy vyprovokovaly válku".

Od počátku roku 1941 němečtí důstojníci a generálové začínají poznenáhlu a pak stále intenzivněji dělat na německo-sovětské hranici totéž, co nedávno Mereckov a Ždanov dělali na sovětsko-finské hranici. Nad mým stolem visí nádherná fotografie: Generál G. Guderian s důstojníky svého štábu provádí poslední rekognoskaci u Brestlitevska v noci na 22. června 1941. Nejen Guderian, ale všichni němečtí generálové pozorovali dalekohledy sovětské území. Čím více se blížilo datum zahájení Barbarossy, tím důležitější němečtí generálové se objevovali na sovětských hranicích. Sovětští generálové a maršálové hlásili stále více rekognoskačních oddílů. (Hlavní maršál letectva A. A. Novikov, Na leningradské obloze, s. 41.) Německé rekognoskační oddíly se ukrývaly, maskovaly své akce nejrůznějším způsobem, oblékaly se do uniforem pohraničníků a řadových vojáků, ale zkušené oko samozřejmě rozezná rekognoskační skupinu od pohraniční hlídky. Ze sovětských hranic se začala hromadit hlášení o tom, že němečtí důstojníci intenzivně provádějí rekognoskaci. Bylo to očividné znamení blížící se války.

Maršál Sovětského svazu M. V. Zacharov (v té době generálmajor a náčelník štábu 9. armády) uvádí, že od dubna 1941

vznikla „nová situace” (zdůrazněno M. V. Zacharovem), pro niž bylo příznačné to, že se „na řece Prutu objevily skupiny důstojníků v uniformách rumunské a německé armády. Tito důstojníci prováděli podle všeho rekognoskaci”. (Voprosy istorii,1970, č. 5, s. 43.) Rekognoskace je příprava na útok a maršál Zacharov to chápal v roce 1970 úplně stejně jako v roce 1941. Objevení rekognoskačních skupin na druhé straně hranic ještě neznamená začátek války, ale nepochybně to znamená konec míru.

Co dělali sovětší velitelé? Proč nepřijali neprodleně opatření obranného charakteru k odražení agrese, jejíž nevyhnutelnost potvrzovala intenzivní práce rekognoskačních skupin protivníka? Sovětší generálové nereagovali na protivníkovy rekognoskační práce z prostého důvodu. Sovětští generálové byli příliš zaměstnaní – oni sami totiž také prováděli rekognoskaci.

Generálmajor P. V. Sevasíjanov (v té době náčelník politického oddělení vitebské 5. střelecké divize Československého proletariátu 16. střeleckého sboru 11. armády Severozápadního frontu): „Když jsme pozorovali německé pohraničníky z nějakých dvaceti až třiceti kroků a střetávali se s nimi pohledy, nedávali jsme vůbec najevo, že pro nás existují nebo že se o ně alespoň v minimální míře zajímáme.” (Něman – Volha – Dunaj, s. 7.)

Z úryvku generála Sevasíjanova vyplývá, že německé pohraničníky „z nějakých dvaceti až třiceti” kroků sledoval nejednou. Stávalo se to pravidelně.

Pak ovšem vzniká otázka: Soudruhu generále, a co vy jste vlastně dělal v takové bezprostřední blízkosti hranic? Pokud vám nedávala spát možnost německého vpádu, pak bylo třeba rozkázat, aby se podél hranice natáhlo pět až šest řad ostnatého drátu, a aby všem zašla chuť tyhle dráty podlézat, tak nalíčit tu a tam – nebo i hustěji – miny. A za ostnatými zátarasy položit skutečné minové pole do tříkilometrové hloubky a za minovými poli vykopat protitankové zákopy a zakrýt je plamenometnými fugasy a za nimi natáhnout ještě asi tak dvacet až třicet řad ostnatého drátu, a to na kovových kůlech. Ještě lepší je nepoužívat kůly, ale ocelové kolejnice, a ne je jen tak nalehko vrážet do země, ale zalévat pěkně do betonu! A za tím vším další minové pole. Falešné. A za ním

skutečné. A vykopat ještě jeden protitankový zákop. A za tím vším se postarat o lesní závaly a tak dále a tak dále. Pokud se generál připravoval na obranu, tak se vůbec nemusel dívat německým pohraničníkům přímo do očí. To by nesměl zkoumat cizí území, ale vlastní, a čím hlouběji, tím lépe. Na hranicích je možné udržovat nevelké pohyblivé oddíly, které se při případném útoku mohou snadno stáhnout tajnými průchody za pásmo zátarasů a průchody za sebou zaminovávat.

Přibližně v tomto duchu se připravovalo na obranu Finsko a finští generálové ani náhodou nepotřebovali postávat na hraniční čáře a pozorovat cizí území…

Ale Rudá armáda žádné zátarasy na hranicích nebudovala a sovětští generálové – stejně jako jejich německé protějšky – celé týdny a měsíce tráví na samém okraji svého území, několik kroků od státních hranic.

Plukovník D. I. Kočetkov vzpomíná, že velitel sovětské tankové divize v Brestu (generálmajor tankových vojsk V. P. Puganov, velitel 22. tankové divize 14. mechanizovaného sboru 4. armády Západního frontu. – V. S.) vybral takové místo pro divizní štáb a takovou pracovnu v tomto štábu, že „jsme seděli s plukovním komisařem A. A. Illarionovem v pracovně divizního velitele a z okna jsme dalekohledem pozorovali německé vojáky na opačném břehu Západního Bugu”. (Se zavřenými tanky, s. 8.)

No to je ale idiotství, můžeme se nyní rozčilovat. Kdyby začala válka, je možné do oken velitele tankové divize prostě a jednoduše střílet z automatu z druhého břehu nebo ještě lépe to rovnou pokropit z děla. Po divizním štábu se tak mohlo střílet z čeho libo: z kulometů, minometů, bylo možné ho držet v šachu pomocí odstřelovačů a z děl jste po něm mohli střílet přímým zamířením bez zastřelování – minout cíl jste nemohli.

Nebudeme se rozčilovat. Z obranného hlediska opravdu není podobná dislokace štábu tankové divize, řečeno jemně, příliš vydařená. Ale vždyť tanková divize v Brestlitevsku se nenacházela „v bezprostřední blízkosti hranic” kvůli obraně! (Sovětská tanková vojska, s. 27.) Budete-li se ovšem dívat na celou situaci z hlediska útoku, pak je všechno v nejlepším pořádku. Guderianovo německé

tankové seskupení na druhé straně bylo také vysunuto přímo k břehu. Sám Guderian na druhém břehu dělal přesně totéž: z okénka si dalekohledem prohlížel sovětský břeh.

Někdy se Guderian maskoval a pak se objevil s dalekohledem přímo u vody. A před začátkem Barbarossy se už přestal i maskovat: stál tam v generálské uniformě se svými důstojníky a hleděl do dalekohledu úplně stejně jako jeho sovětští protivníci. Nebudeme sovětským generálům nadávat do idiotů, když jsme nezaregistrovali nic idiotského v jednání německých generálů. To je prostě obvyklá příprava na útok. Tak se to dělá vždycky a ve všech armádách včetně sovětské i německé. Rozdíl spočíval pouze v tom, že Sovětský svaz připravoval operaci nesrovnatelně většího rozměru, než byla německá operace Barbarossa, a proto sovětští generálové začali s rekognoskačními pracemi mnohem dříve než němečtí velitelé, ale chystali se je ukončit v červenci 1941. Existují svědectví, že Bagramjan, který prostudoval horské průsmyky v Karpatech, zároveň „pečlivě rekognoskoval významný úsek hranice". (VHČ, 1976, č. 1.) To bylo v září 1940.

Rekognoskaci ze sovětské strany prováděli velitelé všech stupňů. Náčelník ženijních vojsk Jihozápadního frontu generálmajor A. F. Iljin-Mitkevič byl na samém počátku války přímo na hranici v Rava-Russkoj (plukovník R.G. Umanskij. Na bojových hranicích, s. 39.)

Podle rozkazu armádního generála K. A. Mereckova v červenci 1940 byla provedena rekognoskace na celé západní hranici. Účastnily se jí tisíce velitelů všech stupňů včetně generálů a maršálů, kteří zaujímali nejvyšší posty, a Mereckov, který nedávno zkoumal finskou hranici, dělal teď totéž na hranici rumunské a německé. Soudruhu maršále Sovětského svazu, máte slovo:

„Osobně jsem provedl dlouhodobé pozorování z předsunutých pohraničních postů." (Sloužil jsem lidu, s. 202.) „Potom jsem objel pohraniční útvary"(tamtéž, s. 203). Mereckov společně s velitelem Jihozápadního frontu generálplukovníkem M. P. Kirponosem opakovali rekognoskaci na celém úseku Kyjevského zvláštního vojenského okruhu. „Z Kyjeva jsem se vydal do Oděsy, kde jsem se setkal s náčelníkem štábu okruhu generál majorem

M.V.Zacharovem… společně s ním jsem odjel k rumunské hranici. Podívali jsme se na druhou stranu a odtud na nás hleděla skupina sovětských vojáků.” Na tomto místě je třeba poznamenat, že generál Mereckov prováděl rekognoskaci společně s generálem Zacharovem, právě tím Zacharovem, který oznámil, že rekognoskační práce, které provedli němečtí generálové a důstojníci v dubnu 1941, vytvořily „novou situaci”. Nezamýšleli jste se, soudruzi maršálové a generálové, nad tím, že německé rekognoskace, které byly zahájeny v dubnu 1941, byly prostě a jednoduše odpovědí na masové sovětské rekognoskace, prováděné již od července 1940?

Vraťme se však k Mereckovovi. Z Oděského vojenského okruhu pospíchal do Běloruska, kde s armádním generálem D. G. Pavlovem pečlivě rekognoskoval sovětsko-německou hranici a německé území. Pak jedna krátká návštěva Moskvy – a už byl Mereckov na Severním frontu. Mimochodem poznamenává, že velitele Severozápadního frontu ve štábu nezastihl, protože ten tráví mnoho času na hranici. Velitel Severního frontu, generálporučík M.M. Popov ve štábu také nebyl – i on byl na hranici.

K tomu všemu ještě dodejme, že v roce 1945 Stalin a jeho generálové se pečlivě připravili a na výbornou udeřili na japonská vojska a obsadili Mandžusko, Severní Koreu a některé čínské provincie. Příprava k tomuto nečekanému úderu se uskutečnila přesně tak jako příprava úderu na Německo v létě 1941. Na hranicích se objevil tentýž Mereckov. To už je maršálem Sovětského svazu. Na mandžuské hranici se objevil tajně pod pseudonymem „generálplukovník Maximov”. Jedním z hlavních bodů přípravy byla rekognoskace. „Sám jsem všechny úseky objel v terénním – vozidle a někde i na koni.” (Krasnaja zvezda, 7. června 1987)

Generálplukovník ženijních vojsk V. F. Zotov (v té době generálmajor, velitel ženijních vojsk Severozápadního frontu) potvrdil, že velitel Severozápadního frontu, generálplukovník F. I. Kuzněcov, téměř celý červen roku 1941 až do 22. strávil v oblasti štábu 125. střelecké divize. Vojenská rada frontu se nacházela

tamtéž. Avšak štáb 125. střelecké divize se nalézal tak blízko u hranic, že „ho zasáhl hned první granát”. (Na Severozápadním frontu, s. 173.-174.) Člověk se neubrání, aby neřekl: Ach, to jsou ale ruští hlupáci, že přesunuli štáb až tak blízko k hranici! Já jsem to také říkal. A potom jsem shromáždil údaje o dislokaci štábů sovětských divizí a sborů na turecké a mandžuské hranici. Tam se nic podobného neodehrálo. Divizní štáby se tam rozkládaly minimálně deset kilometrů od hranic. A když se připravovaly „osvobozovací pochody”, tak se štáby přesunuly až těsně k samotné hranici.

A to nejen divizní štáby, ale i štáby sborů, armád a frontů. Tak například Žukov přesunul svůj štáb dopředu před nečekaným úderem na Chalchyn-golu.

Tak postupovali všichni sovětští generálové a maršálové před každým útokem. Guderian mimochodem dělal naprosto totéž. Stejně jako Mannstein, Rommel, Kleist.

Velitelé sovětských divizí a sborů, které byly dislokovány v hloubce sovětského území, také navštěvovali hranice, a to poměrně intenzivně. Maršál Sovětského svazu K. K. Rokossovskij (v té době byl generálmajorem a velel mechanizovanému sboru, avšak nikoli u samotných hranic) vzpomíná, že často navštěvoval I. I. Fedjuninského, jehož sbor ležel přímo u hranic. Armádní generál I. I. Fedjuninskij ve svých pamětech vzpomíná, že ho skutečně kolegové navštěvovali, jako například takový Rokossovskij. Podobných okamžiků najdeme v pamětech sovětských generálů a maršálů stovky a tisíce.

Maršál Sovětského svazu K. S. Moskalenko (v té době generálmajor dělostřelectva a velitel první protitankové brigády zálohy hlavního velení) přímo uvedl do bezprostřední souvislosti sdělení TASSu s výrazným zesílení rekognoskační aktivity sovětských velitelů. Velitel 5. armády, generálmajor tankových vojsk M. I. Potapov, posoudil sdělení TASSu s generálem Moskalenkem a vytyčil následující úkol: „Vyber dobré a ve vojenském ohledu schopné lidi a pošli je k” hranici, ať tam provedou rekognoskaci oblasti a pozoruj Němce a jejich chování. Bude to užitečné i pro tebe.” (Jihozápadním směrem, s. 21.)

Připomeňme si, že protitanková brigáda na předním okraji nemá během obranné operace co dělat. Armádní velitel posílá protitankovou brigádu do boje pouze v nejkritičtější situaci, když protivník již prorazil obranu praporů, pluků, brigád, divizí a sborů, když se armádní štáb dostal do krize a když je naprosto zřejmý směr hlavního protivníkova úderu. To se ovšem mohlo stát pouze v hloubce sovětské obrany. Avšak brigáda generála Moskalenka nebyla armádní, a dokonce ani frontová. Byla to brigáda RHV – zálohy hlavního velení. Při obraně je možněji poslat do bitvy, když byla proražena obrana armád, a dokonce i frontů, a začala se jasně rýsovat krize strategického rozměru. K tomu, aby tato strategická krize byla zlikvidována, se brigáda musí nacházet nikoli u hranic, ale desítky, ba dokonce stovky kilometrů od hranic, tam, kde může strategická krize vůbec vzniknout! Při přípravě obranné operace nemá velitel protitankové brigády RHV u hranic rozhodně co pohledávat. Ale pokud se chystá mohutný sovětský útok z Lvovského výběžku hluboko na protivníkovo území, pak levé křídlo nejmohutnějšího vojenského uskupení, jaké se kdy do té doby v dějinách lidstva vytvořilo, budou krýt Karpaty (a horské armády, které se tam objeví) a pravé křídlo bude muset chránit mohutná protitanková formace, a to přímo na hranicích. Právě tam se brigáda také nalézala a generál Moskalenko se na základě rozkazu generála Potapova osobně odebral na rekognoskaci protivníkova území.

Pokud by se někdo pokusil vysvětlit sovětské rekognoskace tím, že se Sovětský svaz chystal k obraně, a proto sovětští velitelé údajně zkoumali hranice, v tom případě připomenu, že v sestavě sovětských rekognoskačních skupin bylo velmi mnoho ženistů včetně ženistů nejvyšší třídy. Jestliže se chystáme k obraně, pak nemá ženista důvod k tomu, aby zkoumal protivníkovo území, protože má na svém území práce nad hlavu, a čím hlouběji ženista postupuje na své území, tím mu práce přibývá. Avšak sovětští ženisté z jakéhosi důvodu dlouhé hodiny zkoumali protivníkovo území.

Pokud se sovětské rekognoskace prováděly za obranným účelem, pak se měly provádět nikoli na hranicích, ale několik set

kilometrů od hranic, v hloubce vlastního vnitrozemí, vybrat tam úseky vhodné k obraně, provést jejich rekognoskaci a pak začít s intenzivní přípravou těchto úseků na obranné boje. Poté by se veškerý nejvyšší velitelský sbor měl odebrat na linii původní hranice, provést opětovnou rekognoskaci těchto starých opuštěných hranic, pak se přesunout na linii Dněpru atd.

Avšak rekognoskace od hlídek pohraniční stráže směrem vpřed je rekognoskace za účelem agrese.

5.

21. června 1941 se konalo tajné zasedání politbyra. Sovětský historik V.A. Anfilov napsal: „Vedoucí představitelé komunistické strany a členové sovětské vlády se v průběhu 21. června nacházeli v Kremlu a řešili rozhodující státní a vojenské otázky.” (Nesmrtelné hrdinství, s. 185.)

Jsou známa usnesení pouze ke čtyřem posuzovaným otázkám, ale nevíme, kolik se celkem posuzovalo otázek a co obsahovala další usnesení.

Známo je následující. 21. června 1941 bylo rozhodnuto zařadit do výzbroje Rudé armády mobilní zařízení sdružené palby BM-13, zahájit sériovou výrobu tohoto zařízení a reaktivních střel M-13 a začít také vytvářet jednotky reaktivního dělostřelectva. V nejbližších týdnech budou BM-13 neoficiálně pojmenovány „kaťuše”. „21. června politbyro ÚV VKS (b) přijalo usnesení o vytvoření frontových útvarů na základě západních pohraničních vojenských okruhů” (generálplukovník P. A. Žilin, člen korespondent Akademie věd SSSR. Velká vlastenecká válka/l 941-1945/, s. 64).

Toto usnesení je mnohem důležitější než to první. Fronty samozřejmě existovaly i dříve. Politbyro prostě antedatovaně vytváří již přijatá usnesení, a přesto je to nesmírně důležité: pět frontů bylo vytvořeno a právě tajně podloženo nikoli po německém vpádu, nýbrž před ním.

Důležité je to z následujícího důvodu. Zasedání politbyra trvalo celý den a skončilo pozdě v noci. Za několik hodin Žukov

zatelefonoval Stalinovi a pokusil se ho přesvědčit, že na hranicích se odehrává cosi neobvyklého.

Tento okamžik byl zachycen mnoha očitými svědky a historiky. Nejen Stalin, ale i Molotov, Ždanov a Berija nepochybně odmítali uvěřit možnosti německého útoku. Neochotu uvěřit německé agresi potvrzují všechny konkrétní činy Rudé armády – protiletadlová děla nestřílejí po německých letadlech, sovětší stíhači mají zakázáno sestřelovat německé letouny, vojskům

Prvnímu sledu byly odebrány náboje a z generálního štábu proudí jeden strohý rozkaz za druhým: nedat se vyprovokovat (Žukov a Timošenko německé agresi rovněž příliš nevěřili).

Pak ovšem vzniká otázka: Jestliže nejvyšší sovětští političtí a vojenští představitelé nevěřili v možnost německého vpádu, proč tedy právě vytvořili fronty?

Odpověď zní: *fronty byly vytvořeny nikoli pro odražení německého útoku,* nýbrž za jiným cílem.

6.

Dalším usnesením, které přijalo politbyro 21. června 1941, byla vytvořena armádní skupina zálohy hlavního velení. Velitelem tohoto uskupení byl jmenován první náměstek lidového komisaře obrany maršál Sovětského svazu S. M. Budonnyj, náčelníkem štábu skupiny se stal generálmajor A. P. Pokrovskij (později generálplukovník). Sestavu armádní skupiny tvořilo sedm armád Druhého strategického sledu, které, jak již víme, se tajně přesunovaly do západních oblastí země. Generálplukovník A. P. Pokrovskij ve svých vzpomínkách nazval tento nový vojenský útvar trochu odlišně: „skupina vojsk zálohy hlavního stanu”. (VHČ, 1978, č. 4, s. 64.) Tento název svědčí o tom, že 21. června byl vytvořen i hlavní stan nejvyššího veleni – nejvyšší orgán velení ozbrojených sil během války. V krajním případě bylo o jeho vytvoření 21. června již předběžně rozhodnuto.

Je docela dobře možné, že usnesení o vytvoření skupiny vojsk zálohy hlavního stanu bylo přijato dříve a 21, června bylo na

politbyru jenom potvrzeno. Důkazem mohou být četná svědectví, že německý vpád zastihl generálmajora A. P. Pokrovského již na bojovém stanovišti v západních oblastech země. (VHČ, 1978, č. 11, s. 126.)

Ať už to bylo jakkoli – *před* německým vpádem Druhý strategický sled tvořilo nikoli sedm rozdílných armád, ale jednalo se o bojový mechanismus s jednotným velením. Proč to tak bylo organizováno? Kvůli obraně? Ne.

V obranné válce jednotného velení armád Druhého strategického sledu naprosto nebylo zapotřebí a bylo rozptýleno ještě předtím, než se Druhý strategický sled srazil s protivníkem. V mírové době Druhý strategický sled není vůbec potřebný: V evropské části země ho nebylo kde dislokovat a cvičit.

Jestliže se skupina armád zálohy hlavního stanu nevytvářela pro mírové období a pro obrannou válku, proč se tedy vůbec vytvářela?

„21. června politbyro ÚV VKS (b) pověřilo náčelníka generálního štábů armádního generála G. K. Žukova celkovým velením Jihozápadního a Jižního frontu a náměstkem lidového komisaře byl jmenován armádní generál K.A. Mereckov-Severnyj” (armádní generál S. P. Ivanov a generálmajor N. Sechovcev. VHČ, 1981, č. 9, s. 11). Ještě nedávno K. A. Mereckov velel armádě během „osvobozování” Finska. Ted ho posílají na stejné místo jako představitele hlavního stanu. Ještě nedávno G. K. Žukov velel Jižnímu frontu během „osvobozování” východních oblastí Rumunska, nyní ho tam posílají jako představitele hlavního stanu, aby koordinoval činnost obou frontů.

Jsme přesvědčováni, že Stalin poslal Žukova na rumunské hranice a Mereckova na finské, aby se připravil na odražení německé agrese. Budiž. Divná je jiná věc: Stalin poslal Žukova a Mereckova, aby odvrátili události, v jejichž možnost sám nevěřil.

Mereckov vyjel okamžitě. Žukov se na několik hodin zdržel v Moskvě a plán Barbarossa ho zastihl v generálním štábu. To však byla náhoda. Pokud by tento plán začal o několik hodin později, pak by i samotný Žukov se stal součástí mohutného proudu, který k západním hranicím unášel generály z generálního štábu, velitele

brigád z gulagu, trestance a jejich dohližitele, záložní velitele i velitele ze vzdálených hranic, posluchače akademii i jejich učitele.

Sovětší historikové hovoří o německých velitelích: „… v červnu až do útoku na Sovětský svaz Brautschich a Galder konali jednu revizi vojsk za druhou.” (V. A. Anfilov, Nesmrtelné hrdinství, s. 65.) Copak se Žukov s Mereckovem chovali jinak?

Postup obou armád byl prostě zcela shodný. Wehrmacht a Rudá armáda nevěděly o postupu protivníka, ale jeden druhého přesně kopírovaly i v těch nejmenších podrobnostech. Ano, sovětští velitelé přibližovali velitelská stanoviště k hranicím – stejně jako jejich němečtí kolegové, ba dokonce ještě blíže. Ano, Rudá armáda soustředila dvě mohutná uskupení na křídlech na přístupu k hranicím – přesně jako německá armáda. Ano, sovětské letouny byly soustředěny u německých hranic stejně jako německé. Ano, sovětským letcům bylo zakázáno sestřelovat německá letadla do určité chvíle – stejně jako němečtí letci měli zakázáno sestřelovat sovětské letouny, aby nevyvolali konflikt dříve, než bude uskutečněn dokonale překvapivý úder. Ano, Hitlerovo velitelské stanoviště se nalézalo ve východním Prusku v oblasti Rastenburku a sovětské hlavní předsunuté velitelské stanoviště se nalézalo v oblasti Vilniusu. Jedná se o dokonalou zeměpisnou shodu a sovětské velitelské stanoviště se nacházelo přesně ve stejné vzdálenosti od německé hranice jako německé stanoviště od sovětské. Jestliže sovětské a německé hlavní velitelské stanoviště zanesete do mapy a mapu složíte podle státní hranice, pak se obě velitelská stanoviště budou překrývat.

Ale pozor! Hitler již odjel na své tajné velitelské stanoviště… a co Stalin? 21. června po zasedání politbyra se mnozí jeho členové urychleně rozjeli na svá bojová stanoviště.

Ždanov, který po linii politbyra kontroloval „osvobození” Finska, se 23.června chystal dorazit do Leningradu. Chruščov, který kontroloval „osvobození” východních oblastí Polska a Rumunska, se rychle přepravil do Kyjeva (a pravděpodobně do Tiraspolu). Andrejev, který v politbyru odpovídal za vojenskou přepravu (armádní generál A. A. Jepišev, Strana a armáda, s.

176.), spěchal na Transsibiřskou magistrálu, aby urychlil přesun armád Druhého strategického sledu a již následujícího dne byl zaznamenán jeho příjezd do Novosibirska. (Generálporučík S. A. Kalinin, Úvahy o minulosti, s. 131.)

A co Stalin? Cožpak i on, stejně jako Hitler, se chystal přesunout se na své tajné velitelské stanoviště?

7.

Usnesení politbyra o tajném rozvíjení pěti frontů na západních hranicích znamenalo, že Sovětský svaz v roce 1941 byl nucen začít aktivně jednat na západě. Příčina byla neobyčejně vážná: Každý ze sovětských frontů – kromě jiného – spotřeboval měsíčně 60 000 kusů skotu. (Maršál Sovětského svazu S. K. Kurkotkin, Týl sovětských ozbrojených sil za Velké vlastenecké války 1941-1945, s. 325.) Pokud by se čekalo do následujícího roku, pak by pět frontů nutně spotřebovalo více než tři miliony kusů skotu. Kromě pěti frontů bylo třeba zásobovat sedm armád Druhého strategického sledu a tři armády vnitra, které se rozvinuly v týlu. Bylo zapotřebí zásobovat čtyři flotily, sovětská vojska, která se chystala „osvobodit" Írán, dále letectvo, vojska protiletecké obrany, ale hlavně celý vojenský průmysl, kde bylo jedlíků ještě více.

To nic neznamená, namítnete mi, když vycházíme ze socialistického zemědělství a výsledků našich kolchozů… Nebudu se s vámi přít. Zde uvádím údaje ze sovětského generálního štábu: „Nehledě na velké úspěchy v oblasti rozvoje zemědělství na počátku války problém s obilninami z celé řady příčin nebyl vyřešen. Státní dodávky a výkup zrna nepokrývaly celou potřebu země v obilí." (VHČ, 1961, č. 7, s. 102.) Prostě a jednoduše – úspěchy byly velké, ale obilí se nedostávalo. A tu máme názor stalinského lidového komisaře financí, člena ústředního výboru A. G. Zvěreva: „Počátkem roku 1941početní stav skotu u nás ještě nedosáhl úrovně z roku 1916." (Zápisky ministra, s. 188.)

Úroveň roku 1916 nebyla standardní úrovní Ruska, ale jednalo se o úroveň, na kterou se zemědělství země dostalo po dvou letech

pustošivé, zhoubné války. „V mírovém období” byl početní stav skotu v Sovětském svazu nižší než v Rusku během světové války! Úroveň roku 1916 byla podle měřítek předcházejících desetiletí velice nízká, bezmála katastrofální a vedla k zlořádům, které způsobovaly citelné změny v obvyklém způsobu života, a hrozilo, že lid vytrhne do ulic.

Komunisté, kteří se dostali nahoru na kalné vlně zlořádů a zmocnili se vlády, nezlepšili zásobovací situaci země, ale zhoršili ji natolik, že země se i za čtvrt století stále ještě snažila pozvednout se na onu nízkou úroveň, na kterou se hospodářství země dostalo po první světové válce. Stalin vytvořil kolosální armádu a vojenský průmysl, ale obětoval za to blahobyt národa, který se vytvářel po celá staletí, a životní úroveň lidu, která klesla na nižší úroveň, než na které žijí lidé během světové války.

Od počátku roku 1939 Stalin začal intenzivní přesun zásob už z tak katastrofálně oslabeného zemědělství do armády a vojenského průmyslu. Armáda a průmysl urychleně sílily, ale zemědělství stále více zaostávalo. Tento proces se neustále urychloval. Vzpomínáte si na 1 320 železničních vojenských vlaků, naložených automobily u sovětských západních hranic? Kde se vzaly? Mobilizovali je z kolchozů, samozřejmě že je nebrali z vojenského průmyslu! Nebo například v květnu roku 1941 do Rudé armády bylo tajně mobilizováno 800 000 záložníků. Za měsíc se množství jedlíků v armádě zvýšilo téměř na milion. A na čí účet rostla armáda? Víme, že armádní počty se zvyšovaly díky trestancům. No a samozřejmě díky mužikům. Ve vojenských závodech pracovali nevojáci. A jak tomu bylo v kolchozech?

Tak například pět nenasytných frontů, které byly vytvořeny *před* německým vpádem, a tajná mobilizace mužiků a techniky na tyto fronty *před* sklizní obilí vyvolaly pochopitelně hlad v roce 1942, a to i bez německého zásahu. **S** hladem v roce 1942 se počítalo již na zasedání politbyra 21.června 1941. Po rozvinutí nenasytných frontů bylo zapotřebí ještě v témže roce je pověřit konkrétními úkoly. V opačném případě by v následujícím roce 1942 byli nepřáteli Stalina nejen Hitler, ale i miliony hladových a ozbrojených mužiků ve stalinské armádě. Avšak nečekaný úder

Rudé armády v roce 1941 sliboval, že budou obsazena nová bohatá území a získány potravinové zásoby (například v Rumunsku). Pokud tyto zásoby nebudou stačit, pak už se nic strašného neděje: hlad, který vznikne během války, je pochopitelný a zcela vysvětlitelný.

Již víme, že armády Druhého strategického sledu musel Stalin nutně poslat do boje v roce 1941 nezávisle na postupu Hitlera prostě z toho důvodu, že v západních oblastech země nebylo možné tyto armády dislokovat na zimu a nebylo je kde v zimě cvičit. Pak byla ještě jedna příčina, kvůli níž byla pro Stalina válka nevyhnutelná již v roce 1941: Pokud by neposlal do boje pět frontů, sedm armád Druhého strategického sledu a tři armády vnitra, pak by se na jaře 1942 vytvořila situace, kdy by toto množství vojsk prostě nebylo čím živit.

Jediný sovětský maršál, kterému Stalin bezvýhradně důvěřoval, B. M. Sapošnikov, se ještě v roce 1929 kategoricky vyjádřil, že mobilizovat stovky tisíc a miliony lidí a držet je na hranicích v nečinnosti není po dlouhou dobu možné. (Mozek armády, díl 3.) Armádu je mnohem lehčí kontrolovat během války než kontrolovat miliony mobilizovaných ozbrojených lidí, kteří se nudí nekonečným čekáním a nečinností. Zkuste tohle množství ozbrojených lidí ještě navíc nenakrmit – k čemu asi dojde?

Stalin tím, že vytvořil fronty, narušil i beztak nestálou rovnováhu mezi gigantickou armádou a zpustošeným, zničeným zemědělstvím. Poté se vytvořila situace: všechno, nebo nic a čekat do roku 1942 už Stalin v žádném případě nemohl.

Dvacátá devátá kapitola

Proč Stalin nevěřil Churchilovi

1.

A proč by Stalin Churchillovi měl vlastně věřit?

Kdo to byl Churchill? Byl komunista? Byl snad velkým přítelem Sovětského svazu? Byl jednoznačným stoupencem světové komunistické revoluce?

Pokud dostaneme dopis, který obsahuje nezvyklou, nečekanou informaci, jistě se začneme ptát, nakolik je zdroj této informace seriózní. Domnívám se, že Stalin si položil také tuto otázku. Kdo to byl Churchill z hlediska sovětských komunistů? Churchill byl nejpřednější politický vůdce světa, který už v roce 1918 pochopil obrovské nebezpečí komunismu a vykonal nemálo pro to, aby ruskému lidu pomohl zbavit se této strašlivé komunistické nákazy.

Toto úsilí však nestačilo, a přesto Churchill udělal víc než všichni ostatní světoví političtí představitelé dohromady. Churchill byl nepřítelem komunistů a nikdy to neskrýval. Churchill v roce 1918 vystoupil s myšlenkou spolupráce s Německem v boji proti sovětské komunistické diktatuře. Churchill aktivně a úporně bojoval proti sovětským komunistům v době, kdy Hitler ještě neexistoval a kdy byl pouze svobodník Adolf Schickelgruber.

Lenin popsal Churchilla jako „člověka, který nejvíce ze všech nenávidí sovětské Rusko”, (díl 41, s. 350.) Pokud vám největší nepřítel a člověk, který vás nejvíce ze všech nenávidí, pošle dopis, v němž vás varuje před různými nebezpečími, budete mu opravdu z duše věřit?

2.

K tomu, abychom pochopili Stalinův vztah k Churchillovým dopisům, si musíme připomenout politickou situaci v Evropě.

V diplomatické válce 30. let byla situace Německa velice nevýhodná. Nacházelo se ve středu Evropy a stálo tak v ohnisku

všech konfliktů. Ať už by v Evropě vypukla jakákoli válka, Německo by se téměř nutně muselo stát jejím účastníkem. Proto se diplomatická strategie mnoha zemí v 30. letech orientovala takto: vy si bojujte s Německem a já se budu snažit zůstat stranou. Mnichov 1938 je výmluvným příkladem podobné filozofie.

Diplomatickou válku 30. let vyhráli Stalin a Molotov. Paktem Molotov – Ribbentrop dal Stalin zelenou druhé světové válce, přičemž zůstal „neutrálním" pozorovatelem a připravil jeden milion parašutistů pro případ „různých nečekaných událostí".

Velká Británie a Francie diplomatickou válku prohrály a teď byly nuceny vést opravdovou válku. Francie se z války rychle vyvlékla. V čem spočíval politický zájem Velké Británie?

Pokud se podíváme na situaci z Kremlu, pak je možné si představit pouze jedinou politickou Churchillovu snahu: najít hromosvod pro německou bleskovou válku a odklonit německý úder od Velké Británie libovolným jiným směrem. V druhé polovině roku 1940 mohl být takovým hromosvodem pouze Sovětský svaz.

Jednoduše řečeno – Velká Británie (podle Stalinova názoru, který veřejně vyjádřil 10. března 1939) chce, aby se střetl Sovětský svaz s Německem, a sama zamýšlí zůstat stranou tohoto střetu. Nevím, jestli právě toto bylo Churchillovým úmyslem, ale pod tímto zorným úhlem Stalin přijímal a chápal jakýkoli postup britské vlády a diplomacie. Námořní admirál Sovětského svazu N. G. Kuzněcov: „Stalin měl samozřejmě dostatek důvodů k tomu, aby se domníval, že Anglie a Amerika si přejí, abychom se střetli s Německem." (Na počátku války, s. 321.) Když Stalin obdržel jakýkoli dopis od Churchilla, nemusel ho ani číst, a přitom mohl správně odhadnout jeho obsah. Co potřeboval Churchill? Co ho znepokojovalo? Bylo to nebezpečí komunistického režimu v Sovětském svazu, nebo měl ještě důležitější problémy? O čem mohl Churchill snít v politické oblasti? Pouze o tom, že by si se Stalinem vyměnil role: aby totiž Stalin bojoval s Hitlerem a Churchill pozoroval tento střet jako nezúčastněný divák.

V této konkrétní situaci byl Churchill příliš zaujatým člověkem, než aby Stalin mohl uvěřit jeho slovům.

3.

Abychom pochopili Stalinův vztah k Churchillovým dopisům, je třeba si připomenout také strategickou situaci v Evropě. Hlavním principem strategie je koncentrace. Koncentrace síly proti slabosti. V první světové válce Německo nemohlo použít hlavní princip strategie, protože bojovalo na dvou frontách. Snaha být silným současně na dvou frontách vedla k celkovému oslabení, ale pokusy soustředit úsilí na jedné frontě automaticky vedly k oslabení druhé fronty, což protivník okamžitě využil. Vzhledem k existenci dvou front se muselo Německo vzdát využití principu koncentrace úsilí, a tudíž muselo ustoupit od strategie ničení a zaměnilo ji její jedinou alternativou – strategií vyčerpání. Avšak zdroje Německa byly omezené, a zdroje jeho protivníků neomezené. Válka na vyčerpání zásob mohla mít pro Německo pouze katastrofální konec.

Německý generální štáb i sám Hitler za druhé světové války dokonale chápali, že válka na dvou frontách je katastrofa. V letech 1939-1940 Německo ve skutečnosti nebojovalo na více než jedné frontě. Proto německý generální štáb měl možnost použít princip koncentrace a také ho skvěle využíval tím, že soustředil německou vojenskou sílu postupně proti jednomu a pak proti dalšímu protivníkovi.

V čem spočíval hlavní úkol německé strategie? Nepřipustit válku na dvou frontách. Bojovat pouze na jedné frontě znamenalo zažívat skvělá vítězství.

Dvě fronty znamenaly odmítnutí hlavního strategického principu, to byl přechod od strategie ničení k strategii vyčerpání, to bylo ztroskotání bleskové války, to byl konec a katastrofa.

O čem mohl snít Churchill v roce 1940 ve strategickém ohledu? Pouze o tom, aby se válka pro Německo změnila z války na jedné frontě ve válku na dvou frontách.

Sám Hitler předpokládal, že bojovat na dvou frontách není možné. Na poradě nejvyššího velitelského sboru německých ozbrojených sil 23. Listopadu 1939 Hitler hovořil o tom, že proti

Sovětskému svazu je možné začít válku až poté, co bude ukončena válka na Západě.

A teď si představte, že vám v roce 1940 někdo oznamuje, že Hitler je připraven se odklonit od využití velikého strategického principu a místo koncentrace sil chystá jejich rozptýlení. Někdo vám zatvrzele našeptává, že Hitler chce úmyslně zopakovat chybu Německa z první světové války. Každý školák ví, že dvě fronty je pro Německo sebevražda. Druhá německá válka toto pravidlo posléze potvrdí ještě jednou, přičemž pro Hitlera osobně bude válka na dvou frontách znamenat sebevraždu ve vlastním smyslu tohoto slova.

Pokud by vám v roce 1940 po napadení Francie někdo oznámil, že se Hitler připravuje k sebevražedné válce na dvou frontách, věřili byste mu? Já ne.

Pokud by to oznámila sovětská vojenská rozvědka, pak bych náčelníku GRU generálu Golikovovi poradil, aby rezignoval na svůj post, vrátil se do akademie a ještě jednou si prostudoval příčiny porážky Německa v první světové válce. Pokud by mi novinku o sebevražedné válce sdělil nějaký neutrální nezainteresovaný člověk, odpověděl bych mu, že Hitler není idiot, to jenom ty, milý příteli, jsi podle všeho idiot, pokud se domníváš, že Hitler dobrovolně začne bojovat na dvou frontách.

Churchill byl nejzainteresovanějším člověkem na světě na tom, aby Hitler bojoval nikoli na jedné, ale na dvou frontách. Pokud vám Churchill tajně sdělí, že Hitler se chystá k válce na dvou frontách, jak se k jeho sdělení postavíte?

Kromě ryze strategické a politické situace je třeba brát v úvahu i atmosféru, v níž Churchill psal svoje dopisy a v níž je Stalin četl.

21. června 1940 padla Francie. Pirátství německých ponorek na námořních komunikacích bylo stále troufalejší. Ostrovnímu státu Velká Británie, který byl s celým světem spojen těmi nejtěsnějšími obchodními svazky, začala hrozit námořní blokáda, a tudíž i jedna z největších obchodních, průmyslových a finančních krizí. Německá vojenská mašinérie, která se v té době zdála neporazitelnou, se navíc již intenzivně připravovala k vylodění na britských ostrovech.

V této situaci 25. června Churchill napsal dopis Stalinovi. 30. června německé ozbrojené síly obsadily britský ostrov Guernsey. V tisíciletých dějinách Británie není mnoho případů, kdy by se protivník vylodil na britských ostrovech. Co bude následovat? Vylodění v samotné Anglii? Guernsey byl dobyt bez odporu. Jak dlouho se bude bránit Velká Británie? Právě následující den poté, co Německo obsadilo Guernsey, Stalin dostal Churchillův dopis.

Položme si otázku: V čem spočíval Churchillův zájem? Chtěl zachránit komunistickou diktaturu v Sovětském svazu, nebo britské impérium? Myslím, že právě britské zájmy donutily Churchilla tento dopis napsat. Pokud se na tom dnes společně shodujeme, zdali to také chápal Stalin? Churchill pro Stalina nebyl neutrálním pozorovatelem, který by mu z přátelských citů poukazoval na nebezpečí, ale člověk, který se dostal do obtížné situace, který potřeboval pomoc a spojence v boji proti hroznému nepříteli. Proto se Stalin k dopisům Churchilla zachoval nesmírně ostražitě.

Churchill napsal Stalinovi několik dopisů. Ale jakousi nešťastnou náhodou je Stalin obdržel vždy ve chvíli, kdy se sám Churchill nalézal ve velmi obtížné situaci. Vezměme si například nejznámější Churchillův dopis z celé této série, který Stalin obdržel 19. dubna 1941. Všichni sovětští i jiní historikové se shodují na tom, že právě tento dopis byl pro Stalina hlavním varováním. Dopis v současnosti hojně citují mnozí historikové. Věnujme však zpočátku pozornost nikoli textu dopisu, ale situaci samotného Churchilla.

12. dubna německá armáda obsadila Bělehrad. 13. dubna se Rommel dostal na hranice Egypta. 14. dubna se Jugoslávie vzdala Německu. 16. dubna, během bombardování Londýna, byl poškozen chrám svátého Pavla. V dubnu se Řecko ocitlo na pokraji kapitulace a britská vojska v Řecku se nacházela v katastrofální situaci. Hlavní otázkou bylo to, jestli se je podaří, či nepodaří evakuovat. V této situaci Stalin obdržel nejdůležitější dopis od Churchilla.

Stalin mohl mít podezření nejen, pokud jde o motivy Churchillovy, ale i co se týká zdrojů jeho informací. Churchill

napsal Stalinovi dopis v červnu 1940. Proč ale tentýž Churchill nenapsal podobné dopisy francouzské vládě a svým vlastním vojskům na kontinentu v květnu téhož roku?

Churchill napsal dopis Stalinovi v dubnu 1941, ale za měsíc německé ozbrojené síly provedly skvělou operaci a dobyly Krétu. Proč britská rozvědka, zamýšlel se pravděpodobně Stalin, která tak užitečně pracuje pro zájmy Sovětského svazu, nehnula prstem pro zájmy Velké Británie?

5.

Existuje konečně ještě důležitější příčina, proč Stalin nevěřil Churchillovým „upozorněním”: Churchill Stalina na německý vpád totiž vůbec neupozorňoval.

Komunistická propaganda udělala velmi mnoho pro to, aby se pevně vžil mýtus o Churchillových „upozorněních”. Za tímto účelem Chruščov citoval Churchillův dopis Stalinovi z 18. dubna 1941. Vynikající sovětský vojenský historik (a dokonalý falzifikátor) V. A. Anfilov cituje tento Churchillův dopis ve všech svých knihách. Maršál Sovětského svazu G. K. Žukov cituje tento dopis v plném znění. Armádní generál S. E. Ivanov udělal totéž. Oficiální Dějiny Velké vlastenecké války nás důrazně poučují o Churchillových „upozorněních” a v plném znění citují jeho dopis z 18. dubna. Kromě toho tento Churchillův dopis najdeme i v desítkách a stovkách sovětských knih a statí.

Toto je Churchillovo oznámení:

„Obdržel jsem od agenta, – který si zasluhuje plné důvěry, hodnověrnou informaci o tom, že Němci, poté co se rozhodli, že Jugoslávii mají pod svou kontrolou, tj. 20. března, začali přesunovat tři tankové divize z pěti, které se nacházejí v Rumunsku, do jižní části Polska. Ve chvíli, kdy se dověděli o srbské revoluci, byl tento přesun zrušen. Vaše Excelence jistě snadno zhodnotí význam těchto faktů.”

V této podobě Churchillův dopis publikují všichni sovětští historikové, kteří trvají na tom a přesvědčují nás, že se jedná o „varování”. Já osobně v tom žádné „varování” nevidím.

Churchill hovoří o třech tankových divizích. Podle Churchillových měřítek je to velmi mnoho. Podle Stalinových měřítek to už tak mnoho není. Samotný Stalin v té době tajně vytvořil 63 tankových divizí, z nichž každá co do množství a kvality tanků byla silnější než německá divize. Když Stalin dostal zprávu o třech německých divizích, opravdu musel předpokládat, že jde o varování před vpádem?

Pokud bychom zprávu o třech tankových divizích pokládali za dostatečné „varování" před přípravou agrese, pak v takovém případě není zapotřebí obviňovat Hitlera z agresivity: německá rozvědka předala Hitlerovi údaje o desítkách sovětských tankových divizí, které se shromažďovaly u německých a polských hranic.

Churchill navrhuje Stalinovi, aby sám „zhodnotil význam těchto faktů". Jak je možné je zhodnotit? Polsko – to byla vždy historická brána pro všechny agresory, kteří táhli z Evropy na Rusko. Hitler chtěl přesunout německé tankové divize do Polska, ale rozmyslel si to.

Rumunsko ve srovnání s Polskem je velice špatné nástupiště pro agresora: německá vojska v Rumunsku se obtížněji zásobují než v Polsku; při agresi z Rumunska je cesta k životním centrům Ruska pro agresora mnohem delší a obtížnější, agresor musí překonat množství překážek včetně Dněpru na jeho dolním toku.

Pokud by se Stalin připravoval na obranu a jestliže by uvěřil Churchillovu „varování", pak by si musel s ulehčením vydechnout a utlumit své vojenské přípravy. Churchill navíc sděluje příčinu, proč se německá vojska nepřesunují do Polska, ale zůstávají v Rumunsku: Němci měli obecně problémy v Jugoslávii, zvláště pak v Srbsku. Churchill jinými slovy říká, že německé tankové divize byly v Rumunsku ponechány nikoli kvůli agresi na východ proti Sovětskému svazu, ale naopak směřují z Rumunska na jihozápad, to znamená, že se k Stalinovi obracejí zády.

V té době Velká Británie vedla výjimečně intenzivní diplomatický a vojenský boj v celé oblasti Středozemního moře, zvláště v Řecku a Jugoslávii. Churchillův telegram je mimořádně důležitý, ale v žádném případě ho nelze posuzovat jako „varování"

nebo „upozornění”. V mnohem větší míře je to pro Stalina pozvánka: Němci chtěli přesunout divize do Polska, ale rozmysleli si to, takže ty se nemusíš ničeno bát, tím spíš, že jejich divize v Rumunsku se k tobě obracejí zády. Zhodnoť tato fakta a konej!

Stalin, když se během války dostal do kritické situace, sám posílal podobné dopisy Churchillovi a Rooseveltovi: Německo proti mně soustředilo hlavní síly, k vám se otočilo zády, takže máte nejpříhodnější chvíli! Koukejte co nejrychleji otevřít druhou frontu! A pak zase přišla řada na západní spojence. Když otevřeli druhou frontu a dostali se do obtížné situace, obrátili se západní představitelé v lednu 1945 na Stalina s podobným dopisem: Kdybys tak mohl, Staline, udeřit trošku silněji!

Nejsme oprávněni posuzovat Churchillovy dopisy jako „upozornění” nebo „varování”: Churchill napsal svůj první obšírný dopis Stalinovi 25.června 1940, když plán Barbarossa ještě neexistoval! Churchillovy dopisy nevycházejí ze znalosti německých plánů, ale ze střízlivého úsudku. Churchill prostě upozorňuje Stalina na evropskou situaci: Dnes má Británie problémy s Hitlerem, zítra je bude určitě mít i Sovětský svaz. Churchill vyzývá Stalina, aby se spojili proti Hitlerovi, tzn. aby Sovětský svaz vstoupil do války po boku Velké Británie a celé porobené Evropy.

Vynikající britský vojenský historik B. Liddel Hart provedl znamenitou analýzu strategické situace. Podle svědectví Jodla, na které se Liddel Hart odvolává, Hitler nejednou říkal svým generálům, že Velká Británie má jedinou naději: sovětský vpád do Evropy. (B. Liddel Hart, History of the Second

World War, p. 151.) Samotný Churchill si 22. dubna 1941 zapsal: „Sovětská vláda přesně ví…, že potřebujeme její pomoc.” (D. Woodward. British Foreign Policy in the Second World War, p. 611.) Jakou pomoc očekával Churchill od Stalina? A jak ji Stalin mohl poskytnout, pokud by nešlo o úder zasazený Německu?

Stalin měl dostatek důvodů k tomu, aby Churchillovi nevěřil. Ale i sám Stalin musel chápat, že pokud padne Velká Británie, zůstane proti Německu sám. Chápal to Stalin? Samozřejmě ano. A

zmínil se o tom Churchillovi v odpovědi na dopis z 25. června 1940:

„… politika Sovětského svazu spočívá v tom, aby se vyhnul válce s Německem, ale Německo může napadnout Sovětský svaz na jaře 1941 v případě, že v této době Velká Británie prohraje válku.” (cituji podle knihy R.Goraiski, World War II Almanac: 1931-1945, p. 124.)

Ze Stalinovy odpovědi vyplývá, že Stalin byl ochoten žít v míru a trpělivě čekat na pád Velké Británie a až by pak zůstal sám proti Hitlerovi, opět trpělivě čekat na německý vpád.

No to byl Stalin ale hlupák, rozčilují se někteří historikové. My se nebudeme rozčilovat: tento dopis totiž není adresován Churchillovi, ale Hitlerovi!

13. července 1940 Molotov podle Stalinova příkazu předal zápis Stalinova rozhovoru s britským vyslancem Creepsem do rukou německého vyslance hraběte von Schulenburga. To je trochu zvláštní krok, že ano? Vést rozhovory s Churchillem (prostřednictvím vyslance Creepse) a po straně předávat tajné protokoly rozhovorů do Hitlerových rukou (prostřednictvím vyslance von Schulenburga).

Je třeba říci, že i zde Stalin chytračí: Hitlerovi nepředal originál memoranda, ale redakčně velmi pečlivě zpracovanou kopii, která přesně zachovala množství nepotřebných podrobností, ale klíčové fráze byly naprosto změněné. Myslím, že v tomto případě je nutné hovořit nikoli o dvou kopiích jednoho memoranda, ale o dvou různých dokumentech, v nichž je více rozdílů než shod.

Pokud očistíme stalinskou „kopii” od diplomatického nánosu a podíváme se na memorandum v jeho originální podobě, pak tento dokument říká Hitlerovi:

1. Adolfe, bojuj a neboj se o svůj týl, postupuj vpřed a neohlížej se dozadu, máš za svými zády dobrého přítele Josifa Stalina, který si přeje pouze mír a za žádných okolností tě nenapadne.

2. Tady v Moskvě jsme jednali s britským vyslancem, ničeho se neboj, ty rozhovory nebyly namířené proti tobě. Vidíš, že ti dokonce posílám tajné protokoly z rozhovoru s Creepsem. A

Churchilla jsem poslal ke všem čertům! (Ve skutečnosti ho nikam neposílal.)

Jestlipak je možné uvěřit svůdným písním kremelské sirény? Mnozí historikové jim věří. Ale Hitler jim neuvěřil, pořádně se nad „kopií” zápisu Stalinova a Creepsova rozhovoru zamyslel a 21. července 1940 vydal příkaz, aby se začal rozpracovávat plán Barbarossa. Jinými slovy – Hitler se rozhodl bojovat na dvou frontách. Toto řešení se mnoha lidem zdá nepochopitelné a nevysvětlitelné. Mnozí němečtí generálové a polní maršálové nepochopili a nesouhlasili s tímto nepochybně sebevražedným rozhodnutím. Hitler však již neměl na vybranou. Postupoval stále hlouběji na západ, sever i jih a Stalin se sekyrou přitom stál za ním a zpíval mu sladké písně o míru.

Hitler se dopustil nenapravitelné chyby, ale nedopustil se jí 21. července 1940, nýbrž 19. srpna 1939. Když totiž souhlasil s podpisem paktu Molotov – Ribbentrop, stanul před nevyhnutelnou válkou proti Západu, a přitom měl za sebou „neutrálního” Stalina. Právě od této chvíle začal Hitler bojovat na dvou frontách. Rozhodnutí zahájit Barbarossu na východě, aniž by se dočkal vítězství na západě – to nebyla osudová chyba, ale pouze Hitlerův pokus napravit dřívější osudovou chybu, které se dopustil. Ale bylo už příliš pozdě.

Válka se už odehrávala na dvou frontách a vyhrát ji nebylo možné. Dokonce ani případné obsazení Moskvy by tento problém nevyřešilo: Za Moskvou se rozkládá ještě deset tisíc kilometrů nekonečného území s gigantickým průmyslovým potenciálem a nevyčerpatelnými přírodními a lidskými zdroji. Je vždy velmi snadné začít válku s Ruskem, ale ukončit ji už tak snadné není.

Pro Hitlera bylo samozřejmě snadné bojovat v evropské části Sovětského svazu: Bylo to ohraničené území s množstvím vysoce kvalitních silnic a zima nebyla nijak zvlášť krutá. Byl Hitler připraven bojovat také na Sibiři, na nekonečných, neohraničených územích, kde skutečně nejsou žádné cesty, kde je opravdu jenom bláto a kde krutost mrazů dosahuje krutosti stalinského režimu?

Stalin věděl, že pro Hitlera je válka na dvou frontách sebevražda. Předpokládal, že Hitler se této sebevraždy nedopustí a

nezačne válku na východě do té doby, dokud ji nedokončí na západě. Stalin trpělivě vyčkával na poslední akord německo-britské války – vylodění německých tankových sborů na britských ostrovech. Vynikající výsadkovou operaci na Krétě Stalin – a nejen on – hodnotil jako generální zkoušku na vylodění v Anglii. Současně Stalin přijímal všechna opatření k tomu, aby přesvědčil Hitlera o své mírumilovnosti. Proto sovětská protiletadlová děla nestřílela po německých letadlech a sovětské noviny a TASS společně vytrubovaly, že válka mezi SSSR a Německem v žádném případě nebude.

Jestliže by se Stalinovi podařilo přesvědčit Hitlera, že SSSR je neutrální země, pak by německé tankové sbory byly nepochybně vysazeny na britských ostrovech. A tehdy… a tehdy by vznikla skutečně neobvyklá situace.

Polsko, Československo, Dánsko, Norsko, Belgie, Holandsko, Lucembursko, Jugoslávie, Francie, Řecko a Albánie již neměly ani armády, ani vlády, ani parlamenty, ani politické strany. Miliony lidí byly nahnány do nacistických koncentračních táborů a celá Evropa čekala na osvobození. A na evropském kontinentu by nezůstal nikdo jiný než Hitlerův pluk osobní ochrany, stráže v nacistických koncentračních táborech, německé týlové jednotky, vojenská učiliště… a pět sovětských leteckých výsadkových sborů, desítky tisíc rychlých tanků, zkonstruovaných speciálně pro akce na dálnicích (mimochodem dálnice na sovětském území neexistovala), desítky tisíc letadel, jejichž piloti nebyli vyškoleni ve vedení vzdušných bojů, ale byli proškolení v nanášení úderů na pozemní cíle; divize a celé armády vnitra; armády složené ze sovětských trestanců, úderné formace ultralehkých letounů pro rychlý výsadek na území protivníka, horské divize, které byly specializované na bleskový přesun k průsmykům, kterými protékala ropa – krev války.

Měl někdy někdo v dějinách tak příznivou situaci pro „osvobození" Evropy? Ale tato situace přece nevznikla jen tak sama od sebe. Stalin ji jako nejdokonalejší mozaiku dlouho, vytrvale a trpělivě skládal z malinkých kousíčků. To Stalin

pomáhal přivést Hitlera k moci a udělat z něj skutečný ledoborec revoluce. To Stalin posunoval ledoborec revoluce na Evropu. To Stalin požadoval od francouzských a jiných komunistů, aby nepřekáželi ledoborci v lámání Evropy. To Stalin zásoboval ledoborec vším nezbytným pro vítězné tažení vpřed. To Stalin zavíral oči před všemi zločiny nacistů a radoval se (noviny Pravda), „když se svět otřásal ve svých základech, když hynuly obrovské celky a padaly veličiny”.

Hitler odhadl Stalinův úmysl. Proto druhá světová válka skončila pro Stalina katastrofálně – dostal pouze půl Evropy a něco v Asii.

7.

A poslední otázka. Pokud Churchill nevaroval Stalina před přípravou vpádu, proč se tedy komunisté tak nesmlouvavě drží této legendy? Aby ukázali sovětskému lidu, že Churchill byl dobrý člověk? Nebo aby dokázali, že představitelům Západu je třeba věřit? Proto to samozřejmě nedělají.

Legendu o Churchillově „varování” komunisté potřebují k tomu, aby ospravedlnili své agresivní přípravy. Ano, přiznávají, připravovali jsme nenadálý úder. To však nebyl náš vlastní úmysl, na to nás upozornil Churchill.

Třicátá kapitola

Proč Stalin nevěřil Richardu Sorgemu

1.

Stalin se velice pečlivě připravoval na válku. Zvláštní péči věnoval sovětské vojenské rozvědce, která je v současnosti známa pod zkratkou GRU.

Stačí si přečíst seznam všech náčelníků GRU od okamžiku založení této organizace až do roku 1940, abychom ocenili veškerou hloubku Stalinovy „dojemné péče” o jeho vynikající rozvědčíky.

Zde je příslušný seznam:

Aralov – uvězněn, několik let prožil ve vyšetřovací vazbě s využitím prostředků „fyzického působení”
Stigga – likvidován
Nikonov – likvidován
Berzin – likvidován
Unšlicht – likvidován
Urickij – likvidován
Ježov – likvidován
Proskurov – likvidován.

Je zřejmé, že při likvidaci vedoucího představitele vojenské rozvědky byli likvidováni i jeho první náměstci, náměstci, poradci, náčelníci správ a oddělení. A při likvidaci náčelníků oddělení padl stín nutně i na operační důstojníky a na celou agenturu, které veleli. Proto odstranění nejvyššího představitele vojenské rozvědky minimálně dvakrát znamenalo i zničení celé sítě vojenské rozvědky.

Říká se, že taková Stalinova péče o jeho vojenské rozvědčíky měla katastrofální důsledky. Nevěřte fámám. GRU před druhou světovou válkou, během ní i po ní byla a zůstala nejmohutnější a nejefektivnější organizací rozvědky na světě. GRU kvalitou získaných tajných informací výrazně překonávala svého hlavního

protivníka a soupeře – sovětskou tajnou policii ČK-KGB. Neutuchající krvavé čistky sovětské vojenské rozvědky, které následovaly jako jedna vlna za druhou, nijak její moc neoslabily. Naopak jedno pokolení vystřídalo další, ještě agresivnější. Generační změna připomínala výměnu zubů u žraloka. Nové zuby se objevují najednou v celých řadách, vytlačují předcházející řadu a za nimi se už rýsují další a další řady. Čím je ten odporný tvor větší, tím více zubů má ve své hnusné tlamě, tím častěji se obměňují a tím jsou také delší a ostřejší.

Během rychlé výměny pokolení rozvědčíků často (velmi často) zahynuli i nevinní (podle komunistických měřítek) rozvědčíci, ale ať je to jakkoli zvláštní, sovětský žralok se tím ani v nejmenším nestal bezzubý. Vzpomínáte si, jak Hitler vyhubil spoustu oddaných fašistů v jedné z nejmasovějších fašistických organizací SA? Copak to Hitlerův režim rázem oslabilo?

Rozdíl mezi Hitlerem a Stalinem spočíval v tom, že Stalin se k válce připravoval velice pečlivě. Stalin organizoval Noci dlouhých nožů nejen proti svým komunistickým bijcům, ale i proti generálům, maršálům, konstruktérům a rozvědčíkům. Stalin předpokládal, že dostávat od své rozvědky aktovky nabité tajemstvími je velmi důležité, ale ještě důležitější je to, aby od své rozvědky nedostal aktovku s bombou. Vycházel nejenom ze svého osobního zájmu, ale rovněž ze státního. Stálost nejvyššího státního, politického a vojenského vedení v kritických a velmi kritických situacích je jedním z nejdůležitějších prvků připravenosti státu na válku.

Stalinovi v kritické situaci nikdo pod stůl bombu nestrčil – a to nebyla náhoda. Trvalým a cílevědomým terorem proti GRU Stalin dosáhl nejen vysoké úrovně získaných tajných informací, ale chránil tím i nejvyšší vedení před „nejrůznějšími překvapeními” v kritických okamžicích.

Richard Sorge – to byl špion, který představoval právě ten zub, který Stalin v rámci profylaktiky poručil vytrhnout 29. července 1938.

2.

Sovětská vojenská rozvědka nebyla tak hloupá, aby publikovala nejzajímavější hlášení Sorgeho. Avšak i rozbor poměrně nevelkého množství zveřejněných hlášení Sorgeho nás uvádí do rozpaků. Nebudeme uvádět mnoho těchto hlášení (jsou si velice podobná), – uvedu pouze tři naprosto charakteristická.

Leden 1940: „S díky přijímám Vaše pozdravy a přání, pokud jde o rekreaci. Avšak jestliže odjedu na dovolenou, ovlivní to okamžitě informovanost."

Květen 1940: „Rozumí se samo sebou, že v souvislosti se současnou vojenskou situací odkládáme lhůtu návratu domů. Ještě jednou Vás ujišťujeme, že nyní není čas se na to ptát."

Říjen 1940: „Mohu počítat s návratem domů po skončení války?"

To je trochu zvláštní. Rozvědčík se na začátku války ptá, jestli mu po ní dovolí vrátit se domů! Mimochodem – po této otázce Sorge vyjmenovává své četné zásluhy před sovětskou vládou. Co je to za zvláštní depeši? Každý rozvědčík ví, že po válce mu bude dovoleno vrátit se domů. Proč tedy s takovým zbytečným dotazem zatěžovat éter? Každé zahájení vysílání dokonale utajené radiostanice s neznámým kódem do éteru je obrovské riziko pro celou špionážní organizaci Sorgeho. Cožpak agenturní radiostanice a kódy nejvyššího utajení jsou určeny k tomu, aby Sorge vysílal podobné dotazy?

Ještě podivněji zní ve srovnání se dvěma předchozími třetí telegram (opakuji, že podobné telegramy nejsou dva, ale je jich více). GRU sděluje Richardu Sorgemu: „Přijeď na dovolenou kdykoli, zapomeň na tuhle válku a koukej sem přijet, aby sis odpočinul!" Proč tedy žádat o povolení vrátit se po válce, jestliže mu naléhavě navrhují vrátit se právě teď, právě v době války?!

O Sorgem bylo v Sovětském svazu napsáno mnoho knih a statí. V některých z nich je obsažena pochvala, která je trochu zvláštní. Byl tak velkým rozvědčíkem a tak velkým komunistou, že dokonce i své osobní peníze, které získal nelehkou prací novináře,

vydával na svou nelegální práci. To je naprostý nesmysl! Cožpak na Kolymě už trestanci nedobývají zlato? Copak GRU už natolik zchudlo, aby tak ponižovalo svého nelegálního rezidenta?

K velice zajímavému zjištění dospěl časopis Ogoňok (1965, č. 17) – Sorge měl v rukou velmi důležité dokumenty, ale předat je Centru nemohl, protože Centrum neposlalo kurýra. Ogoňok neříká, proč Centrum neposlalo kurýra. I my jsme nad touto otázkou stanuli bezradní.

A řešení přitom bylo tak jednoduché.

Během těchto událostí člověk, který získal Richarda Sorgeho, Jan Berzin, vynikající šéf sovětské vojenské rozvědky, byl po nesmírně krutém mučení likvidován. Solomon Urickij, další šéf GRU, který osobně poskytoval Sorgemu instrukce, byl likvidován. Sovětský nelegální rezident J. Gorev, který zajišťoval přepravu Sorgeho z Německa, byl zatčen (Komsomolskaja pravda, 8. října 1964). Tajná spolupracovnice Richarda Sorgeho Aina Kuusinenová, manželka náměstka náčelníka GRU, „prezidenta Finské demokratické republiky", budoucího člena politbyra UV KSSS, byla zatčena. Žena Richarda Sorgeho Jekatěrina Maksimovová byla zatčena, přiznala své styky s nepřáteli a byla likvidována. Nelegální rezident GRU v Šanghaji, bývalý zástupce Sorgeho Karl Ramm, byl pozván na „dovolenou" do Moskvy a tam byl zlikvidován. Nyní obdržel i Sorge příkaz dostavit se na „dovolenou". Jestlipak znal skutečnou příčinu tohoto pozvání? Znal. A sovětské komunistické zdroje to neskrývají: „Sorge odmítl jet do SSSR", „Sorge nepochybně tušil, co ho očekává v Moskvě". Publikací na toto téma v době „společenského tání" bylo dost. Takže v Moskvě pokládali Ramsaye za nepřítele a pozvali si ho, aby ho zastřelili. Sorge na naléhavé výzvy odpovídal: Nepřijedu se nechat zastřelit, protože nechci přerušovat svou zajímavou práci.

A nyní se zamysleme nad slovy sovětského komunistického historika: „…odmítl se vrátit do SSSR". Jak se komunistickým žargonem říká takovému maníkovi? Správně: nenavrátilec. V tehdejší době dokonce vymysleli ještě přesnější termín – zatvrzelý nenavrátilec. Proto také platí agentům ze své vlastní kapsy. Centrum ho tudíž přestalo financovat. A proto také k němu

nepospíchali kurýři. Nebude se přece posílat nelegální kurýr k zatvrzelému nenavrátilci!

Sorge se nechtěl vracet k rychlému soudu a nelítostnému rozsudku, a tak pokračoval ve své práci pro komunisty, ale tentokrát už nikoli v roli tajného spolupracovníka, ale spíše v roli nadšeného udavače, který skřípe perem nikoli pro peníze, ale pro vlastní uspokojení. Úvaha Ramsaye byla přesná:

Nyní nepojedu a po válce se ukáže, že jsem mluvil jenom pravdu, oni mi odpustí a ocení mě. Centrum s ním až do samého konce také spojení nepřerušilo – přijímalo jeho depeše, ale patrně pouze proto, aby mu mohlo pokaždé odpovědět: Vrat se domů, vrať se domů, vraí se domů. Na to Ramsay odpovídal: Mám moc práce, moc práce, moc práce…

První odpověď na zadanou otázku: Stalin nevěřil Richardu Sorgemu proto, že Sorge byl nenavrátilec minimálně se dvěma nejvyššími rozsudky. Jeden mu přisoudili v třicátém osmém na základě obecného seznamu jeho vlastní kolegové. A pak to bylo ještě zatvrzelé nenavrácení. Samotný soudruh Sorge nevěřil příliš soudruhu Stalinovi, a proto se nevracel. Jak by mohl soudruh Stalin uvěřit někomu, kdo nevěří Stalinovi?

3.

Kdosi stvořil legendu o tom, že Richard Sorge údajně hlásil do GRU důležité údaje o německém vpádu, a nikdo mu nevěřil.

Sorge byl veliký rozvědčík, ale o německém vpádu nic důležitého do Moskvy nehlásil. Navíc se sám Sorge stal obětí dezinformace a zásoboval GRU nepravdivými údaji.

Například jeho telegram z 11. dubna 1941: „Představitel (německého – V.S.) generálního štábu v Tokiu oznámil, že hned po ukončení války v Evropě začne válka proti Sovětskému svazu."

Hitler měl také za ušima. Připravoval vpád a šířil přitom lež, která se velice podobala pravdě. Hitler věděl, že přípravu na útok proti Sovětskému svazu už nelze skrývat. Proto tajně (ale tak, aby to všichni slyšeli) říkal: Ano, chci přepadnout Stalina… jen co dokončím válku na západě.

Pokud by se telegramu od Sorgeho z 11. dubna (a jiným podobným telegramům) uvěřilo, pak by se nebylo proč vzrušovat. Válka na západě pokračuje, tu slábne, tu propuká s novou silou a jejího konce není vidět. Až válka na západě skončí, pak bude možné přenést úsilí německé vojenské mašinérie na východ. Sorge jinými slovy tvrdil, že Hitler má v úmyslu bojovat pouze na jedné frontě.

V GRU to ovšem chápali i bez Sorgeho. Na základě důkladného studia všech ekonomických, politických a vojenských aspektů nastalé situace došlo GRU ke dvěma závěrům:

1. Německo nemůže vyhrát válku na dvou frontách.

2. Proto Hitler nezačne válku na východě, aniž by ji předtím neukončil na západě.

První závěr je správný. Druhý ne, protože někdy se válka začíná i bez perspektivy, že bychom ji chtěli vyhrát.

Ještě před „varováním” Sorgeho nový náčelník GRU generálporučík F. I.Golikov předložil 20. března 1941 Stalinovi podrobné hlášení, které končilo následujícím závěrem: „Nejpravděpodobnější lhůtou začátku akcí proti Sovětskému svazu je okamžik vítězství nad Anglií nebo po uzavření míru, který by byl pro Německo důstojný.”

Avšak prostou skutečnost, že Hitler nezačne válku na dvou frontách, věděl Stalin i bez Golikova a bez jeho hlášení. Proto také Stalin v odpovědi na Churchillův dopis z 25. června 1940 říká, že Hitler může začít válku proti SSSR v roce 1941 za podmínky, že v té době přestane Velká Británie klást odpor.

Avšak Hitler, jehož Stalin Molotov-Ribbentropovým paktem zahnal do strategické slepé uličky, náhle pochopil, že už nemá co ztratit, že Německo stejně nebojuje na jedné, ale na dvou frontách – a tak na nich skutečně začal bojovat. To neočekával ani Golikov, ani Stalin. Bylo to sebevražedné řešení, ale Hitler už jiné k dispozici neměl. Stalin si prostě nedokázal představit, že se Hitler rozhodne k sebevražednému kroku, když se dostane do strategické slepé uličky. Náčelník GRU generál Golikov to také nepředpokládal. A Sorge (a někteří další) svými nepravdivými depešemi je pouze v tomto názoru utvrzovali.

Je možné mi namítnout, že posléze – 15. června – Sorge uvede správné datum německého vpádu – 22. červen. Velmi správně. Ovšem s dovolením, kterému Richardu Sorgemu tedy vlastně máme věřit – tomu, který tvrdí, že Hitler na dvou frontách bojovat nebude, nebo tomu, který trvá na 22. červnu, tedy na tom, že Hitler na dvou frontách bojovat bude? Hlášení Sorgeho se vzájemně vylučují. Kromě toho tato hlášení nejsou ničím jiným než pouhými hlášeními. GRU nevěří *žádným* hlášením a dobře dělá. Hlášení musejí provázet potřebné důkazy.

4.

Sorge byl velký rozvědčík 20. století. A neobdržel jen tak pro nic za nic posmrtně nejvyšší vyznamenání – titul hrdina Sovětského svazu. Avšak velikost Sorgeho spočívá na úplně jiné úrovni.

Středem pozornosti Sorgeho v Japonsku nebylo Německo, ale Japonsko. Náčelník GRU S. Urickij osobně R. Sorgeho pověřil následujícím úkolem:

„Smyslem vaší práce v Tokiu je odvrátit možnost války mezi Japonskem a SSSR. Hlavním objektem je německé vyslanectví." (Ogoňok, 1965, č. 14.)

Německé vyslanectví je pouhou záminkou, které Sorge využívá při plnění svého hlavního úkolu. Povšimněme si jedné zajímavé podrobnosti – nešlo o upozornění o přípravě k přepadení, ale zabránit tomuto přepadení, to znamená nasměrovat japonskou agresi jinam.

Je všeobecně známo, že na podzim 1941 Sorge Stalinovi ohlásil, že Japonsko nevstoupí do války proti Sovětskému svazu. Stalin využil této mimořádně důležité informace a stáhl z dálněvýchodních hranic desítky sovětských divizí, přesunul je k Moskvě, a tím změnil strategickou situaci ve svůj prospěch.

Méně je již známa příčina, proč tentokrát Stalin Sorgemu uvěřil. Stalo se tak jenom proto, že Sorge se neomezil pouze na hlášení, ale dodal i důkazy.

Sovětští historikové dávají přednost tomu, že o těchto důkazech mlčí, a ono je to svým způsobem pochopitelné. Jestliže Sorge tvrdí, že Japonsko nevystoupí proti Sovětskému svazu, pak je to možné dokázat pouze tak, že ukážete na jiného protivníka, na kterého míní Japonsko nenadále udeřit. Sorge přesně uvedl, koho chce Japonsko napadnout, a předložil nevyvratitelné důkazy.

Komunistická propaganda naprosto záměrně rozvíjí mýtus o „varováních" Sorgeho před německou agresí. Dělá to proto, aby odpoutala pozornost od skutečně velkolepých úspěchů Sorgeho, pokud jde o jeho proniknutí do nejvyšších vojensko-politických sfér v Japonsku. Činnost Sorgeho se vůbec neomezila jenom na to, že upozornil Stalina, že Japonsko nenapadne Sovětský svaz, a už vůbec ne na to, že průkazně uvedl hlavní směr usilování japonského militarismu. Jeho úspěchy v této oblasti byly mnohem záslužnější.

V souladu s pověřením GRU Sorge nejen předpovídal události, ale v řadě případů je bezprostředně ovlivňoval. V srpnu 1951 se případem Sorge zabýval Kongres USA. Během vyšetřování bylo nesporně prokázáno, že sovětská vojenská rozvědka v podobě nelegální rezidentury pod názvem Ramsay udělala velice mnoho pro to, aby Japonsko zahájilo útočnou válku v Pacifiku a aby tuto agresi směrovalo proti Spojeným státům americkým. (Hearings on American Aspects of the Richard Sorge Spy Case, House of Representatives Eighty Second Congress, First Session, August 9, 22 and 23. Washington, 1951)

Sorge sice nevytvořil „japonský ledoborec", ale vykonal mnohé pro to, aby ho usměrnil tak, jak to Stalin potřeboval. Jakmile Sorge získal důkazy pro svá hlášení, Stalin jim bezvýhradně uvěřil.

Rozvědka je ta nejnevděčnější práce na světě. Zásluhy se připisují tomu, kdo se mýlil, kdo zklamal a koho nakonec pověsili. Jako třeba takového Sorgeho.

Stalin ale měl kromě neúspěšných rozvědčíků i skutečně vynikající profesionály, kterým se vysloveně dařilo, kteří dosáhli velkolepých výsledků, a přitom jim žádné zásluhy připsány nebyly, což jednoduše znamená, že nebyli oběšeni. Kdosi ze

sovětské rozvědky měl přístup ke skutečným tajemstvím A. Hitlera. Maršál Sovětského svazu A. A. Grečko zaznamenal: „… za 11 dní poté, co Hitler přijal definitivní plán války proti Sovětskému svazu (18. prosince 1940), věděly o této skutečnosti a hlavních konkrétních usneseních německého velení orgány naší rozvědky.” (VHČ, 1966, č. 6, s. 8.)

Je zřejmé, že se nikdy nedozvíme jméno onoho velkého rozvědčíka, který vykonal tento nesporně hrdinský čin. Není vyloučeno, že to byl stejný rezident GRU, který v roce 1943 odhalil plán operace Citadela. Ale to je pouze můj předpoklad – opakuji, že stalinská rozvědka stála na velmi vysoké úrovni a vykonat to mohl i nějaký jiný rozvědčík.

V prosinci 1940 náčelník GRU generálporučík F. I. Golikov podal Stalinovi hlášení o tom, že podle ověřených svědectví se Hitler rozhodl bojovat na dvou frontách, to tedy znamená, že hodlá přepadnout Sovětský svaz, aniž by vyčkal ukončení války na západě.

Tento mimořádně důležitý dokument byl posouzen počátkem ledna ve velmi úzkém kruhu nejvyššího sovětského velení v Stalinově přítomnosti.

Stalin tomuto dokumentu neuvěřil a upozornil na to, že libovolný dokument je možné podvrhnout. Stalin požadoval od Golikova zorganizovat práci sovětské vojenské rozvědky tak, aby bylo možné se v libovolný okamžik dovědět, jestli se Hitler skutečně připravuje k válce nebo jenom blafuje. Golikov nahlásil, že taková opatření již přijal. GRU pozorně sleduje celou řadu aspektů německých vojenských příprav, na jejichž základě GRU stanoví přesně okamžik, kdy začnou přípravy k samotnému přepadení. Zatím žádné podobné přípravy zaznamenány nebyly. Stalin žádal o vysvětlení, nakolik přesně to Golikov může vědět. Golikov odpověděl, že tohle může sdělit pouze osobně samotnému Stalinovi a jinak nikomu.

Golikov poté pravidelně podával hlášení osobně přímo Stalinovi a pokaždé ho ujišťoval o tom, že příprava na přepadení SSSR nebyla dosud zahájena.

21. června 1941 se konalo zasedání politbyra. Golikov zde informoval o obrovské koncentraci německých vojsk na sovětských hranicích, ohromných zásobách munice, přesunu německého letectva, německých běžencích a ještě o řadě dalších záležitostí. Golikov znal čísla téměř všech německých divizí, jména jejich velitelů i jejich dislokaci. Byla mu známa řada skutečností včetně názvu operace Barbarossa, termínu jejího zahájení a další tajemství nejvyššího stupně utajeni. Poté Golikov prohlásil, že příprava k napadení SSSR zatím nebyla zahájena a že bez této přípravy není možné začít válku. Na zasedání politbyra byla Golikovovi položena otázka, jestli se může za svá slova zaručit. Golikov odpověděl, že za svou informaci ručí hlavou a pokud se zmýlil, může s ním politbyro oprávněně naložit tak, jak naložilo se všemi jeho předchůdci.

Za 10-12 hodin poté byla zahájena operace Barbarossa. A co udělal Stalin s Golikovem? Jen se nebojte, nic špatného se mu nestalo. Již 8. července Stalin pověřil Golikova, aby odjel do Velké Británie a USA, a osobně mu poskytl instrukce. Po této úspěšné misi Golikov velel armádám a frontům a v roce 1943 ho Stalin jmenoval do nesmírně významné funkce zástupce lidového komisaře obrany (tj. zástupce samotného Stalina) pro kádrové otázky. K delikátní problematice výběru a rozmisíování kádrů Stalin připouštěl pouze nejprověřenější lidi. V této oblasti se nedostalo například ani na Beriju – Golikov již po Stalinově smrti stoupal ještě výše a nakonec se stal maršálem Sovětského svazu.

Je pochopitelné, že ve svých pamětech se ani slovem nezmiňuje o tom, jak kontroloval přípravy Německa na válku, jak vůbec, zůstal naživu, a proč po plánu Barbarossa zažil tak závratnou kariéru.

Vzpomeneme-li si na osud všech jeho předchůdců, za nichž se neodehrálo nic, co by bylo srovnatelné s německým vpádem, a srovnáme-li jejich osudy s Golikovovým, pak náš údiv oprávněně nebere konce. Golikovská záhada mě osobně trápila už dávno, ale v akademii GRU jsem si našel svou odpověď. Když jsem pak pracoval v ústředním aparátu GRU, má odpověď se mi potvrdila.

Golikov hlásil Stalinovi, že Hitler se nechystá k válce proti Sovětskému svazu. Golikov podle všeho podával Stalinovi pravdivá hlášení. Hitler se skutečně nepřipravoval na válku proti Sovětskému svazu.

Golikov věděl, že Stalin nevěří dokumentům (Golikov jim ostatně také nedůvěřoval), a proto bylo třeba – podle jeho názoru – odhalit nějaké klíčové příznaky, které by neomylně svědčily o okamžiku začátku příprav Hitlera na válku proti Sovětskému svazu. Golikov takové příznaky našel. Všichni evropští rezidenti GRU dostali příkaz sledovat berany. Jejich agentury musely proniknout do všech klíčových organizací, spojených přímo nebo nepřímo s „beraní problematikou". Během několika měsíců byly shromážděny a pečlivě zpracovány údaje o množství beranů v Evropě, o hlavních chovných střediscích a o jatkách. Golikov dvakrát denně dostával informace o cenách beraního masa v Evropě.

Sovětská rozvědka kromě toho zahájila opravdový hon na špinavé hadry a zamaštěný papír, který vojáci nechávají na místech, kde čistili zbraně.

V Evropě bylo mnoho německých vojsk. Tato vojska se nacházela v polních podmínkách. Každý voják nejméně jednou denně čistil svou zbraň. Hadry a papír, které se používají při čištění zbraní, se obvykle spalují nebo se zakopávají do země. Tato zásada se všude ovšem tak striktně nedodržovala, a proto GRU měla dostatek možností získat obrovské množství špinavých hadrů.

, Zašpiněné hadry se v poměrně značných množstvích přepravovaly přes hranice. Aby nevzniklo nějaké podezření, balil se do nich nějaký železný šrot a do SSSR se dopravovaly nejrůznějšími způsoby. Pokud došlo k nějakým komplikacím, policie věnovala hlavní pozornost kovovým součástkám
(obvykle to byl skutečně naprosto nevinný šrot), a nikoli špinavým hadrům, do nichž byly zabalené.

Přes hranici se navíc legálně i nelegálně v mnohem větších množstvích, než bylo běžně obvyklé, přepravovaly petrolejové lampy, kamínka, vařiče a různé primitivní lampičky a zapalovače.

Tohle všechno analyzovaly stovky sovětských odborníků, kteří okamžitě podávali hlášení Golikovovi, a ten informoval Stalina, že Hitler s přípravami na vpád do SSSR dosud nezačal a že různá soustředění vojsk a dokumenty německého generálního štábu si nezasluhují pozornosti.

Golikov předpokládal (naprosto odůvodněně), že pro válku proti Sovětskému svazu je zapotřebí velmi důkladné přípravy. Nejdůležitějším znakem připravenosti Německa na válku proti Sovětskému svazu jsou beraní kožichy. Je jich zapotřebí obrovské množství – nejméně 6 000 000. Golikov věděl, že v Německu není jediná divize schopná bojovat v Sovětském svazu.

Pečlivě sledoval evropské berany. Věděl naprosto přesně, že jakmile se Hitler skutečně rozhodne napadnout Sovětský svaz, musí vydat rozkaz k přípravě operace. Generální štáb bez prodlení zadá úkol průmyslu, aby se začalo s výrobou milionů kožichů. Tento okamžik se nutně odrazí na evropském trhu. Ceny beraního masa se nehledě na válku budou muset pohnout a poklesnout vzhledem k současnému vybíjení milionů zvířat. V tutéž dobu ovšem musejí prudce stoupnout ceny beraních kožešin.

Golikov předpokládal, že pro válku v SSSR musí německá armáda použít nový druh mazacího oleje pro zbraně. Běžný německý zbrojní olej tvrdnul na mraze, součásti zbraní zamrzaly a zbraně nefungovaly. Golikov čekal, kdy dojde v německé armádě k výměně druhu oleje pro čištění zbraní. Sovětské znalecké posudky zašpiněných hadrů svědčily o tom, že wehrmacht používá svůj běžný olej a že nic nesvědčí o přechodu na nový druh. Sovětští odborníci sledovali i německé pohonné látky. Běžné německé pohonné látky se vlivem mrazu rozkládaly na nehořlavé složky. Golikov si byl vědom toho, že pokud se Hitler bez ohledu na cokoli rozhodne k sebevražedné válce na dvou frontách, pak bud on nebo jeho generální štáb bude muset vydat rozkaz vyměnit značku tekutých pohonných hmot a začít masovou výrobu takových pohonných látek, které se ná mrazu nebudou rozkládat. Byly to právě vzorky německých tekutých pohonných látek, které sovětská rozvědka přepravovala přes hranice v zapalovačích, lampách a jiných podobných předmětech. Existovala ještě celá

řada aspektů, které GRU pečlivě kontrolovala a které se měly stát varovným signálem.

Avšak Hitler zahájil operaci Barbarossa bez jakékoli přípravy!

Pravděpodobně navždy zůstane záhadou, proč se Hitler zachoval právě takhle. Německá armáda byla vytvořena pro válku v západní Evropě, ale Hitler neudělal vůbec nic pro to, aby svou armádu připravil na válku v Rusku.

Stalin neměl za co potrestat Golikova. Golikov vykonal všechno, co bylo v lidských silách, a dokonce i více, abý odhalil přípravy na vpád, ale žádná podobná příprava se nekonala. Proběhla pouze koncentrace obrovského množství německých vojsk. Golikov ovšem přikázal soustředit pozornost nikoli na všechny německé divize, ale pouze na ty, které jsou připraveny k útoku, to znamená na divize, z nichž každá měla ve svých skladech 15 000 beraních kožichů. Divize, které by byly takto připraveny na válku, ve wehrmachtu ovšem neexistovaly.

Golikova nebylo možné vinit z toho, že nezaznamenal přípravu na útok. Žádné skutečné přípravy, které očekával, neproběhly, a tudíž je prostě nemohl zaznamenat.

Třicátá první kapitola

Jak Hitler prohrál válku

Dokonale nás připravili na útočnou válku. Není naší vinou.
že jsme agresi neuskutečnili my.
generálmajor P. G. Grigorenko

1.

17. června 1945 skupina sovětských vojenských vyšetřovatelů vyslýchala nejvyšší vojenské vůdce fašistického Německa. Během výslechu generál a polní maršál V. Keitel prohlásil: „Tvrdím, že všechna přípravná opatření, která jsme provedli do jara roku 1941, měla charakter obranných příprav pro případ možného napadení Rudou armádou. Celou válku na východě je tak možné do určité míry označit jako preventivní… Rozhodli jsme se… předejít útoku Sovětského Ruska a nečekaným úderem ochromit jeho ozbrojené síly.

Na jaře 1941 jsem začal zastávat jednoznačný názor, že silná koncentrace ruských vojsk a jejich následující útok na Německo by nás ve strategickém i ekonomickém ohledu mohl přivést do krajně kritické situace… Během prvních týdnů by ruský útok dostal Německo do velmi nevýhodných podmínek. Náš útok byl bezprostředním důsledkem této hrozby…”

Generálplukovník A. Jodl, hlavní autor německých vojenských plánů, tvrdil totéž. Sovětští vyšetřovalé se aktivně snažili otřást tímto stanoviskem Keitela a Jodla. Nepodařilo se jim to. Keitel a Jodl tento názor nezměnili a podle rozsudku takzvaného „mezinárodního tribunálu” v Norimberku byli pověšeni jako jedni z „hlavních viníků války”. Jedno z jejich hlavních obvinění znělo: „Rozpoutání nevyprovokované útočné války” proti Sovětskému svazu.

Uplynulo 20 let a objevila se nová svědectví. Mým svědkem je admirál sovětské flotily N. G. Kuzněcov (v roce 1941 admirál, lidový komisař vojenské námořní flotily SSSR, člen ÚV, člen hlavního stanu Hlavního velení od jeho založení). Zde je jeho svědectví: „Pro mne je jedno nesporné: J. V.Stalin nejen nevylučoval možnost války s hitlerovským Německem, ale naopak takovou válku pokládal… za nevyhnutelnou… J. V. Stalin řídil přípravu této války – přípravu velmi širokou a různorodou – a vycházel z… termínů, které si sám stanovil. Hitler jeho kalkulace narušil.” (Na počátku války, s.321.)

Admirál nám naprosto otevřeně a jasně říká, že Stalin pokládal válku za nevyhnutelnou a důkladně se na ni připravoval. Nechtěl však vstoupit do války v odpověď na německou agresi, ale ve chvíli, kterou si sám vybral. Stalin se tedy jinými slovy chystal udeřit jako první, to znamená zaútočit na Německo, ale Hitler stačil udeřit jako první, a tím narušil všechny Stalinovy plány.

Admirál Kuzněcov je svědek nesmírně vysoké hodnoty. V roce 1941 zastával v sovětské vojensko-politické hierarchii dokonce vyšší post než Žukov. Kuzněcov byl lidový komisař, Žukov zástupce lidového komisaře, Kuzněcov byl člen ÚV, Žukov pouze kandidát.

Nikdo z těch, kdo napsal paměti, nestál v roce 1941 v tak vysokém postavení jako Kuzněcov a nikdo neměl tak blízko ke Stalinovi jako on. Proto Kuzněcova pokládám za svého nejdůležitějšího svědka – samozřejmě po Stalinovi. Mimochodem to, co prohlásil Kuzněcov po válce, je v dokonalém souladu s tím, co tvrdil před válkou, například v roce 1939 na XVIII. sjezdu strany. To byl sjezd, který vytyčil novou cestu: zeslabit teror uvnitř země a přenést ho do sousedních zemí: „To, co bylo vytvořeno v SSSR, může být vytvořeno i v jiných zemích!” Na tomto sjezdu „vítězů”, kteří se rozhodli stát se „osvoboditeli”, byl Kuzněcovův projev téměř nejagresivnější. Právě za tento projev se Kuzněcov na konci sjezdu stal členem ústředního výboru, když přeskočil úroveň kandidáta, a obdržel post lidového komisaře.

Všechno, o čem Kuzněcov otevřeně hovoří, říkal Stalin mnoho let před ním ve svých tajných projevech. Všechno, co říká

Kuzněcov, potvrzují akce Rudé armády a flotily. Admirálu Kuzněcovovi musíme v tomto případě věřit konečně i proto, že jeho knihu četli všichni přátelé i nepřátelé, političtí a vojenští vůdci Sovětského svazu, četli ji maršálové, diplomati, historikové, generálové a admirálové, pročetli ji placení přátelé SSSR v zahraničí a *nikdo* se nikdy nepokusil popřít Kuzněcovova slova!

Porovnejme to, co prohlásili Keitel a Kuzněcov.

Generál a polní maršál V. Keitel prohlásil: Německo nechystalo agresi proti Sovětskému svazu, agresi chystal Sovětský svaz. Německo se prostě bránilo nevyhnutelné agresi tím, že udeřilo dříve. Admirál flotily Sovětského svazu N. G. Kuzněcov tvrdí totéž: Ano, Sovětský svaz se připravoval na válku a nevyhnutelně by do ní vstoupil, ale Hitler svým úderem tyto plány překazil.

Chápu, že soudci „mezinárodního tribunálu" v Norimberku si nepřáli (a neměli na to ani dostatek profesionální cti) odhalit skutečné viníky války.

Nechápu ale, proč titíž „soudci" se po přiznání admirála Kuzněcova okamžitě v Norimberku znovu nesešli a nezprostili Keitela, Jodla, německý wehrmacht a obecně celé Německo části vzneseného obvinění?

Pánové soudci, nemohli byste nám vysvětlit svou podivnou pozici? Ti, kdo byli v Norimberku obviněni z agrese proti SSSR, svou vinu nepřiznali.

„Poškozená" strana přiznává, že se nikdo proti ní žádné agrese nedopustil, ba naopak „poškozený" se sám připravoval k úderu. Proč jste, pánové soudci, tak spěchali pověsit Keitela a Jodla a proč stejně tak nespěcháte pověsit Kuzněcova, Žukova a Molotova? (Když autor pracoval na této knize, tito sovětští činitelé byli ještě naživu. – Red.) Proč, pánové soudci, ponecháváte v platnosti svá obvinění proti Německu, ale nijak nespěcháte s obviněními proti SSSR?

2.

Sovětští maršálové a generálové nijak neskrývali své úmysly. Náčelník akademie generálního štábu vojenských leteckých sil S. P. Ivanov se skupinou předních sovětských historiků napsali vědecké pojednání – Počáteční období války. V této knize Ivanov nejen přiznal, že Hitler udeřil dříve, ale uvedl i termín: „Německému fašistickému velení se doslova během posledních dvou týdnů před válkou podařilo naše vojska předběhnout." (Tamtéž, s.212.)

Pokud se Sovětský svaz chystal k obraně nebo dokonce k odvetnému úderu, nebylo ho možné předběhnout. Pokud se ovšem Sovětský svaz chystal udeřit, pak bylo možné tento úder předběhnout úderem, který druhá strana zasadila o něco dříve. Ivanov tvrdí, že v roce 1941 Němci udeřili s dvoutýdenním předstihem.

Podobných přiznání není málo. Vezměme jako příklad ještě jedno. Je převzata z Vojensko-historického časopisu, číslo 4, 1984. Tento časopis je orgánem Ministerstva obrany SSSR a nemůže vyjít bez parafy ministra obrany a náčelníka generálního štábu (tehdy to bylo maršálové Sovětského svazu S.Sokolov a S. F. Achromejev). Vojensko-historický časopis vysvětluje, proč se poblíž hranic vytvářely zásoby munice, kapalných pohonných hmot a potravin. Odpověď je jednoduchá – bylo to kvůli útočným akcím.

Na téže stránce 34. se otevřeně hovoří o tom, že německý útok narušil sovětské plány.

Ale pokud by se přece Rudá armáda připravovala na obranu nebo dokonce na odvetný úder, pak by nebylo jen tak jednoduše možné narušit její plány – naopak, německý vpád by se stal pro sovětská vojska signálem k tomu, aby začala plnit vytyčené plány. A pouze v tom případě, pokud se Rudá armáda chystala k útoku, mohl německý vpád tyto plány narušit, protože vojska se místo plánovaných akcí musela bránit, to znamená improvizovat, tedy dělat něco, s čím se nepočítalo.

A nyní se vraťme do června 1941.

6. června 1941 německá rozvědka získala informace o tom, že se sovětská vláda chystá odebrat do Sverdlovska. V Německu se o tom dověděl pouze Hitler a jemu nejbližší lidé. Doktor Goebbels si ve svém deníku zapsal poznámku, že tuto zprávu obdržel. Jinak sovětskou vládu a její úmysl přesunout se dále na východ hodnotí velmi nelichotivě.

Až po mnoha desetiletích jsme s to jaksepatří zhodnotit zprávu o přesunu sovětské vlády. V současnosti víme, že ve Sverdlovsku bylo vytvořeno falešné velitelské stanoviště. Až během války vyšlo najevo, že jako náhradní hlavní město nebyl vybrán Sverdlovsk, ale Kujbyšev, kam se v kritické situaci přesunuly mnohé vládní instituce Sovětského svazu a zahraniční vyslanectví. Ale ani Kujbyšev nebyla celá pravda, byla to jen polopravda.

V Kujbyševě se soustředily ty instituce, jejichž případná ztráta neměla vliv na stabilitu nejvyššího vojensko-politického vedení země. Nejvyšší sovět s „prezidentem" Kalininem, druhořadé lidové komisariáty, vyslanectví.

Všechny důležité instituce se nenacházely v Kujbyševě, ale v gigantických podzemních tunelech, vykopaných v pohoří Ziguli. Před válkou byla tato gigantická výstavba zamaskována stavbou jiného gigantu – Kujbyševské hydroelektrárny. Byly sem nahnány tisíce trestanců, dopraveny tisíce tun stavebního materiálu a techniky a všem bylo jasné proč – kvůli výstavbě vodní elektrárny. Po válce byla celá gigantická stavba přemístěna proti proudu Volhy a hydroelektrárna byla postavena na novém místě. Původní místo stavby bylo vybráno tam, kde nebylo možné vybudovat vodní elektrárnu, ale zato bylo velmi dobře možné vybudovat velkolepé podzemní, lépe řečeno podhorské velitelské stanoviště.

V německých předválečných archivech jsem neobjevil žádnou zmínku o Kujbyševě jako náhradním hlavním městě a už vůbec nic o podzemním velitelském stanovišti v Žigulech. Německá rozvědka měla pouze informace o přesunu – sovětské vlády na velitelské stanoviště ve Sverdlovsku. Vláda ovšem nemůže přejíždět na velitelské stanoviště, které neexistuje. Kdo šířil informace o přesunu na falešné velitelské stanoviště? To mohl

dělat pouze ten, kdo toto falešné velitelské stanoviště vymyslel, tedy sovětská vláda, přesněji nejvyšší představitel této vlády – J. V. Stalin. Falešné velitelské stanoviště se vytváří právě proto, aby se o něm protivník jednou dověděl. Tento okamžik nastal a německá rozvědka se dostala k „tajemství”, které bylo vytvořeno speciálně pro ni.

Informace německé rozvědky o úmyslu sovětské vlády odebrat se do Sverdlovska je úplně stejné „tajemství” jako Stalinův projev, žvanění sovětských vyslanců a sdělení TASSu.

Jestliže německá rozvědka obdržela falešnou informaci o úmyslech sovětského vedení, pak to znamenalo, že sovětské vedení právě v tento okamžik potřebovalo něco utajit. Není obtížné si domyslet, co to bylo. Pokud sovětské vedení rozšiřuje falešné informace o svém úmyslu odebrat se na východ, pak se určitě chystá udělat něco přesně opačného.

Chytrost se projevila v tom, že kromě mohutného velitelského stanoviště v Žigulech, jehož umístění bylo možné – sice obtížně, ale přece jen – určit, existovalo ještě jedno vládní velitelské stanoviště. Tvořila ho železniční soustava. V případě války bylo toto velitelské stanoviště pod ochranou několika obrněných vlaků vnitra a za doprovodu tří vlaků lidového komisariátu spojů se mohl kdykoli objevit v oblasti bojových akcí. Tato schopnost být hned vedle oblasti hlavních válečných událostí se odrazila v názvu vlaku – Hlavní předsunuté velitelské stanoviště. Pro toto velitelské stanoviště bylo vytvořeno několik pečlivě ukrytých a zamaskovaných stanic, k nimž byly ještě v mírovém období nataženy vládní linky. Vlaková aparatura se dala k těmto spojovým prostředkům snadno připojit.

Není třeba objasňovat, že pohyblivé velitelské stanoviště bylo určeno pro útočnou válku, do situací, kdy vojska rychle postupují vpřed a velení se svou těžkopádnou řídící a spojovou technikou musí následovat útočící fronty a armády. V obranné válce je jednodušší, spolehlivější a bezpečnější velet z kremelské kanceláře, z podzemní stanice moskevského metra nebo ze žigulských tunelů. Jestliže posbíráme úlomky informací a složíme je dohromady, můžeme s jistou dávkou pravděpodobnosti tvrdit,

že na železniční magistrále Minsk – Vilnius (blíže k Vilniusu) se nacházelo nebo aspoň mělo nacházet velmi významné velitelské stanoviště.

Za několik dní poté, co němečtí velitelé obdrželi „tajnou” informaci o přesunu sovětské vlády na východ, začal tajný přesun sovětské vlády k západním sovětským hranicím do oblasti Minská a Vilniusu.

Každý profesionální voják ví, jak se přesunuje rozsáhlý štáb při cvičení nebo v bojové situaci. Operační oddělení vybere pro budoucí štáb místo, nadřízený velitel toto místo schválí a vydá povolení k přesunu. Les, v němž se štáb bude nacházet, se uzavře kordonem, který tam nepustí nikoho nepovolaného. Pak nastoupí ženisti a spojaři, kteří vybudují úkryty a spojovací systém, poté se dostaví velitel spojařů daného útvaru (divize, sboru, armády, frontu) a osobně prověří, že z dané lokality spojení spolehlivě funguje se všemi abonenty, a nakonec se objeví samotný štáb, jehož důstojníkům nezbývá už nic jiného, než připojit své telefony a vysílačky k vyladěnému a prověřenému spojovému systému.

Rudá armáda v roce 1941 pracovala jako jediný dokonalý mechanismus: V pohraničních lesích se – objevily desítky spojovacích velitelů střeleckých a mechanizovaných sborů a za nimi bylo zahájeno tajné rozvíjení velitelských stanovišť těchto sborů. Bezprostředně poté se v jiných lesích objevili spojovací velitelé armád. Jejich nástup byl neklamným znamením toho, že sem brzy nastoupí armádní štáby. Bylo to neomylné znamení – štáby se skutečně objevily. Přímo v den opublikování sdělení TASSu se v odlehlých zákoutích nedotčených, ale dobře střežených lesů objevili spojovací velitelé frontů. Bylo prověřeno spojení a začaly se sem přesouvat frontové štáby.

Nastal okamžik, kdy se musel 150 kilometrů od hranic s východním Pruskem objevit i významnější spojovací velitel. Sem, k Vilniusu, tajně odjel lidový komisař spojů I. T. Peresypkin. Jestlipak se domyslíme, pro koho jede Peresypkin prověřovat spojení? Lidový komisař Peresypkin má pouze jednoho přímého nadřízeného – předsedu sovětského lidového výboru, soudruha J. V. Stalina.

Lidový komisař spojů jel na hranice východního Pruska tak, aby o tom nikdo nevěděl. Cestoval osobním vlakem, který jel podle obvyklého jízdního řádu, ale k vlaku byl vzadu připojen zvláštní vagon, ve kterém se nacházel Peresypkin a jeho zástupci. Přesun lidového komisaře spojů bylo absolutní tajemství. Dokonce i šifrované depeše, které Peresypkin dostával z Moskvy, byly podepsány jeho jménem „Peresypkin", aby šifrovatelům vládních spojů bylo jasné, že Peresypkin se stále ještě nalézá v Moskvě a nikam neodjel.

Je ale lepší poslechnout si přímo I. T. Peresypkina. Soudruhu maršále spojových vojsk, máte slovo:

„Doslova na samotném počátku války mi J. V. Stalin přikázal odjet do pobaltských republik. Toto odpovědné poslání jsem zjakéhosi důvodu spojoval s blížícími se vojenskými událostmi. Večer 21. června 1941 jsem společně se skupinou odpovědných pracovníků lidového komisariátu spojů odjel do Vilniusu. Byli jsme právě na cestě, když vypukla válka…" (Spojaři v letech Velké vlastenecké války, s. 17.)

Ráno 22. června na železniční stanici Orša Peresypkin dostal telegram z Moskvy: *„Změna situace nutný návrat Moskva".* (Tamtéž, s. 32.-33.)

Peresypkin cestoval po železnicích, které byly nejen plně k dispozici armádě, ale před několika dny dostaly navíc příkaz přejít na vojenský režim a připravit se na fungování v bojové situaci. (V. A. Anfilov, Nesmrtelné hrdinství, s. 184.) Peresypkin cestoval do oblastí, v nichž se shromažďovala obrovská množství vojsk u hranic, a to s rozkazem vzít si s sebou „pouze věci nezbytné k životu a boji". (Tamtéž.) Peresypkin cestoval na území vojenského okruhu, kde již existoval front, kde štáb **již rozeslal** absolutně tajné údaje tisícům vykonavatelů, údaje, které **je zakázáno rozesílat před zaháje**ním války. Peresypkin cestoval do oblasti, kde bylo tajně vytvořeno vládní velitelské stanoviště. Peresypkin jel na základě osobního Stalinova rozkazu a věděl, že „tato cesta je spojena s blížícími se vojenskými událostmi". Avšak Hitler napadl SSSR a Peresypkin okamžitě opustil svůj tajný vagon a v prvním nákladním automobilu, na který narazil, spěšně vyrazil do Moskvy

Z toho vyplývá, že kdyby Hitler nezaútočil, lidový komisař spojů soudruh Peresypkin by přijel na tajné velitelské stanoviště v oblasti Vilniusu a počínal by si v souladu s „blížícími se vojenskými událostmi”, což znamená, že by koordinoval vojenské, vládní a státní spojové systémy za války. Ale protože Hitler zaútočil, musela se cesta do války okamžitě zrušit.

Stalin poslal Peresypkina do války, avšak Hitlerův útok byl jak pro Stalina, tak i pro Peresypkina naprosto neočekávaný. Hitlerův útok je natolik vážná „změna situace”, že se musela zrušit mnohá velmi důležitá opatření sovětské vlády a muselo se začít improvizovat, a to až do návratu lidového komisaře do Moskvy v prvním nákladním automobilu, na který narazil.

Členové sovětské vlády již odjeli do války proti Německu, do války, v níž se s německým vpádem nepočítalo.

4.

Tutéž noc na téže železniční trase Moskva – Minsk probíhal přesun vedoucích představitelů lidového komisariátu obrany, vnitra, lidového komisariátu státní kontroly a dalších nejdůležitějších vládních institucí Sovětského svazu do západních oblastí země. Cílem této cesty byla válka. K tajnému odjezdu na západní hranice se připravoval lidový komisař vnitra, kandidát politbyra a generální komisař státní bezpečnosti L. P. Berija; člen ústředního výboru lidového komisariátu státní kontroly, armádní komisař 1. stupně L.Z. Mechlis; kandidát ústředního výboru, lidový komisař obrany, maršál Sovětského svazu S. K. Timošenko a další vůdcové stalinského impéria. Není vyloučeno, že se k tajnému odjezdu na západ chystal i samotný soudruh Stalin.

Pro každého vedoucího představitele byla vytvořena smíšená skupina z nejvyšších představitelů vedení – lidových komisařů, kteří hrají ve válce nejdůležitější úlohu. Ráno 21. června 1941 bylo formování operačních skupin ukončeno. Každá skupina čekala pouze na svého vůdce, který se nacházel v Kremlu na posledním zasedání politbyra, aby ho tajně doprovodila do války. Všichni členové operačních skupin ráno 21. června věděli, že jedou do

války. Je pravda, že jako místo určení uváděli Minsk (což bylo také správně), nikoli však Vilnius, kam je z Minsku co by kamenem dohodil.

Všichni členové skupin věděli, že Sovětský svaz již vstoupil do války proti Německu, ačkoli to oficiálně dosud nebylo vyhlášeno a bojové akce ještě nezačaly. Proto se také tyto skupiny posílaly tajně na západ, aby tyto akce zahájily!

Bylo ale opravdu podivuhodné, že nikdo, ani vůdcové skupin zasedající v Kremlu, neměli nejmenší tušení o chystaném německém vpádu. Když se navíc začaly tyto informace večer lavinovitě šířit, nejvyšší sovětští velitelé jim odmítali uvěřit. Z Kremlu, lidového komisariátu obrany a z generálního štábu se na hranici doslova valí direktivy a striktní telefonická varování – nenechat se vyprovokovat!

Zákonitě vzniká otázka: Jestliže sovětští velitelé nevěřili možnosti německého vpádu, do jaké války se tedy vlastně chystali? Odpověď je jenom jedna: Do války, která měla začít *bez německého útoku.*

Doprovodné skupiny vedoucích představitelů čekaly dlouhé únavné hodiny a nakonec jim 22. června v 6 hodin ráno bylo sděleno, že cesta na západní hranice se ruší, protože Hitler sám začal válku.

Jestliže se sovětští vedoucí představitelé chystali odjet na tajná velitelská stanoviště u západních hranic, aby zadrželi německý vpád, pak pokud dostali signál o takovém vpádu, měli co nejrychleji pospíšit na západ, ale oni svou cestu do války zrušili. Byli připraveni objevit se u hranic a velet ve válce, ale v takové, která by začala nikoli podle německého scénáře, nýbrž podle sovětského. Hitler je o toto potěšení připravil.

Uvedme jedno standardní svědectví. Vybral jsem ho z řady dalších jenom proto, že je nejčerstvější. Svědek D.I. Ortenberg 21. června 1941 zastával funkci vedoucího organizačního ainstruktorského oddělení lidového komisariátu státní kontroly. On sám charakterizoval svou funkci: „Podle vojenské terminologie to bylo něco jako náčelník štábu.”

Generálmajore D. I. Ortenbergu, máte slovo:

„Občas se mě ptávají:
– Kdy jsi odjel do války?
– Dvacátého prvního června.
–?!
Ano, tak to bylo.
… Ráno mě povolali na lidový komisariát obrany a sdělili mi, že skupina pracovníků lidového komisariátu v čele s maršálem S. K. Timošenkem odjíždí do Minská. Upozornili mě, že s touto skupinou pojedu i já. Navrhli mi, abych zašel domů, převlékl se do vojenské uniformy a dostavil se na lidový komisariát. …V čekárně lidového komisariátu obrany byla spousta vojáků.
S úředními deskami, mapami, všichni viditelně rozrušení. Šeptalo se. Timošenko odjel do Kremlu… 22. června kolem páté hodiny ráno se lidový komisař z Kremlu vrátil a pozval mě k sobě:
„Němci začali válku. Naše cesta do Minská se ruší.” (D.I.Ortenberg, Červen až prosinec čtyřicátého prvního, s. 5-6.)

Neznámo odkud se vynořila legenda o tom, že 22. června 1941 Hitler začal válku na východě a téměř násilně zatáhl do války i Sovětský svaz. Jestliže si poslechneme ty, kteří se v těch dnech, hodinách a minutách nacházeli skutečně po boku nejvyšších sovětských představitelů, pak všechno vypadá úplně jinak: 22. června 1941 Hitler narušil stalinský válečný plán. Hitler přenesl válku na území, kde se 19. srpna 1939 zrodila. Hitler nedovolil sovětským vůdcům vést válku tak, jak si usmysleli, a donutil je improvizovat a dělat to, na co se vůbec nepřipravovali – bránit své vlastní území. Hitler samozřejmě nemohl zastavit nápor světového komunismu, ale pozastavil ho, zadržel a oslabil.

Tohle všechno jsem si nevymyslel.

Tvrdí to samotní sovětští generálové.

Třicátá druhá kapitola

Měl Stalin válečný plán?

Vzhledem k tomu, ze Stalin neobjasňoval a nevykládal svá hlediska a plány, mysleli si mnozí, Že je vůbec neměl.

To je typický omyl upovídaných inteligentů.

Robert Conquest

1.

„Strategická obrana byla vynuceným druhem bojových akcí a dříve se neplánovala," tvrdí sovětské vojenské učebnice. (V. A. Anfilov, Nesmrtelné hrdinství, s. 517.) Ale i bez učebnic víme, že obranné akce Rudé armády v létě 1941 byly ryzí improvizací… Rudá armáda se před válkou na obranu nepřipravovala, vojenská cvičení zaměřená na obranu se neorganizovala. V sovětských vojenských řádech není o obraně v strategickém měřítku ani slovo.

Rudá armáda nejen že neměla obranné plány, ale dokonce ani na čistě teoretické úrovni se nerozpracovávala problematika vedení obranných operací. Sovětský lid a jeho armáda nebyli navíc na obranu připraveni ani morálně. Lid i armáda se chystali plnit obranné úkoly útočnými metodami: „Právě obranné zájmy vyžadují od SSSR vedení rozsáhlých útočných operací na území protivníků, což v žádném případě není v protikladu s charakterem obranné války." (Pravda, 19. srpna 1939)

Již od prvních hodin německého vpádu se Rudá armáda pokoušela přejít do útoku. V současných učebnicích se takové akce nazývají protiúdery a protiútoky. Ale i to byla pouze improvizace. Na žádných předválečných vojenských cvičeních se nevěnovala pozornost protiúderu, a navíc se jí nevěnovala ani teoretická pozornost: „Otázka protiútoku… před Velkou vlasteneckou válkou nebyla vůbec kladena." (Dějiny Velké vlastenecké válkySovětského svazu, 1941-1945, díl 1, s. 441.)

Sovětské štáby tedy před válkou nerozpracovávaly obranné plány ani plány protiútoků. Ale možná že nedělaly vůbec nic? Kdepak, usilovně pracovaly. Rozpracovávaly válečné plány. Maršál Sovětského svazu A. M. Vasilevskij dokládá, že poslední rok před válkou důstojníci a generálové generálního štábu a štábů vojenských okruhů a flotil pracovali i 15 až 17 hodin denně bez víkendů a dovolených. Totéž tvrdí maršálové Bagramjan, Sokolovsky, armádní generálové Stemenko, Kurasov, Malandin a mnozí další.

Dochovaly se zprávy o tom, že generál Anisov pracoval 20 hodin denně, a totéž se traduje i o generálu Smorodinovi. V únoru 1941 se náčelníkem generálního štábu stal armádní generál G. K.Žukov. Od té chvíle generální štáb přešel v podstatě na válečný režim. Sám Žukov pracoval velmi usilovně a nikomu nedovolil snížit pracovní tempo.

Ještě dříve, v létě 1939, se Žukov – tehdy ještě v hodnosti velitele sboru objevil u Chalchyn-golu. Osobně se seznámil se situací, rychle vytvořil plány a začal je intenzivně uskutečňovat. Sebemenší nedbalost v práci znamenala pro jakéhokoli jeho podřízeného okamžitou smrt. Během několika dní Žukov poslal před vojenský soud sedmnáct důstojníků s požadavkem trestu smrti. Vojenský tribunál ve všech případech tyto rozsudky vynesl. Ze sedmnácti důstojníků, kteří dostali nejvyšší trest, byl jeden zachráněn zásahem vyššího velení, zbývající důstojníci byli zastřeleni. V únoru 1941 se Žukov propracoval na nejvyšší posty, jeho pravomoci se několikanásobně zvýšily a už neexistoval nikdo, kdo by mohl případného nešťastníka uchránit před Žukovovým hněvem. Veteráni generálního štábu vzpomínají na Žukovovo šéfování jako na nejstrašnější období v dějinách, které bylo ještě hroznější než velká stalinská čistka. V té době generální štáb a všechny ostatní štáby pracovaly s nelidským nasazením.

Jak se mohlo stát, že Rudá armáda vstoupila do války bez plánů? Nepochopitelná je i jiná věc. Jestliže Rudá armáda vstoupila do války bez plánů, pak Stalin, když se o tom dověděl, měl nechat zastřelit Žukova a všechny, kteří se zúčastnili rozpracování plánů. To se však nestalo. Naopak – účastníci

přípravy sovětských plánů Vasilevskij, Sokolovskij, Vatutin, Malandin, Bagramjan, Stemenko a Kurasov začali válku v hodnosti generálmajora nebo dokonce plukovníka, ale ukončili ji v maršalských hodnostech nebo alespoň se čtyřmi generálskými hvězdami. Všichni se ve válce projevili jako skutečně vynikající stratégové. Přitom to všechno byli svědomití, a dokonce pedantičtí štábní pracovníci, kteří si nedovedli představit jediný pohyb bez plánu. Jak se mohlo stát, že Rudá armáda během prvních měsíců války musela improvizovat? A proč Stalin nejen že nezastřelil Žukova a jeho plánovače, ale ani jednou jim nic nevytkl?

Na přímý dotaz, jestli sovětské velení mělo válečné plány, Žukov kategoricky odpověděl: Ano, mělo. Pak ovšem vzniká otázka: Jestliže plány existovaly, proč Rudá armáda postupovala jako živelná masa bez jakýchkoli plánů? Na tuto otázku Žukov neodpověděl. A přitom se odpověď sama přímo nabízí. Pokud sovětské štáby pracovaly velmi intenzivně a rozpracovávaly válečné plány, avšak nešlo o obranné nebo protiúderné plány, co tedy zbývá? Odpověď: Šlo o ryze útočné plány.

Stalin nezastřelil Žukova a další plánovače války z velice jednoduchého důvodu: Oni totiž nikdy neměli za úkol rozpracovávat plány pro případ obranné války. Z čeho by je tedy bylo možné obvinit? Žukovovi, Vasilevskému, Sokolovskému a dalším vynikajícím stratégům dal Stalin za úkol rozpracovat jakési jiné plány. Byly to velmi dobré plány, ale od samého počátku obranné války byly nepotřebné – stejně jako dálniční tanky nebo výsadkové sbory.

2.

Šídlo v pytli neutajíš.

Sovětské velení přijalo taková opatření, aby bylo zničeno všechno, co se vztahovalo k sovětským předválečným vojenským plánům. Avšak plány měly všechny fronty, flotily, desítky armád, více než sto sborů, všechny bitevní lodě, stovky divizí, tisíce pluků a praporů. A tak se něco přece jen zachovalo.

Výzkumy Akademie věd SSSR prokázaly, že sovětská černomořská flotila měla před válkou za bojový úkol „aktivně se účastnit bojových akcí proti nepřátelským lodím a transportérům u Bosporu a na přístupových cestách k protivníkovým základnám a také podporovat pěší vojska při jejich přesunu podél černomořského pobřeží”. (Flotila za Velké vlastenecké války, s. 117.)

Admirál flotily Sovětského svazu S. Gorškov zaznamenal, že nejen černomořská, ale i baltská a severní flotila byly pověřeny ryze obrannými úkoly, ale k jejich splnění se předpokládalo použití útočných metod. Admirál Gorškov si nic nevymyslel. S tím se počítalo i před válkou. Tak se mluvilo na tajných poradách sovětského velení a otevřeně v novinách Pravda. „Vést obrannou válku vůbec neznamená stát na hranicích vlastní země. Nejlepším druhem obrany je usilovný útok až do úplného zničení protivníka na jeho území.” (14. srpna 1939)

Bojové akce sovětských flotil během prvních minut, hodin a dnů války výmluvně předvádějí, že sice měly plány, ale ty nebyly v žádném případě obranné. 22. června 1941 sovětské ponorky černomořské flotily okamžitě vyrazily k břehům Rumunska, Bulharska a Turecka. Tentýž den ponorky baltské flotily vypluly k břehům Německa s pověřením „potápět všechny lodě a plavidla protivníka na základě neomezené podmořské války.” (Rozkaz velitele baltské flotily z 22. června 1941) Rozkaz nepočítal dokonce ani s výjimkou pro sanitární plavidla pod vlajkou Červeného kříže (!)

Od 22. června letectvo černomořské flotily provádělo aktivní bojové akce v zájmu dunajské vojenské flotily s cílem zabezpečit jí volnou cestu proti proudu řeky. 25.-26. června se bitevní lodě černomořské flotily objevily v oblasti rumunského přístavu Constanta a zahájily intenzivní dělostřelecké ostřelování se zřejmým úmyslem provést námořní výsadek. Ve stejné době dunajská vojenská flotila zahájila výsadkové operace v dunajské deltě.

22. června posádka sovětské vojenské námořní základny Chanko, která ležela na finském území, nezahájila pasivní obranu,

nýbrž začala provádět intenzivní výsadkové operace a během několika dní obsadila 19 finských ostrovů. 25. června, nehledě na obrovské ztráty sovětského letectva během prvních minut a hodin války, 487 letadel baltské a severní flotily neočekávaně zaútočilo na finská letiště. Sovětské letectvo si bez ohledu na ohromné ztráty počínalo vyzývavě a agresivně. 22. června 1. letecký sbor soustředěně udeřil na vojenské objekty Královce. To nebyla žádná improvizace. Ráno 22. června v 6.44 hodin sovětské letectvo dostalo rozkaz jednat podle plánů. Několik dní se to opravdu snažilo plnit. 26. června 1941 4. letecký sbor začal bombardovat ropná pole u rumunské Ploješti. Za několik dní bombardování těžba ropy v Rumunsku poklesla bezmála dvojnásobně. Dokonce i v podmínkách, kdy prakticky celé sovětské letectvo bylo přemoženo na svých vlastních letištích, našlo dostatek sil k tomu, aby způsobilo obrovskou újmu rumunským ropným oblastem. V jakékoli jiné situaci by sovětské letectvo bylo ještě nebezpečnější a mohlo by svými akcemi namířenými proti ropným oblastem naprosto ochromit celý německý vojenský, průmyslový a dopravní potenciál. Hitler velice přesně tuto hrozbu chápal a za svou jedinou obranu pokládal útok na SSSR. Je skutečností, že ani ten ho nezachránil…

3.

Reakce Rudé armády na německý útok nebyla reakce ježka, který by nastavil své bodliny, ale obrovského krokodýla, který byl s nevídanou silou zasažen. Zakrvácený sovětský krokodýl se pokoušel útočit. Krokodýl se umí ostražitě připlížit ke své oběti a neočekávaně zaútočit. V okamžiku, kdy se krokodýl kradl k oběti, utrpěl sám nesmírně tvrdý úder, ale ani ten ho nebyl s to zastavit a krokodýl útočil dál. Ničeho jiného nebyl schopen a ani v nejmenším nezměnil svůj úmysl. 22. června 1941 41. střelecká divize 6. střeleckého sboru 6. armády nečekala na rozkazy od nadřízených a na základě předválečných plánů překročila státní hranici v oblasti Rava-Russkaja. Ráno 22. června 1941 velitel Severozápadního frontu generálplukovník F. I. Kuzněcov nečekal

na rozkazy z Moskvy a vydal svým vojskům rozkaz udeřit směrem na Tilsit ve východním Prusku. Pro štáb Severozápadního frontu, velitele armád a jejich štáby nebylo toto rozhodnutí žádným překvapením:

Varianta úderu na Tilsit se před pouhými několika dny procvičovala na štábních cvičeních „a velitelé útvarů a jejich štábů s ní byli důvěrně obeznámeni”. (Boj o sovětské Pobaltí, s. 67.)

Postup velitele Severozápadního frontu nebyla žádná improvizace. Generálplukovník Kuzněcov začal prostě realizovat předválečný plán. Téhož dne večer nejvyšší sovětské velení, které o akcích generála Kuzněcova ještě nevědělo, mu přikázalo udělat přesně to, co už prováděl – udeřit na Tilsit ve východním Prusku. Sousední Západní front nejvyšší velení pověřilo úkolem soustředěně udeřit ve směru na polské město Suvalki. Ani pro velitele Západního frontu armádního generála D. G. Pavlova to nebylo překvapení. On i bez rozkazů znal poslání svého frontu a už poměrně dlouho před moskevskou direktivou vydal rozkaz zaútočit na Suvalki. Bylo to ovšem v podmínkách, kdy německé letectvo nebylo zničeno neočekávaným úderem a kdy naopak sovětský Západní front během prvních hodin války ztratil 738 letadel, a tak útočit nebyla zrovna optimální varianta.

Západní front, jeho velitel a štáb, velitelé armád a jejich náčelníci štábů dávno před vypuknutím války věděli, že jejich nejbližším úkolem je obklíčení německé formace v oblasti polského města Suvalki. Sovětský úder směrem na Suvalki se připravoval dlouho před válkou. Bojový úkol byl stanoven všem sovětským velitelům. Tito velitelé samozřejmě nebyli oprávněni vědět o taktické úrovni těchto úkolů, a přesto byly tyto úkoly v nadřízených štábech přesně vymezeny a zformulovány, vytištěny v podobě tajných materiálů a uloženy v sejfech všech štábů včetně štábů praporů. Například:

Průzkumný prapor 27. střelecké divize soustředěný u hranice v oblasti města Augustov se připravoval na provedení bojového průzkumu ve směru na polské město Suvalki (Archiv Ministerstva obrany SSSR, fond 181, kopie 1631, svazek 1, list 128). Úkolem průzkumného praporu bylo zajištění rychlého útoku celé 27. divize

z oblasti Augustov na Suvalki. Z dostupných pramenů se můžeme dovědět dokonce více než v archivech. Před válkou se v oblasti Augustova soustředila ohromná sovětská vojenská síla. Bylo to právě to místo, kde sovětští pohraničníci přestřihávali ostnatý drát na vlastní hranici. Bylo to právě to místo, kde velitel 3. armády generálporučík V. I.Kuzněcov a představitel Hlavního velení generálporučík ženijních vojsk D.M. Karbyšev dlouhé hodiny ze stanovišť pohraničních hlídek zkoumali německé území. Bylo to totéž místo, kde generál Karbyšev připravoval útočné skupiny pro blokádu a zneškodnění železobetonových obranných staveb protivníka. Avšak na sovětském území přece nebyly a ani nemohly být železobetonové obranné stavby protivníka!

Dlouho před válkou se v oblasti Augostova shromáždilo nevídané množství sovětských vojsk. Zde, na sovětském území, u samotné hranice a souběžně s ní probíhá Augustovský kanál. Kdyby probíhaly přípravy k obraně, pak by vojska musela být dislokována za kanálem, který by se tím současně využil jako nepřekonatelný protitankový zákop. Avšak sovětská vojska se přepravila přes kanál na jeho západní břeh a rozložila se v úzkém pásu krajiny mezi hranicí, z níž už byl odstraněn ostnatý drát, a kanálem. Na úsvitu 22. června tisíce sovětských vojáků tu zahynuly pod nenadálou zhoubnou palbou. Vojska neměla kam ustoupit – za nimi byl kanál.

Třeba to byla obvyklá ruská hloupost? Ne. Německá vojska na druhé straně hranice byla také soustředěna v obrovském množství přímo na hranicích a rovněž odstranila na své straně ostnatý drát. Kdyby Rudá armáda udeřila o den dříve, pak by ztráty na druhé straně také určitě nebyly menší. Dislokace vojsk v bezprostřední blízkosti hranic je nesmírně nebezpečná, pokud protivník neočekávaně udeří, ale je zároveň nesmírně výhodná, chcete-li sami nečekaně zaútočit. Obě armády se prostě chystaly nečekaně udeřit…

Sovětší generálové nikdy netajili, že se museli zásadně vyrovnávat s ryze útočnými úkoly. Armádní generál K. Galickij se zmiňuje o koncentraci sovětských vojsk v oblasti Augustova a zdůrazňuje, že sovětské velení nevěřilo možnosti německého

útoku, a tak se sovětská vojska připravovala k provedení útočné operace.

Pokud se sovětské fronty v Polsku určené proti východnímu Prusku chystaly k útoku, pak fronty soustředěné proti Romunsku, Bulharsku, Maďarsku a Československu se už dávno musely připravovat jedině na útok. To není jenom nějaký můj vágní předpoklad. Totéž tvrdí sovětští generálové.

Generálmajor A. I. Michalev otevřeně přiznal, že sovětské velení neplánovalo využít Jižní a Jihozápadní front pro obranné nebo odvetné akce. „Dosažení strategických cílů se předpokládalo přechodem frontových vojsk do rozhodného útoku (VHČ, 1986, č. 5, s. 49). Podobných doznání existuje dostatečné množství k tomu, aby se v Norimberku znovu sešel soudní tribunál a ještě jednou analyzoval příčiny sovětsko-německé války. Němečtí generálové tvrdili, že se Rudá armáda připravovala k útoku. Časopis vydávaný Ministerstvem obrany SSSR tvrdí totéž. V čem tedy spočívá vina německých generálů? Můžeme nebo nemusíme věřit sovětským publikacím, ale o sovětských úmyslech nejvýmluvněji vypovídají akce Rudé armády během prvních válečných dní. Žukov koordinoval akce Jižního a Jihozápadního frontu, které byly namířeny proti Rumunsku, Bulharsku, Maďarsku a Československu.

Do 30. června 1941 Žukov trval na útoku a vyžadoval od frontových velitelů pouze útočné akce. A teprve až v červenci se svými kolegy pochopil, že krokodýl, který byl téměř smrtelně zraněn, nemůže útočit. Sovětskému krokodýlovi je třeba objektivně přiznat, že měl dost sil na to, aby ustoupil a vyléčil si ránu, přičemž neustále odrážel útočícího protivníka, aby nabral nové síly a došel až do Berlína. Jak daleko by asi došel sovětský krokodýl, kdyby neutrpěl 22. června tvrdý úder, kdyby nepřišel o stovky letadel a tisíce tanků, kdyby to nebyla německá, ale Rudá armáda, která by udeřila jako první? Měla německá armáda prostor k ústupu? Disponovala nevyčerpatelnými lidskými zdroji a časem, aby obnovila svou armádu po prvním nečekaném sovětském úderu? Měli němečtí velitelé vypracované obranné plány?

Třicátá třetí kapitola

Neuskutečněná válka

Ruské hlavní velení zná svou problematiku lépe než hlavní velení jakékoli jiné armády.

generál von Mellentin

1.

Hitler pokládal sovětský útok za nevyhnutelný, ale neočekával ho během nejbližších týdnů. Německá vojska se pověřovala provedením druhořadých operací, ale začátek plánu Barbarossa se stále odkládal. 22. června 1941 byla tato operace konečně zahájena. Samotný Hitler si zřejmě neuvědomoval, jaké měl obrovské štěstí. Kdyby Němci Barbarossu odložili ještě jednou, například z 22. června na 22. července, skončil by Hitler sebevraždou nikoli v roce 1945, ale mnohem dříve.

Existuje nemálo indicií pro to, že termín začátku **sovětské operace Bouře** byl **stanoven na** 6. **července** 1941. Paměti sovětských maršálů, generálů a admirálů, archivní dokumenty, matematický rozbor údajů o pohybu tisíců sovětských vojenských vlaků – to všechno ukazuje na 10. červenec jako datum úplného soustředění Druhého strategického sledu Rudé armády poblíž západních hranic. Avšak sovětská vojenská teorie předpokládala přechod do rozhodného útoku nikoli po úplném soustředění vojsk, nýbrž před ním. V takovém případě by bylo možné část vojsk Druhého strategického sledu vysadit již na území protivníka a poté je poslat přímo do boje. Žukov (stejně jako Stalin) s oblibou prováděl nečekané údery v neděli ráno. 6. červenec 1941 je poslední neděle před dokončeným soustředěním sovětských vojsk.

Armádní generál S. P. Ivanov přímo na toto datum poukazuje: „… německým vojskům se podařilo předběhnout nás doslova o dva týdny.”

2.

Představme si, že by Hitler ještě jednou odložil termín zahájení Barbarossy o tři až čtyři týdny… Pokusme se představit si, co by se v takovém případě stalo. Nemusíme ani příliš namáhat fantazii – stačí se podívat na seskupení sovětských vojsk, jejich neslýchanou koncentraci, letiště přímo na hranici, ženijní sbory a dálniční tanky, soustředění ponorek v pohraničních přístavech a výsadkových větroňů na předsunutých letištích. Stačí, abychom otevřeli předválečné sovětské vojenské řády, učebnice sovětských vojenských akademií a vojenských učilišť a noviny Krasnaja zvezda a Pravda.

Takže německá vojska se intenzivně připravují k útoku, který je stanoven na 22. **července** 1941. Probíhá soustřeďování vojsk, na železničních stanicích a zastávkách se odbavují vojenské vlaky, pohraniční lesy jsou přeplněné vojsky, po nocích skupiny letadel ze vzdálených letišť přelétají na polní letiště přímo u hranic, probíhá intenzivní výstavba nových silnic a mostů.

Všechno je prostě úplně stejné jako v Rudé armádě… Zdá se, že Rudá armáda na druhé straně na německé přípravy nijak nereaguje.

6. července 1941 ve tři hodiny třicet minut moskevského času desítky tisíc sovětských zbraní zaduněly nočním tichem a daly tak celému světu vědět o začátku velikého osvobozovacího pochodu Rudé armády. Dělostřelectvo Rudé armády co do množství i kvality překonávalo dělostřelectvo celého ostatního světa. U sovětských hranic byly soustředěny gigantické zásoby munice. Rychlost střelby sovětského dělostřelectva rychle stoupá a mění se v ďábelský rachot na tisícikilometrové frontě od Černého až po Baltské moře. První dělostřelecká salva zazněla přesně ve chvíli, kdy tisíce sovětských letadel přelétávaly státní hranici. Německá letiště jsou rozložena krajně nevýhodně, přímo na hranicích, takže

němečtí letci nemají čas vzlétnout. Na německých letištích je soustředěno ohromné množství letadel. Stojí jedno vedle druhého, takže požár jednoho letadla se rozšiřuje i na sousední jako oheň v krabičce zápalek.

Nad letišti stojí černé sloupy dýmu. Tyto černé sloupy jsou orientačním vodítkem pro sovětské letouny, které nalétávají v jedné vlně za druhou. Z německých letišť stihlo vzlétnout jen několik letadel. Němečtí letci měli kategoricky zakázáno zahájit palbu na sovětská letadla, ale někteří letci porušují zákaz velení, začínají bojovat, ničí sovětská letadla, a když vystřílejí všechny náboje, končí posledním sebevražedným útokem – provedou čelní taran.

Ztráty sovětských letadel jsou ohromné, ale moment překvapení je přece jen moment překvapení. Jakákoli armáda, ať už sovětská, německá, japonská nebo jiná, se při neočekávaném úderu protivníka necítí zrovna nejlépe.

Dělostřelecká příprava nabírá na síle. V sovětských praporech a plucích dislokovaných přímo na hranicích byl vyhlášen poplach a rozdává se vodka.

Pohraničními lesy zní hromové „hurá!" – vojskům se předčítá bojový rozkaz nejvyššího velitele ozbrojených sil soudruha Stalina: „Hodina odplaty udeřila! Sovětská rozvědka odhalila Hitlerovu podlost. Nastal čas zúčtovat s ním za všechny prohřešky a zločiny! Bájní bohatýři, svět na vás hledí a čeká na osvobození!" Všechny přijaté normy a zákazy se narušují tím, že se vojákům sděluje množství sovětských vojsk, tanků, dělostřelectva, letadel a ponorek, které se zúčastní osvobozovacího tažení. Nad lesními mýtinami a průseky se znovu vznáší hromové „hurá!" Po lesních a polních cestách postupují nekonečné kolony tanků, které zakrývají obzor oblaky prachu a blíží se k hranicím. „Jen se do toho pořádně opřete," cení zuby umounění tankisté na ohluchlé dělostřelce. Rachot dělostřelecké palby sílí, a když dosáhl kritické úrovně, umlká. V uších zvoní ticho – a najednou pole zaplňuje obrovské množství tanků a pěchoty. Zbraně řinčí a sovětská pěchota vzrušeně a ochraptěle řve. Dým střelného prachu a jedovatý zápach tankových dieselů se smísil s jemnou vůní polních květů. A

nad hlavami letí na západ stovky a tisíce letadel jako jedna vlna za druhou. Dělostřelectvo na okamžik zmlkne a pak znovu, jakoby ne zrovna moc ochotně, začíná svůj ohlušující monolog. Dělostřelectvo přechází od dělostřelecké přípravy k dělostřelecké podpoře. Ozvaly se baterie, které soustředují palbu na vzdálené cíle. Rychlost střelby se pomalu, ale jistě znovu zvyšuje. Do bojů se zapojují stále další a další dělostřelecké pluky a připojují se k mnohohlasému sboru.

Sovětská vojska se nezdržují únavnými boji s roztroušenými skupinami protivníka a cílevědomě postupují vpřed. Pohraniční mosty v Brestlitevsku obsadili diverzanti plukovníka Starinova. Nestačí se divit – německé mosty nebyly ani zaminované. Jak si vysvětlit takovou do očí bijící nepřipravenost k válce?

Neočekávanost útoku působí přímo magicky. Neočekávanost má vždy za důsledek celý řetěz katastrof, z nichž každá vyvolává zase další a další: zničením letectva na letištích jsou vojska zranitelná ze vzduchu, takže (bez zákopů a krytých okopů v pohraničních oblastech) musejí ustupovat. Ústup znamená, že se na hranicích zanechají svému osudu tisíce tun munice a pohonných látek. Ústup znamená, že se opouštějí letiště, na nichž protivník okamžitě zničí zbylá letadla. Ústup bez munice a pohonných látek znamená nevyhnutelně smrt. Ústup znamená ztrátu kontroly ze strany velení. Velení netuší, co se odehrává ve vojscích, a proto není s to smysluplně rozhodovat.

Vojska nedostávají žádné rozkazy, nebo dostávají direktivy, které naprosto neodpovídají konkrétní situaci. Spojení ničí sovětští diverzanti, kteří přešli přes hranici již dříve. Bud přeřezávají dráty nebo na existující spojení napojují nové, kterým se předávají falešné signály a rozkazy vojskům protivníka.

Protivníkovy akce se mění na jednotlivé roztroušené boje. Němečtí velitelé se dotazují Berlína: „Co máme dělat?” Je to velice vážná otázka. Na obranu se wehrmacht nepřipravoval. Na vedení obrany jsou vojska připravena mnohem hůře než na provedení útoku. Obraně se na vojenských cvičeních nevěnovala pozornost a plánům na obrannou válku také ne. Co dělat? Útočit?

Postupovat podle předválečného plánu Barbarossa? Bez letectva? Bez ovládnutí vzduchu?

3. sovětská armáda nečekaně udeřila na Suvalki. Vstříc jí postupuje 8. armáda z Pobaltí. Od samotného počátku se tu rozpoutaly krvavé boje s obrovskými ztrátami sovětských vojsk. Tato vojska ale mají jednu výhodu – mají ve výzbroji nejnovější tank KV, jehož pancíř nedokáží německá protitanková děla prostřelit. Ve vzduchu zuří sovětské letectvo. Za německým seskupením byl vysazen 5. letecký výsadkový sbor. 8., 11. a 3. sovětská armáda se zdržela zdlouhavými krvavými boji s úderným německým seskupením ve východním Prusku, ale za tímto gigantickým bojištěm 10. armáda protrhla téměř neexistující obranu a namířila si to k Baltskému moři, čímž odřízla tři německé armády, dvě tankové skupiny a Hitlerovo velitelské stanoviště od ostatních německých vojsk.

Z oblasti Lvova nejmohutnější sovětský front udeřil na Krakov a pomocný – na Lublin. Pravé křídlo sovětského seskupení je kryté horami. Na levém křídle se rozvíjí velkolepá bitva, v níž Rudá armáda ztrácí tisíce tanků, letadel a děl a stovky tisíc vojáků. Pod záštitou této bitvy dvě sovětské horské armády, 12. a 18., udeřily v údolích pod horskými hřbety, čímž odřízly německé od zdrojů ropy. V horách byly vysazeny sovětské výsadkové sbory, které obsadily průsmyky, drží je pod kontrolou a nedovolují přesouvat německé zálohy do Rumunska.

Hlavní válečné události ale neprobíhají v Polsku ani v Rumunsku. V průběhu první hodiny války 4. sovětský letecký sbor v součinnosti s letectvem 9. armády a černomořskou flotilou udeřil na naftové těžařské podniky u Ploješti a změnil je v ohnivé moře. Nálety bombardérů na Ploješť pokračují ve dne v noci. Záře ropných požárů je v noci vidět na desítky kilometrů daleko a ve dne sloupy černého dýmu zakrývají obzor. V horách severně od Ploješti byl vysazen 3. letecký výsadkový sbor, který operuje v nepočetných nepolapitelných skupinách a ničí všechno, co jakkoli souvisí s dobýváním, přepravou a zpracováním ropy.

V přístavu Constanta a jižně od něho byl vysazen 9. zvláštní střelecký sbor generálporučíka Batova. Má naprosto stejný cíl –

ropovody, zásobárny ropy, rafinérie. Na území Rumunska tak pronikla nejmohutnější sovětská armáda – 9.

10. sovětská armáda nedokázala dorazit k Baltskému moři. Utrpěla neuvěřitelné ztráty. 3. a 8. sovětská armáda byly beze zbytku zničeny a jejich těžké tanky KV byly vyřazeny z boje německými protiletadlovými děly. 5., 6. a 26. sovětská armáda ztratily stovky tisíc vojáků a byly zastaveny na přístupech ke Krakovu a Lublinu. V té chvíli sovětské velení posílá do boje Druhý strategický sled. Rozdíl spočíval v tom, že německá armáda měla pouze jeden sled a nevelkou zálohu, kdežto Rudá armáda měla dva strategické sledy a za nimi ještě tři armády vnitra. Navíc byla na začátku války v Sovětském svazu vyhlášena mobilizace, která během prvního týdne války poskytla sovětskému velení pět milionů záložníků na doplnění ztrát a během nejbližších měsíců přes tři sta nových divizí pro pokračování války.

Pět sovětských leteckých výsadkových sborů bylo úplně zničeno, ale na sovětském území zůstaly jejich štáby a týlové jednotky. Tyto štáby a týlové jednotky začaly přijímat desítky tisíc záložníků na doplnění ztrát a kromě toho je u konce formování pěti nových leteckých výsadkových sborů. Sovětská tanková vojska a letectvo v prvních bitvách utrpěly ztráty, ale protivníkovo letectvo nenarušilo chod sovětského vojenského průmyslu ani ho neobsadilo. Největší tankové závody na světě v Charkově, Stalingradu a Leningradu nejen že nepřerušily výrobu tanků, ale naopak ji prudce zvýšily.

Ale ani to není podstatné.

Německá armáda má ještě tanky, ale nemá pro ně pohonné látky. Pěchotě ještě zůstaly obrněné transportéry a dělostřelectvo má tahače, ale nedostávají se jim pro ně pohonné látky. Jsou ještě letadla, ale nemají žádné pohonné látky. Německo má mohutnou flotilu, ale ta neoperuje v Baltském moři. A kdyby se tu dokonce i objevila, nebude mít pohonné látky pro aktivní bojové operace. V německé armádě jsou tisíce raněných, které je třeba odvézt do týlu. Sanitky by byly, ale nejsou pro ně pohonné látky. Německá armáda má obrovské množství automobilů a motocyklů pro

manévrování vojsk, jejich zásobování a průzkumnou činnost, ale pro tyto dopravní prostředky chybějí pohonné látky…

Pohonné látky byly v Rumunsku, které nebylo možné hájit pomocí běžné obrany. Chápal to Stalin i Žukov.

Je pravda, že Hitler to také chápal velmi dobře.

V srpnu 1941 Druhý strategický sled ukončil operaci Visla-Odra a obsadil mosty a nástupní prostory boje na Odře. Odtud byla zahájena další operace do obrovské hloubky protivníkova území.

Vojska nepřetržitým proudem postupují za Odru: dělostřelectvo, tanky, pěchota. Na okraji cest se hromadí tankové pásy pokryté jemnou vrstvou rzi – celé divize a sbory vyzbrojené rychlými tanky najíždějí na německé silnice, a tak se před rychlým přesunem vpřed zbavují pásů.

Vojskům jdou vstříc nekonečné kolony zajatců. Prach se zvedá až za obzor. Tady je máme, utiskovatele lidu: obchodníky, buržoazní lékaře a buržoazní architekty, rolníky, bankovní úředníky. Čekisté mají nelehkou práci.

Po každém přísunu následuje předběžný výslech zajatců. Potom se NKVD zabývá každým podrobně a přisoudí mu míru viny před pracujícím lidem, ale tiž nyní je mezi miliony zajatců zapotřebí určit ty nejnebezpečnější: bývalé sociální demokraty, pacifisty, socialisty a národní socialisty, bývalé důstojníky, policisty a vyznavače náboženských kultů.

Miliony zajatců je nutné odeslat daleko na východ a sever a poskytnout jim možnost, aby se čestnou prací vykoupili ze své viny před lidem. Železnice však zajatce nepřijímají. Železnice pracují pro vítězství. Po železnicích spěchají tisíce vojenských vlaků s municí, pohonnými látkami a posilami.

Kam tedy umístit zajatce? V Osvětimi 4. mechanizovaný sbor obsadil koncentrační tábor. Nahlásil to nahoru. Čekal na povolení využít koncentrační tábor obvyklým způsobem. To ale nebylo možné. Rozkaz zněl: Vybudovat v Osvětimi muzeum. Další koncentrační tábory se budou muset prostě vybudovat vedle.

A na západ stále jdou a jdou kolony vojsk. Z procházejících kolon si komisaři vždy vyberou několik lidí, odvezou je do

Osvětimi a ukáží jim ji – jen se sami na to pořádně podívejte a pak o tom vyprávějte soudruhům!

V automobilech politického oddělení pak vojáci dohánějí své prapory a vyprávějí.

„Tak jaké to tam bylo, brachu, v té Osvětimi?"

„Ale nic zajímavého," krčí rameny bývalý voják v černém kabátě.

„Všechno jako u nás. Jenom to počasí tam mají lepší."

Prapor si připíjí hořkou vodkou před nástupem do boje. Dobré zprávy, dovolili brát kořist, dovolili loupit. Komisař něco křičí, až ochraptěl. Cituje Ilju Erenburga: Zlomíme hrdost pyšného německého národa!

A černokabátníci se smějí – jakpak budeme tu hrdost lámat, to snad je máme fyzicky znásilnit?

Že se to všechno nestalo? Kdepak, to není fantazie!

Ano, to se stalo! Pravda, ne zrovna ve čtyřicátém prvním roce, ale ve čtyřicátém pátém. Tehdy dovolili sovětskému vojákovi loupit a říkali tomu „brát kořist". A rozkázali „zlomit německou hrdost". A miliony lidí se dostaly do rukou sovětské tajné policie. A hnali je v nekonečných zástupech tam, odkud se nevrátili zdaleka všichni.

A málokdo si pamatuje, že heslo „osvobodit Evropu a celý svět" vůbec nezaznělo poprvé v roce 1945, ale na konci roku 1938. Když Stalin v Sovětském svazu dokončoval Velkou čistku, přepsal celou historii komunismu a vytyčil nové cíle. Bylo to provedeno v knize Dějiny VKS (b). Stručný kurz.

Tato kniha se stala hlavní knihou všech sovětských komunistů a všech komunistů na světě. Končila kapitolou o tom, že Sovětský svaz se nalézá v kapitalistickém obklíčení. Stalin vytyčil velký cíl: zaměnit kapitalistické obklíčení socialistickým obklíčením. Boj s kapitalistickým obklíčením měl pokračovat do té doby, dokud se poslední země na světě nestane „republikou" v rámci SSSR.

Hlavním tématem politického školení Rudé armády bylo téma SSSR v kapitalistickém obklíčení. Propagandisté, komisaři, politruci a velitelé vysvětlovali každému vojákovi Rudé armády

jednoduché a logické stalinské řešení problému. A nad železnými prapory Rudé armády hřměla píseň o osvobozovací válce, o válce, která začíná stalinským rozkazem:

Se záblesky ohně a lesklých ocelí
vyjedou rázně vojenské stroje,
když do boje nás pošle soudruh Stalin
a první maršál nás povede do boje.

Hitler z neopatrnosti Stalinovi uvěřil a otočil se k němu zády. Tehdy, v létě 1940, jako zvon zahřměla výzva k veliké osvobozovací válce, která přemění všechny země světa na republiky v rámci SSSR. Jeden sovětský letecký generál popsal tuto rychlou a očekávanou válku: „Jaké štěstí a radost budou vyzařovat pohledy těch, kteří tady, v Kremelském paláci, budou přijímat poslední republiku do bratrství národů celého světa! Jasně si to představuji: letci, kteří bombardovali závody, železniční uzly, mosty, sklady a protivníkovy pozice; stíhači, kteří zasypávali střelami kolony vojsk a dělostřelecké pozice; výsadkové lodě, které vysazovaly své divize v hloubce protivníkova území. Mohutná a hrozná letecká flotila Země Sovětů společně s pěchotou, dělostřelci a tankisty důstojně splní svou povinnost a pomůže utlačeným národům zbavit se svých katanů.” (G. Bajdukov, Pravda, 18.srpna 1940)

Georgij Bajdukov byl výborný letec a výborný velitel. Byl mezi prvními deseti hrdiny Sovětského svazu a dosáhl hodnosti generálplukovníka letectva. Bojoval skvěle. Ale ještě v roce 1940 viděl válku v úplně odlišném světle. V rozsáhlém článku o nastávající válce se ani slovem nezmínil o obranné válce, stejně jako opomněl stíhačky, které vedou vzdušné souboje, aby hájily rodné nebe. Pamatuje si pouze bombardéry, stíhače a výsadkové letouny, které jsou nutné pro „osvobozovací” válku. Podobných statí je jenom v samotné Pravdě tolik, že by vystačily na mnoho knih. Polská komunistka Wanda Wasilevská a americký komunista Theodor Dreiser na stránkách Pravdy hlásali, že buržoazni katani

už nebudou dlouho pít dělnickou krev a že západní proletariát již nebude dlouho řinčet řetězy.

Sovětští komunisté veřejně vyhlásili svůj cíl – osvobodit celý svět, ale především Evropu. Tyto plány se aktivně uskutečňovaly. Dokud Německo bojovalo na západě, bylo k Sovětskému svazu připojeno pět nových „republik” a poté se očekávalo další výrazné zvýšení počtu „republik” v rámci SSSR a nebyla to jenom slova do větru. Byly soustředěné gigantické síly pro nečekaný úder proti Německu a Rumunsku. I jeden jediný úder proti Rumunsku by byl pro Německo smrtelný…

1968-1981

Seznam použité literatury

Anfilov. V. A., Bessmertnyj podvig. M.: Nauka, 1971.

Anfilov, V. A.. Proval „blickriga", M.: Nauka, 1974.

Avtorchanov, A., Zagadka smerti Stalina, Frankfurt n. M.: Setba, 1976.

Azarov, 1.1., Osaždonnaja Odessa, M.: Vojenizdat, 1962.

Bagramjan, I. Ch., Tak načinalas' vojna, M.: Vojenizdat, 1971.

Basov, A. V., Flot v Velikoj Otečestvennoj vojně. 1941-1945, M.: Nauka, 1980.

Bažanov, B., Vospominanija byvšego sekretarja Stalina, Paříž: Třetí vlna, 1980.

Birjuzov, S. S., Kogda gremeli puški, M.: Vojenizdat, 1962.

Bitva za Leningrad. 1941-1944. (Pod red. S. P. Platonov), M.: Vojenizdat, 1964.

Boldin, I. V., Stranicy žizni, M.: Vojenizdat, 1961.

Boťba za Sovetskuju Pribaltiku, Tallinn: Eesti raamat, 1980.

Brežněv, L. I., Malaja zemlja, M.: Politizdat, 1978.

Casovyje sovetskich granic. (Kratk. očerk istorii pograničn. vojsk SSSR), M.: Politizdat, 1983.

Demin, M., Blatnoj, New York: Russica, 1981.

Dozornyje zapadnych rubežej. Dokumentalnyje očerki po istorii vojsk Krasnoznamennogo Zapadnogo pograničnogo okruga. (Avt. kollektiv), Kyjev: Politizdat Ukrajiny, 1972.

Estonskij národ v Velikoj Otečestvennoj vojně Sovetskogo Sojuza. 1941-1945, Tallin: Eesti raamat, 1973.

Fedjuninskij, I. I., Podnjatyje po trevoge, M.: Vojenizdat, 1964.

Goraiski, R., World War II Almanac: 1931 –
1945, London: Hamish Hamilton.
Gorbatov, A. V., Gody i vojny, M.: Vojenizdat, 1965.
Grigorenko, P., V podpoPje možno vstretií tolko krys, New York: Detinec, 1981.
Hart, B. H. Liddell, History of the Second
World War, London: PAN, 1978.
Hearing on American Aspects of the Richard Sorge Spy Case. House of Representatives Eighty Second Congress. First Session.
August 9, 22 and 23, Washington, 1951.
Chizenko, I. A., Oživšije stranicy. (Dnevnik politrabotnika 80-j ordena Lenina strelkovoj divizii), M.: Vojenizdat, 1963.
Jakovlev, A. S., Cel žizni. Zapiski aviakonstruktora, M.: Politizdat, 1968.
Jeremenko, A. I., V načale vojny, M.: Nauka, 1964.
Kalinin, S. A., Razmyšlenija o minuvšem,
M.: Vojenizdat, 1963.
Kazakov, M. I., Nad kartoj bylých sraženij,
M.: Vojenizdat, 1971.
Kijevskij Krasnoznamennyj. Istorija Krasnoznamennogo Kijevskogo vojennogo okruga
1919-1972, M: Vojenizdat, 1974.
Kovalev, I. V., Transport v Velikoj Otečestvennoj vojně 1941-1945 gg, M.: Nauka,
1981.
Kočetkov, D. I., S zakrytými ljukami, M.:
Vojenizdat, 1962.
Konev, I. S., Sorok pjatyj, M.: Vojenizdat,
1966.
Koževnikov, M. N., Komandovanije i štáb
Sovetskoj Armii v Velikoj Otečestvennoj vojně 1941-1945 gg, M.: Nauka, 1977.
Kranoznamennyj Belorusskij vojennyj okrug, Minsk: Belarus‘, 1973.

Krasnoznamennyj Uralskij. Istorija Krasnoznamennogo Uralskogo vojennogo okruga,
M.: Vojenizdat, 1983.
Krivošejin, S. M., Ratnaja byT, M.: Molodaja gvardija, 1962.
Kumanev, G. A., Sovetskije železnodorožniki v gody Velikoj Otečestvennoj vojny
(1941-1945), M.: AN SSSR, 1963.
Kuročkin, P. M., Pozyvnyje fronta, M.: Vojenizdat, 1969.
Kuznecov, N. G., Nakanune – M.: Vojenizdat, 1966.
Ljudnikov, I. I., Skvoz‘ grozy. (Avtobiogr.
očerk), Doněck: Donbass, 1973.
Lobačev, A. A., Trudnými dorogami, M.:
Vojenizdat, 1960.
Majskij, I. M., Kto pomogal Gitleru. (Iz vospominanij sovetskogo posla), M.: IMO,
1962.
Mallory, K. and Ottar A., „Architecture of
Aggression”, Architectural Press: Wallop G.
B., 1973.
Mereckov, K. A., Na službě národu. (Stranicy vospominanij), M.: Politizdat, 1968.
Moskalenko, K. S., Na jugo-zapadnom napravlenii. (Vospominanija komandarma), M.:
Nauka, 1969.
Načarnyj period vojny. (Pod red. S. P. Ivanova), M.: Vojenizdat, 1974.
Na Severo-Zapadnom frontě (1941-1943).
Sborník statej učastnikov bojevych dejstvij.
(Pod red. P. A. Žilina), M.: Nauka, 1969.
Novikov, A. A., V nebe Leningrada. (Zapiski komandujuščego aviacijej), M.: Nauka,
1970.
Ozerov, G., Tupolevskaja šaraga. Frankfurt n. M.: Setba, 1973.

Ordena Lenina Moskovskij vojennyj okrug, M.: Moskovskij rabočij, 1985.

Ortenberg D. I. Ijuň – dekabť sorok pervogo, M.: Sovetskij pisatel. 1984.

Partija i Armija. (Pod red. A. A. Jepiševa), M.: Politizdat, 1980.

Peresypkin, I. T., Svjazisty v gody Velikoj Otečestvennoj, M.: Svjaz‘, 1972.

Plaskov, G. D., Pod grochot kanonady, M.: Vojenizdat, 1969.

Pograničnyje vojska SSSR. 1939 – ijuň 1941. (Sborník dokumentov i materialov), M.: Nauka, 1970.

Pokryškin. A. I., Nebo vojny, M.: Molodaja gvardija, 1968.

Po příkazu Rodiny. Bojevoj put 6-j gvardejskoj armii v Velikoj Otečestvennoj vojně 1941-1945 gg, M.: Vojenizdat, 1971.

Price, A., World War II Fighter Conflict, London: Macdonald and Jane’s, 1975.

Rešin, E. G., General Karbyšev, M.: DO – SAAF, 1971.

Rokossovskij, K. K., Soldatskij dolg, M.: Vojenizdat, 1968.

Roslyj, I. P., Poslednij Přival – v Berlině, M.: Vojenizdat, 1983.

Sandalov, L. M., Na moskovskom napravlenii, M.: Nauka, 1970.

Sandalov. L. M., Perežitoje, M.: Vojenizdat, 1966.

Sevasťjanov, P. V., Neman – Volga – Dunaj, M.: Vojenizdat, 1961.

Sikorskij, V., Buduščaja vojna. Jejo vozmožnosti, charakter i svjazannyje s nimi problémy oborony strany. (Per. s polsk.), M.: Vojenizdat. 1936.

Sovetskije Vooružonnyje Sily, M.: Vojenizdat, 1978.

Sovetskije tankovyje vojska, M.: Vojenizdat, 1973.

Starinov. I. G.. Miny ždut svojego časa,
M.: Vojenizdat, 1964.
Sapošnikov, B. M., Mozg armii. (V 3-ch knigach), Moskva – Leningrad: Gosizdat (otdel vojennoj literatury). 1927-1929.
Sebunin, A. L, Školko nami projdeno.., M.:
Vojenizdat, 1971.
Stemenko, S. M., Generatnyj štáb v gody vojny, M.: Vojenizdat, 1968.
Tjulenev, I. V., Cerez tri vojny, M.: Vojenizdat, 1960.
Triandafillov, V. K., Charakter operacij sovremennych armij, Moskva – Leningrad:
Gosizdat, 1929.
Triandafillov, V. K., Razmach operacij sovremennych armij, M.: Vojenizdat, 1932.
Tuchačevskij, M. N., Izbrannyje proizvedenija, M.: Vojenizdat, 1964.
Tyl Sovetskich Vooružonnych Sil v Velikoj Otečestvennoj vojně 1941-1945 gg. (Pod red. S. K. Kurkotkina), M.: Vojenizdat, 1977.
Umanskij, R. G., Na bojevych rubežach,
M.: Vojenizdat, 1960.
Vasilevskij, A. M.. Delo vsej žizni, M.: Politizdat, 1973.
Vaupšasov, S. A., Na trevožnych perekrjostkach. Zapiski čekista. M.: Politizdat.
1971.
Velikaja Otečestvennaja vojna (1941 –
1945). Kratkij naučn.-popul. očerk. (Pod red.
P. A. Žilina) – M.: Politizdat. 1973.
Voronov, N. N., Na službě vojennoj, M.:
Vojenizdat, 1963.
Woodward, D., British Foreign Policy in the Second World War.
Zabajkaiskij vojennyj okrug. (Kratkij vojenno-istor. očerk), Irkutsk: Vost.-Sib. kniž.
izd-vo, 1972.
Zacharov, G. N., Pověsí ob istrebiteljach.

M.: DOOSAAF. 1977.
Zverev, A. G.. Zapiski ministra, M: Politizdat, 1973.
Žukov, G. K, Vospominamja i razmyšlenija, M.: APN, 1969.

Istorija Velikoj Otečestvennoj vojny Sovetskogo Sojuza. 1941-1945. (V 6-ti tornách), M.: Vojenizdat, 1960-1965.
Istorija vtoroj mirovoj vojny (1939-1945).
(V 12-ti tomach), M.: Vojenizdat, 1973-1982.
Sobranije sočinenij V, I. Lenina.
Sobranije sočinenij K. Marksa i F. Engels
Sobranije sočinenij I. V. Stalina.
Sovetskaja vojennaja enciklopedija. (V s mi tomach), M.: Vojenizdat,
1976-1980.

Noviny: „Komsomolskaja pravda". „Krasnaja zvezda", „Pravda".

Časopisy: „Bjulleteň oppozicii", „Vojennyj vestnik", „Voprosy istorii",
„Vojeno-istoričeskij žurnál", „Vojna i revoljucija", „Kommunist",
„Ogoňok".

Viktor Suvorov

Všechno bylo jinak

aneb

Kdo začal druhou světovou válku?

Z ruského originálu Ledokol – Kto načal vtoruju mirovuju vojnu?
vydaného nakladatelstvím Izdatělskij dom Novoje Vremja, Moskva 1993, přeložil Dimitrij Bělоševský a Rudolf Režábek.
Vojenskou terminologii lektoroval plk. Petr Majer.
Obálku navrhla Larisa Dašková.
Vydání 1., Praha 1995.
Vydalo a sazbu zhotovilo
Naše vojsko, nakladatelství a knižní obchod, s. p.
v Praze jako svou 6 363. publikaci, 304 strany.
Odpovědná redaktorka Anna Valentová.
Výtvarná redaktorka Larisa Dašková.
Technický redaktor Matouš Přikryl.
Vytiskla Těšínská tiskárna, a. s., Český Těšín. AA 19,82.
VA20.47. 28-003-95.

Katalogizace v knize – Národní knihovna v Praze
Suvorov, Viktor
Všechno bylo jinak aneb Kdo začal druhou světovou válku / Viktor Suvorov; Z ruš. přel. Dimitrij Běloševský a Rudolf Řežábek. – 1. vyd. – Praha: Naše vojsko, 1995 (Český Těšín: Těšínská tiskárna). – 304 s. – (Fakta a svědectví; Sv. 124)
Orig.: Ledokol – Kto načal vtoruju mirovuju vojnu?
ISBN 80-206-0429-4
327 * 940.53/.54 *947 * 882-96
* Sovětský svaz – politika zahraniční – válka světová 2.
– , literatura faktu